

Întoarcerea

Redactare: Iulia Militaru & Alina Soare
Tehnoredactare: Cătălin Furtună
Coperta: Alex Horghidan

Tipărit la tipografia editurii frACTalia.

Gabriela Dumitriu
Întoarcerea
© frACTalia, 2024
pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUMITRIU, GABRIELA

Întoarcerea / Gabriela Dumitriu. – București : frACTalia, 2024

ISBN 978-606-9028-86-5

821.135.1

Editura frACTalia
București, România
www.fractalia.ro

Gabriela Dumitriu

Întoarcerea

[erACTalia]

București 2024

NOTĂ DESPRE CONȚINUT: Agresiunea fizică și verbală este prezentă în mai multe scene din această carte. Sunt descrise sau doar menționate și manifestări specifice unor suferințe mintale diverse: tulburări alimentare, depresie, sindromul de burnout, halucinații. Se poate ca ele să le declanșeze reacții emoționale negative persoanelor cu experiențe similare. Intenția autoarei nu a fost să șocheze, ci să contribuie la procesarea colectivă și înțelegerea eliberatoare a celor trăite de foarte multx dintre noi.

*Însă-ntunericul ține totul la sine:
chiburi și flăcări,
viețuitoare, pe mine,
totul, pe apucate,
om, stibie și fapte –*

*Ba poate-o gigantică forță, poate
se mișcă alături, în vecinătate.*

Eu cred în noapte.

Reiner Maria Rilke, *Tu, întuneric, din care mă trag*
traducere de Maria Banuș

Sigur este iubire

*la început suntem întotdeauna departe
despărțite și singure;
legăturile nu s-au format încă între noi și literele peste care plutim
— spinări minuscule de dealuri, vârfuri de copaci, șiraguri de vagoane
și uriașe structuri metalice abandonate;
bulevarde lungi și pustii, care separă rândurile de
blocuri cu acoperișuri smolite;
șiruri de mașini în parcări,
apa ultimelor ploii adunată în adâncituri
și fuioarele de vânt care șuieră la geamuri*

Ne aflăm abia în prima parte a anilor nouăzeci, când schimbările încă nu s-au dezlănțuit cu totul asupra oamenilor care își trăiesc viețile în blocul cu patru etaje din micul oraș de câmpie unde se va desfășura povestea care urmează. Liniștea nopții e zdrențuită doar la margini de lătratul câinilor și despicată numai din când în când de vaierul unei sirene. Într-un apartament de la parter, în camera cu lumină blândă, o fată citește o carte.

Fata nu are mai mult de treisprezece ani, dar pare ceva mai mare. Poartă o cămașă lungă de noapte, dintr-un material sintetic și alunecos, cu floricele mov, și stă pe scaunul de la birou, cu un picior sub ea și cu celălalt îndoit, cu genunchiul sub bărbie. E concentrată; nimic nu pare să mai existe în jurul ei, niciun pericol, nicio distracție. Urmărește cu poftă cuvintele îngheșuite pe paginile cărții pe care o citește sub abajurul metalic

Întoarcerea

al veiozei. Pe birou mai stau adunate turnuri de caiete și cărți, pahare cu pixuri și creioane colorate, o poză în care fata apare împreună cu prietena ei cea mai bună, Gigi. Poza e pusă într-o ramă pe care a acoperit-o cu o mulțime de abțibilduri, ciuperca roșii cu buline, arici cu stelute în vârful țepilor, bufnițe mici, cu ochii rotunzi. În spatele ei, pe ușa șifonierului, lucește un poster nou-nouț cu *Mica sirenă*, adus de prietena mamei, tanti Silvia, din excursia de la Paris.

Dar toate astea nu sunt decât rămășițele copilăriei: fata care stă ghemuită pe scaunul de la birou citește acum cu sufletul la gură o carte care se numește *Lupul de stepă*, apărută la Editura Univers în 1983. Din camera ei de la parterul blocului cu patru etaje, din spatele ferestrei în dreptul căreia se lovesc unele de altele crengile castanilor abia înmuguriți, această fată pe care în vară o așteaptă examenul de admitere la liceu, se identifică fără rest cu naratorul din romanul lui Hesse. Și ea se simte diferită de oame-nii preocupați de lucruri mărunte, și ea se simte sălbatică, singură.

În realitate, o copleșește presiunea cu care lumea în care crește vrea s-o curețe de tot ce nu consideră potrivit. Și chiar dacă acum nu înțelege întocmai ce i se întâmplă, totuși într-un fel înțelege foarte bine. Poate ar trebui spus că „simte” foarte bine – iar percepția, intuiția, gândul ei se lipesc, prin identificare, de personajul unei cărți scrise cu multe decenii în urmă, într-un context cum nu se poate mai diferit, de un bărbat european în vârstă de aproape cincizeci de ani.

Niciun adult din familie nu poate vorbi cu ea despre literatură altfel decât ca despre un mod respectabil de petrecere a timpului liber. Tata e inginer, mama și bunica sunt amândouă contabile, iar bunicii paterni, pensionari, trăiesc la țară unde au o grădină și câteva animale de crescut. Pentru toți adulții din familia fetei cititul nu e ceva de luat în serios, chiar dacă pe undeva te poți mândri cu el. Chiar dacă uneori face diferența dintre tine și alții. Semnalele pe care le-a primit de la cei din familia ei așa au fost. Citind acum literatură cu atâta seriozitate și implicare, ea încalcă o limită.

O limită care însă nici nu ar fi existat dacă fata n-ar fi crescut cu atâtea cărți în casă și dacă cititul nu ar fi fost deja ceva atât de obișnuit. Străbunicele ei, locuitoarele unor bordeie săpate în pământ și mamele câtorva zeci de copii, nu știuseră ce înseamnă cartea. Ele își trăiseră viețile lucrând pământul, spălând țesături și corpuri, frământând aluat și împletindu-l, lustruind, curățând, scoțând apă din fântâni, tăind, săpând și culegând. Când ele au ajuns la mijlocul vieții, iar au venit războiul, foametea, iar au venit pierderile, inundațiile, focurile și disperarea. Și apoi lumea în care trăiau s-a schimbat. Și dacă în anii dintre războaie foarte puține dintre ele puteau citi și multe nici nu și-ar fi pus problema să o facă, pentru că nu le folosea, odată cu schimbarea lumii, fetele lor au mers la școală și au urmat mai mult de câteva clase primare. Unele s-au mutat de la țară la oraș, din bordeie în apartamente, în blocuri noi, unde au avut pentru prima oară în viața lor nu doar căldură în camere fără să fie nevoie să taie lemne pentru foc, nu doar băi cu apă caldă în casă, ci și rafturi de bibliotecă, iar pe rafturi, cărți. Mamele lor poate văzuseră cărți doar în școala primară, la biserică și în case de învățători și funcționari. Cărțile aparținuseră, timp de câteva sute de ani, unor lumi perfect separate de ale lor, o separare care se contura fără ezitare și care pe ele, pe femeile trăitoare la marginile pădurilor, pe luncile râurilor, pe dealurile moi ale sudului și în câmpiile de sub munți, le trimitea într-un vag nedefinit. Luptaseră din toate puterile, femeile din sutele de generații de până atunci, doar să rămână în viață; să le trăiască copiii, să se facă strugurii, să le fete vacile, să le înflorească daliile; să se apere ca să trăiască; să nu moară când nasc, să nu degere iarna, să nu le prindă careva seara, pe deal, să nu le ia chiar totul ăia care, de-a lungul timpului, s-au ocupat numai cu luatul, vreun arendaș, vreun boiernaș, vreo mânăstire pentru care munceau din greu și pe degeaba. Străbunicele trebuiseră să se apere: să țesea strâns între ele și copiii lor, între ele și neamurile lor, cu toată otrava, cu tot veninul țâșnit din nevoia de se descurca cu prea puținul pe care îl aveau, să țesea atât de strâns totuși încât să se poată apăra; țesătura să nu se rupă. Și fiecare, în țesătura asta, avea rolul și locul său, rezultat cu precizie din necesitatea

Întoarcerea

de a trăi și de a nu muri, din lupta care duce viața mai departe. Sute de ani așa a fost. La jumătatea secolului al nouăsprezecelea, legislația spunea că toți copiii trebuie să meargă la școală și să urmeze primele patru clase. Dar în realitate, în secolul douăzeci, în anii dintre războaie, aproape trei sferturi dintre femeile care trăiau în regiunea de unde se trage și protagonista poveștii noastre nu știau să scrie și să citească¹. Abia după Al Doilea Război Mondial, ceva semnificativ s-a schimbat. Mai multe fete chiar au mers la școală, mai multe au plecat să muncească la oraș și unele au învățat și carte în paralel. Pe unele le-au încurajat mamele lor; pe altele le-au înjurat și le-au spurcat când s-au dus să muncească și să învețe și să trăiască departe de casă; când s-au mutat la orașe, când au urmat liceul la seral, când și-au terminat facultatea în timp ce munceau, când s-au băgat în comitetele de cartier sau orășenești, ele au rupt țesătura cea veche, atât de folositoare în alte vremuri. Pe unele, mamele lor deja bătrâne le-au invidiat și le-au urât. La altele, mamele lor s-au uitat cu mândrie și cu mirare, și cu sentimentul că nu-și cunosc copiii pe care erau sigure până atunci că îi cunosc ca-n palmă. Se poate ca o teamă puternică să li se fi trezit în suflet când copiii au început să li se pară străini, imprezizibili. Ca o prăpastie s-a căscat poate atunci, după război, înaintea străbunicilor: necunoscutul în care unele dintre fetele lor s-au aruncat cu bucurie, cu energia care nu se găsește decât la începutul vieții. Și când străbunicele își vizitau, peste niște ani, fetele în apartamentele lor din blocurile noi de la oraș, se uitau prin cuptoare, aprindeau și stingeau luminile

---

1. Statisticile arată că în mediul rural din regiunea Olteniei, cu care se aseamănă regiunea fictivă unde se desfășoară povestea noastră, în anii 1930, doar 27,4% dintre femei știau să scrie și să citească (cifra este preluată din articolul „Contexte de gen. Educația femeilor din România între anii 1880 și 1930”, accesibil aici: <http://www.cooperativag.ro/contexte-de-gen-educatia-femeilor-din-romania-intre-anii-1880-si-1930/>). Chiar dacă de la jumătatea secolului al nouăsprezecelea, legislația prevedea obligativitatea și gratuitatea învățământului primar pentru toți copiii, rata de alfabetizare a fetelor și femeilor a rămas extrem de scăzută.

prin camere, netezeau cuverturile de pe recamiere și treceau cu privirea peste cotoarele cărților din rafturile bibliotecilor. Sute de milioane de exemplare de cărți s-au tipărit în deceniile de după război², iar în casele fetelor ale căror mame abia dacă știau citi au început să se adune reviste, almanahuri, manuale, cărți de rețete, dicționare, albume ilustrate, ghiduri de călătorie, traduceri din literatura universală și cărți pentru copii. Trebuia apreciat și era o mândrie dacă cineva își petrecea o oră, două duminica, citind o carte. Pentru multe dintre fetele străbunicelor, era o mândrie să înveți cuvinte noi, să ai vocabular, să știi nume de scriitori și de opere. Pentru multe dintre fetele străbunicelor, cititul era un mod de a căpăta o demnitate la care nu avuseseră acces până atunci. Și ele-și îndemnau copiii să citească din cărțile pe care le aveau la îndemână.

Pe urmă, pentru copiii lor, cititul a ajuns ceva obișnuit, normal, ceva ce făcea toată lumea. Ceva ce ți se cerea la școală, dar care, pentru că nu prea avea un rezultat concret, era mai mult un mod să-ți treci timpul, ca filmele – decât vreo ocupație serioasă. Nepoții străbunicelor băteau maidanele și șantierile și mergeau la cinema, la filme cu cowboy care rulau „în continuare”, de dimineața până seara, și când nu se putea la cinema, stăteau acasă și citeau traducerile din Biblioteca pentru toți, romanele de capă și spadă, romanele de aventuri pe ape și pe uscat, romanele polițiste și de anticipație.

Mai târziu, pe copiii lor, nepoții străbunicelor i-au îndemnat să citească pentru că era de la sine înțeles că e un obicei bun și folositor, plăcut și vesel; dar cititul își pierduse din puterea de a

---

2. Doar între anii 1949 și 1953, au apărut în România 13 972 de titluri, însumând 258 de milioane de exemplare tipărite (cifrele sunt preluate din *Literatura și artele în România comunistă. 1948-1953*, de Cristian Vasile, Humanitas, București, 2010). Chiar dacă prea puține dintre aceste sute de milioane de exemplare au ajuns în mediul rural, femeile au avut în mare măsură contact cu cărțile pentru că multe dintre ele s-au strămutat în acea perioadă în urban, în căutarea unui loc de muncă.

Întoarcerea

da demnitate și nu trebuia luat prea în serios. Prea te însingura și prea risca să te țină captivă într-o lume volatilă; te făcea să trăiești cu capul în nori, ceva ce niciunul dintre nepoții străbunicilor nu-și dorea pentru copiii săi. Pe filonul unei necesități vechi, istorice și îndreptățite, nepoții-de-acum-părinți erau siguri pe ei: copiii lor puteau supraviețui, ba chiar puteau trăi mai bine dacă rămâneau cu picioarele pe pământ, dacă creșteau serioși, pragmatici și muncitori. Viața era în sfârșit ceva mai bună ca în secolele din urmă și trebuia să ținem de ce avem.

Aura (căci pe protagonista poveștii noastre o cheamă Aurora, dar Aura îi spun toți) nu mai are aproape nimic în comun cu străbunicele ei. A învățat să citească înainte să împlinească cinci ani, urmărind cu degetul literele grăsuțe din cărțile cu coperte pufoase și rostindu-le pe rând, cu voce tare, până căpătau un sens în mintea ei. Unele nu însemnau nimic dacă rămâneau singure și abia când Aura mai deslușea un cuvânt, și apoi încă unul, și în cele din urmă înțelegea sintagma sau propoziția întreagă, se întâmpla în sfârșit ceva. Uneori se forma o imagine foarte clară, alteori era doar un lucru nou și de neînțeles, pe care nu știa cu ce să-l asocieze, dar care părea miraculos doar pentru că ea îl putea percepe. Un os de pește fermecat, o piatră albă de moară, o vale a plângerii, un acoperiș plin cu trandafiri, o nestemată, cataractele. Pe pielea de pe brațele ei cuvintele făceau să îmbobocească muguri întepăcioși. O fericire pe care nu avea cui să i-o spună. După ce se născuse fratele ei, Cosmin, părinții nu i-au mai citit nimic: o repezeau când le cerea povești și o îndemnau să învețe să citească singură, iar ea până la urmă chiar așa a făcut. Poate a fost un fel de refugiu din fața situației celei noi în care fratele absorbise întreaga atenție. Poate a fost un fel de disociere, o strategie prin care a reușit să facă față pierderii.

Poate că-i era dor de mama.

Și poate era și altceva, mai neclar.

Pe-atunci erau duminici în care în aer se simțea deja vara. Pluteau în razele de soare fire de praf. De la fereastra

apartamentului bunicii, dacă se ridica pe vârfuri, Aura vedea creștetele sălciilor din grădina botanică. Și bunică-sa o ducea, dimineața târziu, în grădină. Se așezau pe pătura în carouri galbene și roz. Bunica împletea o coroniță din fire lungi de orz sălbatic. Lacul sclipea lângă ele, iar degetele Aurei, cu unghiile tăiate din carne și date cu oja roșie, cojită, urmăreau acum cuvintele din carnetul cel vechi, cu coperte negre, al bunicii. Mângâiau paginile, răsfirau paginile, așa cum vântul îi răsfira și el părul fetiței. Pe pagini, cuvintele frumos caligrafiate, ordonate în strofe, semănau cu o broderie. Erau și pagini împărțite în două de o linie perfect verticală, albastră: în stânga stătea cuminte un cuvânt, iar în dreapta, mai multe rânduri care explicau cuvântul. Erau și pagini unde, în mijlocul unui norișor bucălat sau în centrul unei corole cu o mulțime de petale, stăteau „expresiile frumoase”. Aura încă nu înțelegea acel scris. Bunica citea cu voce tare și fata repeta după ea, dar trebuia să repete cu aceeași intonație, deși nu pricepea tot timpul de ce trebuie să se prefacă tristă sau furioasă sau mândră. De ce să apese pe unele cuvinte, când ei îi plăceau altele, altele îi răsunau, zile în șir, în minte, cu alipiri stranii între niște sunete despre care n-ai fi zis că se vor îmbrățișa vreodată. Erau cuvinte care picurau ca apa. Și unele rimate, care se chemau și-și răspundeau, și când venea răspunsul, simțeai aceeași bucurie ca atunci când prinzi o minge care zboară spre tine. Erau cuvinte rotunde și cuvinte-romb; albastre și portocalii; fragede, alunecoase; răскоapte și parfumate. Erau unele care sunau ca nucile când ți le toarnă în vasul cântarului, la piață, și altele care pluteau, la fel de ușoare ca fluturii. Aurei îi plăcea să le învețe pe dinafară, dar nu pentru serbarea pentru care le repetau, duminica, în grădina botanică. Nu pentru că bunica voia ca nepoata ei să recite cele mai lungi și mai complicate poezii la serbare și să se vadă că e mai deșteaptă decât toți ceilalți copii. Ci pentru ea, doar pentru ea voia să le știe. Le aduna, când le învăța pe dinafară, le strângea în săculețul minții. Mai târziu, când se întorcea acasă, la mama care doar grija fratelui o avea, deșerta săculețul, șoptea cuvintele și ele o înfășurau în voaluri de mătase și miere. Aura, mică, putea

Întoarcerea

să petreacă timp mult în camera ei, desenând și șoptind cuvinte fermecate. Și putea să petreacă timp mult, de una singură, numai cu cărțile din bibliotecă.

Mama spunea: lasă cititul și mai ieși și tu pe-afară, că o să-ți strici ochii de tot. Și Aura, la nouă ani, ieșea bucuroasă pe-afară, unde alerga și țipa împreună cu alți copii. Pe-atunci a început să dezvolte două personalități: una prudentă, cu mișcări domoale, atente, pentru varianta ei din interior, care n-ar fi făcut altceva decât să citească și să copieze în secret, în caietul dictando, paragrafe întregi; alta repezită, care ar fi alergat și ar fi urlat toată ziua în parcarea din fața blocului. Trecerea de la o personalitate la cealaltă se făcea prin intrarea și ieșirea din casă. Uneori, în entuziasmul cu care descoperea o carte nouă, sau în contaminarea jocurilor de afară cu un univers descoperit în vreo carte, cele două personalități se contopeau. Câteodată, Aura și Gigi explorau jungla din spatele blocului. Purtau pe umeri arcurile pe care și le făceau singure, din crengi subțiri, decojite, încovoiate și legate la capete cu o sfoară suficient de groasă, bine întinsă. În junglă creșteau mesteceni și corcoduși, un fag și un plop, iar pe jos, primăvara, se făcea covor de tămâioare. Aura și Gigi și alți copii vecini căutau comori și se luptau cu alți piraiți, până când vreun tată furios apărea în colțul blocului și striga la copilul lui să treacă imediat în casă și să nu-l mai prindă prin spatele blocului, el cu cine vorbește, cu pereții? Și copilul, Aura, în cazul nostru, părăsea povestea și jungla și pe tovarășii cu arcuri pe umeri și trecea în casă, unde cealaltă personalitate ai ei punea în mișcare o lume asemănătoare, făcută numai din fum.

Și iat-o și la treisprezece ani, în miez de noapte, subliniind apăsător un paragraf întreg din *Lupul de stepă* și notând ceva pe marginea paginii. E fascinată; pe suprafața minții ei se aprind minuscule focuri de artificii, în timp ce înainte i se deschide un teritoriu emoționant, pe care nu l-a cunoscut până acum. Noaptea pare fără sfârșit: la adăpostul său poate să cutreiere nestingherită tot acel teritoriu, iar asta o face fericită. Cititul și

identificarea cu personajul din cartea lui Hesse îi dau putere. O putere care se extinde asupra camerei cu volumele ținute ca în palme de lumina veiozei, asupra lumii care există dincolo de acest oraș și asupra viitorului. Cartea pe care o citește e serioasă și grea, iar ea se simte specială pentru că e sigură că înțelege perfect ce a vrut autorul să spună. Citind asemenea cărți, Aurei i se pare că face parte dintre oamenii care pricep marile mistere ale vieții. Și credința asta îi dă energie, o însuflețește, o ajută să-și perceapă intens existența.

Și-apoi un mic foșnet răzbate până la ea, din hol, și ușa camerei scârțâie încet.

E tata: îi deslușește acum contururile, vede pijamaua lui cu dungi, încruntătura.

Ce faci, o întreabă el în șoaptă.

Senzația de mai înainte își schimbă sensul: corpul ei vrea deodată să ocupe mai puțin loc. Să găsească un colțișor unde să nu poată fi aflată. Celulele se strâng mănunchiuri, unele într-altele. Se-ntâmplă repede. Închide cartea și ar vrea s-o ascundă; e prea târziu, el a văzut-o. Ea își trage cămașa de noapte peste genunchi. Dacă ar avea o pânză mare pe care s-o aștearnă peste birou, peste cameră, peste ea însăși. Dar e prea târziu.

Ce-mi ascunde? se gândește tatăl, în timp ce caută cu privirea prin cameră. Ce-mi ascunde?

Ce caută? De ce mă bănuiește? Ce-am făcut? se gândește fata. Ceva am făcut, dar nu-mi amintesc ce anume.

Tatăl intră și-i adună cărțile de pe birou în timp ce îi vorbește într-un fel de șoaptă răstită.

Mai e puțin până la examen și tu pierzi nopțile cu aiureli?

Îi ia toți clasicii din colecția de la Univers și îi duce în sufragerie, unde-i ascunde în bibliotecă, în spatele rândurilor de romane de anticipație. Și lui i-a plăcut mereu să citească. Dar cu măsură și nu în loc să învețe pentru examene. Pentru el, cititul nu e o preocupare serioasă, e o *plăcere* pe care trebuie să știi s-o ții în frâu. Iar părerile lui nu sunt doar niște păreri ca oricare altele. Îl nervează când copiii nu-și însușesc din prima și fără

Întoarcerea

rest adevărurile pe care li le transmite. Uneori, îl enervează și când ei par să nu-i ghicească gândurile. E o capacitate pe care în mod inconștient încearcă să le-o cultive. Minteă bărbatului se tulbură și corpul lui devine agitat când se confruntă cu nesupunerea. Îi ia mult să-și revină. Când trece înapoi, spre dormitor, constată că ea a stins lumina și, cât de cât, se liniștește.

Fata s-a băgat în pat, dar nu-i e somn deloc. E plină de frustrare, atât de plină încât se ridică și începe să lovească perna. Apoi de frica zgomotului, apucă cearșaful și trage de el. De s-ar sfâșia, de-ar putea să-l sfâșie! Dar nu poate. De-ar putea să spargă geamul, să taie gratiile și să sară în grădină și să fugă dracului de aici! Dar nu poate. De-ar putea să lase în urmă familia asta plictisitoare și mai ales pe *ăla* care nu-i dă voie să respire, care-o strivește ca pe-un nimic.

Ea crede că e, bineînțeles, vina ei. E vina ei că nu-i atentă, că n-are grijă. Îl știe bine pe tată. Știe că nu-i convine să citească până târziu, pentru că cititul noaptea i se pare ceva nelalocul lui, excesiv, iar ea putea să prevadă chestia asta, să ascundă cartea într-un manual sau măcar să-i spună că citește pentru școală. Dar n-a avut prezență de spirit. Mereu pierde când se confruntă cu acest tată controlator și autoritar și crede că e semnul slăbiciunii ei și se urăște pentru asta și plânge de frustrare până când, în cele din urmă, obosită, adoarme.

Dimineața, în camera plină de lumină, simte sub tălpi, când coboară din pat, moliciunea covorului. Din furia de azi-noapte n-a mai rămas decât o vagă durere de cap, o ceață peste minte, care o împiedică să se bucure ca de obicei de diminețile când casa e liniștită, când toți au plecat pe la treburile lor, iar ea poate să-și facă ceaiul și să-l bea la birou, în timp ce citește și copiază pasaje întregi în agendă, cu fereastra larg deschisă, fără nimeni în preajmă care să-i spună că o trage curentul, să-nchidă geamul că răcește și așa mai departe. De obicei o trezesc cu zgomotele lor, tropăielile lui Cocuța pe care îl bănuiește că face intenționat

când lovește în treacăt ușa, strigătele aruncate din dormitoare sau din băi, spre bucătărie, forfota din hol, dinainte de plecare. Se zbat toți ca într-o cușcă, în partea de apartament separată de camera ei, de capsula ei cu somn, de acest înveliș care o leagănă și de care încă se lasă legănată, chiar dacă s-a trezit. De obicei, chiar dacă se trezește, nu se ridică din pat până când nu se face liniște în casă. Dar azi a dormit buștean.

E plăcută atingerea covorului încălzit de soarele dimineații. Peste modelul cu crini mari pe fundal azuriu, se așterne umbra gratiilor de la geam. De-afară, când deschide larg fereastra, vine un aer rece care gâdilă perdeaua cu țesătură rară și cele câteva frunze fragile, abia formate, ale castanilor.

Și-apoi, amintirea frustrării, scrâșnet din dinți, în timp ce pune ibricul cu apă la fiert, în bucătăria întunecoasă. Când apa din ibric începe să dea în clocot, ei i se pare deja că nimic nu-i mai ajunge aici, în casă, nici aerul, nici timpul. În dreapta, prin perdele și prin geamurile de la balcon, se vede aleea dintre blocuri, albă de strălucirea lui aprilie, pe care oamenii tot trec, încoace și-ncolo. Ea de ce e în casă? Ce caută în casă când ar trebui să fie pe-afară, să cutreiere, să colinde. Trebuie să fugă de aici, chiar acum!

Trebuie să se grăbească, pentru că dacă nu, dacă nu....

Nu știe ce-o să se întâmple dacă nu.

Apa din ibric fierbe și se evaporă de minute bune, în timp ce Aura se îmbracă repede, exact la fel ca ieri, cu blugii negri, elastici și pulovărul de mohair mov care-i dezvește puțin burta când ridică mâna. Ce energie distrugătoare. Îi vine să sfâșie, să înghită, să cuprindă, ca să simtă că e a ei ziua asta. Ce bucurie ciudată. Și ce pereți stranii, strâmți are apartamentul, ce pereți stropiți cu vopsea zgrunțuroasă pe care nu se poate lipi nimic, niciun poster, nicio poză. Ar fi vrut să pună posterul cu *Mica sirenă* pe care i l-a adus tanti Silvia, deasupra biroului, pe perete, dar scociul se tot dezlipea, când dintr-un colț, când dintr-altul, și până la urmă a intrat tata în cameră și când a văzut posterul, l-a dat imediat jos, să nu se cojească peretele. Și i-a mai și aruncat

Întoarcerea

o uitătură urâtă: s-a uitat la ea de parcă n-ar prea fi dus-o capul și a ieșit bombănind.

Totul e contaminat aici, până și pereții camerei ei. Totul respiră ca taică-său, greoi și gata-gata să se înece și să tușească, cum face el în fiecare dimineață, în baie. Mocheta cu dungi de pe hol o privește ca tata și oglinda cea mare, cu ramă subțire și aurie, tot ca el, și faianța și cratițele și mobila din bucătărie, roșcată, cu vinișoare aurii de viță de vie, totul o privește ca tata, și ea trebuie să fugă cât mai repede, cât mai departe. Aruncă în ghiozdan agenda, câteva pixuri, o eșarfă.

Pofta de distrugere crește fără oprire. Și chiar dacă durerea de cap nu vrea să-i treacă și tâmplele îi zvâcnesc și fruntea-i e de plumb și-o trage în jos, spre pernă, spre întuneric, corpul nu are astâmpăr.

Aura adaugă puțină apă rece de la robinet peste apa clocotită din ibric și caută în dulap după cutia cu ceai de fructe de pădure. Azi o să-și ia inima-n dinți și-o să facă exact ce-ar face Diana. Când merg toate trei prin parc, Diana are întotdeauna la ea o sticluță cu ceai de fructe amestecat cu votcă sau cu țuică. Beau pe rând din sticluță, Diana și Gigi, și Diana cântă la chitară melodiile pe care le-a învățat la pregătire, la Palatul copiilor, despre copaci înfloriți, ploii, străzi din București, pe care ele și le imaginează pustii și luminoase. Aura nu bea niciodată din sticluță, îi e frică de gustul rău care le face pe prietenele ei să se strâmbă și să scoată limba, să râdă și mai mult și să-și iasă treptat din contururi, să se sprijine una de alta, formând un fel de moviliță umană, fremătătoare de hohote, să li se deranjeze cozile de cal și să le stea într-o parte, să se împleticească dacă se ridică de pe iarbă. Și după fiecare refuz, regretă aproape imediat că frica o separă de ele: ar vrea să simtă și ea ce simt prietenele ei, fie și dezgust. Ar vrea, dar îi e întotdeauna frică.

Diana s-a mutat la ele în clasă abia într-a șaptea, venită dintr-un oraș mic, de la malul Dunării, de care spune că-i e dor. Zice că în parcul central de la ea din oraș sunt atâția trandafiri

că multă lume leșină de la parfumul lor prea puternic. Zice că sunt și copaci seculari, puși de moșieri, și din cum povestește ea, Aura își imaginează moșierii ca pe niște bătrânei molatici care sapă și plantează cu mâinile lor puietii prin parc, pentru bucuria trecătorilor. De când a venit, Diana locuiește la o mătușă care are o căsuță cu două camere și cu grădină, undeva pe lângă Piață. În camera ei minusculă, pe lada studio a recamierului se adună turnuri de cărți pe care Diana le citește noaptea, fără ca nimeni s-o urmărească și să i le ia. Ce n-ar da Aura să fie în locul Dianei, chiar dacă mama ei a murit și tatăl s-a recăsătorit și a plecat și pe fată a abandonat-o într-un oraș străin.

Apa s-a îmbibat cu gust de fructe de pădure și s-a mai răcit. Acum poate s-o toarne în sticlură, cu pâlnia. În timp ce umple sticlura cu ceai, se umple și ea de neastâmpăr. Nu mai are stare aici, în casa asta. Trebuie să scape de aici, să meargă undeva unde să poată să scrie și să citească în liniște și unde nimeni să n-o mai întrerupă.

Cu banii pe care îi adună din cadourile de sărbători de la Marela, bunica ei, Aura și-a cumpărat aproape toate cărțile pe care le-a văzut sau de care a auzit de la Diana. La fel ca ea, nu le-a cumpărat noi, din librărie, ci la mâna a doua, de la tarabele din Centru. Unele conțin paragrafe subliniate și încadrate cu acolade, iar Diana zice că e întotdeauna mai interesant așa, să vezi ce a subliniat cititorul necunoscut dinaintea ta. La fel e și cu cărțile de la bibliotecă, pe care Aura și Diana le împrumută și pe care le subliniază și le adnotează la rândul lor, cu gândul la cititorii care se vor gândi cândva la ele.

Aura, de fapt, tânjește după orice face Diana, după orice-i al ei: după cărți, după obiceiul de-a bea ceai cu votcă și de-a fuma în timp ce scrie în agendă, după ușurința cu care chiulește de la ore și citește în parc *Pe culmile disperării*, *Lacrimi și sfinți*, *Huliganii* sau *Romanul adolescentului miop*. Pe ultimele două le găsește și ea în biblioteca alor ei; sunt ediții vechi, apărute înainte de revoluție, dar pentru Aura o lume nouă se deschide când le

Întoarcerea

citește; o lume făcută din afecte care nu au, fiecare, corespondent în viața ei, dar pe care le preia integral și le trăiește ca și cum i-ar aparține. Din unele dintre aceste cărți răzbate limpede disprețul față de tot ce-i slab și lipsit de apărare; și automat, pentru că slabe și lipsite de apărare sunt și fetele de vârsta lor, Aura se gândește că *ea e altfel*, că nu e o fată obișnuită, ci una care mai degrabă le seamănă în gândire scriitorilor de care a aflat de la Diana și pe care îi citește noaptea, pe nerăsuflete.

Adolescentele anilor nouăzeci cresc astfel într-o atmosferă intelectuală care le mutilează cunoașterea, întârziind trezirea conștiințelor lor. Dar chiar și așa, prin negură și fum și frici nenumărate, printre iluziile deosebirii lor de alte fete, printre cruzimi față de sine și față de celelalte, mici sclipiri prevestitoare își fac loc, mici momente de înțelegere pe care se va construi poate viitorul lor adevăr, cel eliberator.

Când Diana îi spune că scrie în secret o carte în care e vorba despre sinucidere, despre disperarea pe care ne-o aduce viața pe acest pământ și cum n-avem nicio altă scăpare, Aura e invidioasă. O să dureze mult, zice Diana, intuindu-i senzația de neputință și încercând s-o consoleze, pentru că încă are nevoie de ea, să-i rămână aproape, ca martoră. Mai trebuie să citească enorm înainte să termine de scris, pe Nietzsche, pe Schopenhauer și ce i-a rămas necitit din Cioran. Aura nu se îndepărtează, dar invidioasă rămâne, neputincioasă, incapabilă, inferioară se crede, și-n plus de asta, plină de ghinion: i se pare că Diana are acces la mai mult, mai plin, mai intens, pentru că nu stă nimeni după ea toată ziua să-i controleze mișcările.

La fel i se pare și la începutul clasei a opta, când Diana se combină cu Luky, un tip cu trei ani mai mare ca ele și cunoscut în oraș pentru că e în gașca de punkeri care ocupă și ziua, și noaptea, băncile din parcul de la Teatru. Lumea îi ocolește pe băieții cu lanțuri prinse la curele, care stau cocoțați pe băncile pe care le-au distrus, când au smuls scândurile ca să se bată între ei. Sunt doar niște copii, n-au mai mult de paisprezece sau cincisprezece ani,

dar oamenii le știu de frică pentru că lor nu le e frică de nimeni și de nimic. Stau gata să sară oricând la bătaie, să înfrunte orice, pe oricine. Capetele și le poartă pe jumătate rase și părul rămas și-l ridică în creste, pe care le fixează cu bere. Au pe ei tricouri rupte și blugi negri, sfâșiați și decorați cu ace de siguranță. Sunt mai ales băieți, dar câteodată printre ei mai apare și vreo fată. Copiii își petrec zilele, toate zilele împreună, mâncând semințe, bând bere, vin de țară, țuică, vișinată, după cum reușesc să facă rost. Pe unii îi vezi citind cărți cu coperte jerpelite. Pe alții dormind beți pe sub castani. Iar alții par să n-aibă altă preocupare decât privirea fixă, distrugătoare, cu care urmăresc trecătorii.

Părinții lui Luky, rămași amândoi șomeri odată cu primele restructurări de la turnătorie la care lucrau, s-au despărțit după câțiva ani de violențe și după ce au vândut aproape tot ce aveau prin casă. Și pentru că ajunsese să se bată cu tatăl lui în fiecare zi, băiatul a început să doarmă uneori în subsolul unei case vechi, din Centru. A dormit o noapte, apoi două, apoi noapte de noapte, trecând pe-acasă doar din când în când. De câte ori deschidea ușa apartamentului, maxilarele i se încleștau, pumnii i se strângeau, inima îi împietrea încă puțin. Imaginile anilor trecuți, când el era mic și ai lui, chiar dacă nici atunci nu se înțelegeau, fuseseră cel puțin liniștiți, se estompau și i se ștergeau din minte. De la un timp, n-a mai trecut deloc pe acolo și n-a mai știut ce s-a ales de mama și de tata, care la rândul lor, au părut că l-au uitat.

Diana nu știe nimic despre situația din familia lui Luky și îi e frică să-l întrebe. Se minte că o atrage misterul din jurul lui, când de fapt i se face gaură în stomac din cauza presimțirii sumbre că așa firav cum e, chiar ar putea omori pe cineva; poate chiar pe ea.

Iar Aura îl vede o singură dată de aproape, când stau toți patru la terasă, în Centru, la un suc. El are părul unsuros, un breton lung, care îi acoperă pieziș ochiul stâng. Dă mâna în scârbă cu Aura și cu Gigi și după ce se așază toți la masă, nu mai scoate niciun cuvânt; nici nu se mai uită la fete. Nici de băut nu-și ia nimic, pentru că nu are cu ce, și din cauză că sunt și prietenele alea acolo, nu poate să-i ceară ca de obicei Dianei să-i cumpere o bere; refuză berea când ea îl întreabă. Fetele își iau câte o cafea

Întoarcerea

și după câteva sorbituri, Diana intră într-o stare de agitație, vorbește aproape fără să respire despre inutilitatea vieții și blestemul ei, despre sinucidere ca singură scăpare, și-apoi despre înapoierea noastră ca popor, față de marile imperii care au avut vitalitatea cuceritorilor: se vede în istoria lor. Și-atunci Luky parcă se trezește din somn, i se aprinde ochiul neacoperit de breton, o întrebă pe Diana ce știe ea despre imperii și popoare, să tacă odată că prea-i merge gura, el nici nu-și mai aude gândurile din cauză că fleanca ei nu mai tace. Și când vede cât de violent își revarsă băiatul frustrarea asupra prietenei ei, Aura amuțește, se prăbușește în gol, mâinile îi transpiră, gâtul îi înțepenește, i se blochează umerii, aproape că nu se mai poate mișca, dar crede că toate sunt rezultatul lipsei ei de experiență, al necunoașterii și-al slăbiciunii ei. Părerea pe care realitatea singură nu reușește să i-o schimbe, e că Diana e mai curajoasă și mai deșteaptă decât ea, chiar dacă tipul ăsta o umilește. Se gândește că e un preț mic de plătit pentru experiența pe care o câștigă așa. Sub privirile înspăimântate ale Aurei și ale lui Gigi, el continuă s-o hărțuiască lacom pe Diana, parcă nimic nu-l satisface. E clar, îi spune, că nu înțelege, n-are cum să înțeleagă pentru că nu are creierul făcut pentru asta. Și nici noroc de un corp de femeie adevărată n-a avut, că e grasă, dar are șolduri înguste, nu-s bune de făcut copii, și bărbie ascuțită și nasul ca un cioc, și glanda umflată, și gâtul ridat, de pe-acuma. Nici minte, nici corp, vai de capul tău, fă, zice Luky și-apoi scuipă în trotuar, în fața unui trecător care dă să se oprească, dar când vede lanțul de la cureaua băiatului, se răzgândește și îl înjură numai, cam în șoaptă.

Luky mai scuipă o dată, triumfător. Și cele trei adolescente, paralizate de frică în fața ceștilor cu cafea rece, se gândesc la cum e creierul lor făcut, la ce nu poate creierul lor să înțeleagă. La lucrurile pe care un creier ca ale lor nu poate să le creeze. Se gândesc la unghiuri, la proporții, la defectele care le definesc corpurile și care le condamnă la ratare. Se gândesc la cum arată corpurile lor din afară. La cât sunt de dizgrațioase, de rușinoase. Se gândesc la grăsime și exces, se gândesc la șolduri prea înguste. Se gândesc că ar putea slăbi, dacă ar avea voință, trebuie

să aibă voință, ambiție, perseverență. O limită până la care pot slăbi nu există în imaginația lor. Dar cu un bazin îngust n-ai ce să faci. Vor căuta, cu energia deceniilor tinereții lor, să împingă totul până la marginea care le separă de epuizare și moarte. Vor căuta, în anii care vin, să depășească obstacolul cu mii de capete, descris parțial, printre mulți alții, și de băiatul care acum scuipea a treia oară pe trotuar, exact în fața unei femei care ezită puțin, dar trece imediat mai departe, fără să se uite la el.

Aura încearcă să alunge amintirea asta și să-și dezmoștească gâtul care iar s-a încordat. Încearcă să se gândească doar la aspectele fascinante, intangibile, inspiratoare din viața Dianei. La camera ei, la libertatea ei, la ce citește și la cum vorbește, la visele ei de scriitoare. Chiar și la statutul de prietenă a cuiva puternic și deștept, chiar dacă imediat ce-i apare în minte imaginea lui Luky stând la masă cu glezna sprijinită pe genunchi și scuipeând într-o parte, în fața trecătorilor, mâinile îi transpiră. Gâtul înțepenit, mâinile transpirate, golul din stomac sunt semnele pe care intuiția încearcă să le aducă în conștiința ei. Dar ea nu are nici contextul și nici vârsta care s-o ajute să le înțeleagă. Tot ce poate face acum e să-și îndrepte gândul spre ce-i plăcut în povești, să se inspire din lucrurile care îi pot da impulsul să iasă dintre acești pereți, să fugă afară, în lumina zilei de primăvară.

Nici puțin mai târziu, în lunile care urmează, Aura nu are cum să înțeleagă de ce Diana se îndepărtează de ea și de Gigi, până în punctul în care abia dacă le mai salută. Aura nu are cum să-și dea seama că disprețul de sine al Dianei devine pe zi ce trece tot mai intens și o izolează, alimentat de gândul că „ea e altfel”, că e aparte și specială, dar bazat în realitate pe o suferință adâncă, imposibil de alinat. Diana nu spune nimănui că plânge aproape în fiecare noapte. Nu spune nimănui când face sex fără să vrea de fapt să facă sex cu băiatul care o urăște. Crede că experiența asta o ridică, o trece în altă dimensiune a vieții, dar mai ales, crede că o să-l transforme pe el. Că o să-l îmblânzească. Și el o s-o vadă în sfârșit altfel: o să vadă în sfârșit cine e, o să învețe

Întoarcerea

s-o iubească, o să devină bun și tandru și înțelegător. Dacă îi face constant cadou vulnerabilitatea ei, fragilitatea ei absolută, fără să aștepte mai nimic înapoi, el o să se schimbe, o să se atașeze de ea și o să devină cald și blând. Nu spune nimănui și se poartă ca și când, trecută într-o dimensiune superioară a existenței, ridicată de această relație, dar și de lecturile și de preocupările ei, nu se mai poate coborî la nivelul fostelor prietene, niște copile naive, crescute în puf, în familiile lor iubitoare și protectoare.

Diana nu are pe nimeni care s-o apere.

Iar sexul pe care îl face la nici paisprezece ani rămâne doar o experiență traumatizantă, în timpul căreia frica o desensibilizează și singurul lucru din care poate să-și extragă plăcere rămâne speranța că așa își va îmblânzi partenerul. Și după o lună de sex traumatizant, el îi spune că nu mai vrea să-i vadă fața, că s-a săturat de prostia și de urâtenia ei. Vrea să fie cu o femeie adevărată, una deșteaptă și care să arate bine, să nu-i fie rușine cu ea când ies în lume.

Aura nu va afla nimic nici despre ziua când Diana merge cu mătușa ei la o clinică privată, să facă avort. Și nici despre cele vorbite *după*, când amândouă, nepoata și mătușa, fumează în bucătărie. Mătușa îi povestește Dianei despre avorturile ei clandestine dinainte de optzeci și nouă³, cu detalii sângeroase, mese din sufragerie, instabile, ligheane cu apă înroșită, fetuși,

---

3. Avortul, legalizat și accesibilizat pentru prima oară în lume în 1920, în URSS, a devenit legal și gratuit pentru prima oară și în România, în timpul regimului comunist, în anul 1957. Pe atunci, în Franța, de exemplu, avortul era interzis și se pedepsea cu ani de închisoare, atât pentru femeile care îl solicitau, cât și pentru persoanele care le ajutau. Și în România, în 1966, o schimbare a politicilor regimului comunist privitoare la natalitate a dus la recriminalizarea avortului, care până în 1989 a rămas ilegal. În deceniile postsocialiste, chiar dacă avortul a fost din nou legalizat, multe femei nu au avut și nu au în continuare acces la acest serviciu de sănătate reproductivă, pentru că el nu este gratuit în sistemul medical public și pentru că multe femei sărace din mediul rural locuiesc oricum prea departe de spitalele publice.

vecini care știu ce se întâmplă, dar care, pentru că o cunosc pe nenorocita de față de când era mică, își țin gura. Diana, încă lividă, șocată de experiența prin care tocmai a trecut, de urâtul cu care i-au vorbit ginecologa și asistenta, de scârba cu care s-au uitat la ea, nu e în stare să scoată un cuvânt. Căldura cafelei și mila din ochii mătușii îi țin sufletul în palme. Înainte riscai pușcărie, acum avem noroc că măcar e liber și putem să mergem la doctora care și-nainte făcea avorturi, doar că atunci le făcea pe ascuns, cu intervenții, cu pile, acum le face la clinica ei particulară: doar bani să ai. Bani să ai, repetă mătușa, cu privirea pierdută în gol și cu gândul la banii pe care îi trimite soțul surorii ei. Pe care cine știe cât timp o să-i mai trimită. Iar când n-o să-i mai trimită, ce-o să se aleagă de ele.

Și chiar dacă Aura ar ști, n-ar avea, oricum, nici vârsta, nici contextul să înțeleagă ce se întâmplă cu adevărat cu prietena ei, în câte feluri o constrânge situația ei materială și familială; și în câte feluri se împletesc și se alimentează reciproc disprețul de sine și întâmplările concrete din viața Diane, moartea mamei ei, faptul că a fost abandonată de tată, sexul traumatizant cu un băiat la rândul lui abandonat și lăsat pradă unei vieți distrugătoare, comportamentul ginecologei și al asistentei, sărăcia, cum se împletesc și se alimentează reciproc toate cu lecturile adolescentine din Cioran, din Nietzsche și din Schopenhauer; cu tendința unei lumi întregi de a întări consensul că există puternici și există slabi și că dintotdeauna au existat și întotdeauna vor fi. Că dacă nu acceptăm ierarhii și dominații și stări așa-zis firești ale lumii, suntem naive.

Chiar dacă ar cunoaște toate aceste lucruri, Aura n-ar putea deocamdată să înțeleagă în câte feluri creează ele predispoziția Diane pentru izolare și relații cu bărbați violenți, de care nu va scăpa până la maturitate.

Prin geamul plin de zoaie al autobuzului, drumul spre Centru se desfășoară ca un film pe o peliculă distrusă. Se văd garduri de lemn aplecate spre stradă, copaci golași, a căror înfrunzire întârzie din cauza umbrei în care cresc, femei înfășurate

Întoarcerea

în șaluri negre, cu coșuri pe cap, îndreptându-se spre Piață. Se văd bărbați slabi, aduși de spate, dezorientați, pregătindu-se să traverseze. Miroase a stătut în autobuz, a benzină și a țuică, iar de afară, când se deschid ușile, vine câte o pală de aer rece. Dar e atâta soare, e o primăvară pe care nimic n-o mai poate opri, și când coboară, Aura se simte ca la început de aventură, parcă n-a traversat orașul pe care-l știe de când e, parcă n-a făcut drumul spre școală pe care-l face în fiecare zi, dându-se jos doar cu două stații mai devreme, ca și cum ar fi sărit printr-un portal pe altă planetă.

În stație e un butic albastru, cu ferestruică pătrată și cu multe pachete de țigări, bomboane, pufuleți, napolitane, sticlute cu alcool înșirate rânduri, rânduri și lipite cu scotch în spatele geamurilor apărute de gratii. Lumina orbitoare din stradă o împiedică pe Aura să-l vadă pe vânzător; îi aude doar vocea răgușită. Își face curaj și-i cere zece țigări LM albastru. În timp ce bărbatul numără țigările, ea începe să tremure. N-a mai făcut niciodată așa ceva, nici măcar n-a putut să încerce, în parc. Speră că n-o s-o vadă nimeni cunoscut. Deocamdată trotuarul e pustiu.

— Și o sticlă de votcă, vă rog, mai zice, cu inima sus de tot, proptită în gât sub forma unui nod care se zbate.

Vânzătorul scoate mâna prin ferestruică și îi arată oferta, sticlutele pătrate prinse deasupra pachetelor de țigări și Aura alege gramajul cel mai mic, cel mai ieftin, plătește și bagă repede sticluta în ghiozdan. Traversează apoi în fugă bulevardul, spre parcul care înconjoară biserica Schimbării la față. Animale nevăzute mișună prin tufișuri și pe sub scoarța caldă, frunze încă umede boltesc deasupra unei băncuțe strâmbe. Un câine mare, negru, cu blana încâlcită și plină de țărână, se apropie repede când Aura se așază pe bancă, și ea rămâne nemișcată, cum știe că trebuie să facă dacă vrea să-i dea câinelui voie să se obișnuiască cu prezența ei. Ca de obicei, în asta, și teamă, și curiozitate, amestecate; momentele în care nu știi ce intenții are animalul, dacă te acceptă sau nu; momentul când veți putea împărtăși acest spațiu. Câinele îi miroase bocancii și bocancii nu-i mențin

interesul. Pleacă grăbit, de parcă tocmai și-ar fi amintit că are o treabă în altă parte.

Aura se relaxează. Crucea mare din vârful cupolei principale a Schimbării la față azvârle săgeți precise spre ea și spre trecătorii acestei dimineți de aprilie. Nimănu-i pasă. Nimeni nu se sinchisește de cruci, și cu atât mai puțin această fată de treisprezece ani, liberă de-acum și cu chef de viață. Numai de n-ar vedea-o careva, vreo colegă de-a maică-sii, vreo cunoștință de-a tatălui. Oamenii trec grăbiți, cu sacoșe, cu serviete, cu câini după ei, și nu par s-o observe. Oricum, se hotărăște că nici n-o interesează. Ce-o fi, o fi.

Lumina dimineții coboară în șuvoaie spre pământ ca apa care picură dintr-o cămașă proaspăt spălată. Vântul, când bate, e înșelător, se simte la gât după o vreme, și la glezne. Conținutul sticluței de votcă curge controlat în sticluța cu ceai de fructe de pădure. Aurei nu-i tremură mâna deloc. Rozul se diluează, se tulbură. Licoarea tot a fructe miroase, dar deocamdată nu o gustă, îi pune dopul și o lasă lângă ea, pe bancă, și-ncepe să caute chibriturile prin ghiozdan. Din țigările pe care le-a pus în buzunarul exterior, vreo două s-au și rupt.

Poate reușește totuși să le fumeze și așa, rupte. Dar nu chiar acum, nu prima oară. Prima oară e cea mai importantă, nu asta spun toți, mereu? Aprinde țigara. Țigara se stinge. Mai consumă un chibrit: se stinge din nou. A treia oară își dă seama că trebuie să tragă cu putere când aprinde. Aprinde, trage și se îneacă. Ia repede o gură de ceai cu votcă. Băutura i-a ars buzele de-i vine să urle. Amarul și iritația de pe gât sunt greu de suportat, dar gusturile rele devin aproape imediat familiare și fac loc convingerii că de-acum ea e stăpâna senzațiilor, că le poate provoca, invoca, exact atunci când își dorește. Dacă e să fie scârboasă, măcar să fie scârboasă până la capăt. Măcar să existe acest foc și această mizerie în ea, care s-o facă interesantă, ca pe un personaj de roman. Ca pe Diana. Ca pe un scriitor.

Întoarcerea

Fumează țigara până la filtru și strivește cu plăcere chiștocul sub talpă. O, putere nouă, venită din neant! Aura se lasă pe spate și se revarsă pe bancă. Deasupra, cupolele de cupru înverzită și crucile lor cu trei brațe se profilează pe cerul albastru, intens. Își întinde și ea mâinile și picioarele într-o parte și-ntr-alta (așa cum stă taică-su pe canapea când o ocupă singur pe toată) și tușește ca el, cât de impunător poate. Apoi închide ochii și își îndreaptă fața spre soare, spre cerul întrerupt doar de crucile catedralei. Energia crește, alimentată de la o sursă necunoscută de căldură și fericire. Aura se apleacă în față și își sprijină coatele pe genunchi, cum fac băieții, cum fac bărbații când stau așezați. Dacă-ai ști să scuipi, ca băieții de la bloc, ca băieții care umblă în găști, ar scuipa.

Dimineața trece fascinant de încet. Fiecare secundă se aude și de fiecare secundă ea știe să se bucure. Cu fiecare gură de votcă și cu fiecare fum de țigară, neputința și frustrarea de aseară dispar în neant. Acum e afară; e în afara controlului; e dincolo de pereții care o strâng. Orașul e și el constrângător în felul lui, chiar dacă n-are pereți. E totuși un oraș mic, drumurile, aceleași, bătute de atâția oameni cu care tata și mama, și Marela se cunosc. Dar Aura nu mai simte că orașul o conține. Mai degrabă orașul e cel care freamătă prin ea ca o posibilitate, ca ceva care s-ar putea întâmpla, doar dacă vrea ea să se întâmple.

Scoate agenda din ghiozdan și o deschide: uite-i scrisul mărunț, ilizibil, scrisul special de jurnal, pentru că mama nu trebuie să-l descifreze. (Dar mama l-a descifrat). Dacă n-ar fi recitat de atâtea ori și n-ar ști exact ce scrie și unde, n-ar putea urmări nici ea rândurile, acum că privirea îi e ecranată de o peliculă turbure în care detaliile plutesc ca peștișorii. Paragrafele copiate din romane sunt marcate prin scrisul înclinat spre stânga și mult îndepărtat de marginea paginii. Sunt și liste lungi cu cărți pe care o să le citească în anii care vin.

Cu chiu cu vai deslușește titlurile din listă și titlurile par să nu se mai termine, se adună și se adună, se depun unele peste altele, straturi de timp și experiență netrăite încă și care o fac

să se simtă deodată mică, în timp ce în nări și-n gură îi urcă un gust amar și acid. Conținutul stomacului vrea să se întoarcă și o convulsie scurtă îi scutură corpul. Îi vine să vomite; decorul se rotește în jurul ei, iar soarele care îi arde creștetul capului nu ajută deloc. Trebuie să intre undeva la umbră, așa că își adună lucrurile în ghiozdan și se ridică greoaie de pe bancă. O forță greu de contracarat o trage în vârtej, înapoi, spre pământ, dar ea îi rezistă cumva și reușește să ajungă la bulevard și să-l traverseze cu bine.

Undeva în stânga, la parterul unui bloc, distinge pe o ușă literele cojite care compun cuvântul „bardezi”. Aura merge într-acolo cu inima îndoită: n-a mai intrat niciodată într-un loc ca ăsta. Oare am voie? se întreabă, când e deja înăuntru. Lumea din interior o privește curioasă.

— O cafea, vă rog, îi spune femeii de la tejghea și își aude vocea ca prin apă. Urechile îi pocnesc, podeaua i se leagănă sub picioare, dar Aura reușește totuși să-și țină echilibrul și să mențină aparențele, sau așa crede ea.

— Cu zahăr? o-ntreabă femeia, uitându-se lung la fata asta de... paispe ani? Vai de capul ei, moartă de beată, așa de dimineată. Părinți n-o avea?

Aura încearcă din răsuputeri să nu se clatine, să nu se dea de gol. Doamne, de nu și-ar da seama că e rangă. Femeia, care poartă un halat alb peste rochia de stofă, îi aduce o cafea rece și amară, pe jumătate zaț. Aurei i se pare că o aude țâțâind în timp ce se întoarce la bar.

S-a făcut neobișnuit de cald, iar prin vitrina murdară se văd, ca printr-o folie de plastic, trecătorii, mașinile, copacii abia înfrunziți. Fața de masă e pătată și arsă; când Aura se concentrează tare pe câte un detaliu, el o ajută să se simtă mai stabilă. O împiedică să se năruie, ca un castel de cărți, să alunece în toate direcțiile. Uite urma de țigară de pe fața de masă, o gaură rotundă, cu marginile negre, înțepăcioase. Uite pata de ruj de pe buza căinii. Și dungile albastre și literele aproape șterse de pe farfurie: Hotel Dunărea. Sau nu, Dumbrava. Uite și mâna ei, pe cana rece și cealaltă mână cum aduce spre gură

Întoarcerea

o țigară nouă, găsită prin buzunarul ghiozdanului, ruptă de la jumate. O să le fumeze acolo pe cele care i-au rămas, chiar dacă-i vine tare, din nou, să vomite – doar n-o să se întoarcă acasă cu ele.

În mijlocul sălii dreptunghiulare și în dreptul barului e o masă de biliard. În jurul ei, doi bărbați care se mișcă lent, fără chef. Când se termină jocul, unul se așază la masă, cu sticla de bere în față și-și ațintește aproape imediat privirea în gol, dar celălalt rămâne în picioare, în mijlocul camerei, cu tacul în mână, și se uită insistent la Aura.

Se uită și ea la el, direct, fără frică, făcând un mare efort să nu-și lase privirea să alunece într-o parte sau alta.

— Vrei să-ți dau eu o țigară întreagă, să nu te mai chinui cu chiștocul ăla? o întreabă tipul, în timp ce se apropie de masa ei și scoate din buzunarul de la piept, ca pe un obiect de mare preț, pachetul de Viceroy roșu în care mai sunt trei sau patru țigări.

Ochii lui albaștri sclipesc în contrast cu negrul intens al gecii de piele.

— Mulțumesc, dar mai am și eu în ghiozdan.

Bărbatul n-o scapă din priviri. Nemișcat, pentru câteva secunde, nu știi ce vrea să facă mai departe. Când decide, se așază și trage scaunul atât de aproape de fetiță, încât ea îi simte respirația cu miros de bere.

— Cea mai dulce și mai sexy voce de femeie pe care am auzit-o, zice. Hai, îți fac cinste cu o partidă?

— Nu știu să joc.

— N-are nimic, te învăț.

Pentru Aura, apropierea asta schimbă totul. Când îl privește drept în față pe bărbat, se simțise câștigătoare: credea că are un secret pe care el nu poate să-l afle; avea cărțile, avea jurnalul, avea gândurile ei secrete și profunde, exact personajul din *Lupul de stepă*. Se simțise sfidătoare privindu-l în ochi pe bărbat pentru că ea înțelegea și se gândea la lucruri despre care el habar n-avea. Sau pe care, oricum, nu le-ar fi asociat cu o fată de vârsta ei. Îi venise chiar să râdă gândindu-se ce

mutră confuză ar fi făcut dacă ar fi știut cine e cu adevărat fețița de treișpe ani din fața lui. Pentru un moment foarte scurt, câștigase. Dar acum că el venise atât de aproape, fantasma de mai devreme se rispea și corpul îi era cuprins rapid de o frică rece, paralizantă.

Aura știu deodată că aici s-a întâmplat ceva ce nu mai poate să controleze. Și beția parcă i-a trecut, și amețeala. Ce poate să facă? E deja prea târziu. Nu poate să-l dezamăgească pe om. Ea l-a atras, se gândește. Ea s-a uitat fix la el, se gândește, ea, cu zâmbetul ăla superior, ea a intrat în bar dând din fund, probabil, și sperând în secret, într-un loc foarte bine ascuns din mintea ei, că toți bărbații dinăuntru or s-o placă. Iar te-ai băgat în belele, îi zice vocea tatălui. Ascunzișul în care crede ea că se formează gândurile rușinoase ale puterii și ale triumfului asupra adulților, e de fapt foarte vizibil. Dacă n-ar fi vrut să pățească nimic, n-ar fi trebuit să intre în bar, n-ar fi trebuit să fumeze și să bea, și nici să citească o sumă de cărți aberante în loc să-și vadă de treabă!

Dar acum e prea târziu. Bărbatul n-are nicio vină. Niciuna! Gândul că îl refuză, că nu face exact ce se așteaptă el acum de la ea, o copleșește. Îi vede fața cu riduri, părul cenușiu, tuns cu chică, puloverul în carouri pe corpul despre care intuiește că e foarte, foarte slab și-i e milă, groaznic de milă de el și i se pare imposibil să-l refuze. Cine știe ce vrea? Și cine știe ce i-a transmis ea, fără să-și dea seama, din prostie. Pentru că asta e, asta trebuie să fie: o proastă. Se crede mare deșteaptă, mare citită, dar în realitate nu e decât o proastă și o scârboasă.

Și Aurei îi vine să vomite din cauza trecerii abrupte, ca o cădere, de la convingerea că e foarte deșteaptă la convingerea că e foarte proastă.

Se lasă condusă lângă masa de biliard. Mâna bărbatului e aspră și caldă.

— Dar nu știu să joc...

— Ei, hai, hai, nu fi modestă. Sunt sigur că știi.

Întoarcerea

Doamna în halat se uită din când în când la ei, cu o figură plină de reproș, în timp ce spală ceva la chiuvetă, în spatele barului.

Ceilalți doi bărbați care stau pe la mesele din barul de zi, în dimineața asta, sunt lipsiți de interes pentru ce se întâmplă la masa de biliard. Își beau berile în tăcere, fumând și tușind pe rând.

Bărbatul cu geacă de piele aranjează bilele pe masă: face un fel de paradă acolo, în fața unui public mai mult imaginar. Se dă mare. Trănțește și bocăne, în timp ce adună bilele și le aruncă în interiorul triunghiului din plastic. Pe urmă, aplecat peste masă, stă concentrat ca un lunetist. Impulsul pe care-l trimite face ca bilele să se împrăștie în toate părțile, să se lovească violent unele de altele, și de margini, iar câteva chiar cad cu zgomot în găuri.

— Ce-ți alegi, plinele sau spartele? o întreabă, foarte serios, în timp ce-și aprinde țigara și închide un ochi ca să nu-i dea lacrimile de la fum. Ceva crud și periculos rezultă din înfățișarea lui, ceva ce Aura n-a mai văzut la niciun bărbat, nici măcar pe la nunți.

— Nu știu.

— Plinele sunt astea, spartele sunt alea cu dungii.

— Plinele.

— Bine măi, voce dulce. Uite, ia tacul ăsta că e cel mai mic. Ți-l aranjez eu.

Când Aura se apleacă peste masă, bărbatul se apleacă peste ea, ca s-o învețe. Simte umflătura din pantalonii lui. Îl simte frecându-se de fundul ei, obrajii și gâtul îi iau foc, e ca atunci în autobuz, când nu se putea mișca, dar atunci măcar nu mai vedea și nu mai știa nimeni. Cum a putut să ajungă în situația asta? Cum a putut fi atât de proastă încât să ajungă aici, ținută sub acest bărbat, incapabilă să scape, cum s-a lăsat târâtă în cea mai josnică situație?

Lupului de stepă nu ar fi putut niciodată să i se întâmple așa ceva.

El n-ar fi ajuns niciodată într-o situație așa degradantă, se gândește Aura. Și pentru că are doar treisprezece ani și nimeni din preajmă nu știe să-i vorbească nici despre literatură, nici despre sexualitate, nu poate să-și explice încă de ce identificarea ei cu personajul din cartea pe care a început s-o citească doar cu o seară în urmă e imposibilă și îi creează atâta confuzie și dispreț de sine.

— Așteptați-mă puțin, vă rog, trebuie să merg până la toaletă, zice, extrăgându-se de sub corpul greu de adult, cu mirosuri necunoscute.

— Doamne sfinte, aproape că țipă bărbatul, cu o voce subțiată, vorbești cu mine cu *dumneavoastră*? Doamne sfinte! Dar tu câți ani crezi că am?

— Nu știu, răspunde Aura.

— Zi, așa, cam cât crezi tu.

— Treizeci?

Trage din țigară, nemulțumit. Și după o tăcere scurtă:

— E, ești pe-aproape. Tu câți ai? Cinșpe?

— Fac paișpe în august.

— Au. Ești mică rău. Pari mai matură, ești dezvoltată.

Și strivește țigara, pe jumătate fumată, în scrumieră.

— Păi hai, ce faci, du-te că te aștept.

Aura se închide în baie și plânge.

Tremură din tot corpul; de-acum, greața o conține pe ea, și nu invers. Greața e peste tot, pe pereții murdari, în veceul turcesc, ruginit, în curentul care se strecoară pe fereastra pătrată, deschisă. Nu poate să fugă pe-acolo, e ridicol să se gândească la așa ceva. În primul rând că are lucrurile înăuntru, la masă. Singură s-a băgat în asta, trebuie să-și facă curaj, să-și adune haina și ghiozdanul și să plece. Să-i spună că trebuie să ajungă la școală, că încep orele.

Când iese din cabina împuțită, el o așteaptă acolo, în dreptul ușii, pe coridorul strâmt.

— Ești tare, tare sexy, îi șoptește respirând cald și umed în urechea ei.

Întoarcerea

Îi prinde sânul și o țintuiește cu bazinul de perete.

Aura simte o căldură nouă între picioare. E ceva îngrozitor în asta, nu mai are aer, lumea se învâрте criminal de repede cu ea, e terorizată, ar vrea să explodeze, o masă amorfă de carne, sânge și mucii să se împrăștie pe pulovărul omului ăstuia. Dar între picioarele ei se întâmplă cu totul altceva, o căldură, ceva zvâcnește acolo, foarte unitar, foarte bine localizat. Ca și cum corpul ar avea o altă minte, ca și cum l-ar conduce altă rațiune, pe care ea n-o cunoaște. Îi e teamă și că dacă țipă o să fie penibilă. Individul începe să o sărute pe gât și pielea i se înfioară. Nu se poate mișca.

Doar femeia cu halat poate s-o salveze. Poate că dacă o strigă... dar nu știe cum. Doamna? Doamna chelnăriță? Ajutor? Ar fi și asta mult prea penibil.

Tatăl nostru carele ești în ceruri, începe singură rugăciunea în gândul ei, ca și cum cineva ar fi apăsător pe un buton. N-a mai zis-o de când era mică și o învățase cu bunica de la țară. Religia e o superstiție, îi spune bunica, Dumnezeu e o invenție de care oamenii se agață când nu înțeleg ceva sau când sunt singuri și le e frică. Dar trebuie să știi și tu Tatăl nostru, pentru că toată lumea îl știe.

Vă rog eu, încearcă să spună, dar nu reușește nimic. Nicio parte a corpului n-o ascultă.

Vie împărăția ta, făcă-se voia ta.

Bărbatul îi adulmecă părul și zice lucruri. Ce zice acolo, numai el pricepe. Parc-ar vorbi altă limbă, pentru ea cuvintele alea nu au sens, sunt doar sunete.

Precum în cer, așa și pe pământ.

El îi caută gura. Ce scârbă îi e de mirosul de bere din respirația lui. Aura reușește să se ferească de buzele lui, iar el o sărută umed pe obraz. Și dacă ar putea să fugă acum, împotriva voinței celui care a lipit-o de peretele rece, el o să-i strige în urmă, tare: curvă urâtă și grasă.

Toți vor ști atunci ce s-a întâmplat aici și ce fel de om e ea.

Totuși, când bărbatul încearcă să-i desfacă nasturii blugilor, se aude vocea femeii de la bar.

— Hai bă, Florine, las-o dracului de treabă, chiar așa ai ajuns?

Aura alunecă în jos pe lângă perete, în trei secunde e lângă masă, apucă ghiozdanul și haina, și o zbughește pe ușă. Nu vede autobuzul în stație, așa că aleargă până la următoarea unde imediat oprește mașina albastră.

În interior nu mai e nimeni. Se pune în față, lângă fereastră, cu haina și ghiozdanul în poală. Mâinile îi tremură. Urechile îi pocnesc din cauza bățăilor inimii. E atât de murdară. Pe piele are o zgură care îi rămâne sub unghii dacă se zgârie. Miroase urât, a transpirație și a fum și a băutură. Prin geamul mizerabil, orașul râde, fără habar de nimic, ca un nuntaș care dansează singur, cu cămașa desfăcută, la spartul petrecerii.

Nu știe cine e omul ăla, n-o să-l mai vadă niciodată și sigur n-a urmărit-o.

A scăpat cu bine de data asta și promite în gând, din tot sufletul, că o să țină minte, că n-o să mai facă, o să aibă grijă la ce dă de înțeles. Cum își mișcă șoldurile. Căror gânduri le permite să-i locuiască mintea.

Lumină albă, vătămătoare. Ochii o ustură de la atâta lumină, când coboară în sfârșit din autobuz. Aruncă țigările rămase la coș, cu părere de rău și cu grijă să n-o vadă cineva. Apoi intră pe alee, spre bloc; atmosfera e înăbușitoare azi, soarele arde energic, aerul e prea dens, călțos. Pulovărul de mohair s-a îmbibat de transpirație, tocmai pulovărul bun.

În casă, întuneric și frig, ca într-o grotă.

Pic, pic, picură din vârfulurile stalactitelor.

Adică din robinetul de la bucătărie.

O bătaie repetată sparge liniștea și se oprește apoi brusc, la fel cum a început.

În casă plutește un fel de ceață delicată, tristă.

După ce se spală bine pe dinți, pune pulovărul și blugii la înmuiat, să iasă mirosurile. Pune ghiozdanul și haina pe balcon și speră că n-or s-o simtă ai ei, seara, când se întorc acasă.

Întoarcerea

Și nu, părinții, fumători amândoi, nu vor simți nimic. Seara va fi una obișnuită. Putem să ne prefacem de pe-acum că votca, țigările, parcul, bărbatul, peretele rece nu s-au întâmplat nicio dată. Putem să ajungem chiar și la școală. Încă e timp.

Și-apoi, noaptea, gândul că individul o să afle unde locuiește, că o să-i afle numărul de telefon și o s-o sune, așa cum a pățit mai demult și vecina ei, Ana-Maria, de la scara doi, care n-a scăpat, timp de jumătate de an, de un bărbat care o așteptase când ieșise de la școală și cu care ea făcuse greșeala să stea de vorbă pe drum spre casă. Bărbatul i-a zis că e cea mai frumoasă femeie pe care a văzut-o vreodată și i-a cerut prietenia. Ea l-a refuzat. Așa că el a insistat să-i dea măcar numărul de telefon, iar ea n-a mai putut să refuze, că doar ceva trebuia să-i dea dacă tot stătuse de vorbă cu el. Bărbatul suna noaptea și dacă răspundeau părinții, închidea, iar dacă răspundea ea, începea să găfâie în receptor. O aștepta la școală în fiecare zi, ea îi spunea să plece, s-o lase în pace, dar el nu pleca, o urmărea pe drum, până acasă, iar ea nu avea curaj să le spună nimic alor ei. Până la urmă, tatăl Anei-Maria l-a prins pe individ și l-a bătut, iar individul n-a mai apărut de-atunci. Dar tatăl a bătut-o și pe fată, pentru că a spus că nu iese fum fără foc. Făcuse ea ceva, îl ademenise cumva pe pervers, credea tatăl. Fusesse în primul rând vina ei, așa le auzise Aura vorbind pe mama și pe tanti Tanța.

Și dacă bărbatul din bar o să apară într-o zi în fața blocului? Dacă într-o zi, când se așteaptă mai puțin, o să-l vadă pe alee, în fața grădinii? Fumând și privind nemișcat spre balcon? Geaca de piele și părul în șuvițe, tuns cu chică. Ochiul mijit. Nici n-ai unde să fugi: până la urmă, oricine poate intra pe balcon și de pe balcon, în casă. Geamurile sunt așa subțiri, se pot sparge așa ușor. N-ar trebui decât să intre în grădină, să se apropie, să spargă geamul cu cotul sau cu pumnul sau cu o piatră. Ei țin mereu ușa de la balcon crăpată, și geamurile crăpate, să iasă fumul. Ar împinge încet ușa și ar vedea-o pe Aura la masa din bucătărie, aplecată peste farfuria cu mâncare, și cu cartea deschisă, alături.

Din hol, pe partea cealaltă, taică-său ar urmări-o și el, din spatele ușii întredeschise, cum mănâncă și citește, pe semiînturnericul din bucătărie, în liniștea dinaintea orelor.

Și-apoi tatăl l-ar vedea pe individ, peste capul ei.

Cine la cine s-ar repezi mai întâi?

Se întâlnește cu Gigi. Trebuie să-i povestească ceva. Merg amândouă prin parc, e un sfârșit de aprilie proaspăt, cu mult liliac. Un cer lăptos, cu norișori dințați. Stau pe bancă și în timp ce Gigi îi face coadă spic, ea vorbește și vorbește, și o umbră de zâmbet, un fel de mândrie îi traversează vorbele. Îi spune lui Gigi despre ziua aia, îi povestește despre votcă și despre țigări și Gigi râde și zice că n-o crede, că e o laudăroasă și o mincinoasă, și Aura jură pe orice vrea Gigi că nu minte deloc. Chiar îi spune tot, inclusiv despre bar.

Tot.

În afară de masa de biliard. În afară de coridor. În afară de tatăl nostru din gând.

Dar îi repetă cuvintele bărbatului, întocmai: cea mai dulce și mai sexy voce de femeie.

Gigi se simte prost. Percepția ei de sine e făcută din imaginea brațelor și picioarelor pe care le crede prea slabe, din piștii care îi acoperă fața, din părul prea roșcat și vocea spartă, cu timbrul special care o va face de neuitat pentru toată lumea cu care va interacționa în viață. Dar acum, la vârsta asta, în mintea ei, nu e decât o ciudată care n-o să ajungă nicicând „femeie”.

Când o aude pe Aura povestind despre cât a fost de admirată, despre cât a fost de dorită de un bărbat pe care Gigi nici nu și-l poate imagina de fapt – e doar o prezență pe care o intuiește, strivitoare, ca într-un vis puțin înspăimântător – se simte anihilată. Cineva o șterge cu guma, întoarce un buton și reduce intensitatea existenței ei pe lume și din Gigi nu mai rămâne decât un fel de melodie de fundal și o ureche.

O ureche care ascultă și un firicel de viață care se înfioară când înțelege ce aude.

O dorință. Dar ce dorință?

Întoarcerea

Mereu dorința asta de a semăna mai tare cu Aura, de a avea ce are ea – un corp mai bine făcut, deja mai feminin, și mai multă răbdare pentru citit cărți complicate.

Ca Aura și ca Diana.

Ea, Gigi, ce are special?

N-are stare, trebuie să facă mereu câte ceva cu mâinile, nu poate să stea locului prea mult. Se plictisește, trebuie să se miște tot timpul și uneori îi e rușine că e așa. Adoră să împlătească părul moale, auriu închis, al prietenei ei. De când erau mici și Aura avea părul chiar foarte lung, făcea asta și elasticele cu biluțe grele în capăt alunecau întotdeauna pe firele subțiri, perfect întinse, leșinate ca iarba.

Tipului ăluia îi plăcea de tine!

Ba nu-i plăcea, ripostează Aura și mândria de sine îi traversează vorbele și sub mândrie, neștiute, flutură zdrențăroase faldurile unei rochii murdare și sfâșiate, flutură în zbor deasupra unor văi adâncite în noapte.

Gigi o mângâie pe Aura pe obraz și pe gât, ce piele catifelată are!

Îi vine să-și lipească obrazul de al ei. Dar îi e rușine s-o facă, îi e rușine și că s-a gândit la asta.

În parc miroase a liliac și a pământ.

În fiecare noapte, neputând să doarmă, Aura se întrebă dacă nu cumva s-a îndrăgostit. Când inima îți bate aiurea, ce poate fi, ce altceva? Poate chiar s-a îndrăgostit de omul cu geaca de piele, iar pentru ca dragostea să devină adevărată e nevoie să ștergă amintirea imaginii lui de adult bătrân, care îi distrage pericolos atenția de la felul cum își dorește ea să fie povestea. Imaginea asta duce povestea în locuri neplăcute, periculoase, teribile.

Bărbatul e de fapt mult mai tânăr, e un student, să zicem, iar coridorul nu e un coridor, e o pădure! Ea stă rezemată de un copac, el o mângâie pe păr și îi spune altceva decât i-a spus în bar. Îi spune numai lucruri bune, îi face complimente și promisiuni în care nu colcăie niciun pericol.

Sigur este iubire

Poate că asta e iubirea. Asta trebuie să fie iubirea. Sigur este iubire!

Groaza de atunci, senzația că e prinsă și nu poate scăpa se transformă – poate prin autosugestie răbdătoare și poate din nevoia de a supraviețui, măcar cu o parte din ea rămasă întregă – groaza se transformă în convingerea că există în ființa ei ceva de mare valoare.

E ca în lift, ca în leagăn, ca în mașină, când cobori pe neașteptate o pantă. Un gol în stomac. Sigur este iubire. Doar că ea a încercat-o cam devreme. Din cauza corpului ei, care s-a dezvoltat anormal de repede, așa cum susține Marela, bărbatul a crezut că e mai mare; i-a și spus atunci, lângă masa de biliard. Deci el n-a avut nicio vină! A fost înșelat, păcălit de corpul ei care a început să se dezvolte anormal de devreme.

Mama zice: „Deja roiesc băieții în jurul ei”, pe jumătate mulțumită, pe jumătate cu reproș.

Uneori băieții din clasă îi ating Aurei sânii cu cotul, ca din greșeală. Ea se preface că nu-i pasă. Băieții râd. Minte ei stă de obicei numai la cărți. Restul nu e deloc important, sunt doar aiureli. Niște mici obstacole pe care trebuie să le ocolească, abilă, în viața de zi cu zi. Dintre toate, corpul o încurcă cel mai rău. Băieții îi amintesc cum corpul o încurcă, cum urăște acel corp, acei sâni, acele șolduri. Se presupune că îi aparțin: corpul, sânii, șoldurile. Dar ei i se pare, dimpotrivă, că ea aparține acelui corp – că îi e prizonieră. Ea e a corpului. Și în viața de zi cu zi face orice ca să uite că e prizoniera lui. Sunt zile întregi în care nu mănâncă nimic, dar asta nu are niciun efect, corpul nu slăbește deloc. Sunt alte zile în care mănâncă foarte mult și la început se simte mai bine, dar apoi începe să se urască. Și iarăși nu mănâncă și de foame, citește cu poftă. Cititul și nemâncatul o ajută să uite că are corp și asta o face întotdeauna fericită. Doar atingerile și atenția băieților din clasă îi amintesc că există sub o formă neplăcută în lume. Se privește în oglindă. Chiar dacă nu a mâncat aproape nimic câteva zile la rând, corpul e tot plin și umflat ca ceva fruct sau boboc care stă să plesnească. De nervi, mănâncă orice găsește prin frigider. Se îndoapă și citește,

Întoarcerea

și se simte mai bine. Peste câteva zile se simte iar nasol și iar se oprește de tot din mâncat.

Citește mereu.

Noaptea, excitația, teroarea și rușinea o ocupă în același timp, ca trei spirite certărețe. Cearta lor n-o mai lasă să-și audă gândurile. O lume agitată, oscilantă și zgomotoasă îi locuiește nopțile în care adoarme tot mai greu, transpirată, după ce-și atinge acel corp de care în același timp îi e scârbă și ar vrea să se îndepărteze. Se lasă mai întâi copleșită și apoi eliberată din plăcerea pe care i-o dă retrăirea momentului, de fapt – transformarea momentului în ceva lipsit complet de pericolul din realitate.

Noaptea, bărbatul de la bar intră în cameră, se urcă în patul ei, dezvelindu-i corpul pe care acum și ea îl privește cu aceeași dorință și același dispreț, pentru că e un corp oribil și murdar, al unei murdare, care merită tot răul care i se întâmplă. Și apoi, după frenezie și climax, oroare, din nou. Gândul că omul ăla bătrân aproape că a fost acolo și a văzut-o și a atins-o, doar pentru că ea și-a imaginat, o obsedează și-i umple somnul de vise în care o prezență ca o nebuloasă, ceva nedefinit care te poate înghiți și anihila, o urmărește cu o viteză neomenească, iar ea nu se poate mișca decât în ralanti.

Zilele săptămânii trec îngrozitor de încet.

Duminică dimineața, când se întoarce din oraș, tatăl intră în casă și trănțește ușa așa de tare că ai senzația că se zguduie tot blocul. Aura, care citea la birou, tresare și iese din cameră. Uite-o pe mama în ușa bucătăriei; schimbă cu ea o privire hăituită; pe hol, uite-l și pe el, cum o privește dintr-o parte, nemișcat și fioros. Nu l-a mai văzut niciodată așa, în lumina asta, în nemișcarea asta. E în el o tensiune, o ură pe care nu le-a mai perceput, ceva ce o paralizează. Stomacul începe să lucreze, parcă acolo i se concentrează acum ființa întreagă, în acest săculeț viu, ținut. Din trei pași, el e lângă ea și-i trage o palmă atât de puternică încât fata se lovește cu capul de tocul ușii. Steluțe argintii, nisip

în urechi, țiuit asurzitor. Amețită, face câțiva pași în spate și se prăbușește în scaunul de la birou. El continuă să o fixeze, roz la față, transformat, în timp ce acoperă cu corpul lui masiv întregul cadru; mama nici nu se mai vede, nici nu se mai simte, în spate.

— Chiulești? Fumezi? Umbli prin baruri?

— Nu, tată.

— Să nu îndrăznești să mă minți că te rup cu bătaia. Crezi că nu aflu? Crezi că nu te vede lumea care mă cunoaște? Cum poți să mă faci de râs în halul ăsta?

— Dar nu am...

— Taci. Taci, că te omor.

Și-atunci, cu inima strânsă de-o pânză cu țepi, cu durerea intensă din centrul pieptului, tatăl se convinge că face infarct. Iată-l totuși cum își ține cumpătul. Iată-l păstrând aparența. Niciodată nu se trădează. El n-are voie să fie slab, să-l vadă familia lui cum moare, slab și învins.

— Dacă te mai prind vreodată, pe cuvântul meu că te omor în bătaie. Uită-te la mine că nu te mint. Nu mai ai voie să ieși nicăieri până la examen, doar școală și acasă, atât. Și dacă aud că ai chiulit, te omor cu bătaia. Ai înțeles? Uită-te la mine: ai înțeles? Ai înțeles?!

— Am înțeles.

Apoi, tatăl se închide în baie și dă drumul la robinet. Percepția i se subțiază, nu mai simte decât durerea din piept, acum e singur cu frica, au rămas numai ei. Frica lui umple baia, cenușie, zumzăitoare. O să moară? Face infarct? O gheară în piept... așa se zice. Și el ce simte, ce-i asta, dacă nu o gheară în piept. Îl ține, îl împiedică să respire ca lumea. Îi vine să tușească și nu e și ăsta un semn? Se spală pe față de mai multe ori, cu apă foarte rece și simte cum durerea se domolește încet, chiar dacă mâinile încă îi tremură și chiar dacă respiră superficial, parcă n-are aer, parcă se termină aerul înainte să intre la el în plămâni. Furia l-a luat pe sus, ca un vârtej-pâlnie și l-a învărtit, și l-a rotit acolo, în înălțimi. Își revine.

Întoarcerea

Cum e posibil ca fiică-sa, de la vârsta asta, să facă așa ceva? Cum e posibil să fumeze? S-o vadă lumea de pe stradă la masă, în bar, dimineța?

Și dacă o lovise cumva prea tare? Nu, dacă ar fi lovit-o prea tare ar fi leșinat.

Speră să nu-i rămână vreo urmă. Vreo vânătăie.

Se lasă pe vine și își prinde capul în mâini. Încă îl mai doare pieptul, dar durerea e tot mai slabă. Respirația revine la normal.

Mai târziu or să-i mulțumească. Mai târziu, când or avea și ei copii, or să înțeleagă pentru că vor dori și ei același lucru; să-și educe bine copiii, să aibă grijă să n-ajungă niște zăpăciți. Nu, a făcut bine. Nici n-a lovit-o chiar așa tare, doar atât cât să țină minte și să nu mai chiulească vreodată – și în preajma examenului! Inima îi bate regulat acum. Nu moare. Nu s-a întâlnit nimic grav. Are și aer, respiră o dată adânc. E bine. Se spală încă o dată pe față și se duce să se schimbe.

De partea cealaltă, în camera ei, în spatele ușii încuiate cu cheia, Aura nu reușește să-și revină. Îi arde obrazul, îi pulsează, parcă i-a jupuit cineva pielea de pe el. Ura ei nu are margini. Acest monstru, acest jumătate de om care își spune om! Cum a putut s-o lovească? De când erau mici, când ea cu Gigi se aventurau prea departe, în spatele blocului, n-o mai bătuse taică-său. Aproape că uitase că au existat bătăile. Acum și le aduce aminte. Umiliința. Durerea. Felul cum ți se zdruncină creierul în țeastă, felul cum face, ca un miez vâscos de fruct cu coajă tare pe care îl scuturi. Dansează acolo, în sutul propriu, mai puțin voluminos decât învelișul lui dur. Uitase, vezi, ce hidoasă te simți după ce primești palme sau lovituri de curea. Ce tare îți vine să ții în frâu fantasmеle în care îl calci în picioare, da, la propriu, pe cel care își spune tatăl tău, fantasmеle în care îl dai la propriu cu capul de pereți și îi țâșnește sângele din nas. Și cât de vinovată te simți, ce criminală, pentru că te gândești la așa ceva. Ce monstru ești și tu, la fel ca el, și până la urmă, scârbită, n-ai vrea decât să nu mai existați, nici el, nici tu, pe fața pământului.

Aura se bagă în pat și nu mai iese de-acolo până a doua zi, după ce rămâne singură în casă. Nici nu poate să plângă, de rușine ce-i e. Nici de dormit nu prea doarme. E amorțită, sufletul ei e amorțit, parcă în suflet a lovit-o cel mai rău.

Ce o leagă de această familie, în afară de ură și de neputința de a scăpa de aici?

Unde s-ar duce, dacă ar fugi? O pedeapsă de neimaginat ar aștepta-o, dacă ar fi să fugă.

Poate că tatăl nu glumește: poate chiar ar omorî-o.

Poate chiar din greșeală.

În săptămânile care vin, tatăl o pedepsește pe Aura prin tăcere, trece pe lângă ea ca și când n-ar vedea-o, are grijă ca ea să înțeleagă, în fiecare moment, că nu există. Că e invizibilă, inexistentă, moartă. Când vorbește cu mama sau cu Coco, vocea lui e mereu gravă, pătrunsă de importanță, de greutatea lui de stăpân al casei și al familiei. Pentru Aura e mai simplu așa, și totuși nu poate scăpa de senzația că locul pe care îl ocupă e ilegal; și că o cameră în casa asta e prea mult. Ar fi mai bine să moară. Se gândește cu plăcere la moduri în care să moară. De-acum se bagă în pat foarte devreme, stă așa, acolo, sub pătură și fantasmează la moduri de a muri. Își imaginează că mama ar fi tristă. Pe tată l-ar trage lumea la răspundere, toți l-ar învinovăți.

Oare cât de mult știe tata? se întreabă, chinuită, în nopțile care vin. Știe despre bărbat? A văzut-o cineva cunoscut, și i-a spus, cum stătea întinsă pe masa de biliard, cu bărbatul ăla peste ea? Dintre toate, gândul ăsta e imposibil de suportat. Poate, poate, dacă există divinitate, o văzuse doar fumând la masă, în bar.

Mama o privește în săptămânile următoare, cu un amestec de milă, reproș, dezamăgire. Parcă nici ea nu se poate hotărî, parcă ezită și se codește, iar de venit nu vine nici măcar o dată s-o întrebe ce s-a întâmplat de fapt. Nu vrea varianta ei. Îi aduce de mâncare în cameră, îi ia hainele la spălat și așa mai departe, dar n-o întreabă niciodată nimic.

Întoarcerea

La televizor nici nu se mai pune problema să stea, cu ai ei și cu Coco, seara, ca de obicei. Străbat până în cameră râsetele, aplauzele, împușcăturile.

În săptămânile următoare, Aura își mai revine; s-a obișnuit cu situația; învață cât poate ca să ia notă mare la examen și să intre în clasa de real de la cel mai bun liceu, acolo unde își doresc ai ei să intre. Vara se instalează încetișor și castanii din fața ferestrei încep să dea multă umbră: seara, în întunericul albăstrui, florile lor luminează ca niște conuri aprinse.

În serile încă răcoroase, urcată pe pervaz, în cadrul ferestrei deschise, Aura visează la viitor. E aproape sigură că o să ia cu bine examenul. Face mereu foarte bine la simulări. O să intre la liceu și peste patru ani o să plece la facultate, în alt oraș. O să cutreiere străzile noi de acolo. Și mai târziu, o să locuiască într-o mansardă plină cu cărți și o să scrie o carte. Pe paginile pufoase, litere mărunte, înghesuite; literele ei, cuvintele ei, unul lângă altul, unul lângă altul, unul lângă celălalt.

Ce va mai fi de spus atunci, ce va mai fi de făcut?

Nimic n-o să mai conteze.

Vântul de seară adie mângâietor. De afară, din parcare, se aud copiii țipând și vecinii sporovăind fără oprire. A început vara. Vine vacanța și întotdeauna e în asta o speranță pe care nimeni și nimic n-o poate anula.

Ceva important, imens, se schimbă. În mod complet nejustificat, Aura speră că o să se întâmple și ceva bun.

Și sub speranța din inima ei, flutură faldurile rochiei sfâșiate și murdare, flutură cu putere ca într-un zbor de pasăre de noapte, deasupra unor văi întunecate.

Dar Aura nu știe încă ce e cu asta și-i e mult mai ușor să nu bage în seamă negura care, pe sub speranță, îi cuprinde inima.

Și vine și examenul, și ea îl trece și intră chiar la clasa râvnită de toți părinții din oraș. Gigi nu reușește decât la clasa de uman, unde nu vrea nimeni pentru că acolo nu se învață carte cu adevărat.

În ziua în care se întorc de la rezultate, roșii în obraji, îl găsesc pe tată deja la curent, cine știe de unde o fi aflat. Aura se materializează atunci la loc în câmpul lui vizual: o percepe din nou și parcă săptămânile din urmă se șterg cu buretele. Până și ea uită. Ar vrea să-l urască în continuare, la fel de intens, dar de fapt e ușurată că el o acceptă și o vede iarăși.

Mama Anca nu mai poate nici ea de bucurie. Se repede să dea telefoane, să anunțe ce a făcut fata lor la examen. Asta e garanția unui start bun în viață, garanția că o să câștige bine, indiferent ce carieră o să-și aleagă, repetă mama. De la real poți să dai la orice facultate, poți să mergi mai departe către orice meserie, poți să faci medicina, dreptul, automatică. De la uman nu prea poți, te cam limitează, pentru că nu-ți creează, ca realul, o gândire logică și clară. La uman e mai mult memorie, fără gândire, te pun doar să înveți pe de rost comentarii, să tocești. Nu te formează ca lumea. De la real poți pleca efectiv spre orice profesie.

Paradigma nouă în care trăiesc personajele acestei povești, prezintă după schimbarea de regim în toate discursurile politice, la televizor, în ziare, exaltă meritul personal, descurcatul pe cont propriu, disprețul față de cei care nu reușesc, și destramă organizarea anterioară, centrată într-o măsură mai mare pe un bine colectiv și social. Dar nu contrazice imperativul pragmatismului și al „trasului tare”, al ambiției și al muncii care înobilează, în care s-au format oamenii aceștia și-n care și-au crescut copiii.

Cititul de care Aura e pasionată nu reprezintă pentru părinții ei decât un mod plăcut de a-ți petrece timpul liber. Ei cred că mintea se exersează doar prin probleme de matematică, prin matematica grea din liceu, prin fizică, prin chimie. Acolo e gândirea adevărată, logică, acolo e baza care va fundamenta orice traseu viitor. Copiii lor trebuie să aibă răbdare să-și însușească aceste modalități dificile de a gândi, să fie ambițioși, perseverenți, să-și domine impulsurile și să lase pe locul doi plăcerea, de exemplu plăcerea cititului.

Pentru că știe cum gândesc părinții ei, Aura nici nu și-a exprimat vreodată cu voce tare dorința să meargă la clasa de uman,

Întoarcerea

la fel ca Diana, de exemplu, care a optat din prima pentru ea. Știa că nici n-or să vrea să audă și ca să poată suporta decizia care se luase pentru ea, s-a convins că e adevărat ce spune mama: de la real poți să te duci la orice facultate; de la uman, nu. Realul te ajută să gândești logic, limpede, să transformi totul în scheme care să te ajute să reții fără să tocești.

De-acum, pentru copii apar tot felul de posibilități, mai zice Anca la telefon; fata poate să plece cu burse în străinătate, când o ajunge la facultate. Apar tot felul de oportunități pe care noi nu le-am avut. Trebuie doar să fie deștepți, să pândescă ocaziile, să nu le lase să treacă pe lângă ei. Faptul că Aura a intrat la clasa de real de la cel mai bun liceu din oraș e o dovadă că dacă-și pune ceva în minte, reușește. Totul e să își propună, să nu se lase pe tânjeală, să nu-și piardă iar capul prin nori și să uite.

De fapt, Anca se bucură în primul rând că Aura nu i-a făcut de râs.

Reușita Aurei îi dă motiv mamei să se simtă triumfătoare în fața vecinilor, și mai ales în fața Tanței. Pe Anca a speriat-o repeziciunea cu care, după optzeci și nouă, vecinii lor s-au apucat de bișniță. Au început aproape imediat să meargă în Turcia și să aducă de-acolo diverse: mâncare, îmbrăcăminte, obiecte de uz casnic. Îl întrebese și ea pe Doru dacă n-ar vrea să încerce să meargă și ei o dată cu vecinii, dar el se înroșise la față și spusese că sub nicio formă. Era clar o chestie sub demnitatea lui. Pe de altă parte, Anca se uita cum rămân mulți oameni fără serviciu peste noapte. Și cum alții care, pe lângă serviciu, mai vând, mai cumpără, se mai învârtesc să facă un ban în plus, o duc din ce în ce mai bine. Vedea ce repede se schimbă lucrurile și i se făcea frică pentru ei: să nu piardă ce au. Până în urmă cu câțiva ani familia lor era dintre cele mai bine din cartier. Acum, Anca avea impresia că își pierde, cu fiecare zi care trece, statutul. Nu știa ce-ar fi de făcut. Nici ei nu-i surâdeau mersul în Turcia și bișnița. Dar într-un fel sau altul trebuia să se adapteze, și gândul o frământa, n-o lăsa să doarmă noaptea, mai ales că nu mai voia să deschidă subiectul cu voce tare, să nu-l enerveze iar pe Doru.

Până una, alta, Ancăi îi mai venise inima la loc de când cu reușita Aurei. În ziua când o văzuse o colegă de-a Tanței fumând într-un bar, mama chiar crezuse că fata se pierde, că n-o să ia examenul și că o să-i facă de râs. Dar își revenise, se pusese cu burta pe carte și uite că doar cu o meditație pe săptămână la matematică și una la română reușise mai bine decât Gigi. Degeaba are Tanța mai mulți bani, degeaba și-a dat fata la meditații de două ori pe săptămână.

Mama nu poate să nu se simtă triumfătoare, mai ales că i-a fost frică de eșec. În general are impresia că fata e inconsecventă, lipsită complet de ambiție: uneori poate să reușească, alteori nu. Nu are o traiectorie constantă, previzibilă, iar asta e ceva foarte periculos. Din fericire, acum a fost bine.

Și pentru că se simte victorioasă în fața vecinilor, îi sună și îi invită în aceeași seară la Fontana, pizzeria unui tip fugit pe vremea ailaltă în Germania, care a lucrat acolo într-un local italianesc și care după optzeci și nouă s-a întors și și-a deschis restaurant la bulevard. Restaurantul e într-o casă veche, unde locuiesc și acum, în cele două cămăruțe din spate, părinții lui. În camerele mai mari din față și-a deschis el localul. Grădina e superbă, cu trandafiri, cu mâna maicii domnului pe gard, cu fântână arteziană în mijloc. Ancăi îi place seara acolo, se simte aproape ca într-un film. Atmosfera grădinii îi mai ia din anxietate și-o face să presimtă un viitor când o vor duce mult mai bine, poate chiar datorită copiilor. Cine știe cu cine se mărită Aura? Poate se mărită în Franța, în Italia. Cine știe dacă nu cumva Cosmin nu ajunge și el patron de restaurant. Posibilitățile plutesc toate în aerul parfumat al grădinii. Ancăi îi place să se aranjeze meticulos ori de câte ori ies seara, la masă: își pune hainele cele mai bune, pantofii, micile ei bijuterii de aur pe care le primește în fiecare an de la Doru, de ziua lor. La terasă, fântâna clipocește, muzica italienească merge fără oprire, în surdină, sunt clinchete de pahare, lumea râde, tacâmurile se lovesc plăcut de farfurii, e o agitație și e un parfum, e o atmosferă plină de entuziasm, așa cum nu va mai fi nicicând după anii de-acum.

Întoarcerea

Totuși nu oricine își permite ce ne permitem noi, se gândește Doru în timp ce intră pe poartă, în seara în care ies împreună cu vecinii la terasă, ca să sărbătorească reușitele fetelor. Au rezervat o masă de șapte. Imediat ce se așază, apare și patronul. Vine ca de obicei să-l salute și să stea puțin de vorbă cu domnul inginer, care i-a fost șef pe vremuri la Uzine. Dintr-o delegație a fugit băiatul ăsta, iar pe vremea aia lui Doru nu i-a convenit deloc, pentru că el a trebuit să suporte consecințele, dar ce poate să-i mai zică acum. Patronul restaurantului le promite că le pregătește chiar el, personal, pizzele: calzone cu ciuperci pentru fete, hawaiiana cu ananas pentru cel mic, quatro stagioni pentru doamne și rustica pentru domni. Le aduce tot el câteva carafe cu vin producție proprie, făcut de tatăl patronului din strugurii culeși din bolta din spate. ăsta e vin adevărat, curat, nu ca ăla din comerț în care naiba știe ce se pune, repetă Doru.

Văzuți de la o oarecare distanță, toți cei așezați la masa imaculată, strălucitoare în aerul albastru ca cerneala, par extraordinar de tineri și expuși cu cruzime unui viitor de care n-au habar. Cocuța e neverosimil de mic, adâncit cum stă în scaunul lui alb de plastic. Brațele îi răsar scobitori din mânecile tricoului cu țestoasele Ninja, adus de tanti Silvia din Franța. Din când în când, Cocuța zvâcnește din cap ca să-și scoată din ochi bretonul: se vede ce mândru e de tunsoarea lui castron. Gigi, care abia dacă pare cu un an sau doi mai mare ca el, se foiește în scaun și-i tot spune ceva la ureche Aurei, care în seara asta n-are nici ea stare. Râd amândouă de patronul care de câte ori trece pe lângă masa lor se uită la ele, cu coada ochiului doar, cât să observe numai fetele și nici să nu fie sigure dacă asta chiar s-a întâmplat sau doar li s-a părut. Râd de el că se dă mare, aranjat la costum, trăsând a parfum, râd că umblă grăbit și important de la o masă la alta. Nimeni nu mai e ca el pe-acolo, pe la terasă. Până la urmă, fiindcă au râs atâta fără să se ferească, bărbatul, iritat de râsul lor, le ocolește și nu se mai uită deloc la ele.

Foarte curând se întunecă; felinarele se aprind în grădina; țărâitul greierilor se întetește. Toți cei de la masă beau și

Sigur este iubire

mănâncă liniștiți. Toată lumea s-a împăcat cu felul cum s-au distribuit reușitele. Toată lumea își uită, cu fiecare minut care trece, supărările, grijile. E o seară plăcută, prietenoasă, cu pizza, cu ketchup, cu pepsi și vin roșu, de țară. Putem încă să râdem, cu inima ușoară.

Așezat în capul mesei, Doru își rotește privirea asupra întregii terase, cu un fel de încredere regăsită. Încrederea zdruncinată de schimbările recente i se restabilește uneori, pentru scurt timp. Acum e unul dintre acele momente. Un moment când e sigur din nou că, prin munca lui, prin perseverență, prin felul cum a acționat, are dreptul la un ascendent asupra tuturor: și-asupra tinerilor chelneri, și-asupra patronului, și a vecinilor, și a întregii seri de vară timpurie. Lumea îl cunoaște și îl respectă.

Când vin pizzele, el își prinde cu mișcări sigure un șervețel la guler și se apucă să înfulece, mulțumit de copiii lui, de cunoștințele lui, de orașul lui, care, cine știe, poate că totuși începe să meargă iar cum trebuie.

Poate mai bine ca înainte.

Să nu uităm că ne aflăm abia în prima parte a anilor nouăzeci, când schimbările nu s-au dezlănțuit complet asupra oamenilor și încă nu i-au învins pe toți.

Trasee ciudate

Si-acum să facem un salt în timp, peste mai bine de un sfert de secol, și să intrăm prudent, împreună cu Aura, din bulevard și prin aleea plină de gropi, în parcare blocului unde și-a petrecut prima parte a vieții. Aura, care chiar azi împlinește patruzeci de ani, conduce un ford fiesta galben, luat în *leasing* cu mai multă vreme în urmă, pe când lucra la Agenția de Marketing. În dreapta, pe scaunul pasagerului, stă fixată cu centura de siguranță o cutie pentru pisici.

— Nimic nu s-a schimbat pe-aici de când eram eu mică, îi spune Aura pisicii din cutie, ca și când, din cușca lui, animăluțul ar putea vedea prin jur și i-ar putea răspunde.

De fapt, o vede numai pe Aura care a scos capacul și a îndreptat cușca spre scaunul șoferului, așa încât Kara (pentru că asta e numele pe care l-a primit pisica) să-i perceapă mai bine mișcările și să știe că nu e singură. Nu s-au cunoscut de mult, dar de când s-au văzut, au intuit imediat că se poate forma o legătură profundă între ele. Când Aura s-a dat jos din mașină, la benzinărie, Kara s-a năpustit pur și simplu spre ea mieunând, cu coada pe sus, electricizată, și cu tot corpul ei minuscul animat de hotărârea cu care pisicile adoptă uneori oamenii. S-a oprit în dreptul ei, i s-a uitat direct în ochi și a mai mieunat o singură dată, scurt. O întrebare: mă iei cu tine? Și ea a luat-o. Acum, Aura se gândește cum o fi drumul cu mașina, cușca, schimbatul brusc al mediului, pentru ființa asta așa de mică. Și-n timp ce se apropie de parcare, speră că nu a făcut mai rău că a luat-o cu ea.

Întoarcerea

Și de fapt, nu e deloc adevărat: multe s-au schimbat în colțul de cartier unde, la ora asta a după-amiezii, soarele începe să lumineze fațada verde-turcoaz, cu aspect cârpit, a blocului în care familia Aurei locuiește de patruzeci de ani, la scara unu, la parter. Suntem de-acum aproape de sfârșitul celui de-al doilea deceniu al secolului douăzeci și unu, iar parcare din fața blocului cu patru etaje unde a început povestea noastră e plină de mașini, atât de plină încât abia dacă a mai rămas vreun petec liber din porțiunea de asfalt unde se jucau copiii pe vremuri. În ziua de azi nu se mai joacă nimeni pe-aici, părinții îi duc în părculețele amenajate cu tobogane și leagăne și împrejmuite cu grilaje înalte, sau la mall.

Mașinile au mâncat și din spațiul grădinilor de la G-uri, dar cea de la parterul blocului unde locuiește familia Aurei a rămas neatinsă. De pe la jumătatea lui mai și până acum, la început de august, căldura a reușit să pleoștească tufele de răsură și de liliac, corcodușii, merii, merișorii și celelalte forme de viață care cresc, însetate, între parcare și bloc. Unele – teii, plopii, castanii – sunt deja bătrâne, plantate încă de la construirea blocurilor, altele sunt doar urmașele celor de demult. Grădinile, bine înfipte în pământul crăpat, se ramifică și în profunzimi. Vibrațiile vieților din apropiere au informat fibrele rădăcinilor sensibile la mediu, care au capacitatea de a stoca mișcările, transformarea, felul diferențiat în care trece timpul. Istoria monumental detaliată a schimbărilor din preajma lor se înscrie în fiecare clipă în materia organică din care sunt făcute aceste organisme, dar probabil că mai trebuie să treacă încă multă vreme până când oamenii vor învăța s-o descifreze.

Ce era greu de schimbat a rămas bineînțeles neatins. Iar Aurei i s-a întipărit atât de bine în minte felul cum sunt dispuse elementele în acest colț de cartier – cu parcare, cu gardurile vii și blocurile paralele, cu cele trei scări ale lor –, încât i se pare uneori că așa arată și structura ei interioară. Și că întreaga ei capacitate de a simți, de a gândi are o legătură directă cu detaliile aranjamentului urban unde a crescut, una pe care n-o poate cunoaște până la capăt.

Asocierile se fac automat, fără voia ei, între emoțiile cele mai intense și locurile copilăriei, cu detalii care o înconjoară imediat, cu atmosfera lor, cu claritatea, cu o forță teribilă, reușind-o cu fetița din trecut și amintindu-i tot timpul cine este și de unde vine.

Spațiul s-a transformat de fapt foarte mult în ultimele trei decenii. S-a îngustat, s-a fragmentat, s-a umplut de metal; pentru vremurile cele noi, în care s-a repetat la nesfârșit că fiecare trebuie să se descurce pe cont propriu și să nu mai stea cu mâna întinsă și să aștepte pomeni de la stat, a fost nevoie de „izolare”. A trebuit să ne baricadăm treptat și cât de bine am putut, fiecare pe cont propriu, fiecare pentru el și pentru familia lui. Și sigur că nu toți și-au permis, iar locurile făcute cândva pentru trăit laolaltă au fost fragmentate, întrerupte de diferențe. Doar cine și-a permis și-a „izolat” apartamentul, așa că fațadele blocurilor indică acum în felul lor peticit, structura de clasă a comunității locatarilor; balcoanele și le-a închis până la urmă aproape toată lumea, dar termopanele maro sunt semnul că acolo stă cineva cu dare de mână; ușile de la intrarea în blocuri au fost și ele schimbate, s-au instalat interfoane, s-au pus camere de supraveghere. Totul e ferecat și păzit acum, nu mai ai loc să te strecorei: dintr-o casă în alta, de la o scară la cealaltă, ca pe vremea când era Aura mică. Nu mai ai cum să te adăpostești în vreo scară dacă ți se face deodată frică, noaptea, pe alee. Nu mai sunt vase comunicante aceste aglomerări de locuințe; multe s-au etanșeizat, ca să nu se mai contamineză de nimic din afară, să-și apere fiecare locatarii de pericolele din exterior.

Și totuși, în ciuda izolării și a fragmentării vizibile, la fel ca în copilăria Aurei, prin aerul încins plutesc și azi, dinspre geamurile deschise ale bucătăriilor, miresme de cartofi prăjiți, pește, ardei și vinete coapte. Miroase a prăjeli, a varză călită, a clătite, a musaca. Intervalele dintre scările de bloc, dintre locuințe, dintre exterior și apartamente s-au închis; spațiile s-au micșorat, strânse ca de o gheară. Dar poate că ce o face pe Aura să simtă

Întoarcerea

că nimic nu s-a schimbat e aroma asta amestecată de mâncăruri, semnul grijii pe care femeile din cartier o practică în continuare și care formează la loc, chiar dacă poate în mod ne semnificativ pentru cineva din afară, breșe comunicante. Cândva, nu doar geamurile bucătăriilor erau deschise. Cândva aici era posibilă și o altfel de comuniune, pentru că pe-atunci vecinii își petreceau după-amiezile pe bănci și aveau grijă împreună de copiii care se jucau în parcare, printre cele câteva mașini. Ușile apartamentelor nu se încuiau aproape niciodată. Copiii mâncau la masa din bucătăria familiei lor sau, la fel de bine, la masa vecinilor, dacă acolo se nimeriseră la ora prânzului. Nepoții își făceau temele cu bunicele altora, dacă ale lor aveau alte treburi. O comuniune veche, pierdută, ca o fereastră zidită treptat, până se șterge definitiv amintirea existenței ei.

Azi, acum, între blocuri, nu mai e nimeni. Vezi doar o aglomerare ordonată de mașini în ale căror carcase metalice se reflectă razele ucigașe ale soarelui de august. Câteva păsări mici ciripesc prin gardurile vii și prin frunzișul teiului de la scara doi. În balconul familiei lui Gigi, spre care Aura întinde gâtul, pentru că încă nu a coborât din mașină, se vede colivia goală a perușilor albaștri, perechi succesive, care au trăit cu mulți, mulți ani în urmă și se văd și vârfurile dracaenelor pe care tanti Tanța, mama lui Gigi, le crește și le înmulțește de mai bine de două decenii. Dracaenele au o strămoașă comună, planta pe care a primit-o Gigi cadou de la colegi, de majorat. Și casa părinților Aurei, și cea a verișoarei, Simona, și cine știe câte alte apartamente din oraș sunt pline de ficele acelei dracaene. Colivie, ghiveci, balcon închis; cușcă de pisică, se gândește Aura și respiră adânc, pregătindu-se să coboare.

Dar înainte să coboare, mai trebuie spus și că sistemul psihosomatic al Aurei nu ar fi putut fuziona astfel cu micul colț de cartier și cu viața lui, dacă istoria n-ar fi făcut ca la un moment dat, cu aproape patruzeci de ani în urmă, părinții ei proaspăt căsătoriți să primească apartament în blocurile cele noi, de lângă

parc. Blocurile cu patru etaje fuseseră construite după cutremur și erau o „plombă”, adică o inserție în planul urbanistic inițial, mult mai aerisit. Așa cum se întâmpla în cazul „plombelor”, ele au scăzut eficiența rețelei de termoficare, așa că cei din blocurile din preajmă până în ziua de azi se plâng de adaos.

Apartamentele din blocurile noi erau bune, bine împărțite, cu bucătări spațioase, și mulți n-ar fi reușit să se mute în ele dacă n-ar fi tras anumite sfori. Tatăl Aurei avea o cunoștință la Oficiul județean de construcție și vânzare a locuințelor și numai cu ajutorul omului ăluia putuseră să primească apartament cu patru camere, ei care n-aveau decât un copil (Coco urma să se nască abia peste trei ani). Au primit la parter. Lumea cam strâmba din nas când auzea de parter: e frig, se face igrasie, ai probleme cu canalizarea. Dar pentru că până atunci stătuseră într-o garsonieră (primită de Doru imediat după angajarea la Uzine), cei doi tineri părinți n-au mai făcut niciun moft.

Discuția despre garsonieră, despre cât de mică era bucătăria – de abia dacă aveai loc două persoane în ea! – despre cum au făcut rost de apartament, ajutați de domnul Lulu (un nume pe care nici să vrei n-aveai cum să-l uiți), discuția asta a revenit ritualic la mesele din familia Aurei, pe tot parcursul comun al vieților lor. Și în funcție de perioada în care a revenit, plutea în ea bucuria ocaziei favorabile, nostalgia, iar în ultima vreme, amărăciunea. Pentru voi e tare greu, zicea mama Anca, ați prins vremuri urâte. Noi am avut noroc.

Din poveștile familiei ei, Aura înțelesese de mult că locuirea nu fusese o problemă pe când erau părinții ei tineri. Plusvaloarea adunată în socialismul de stat din munca productivă era reinvestită în dezvoltarea infrastructurii sociale și mare parte din capitalul acumulat din munca oamenilor se cheltuia pe construcția de blocuri de apartamente¹, care se dădeau cu chirie sau

---

1. Aproximativ trei milioane de locuințe au fost construite în regim public în orașele din țară, între anii 1951 și 1989.

Întoarcerea

în proprietate personală², prin credit. Să stai în chirie nu era o problemă, aveai drept deplin asupra casei. Am primit apartamentul cu parchet de stejar masiv, l-am lustruit și l-am paluxat eu cu mâna mea, zicea Marela. Îți imaginezi în ziua de azi cât costă să-ți pui stejar masiv în casă? Avusese grijă aproape obsesivă Marela de apartamentul ei cu două camere de la Grădina botanică, Aura își amintea foarte bine mirosul de benzină, ritualul bătutului covoarelor, al spălatului covoarelor, ștersul prafului din vitrine, din bibliotecă, scosul borcanelor din cămară și așa mai departe. Îi plăcuse dintotdeauna mai mult apartamentul Marelei decât cel de la Parc, pe care ai ei parcă nu-l prețuiau așa cum își prețuisese Marela casa primită în șaispatru. Baie în casă, apă caldă! zicea ea. Nu ne-am fi imaginat noi... (adică ea și surorile ei). Noi care am crescut unșpe, doișpe oameni în casă, cu sobe cu lemne și cu veceu în fundu' curții. La ea, bucuria pe care i-o adusese acel apartament se păstrase aproape neatinsă în timp; pentru părinții Aurei avusese alte nuanțe și poate că de-asta și atitudinea lor față de casă fusese alta.

Luaseră apartamentul în rate, pe care le-au terminat de achitat după nouăzeci. Aproximativ 140 000 de lei, dacă-și aduceau ei bine aminte (atâtea schimbări ale numărului de zerouri la sfârșitul sumelor de bani, în ultimele trei decenii, amestecau întotdeauna amintirile). Parcă în jur de 25 000 fusese avansul, iar ratele cine mai știe, ne semnificative! zicea Doru. Mai puțin de zece la sută dintr-un salariu, sau din ambele salarii. Oricum, nu se simțea, nici nu simțeam.

Ei, nici nu prea aveai ce face cu banii... spunea mama Anca.

---

2. Socialismul de stat a ocrotit prin lege proprietatea personală, deosebind-o însă de cea privată prin mai multe limitări. De exemplu, locuințele puteau fi cumpărate, dar nu în vederea revânzării sau închirierii. Puteți afla mai multe din articolul „Ordinea locativă mixtă în socialismul de stat românesc”, de Eniko Vincze. <https://www.criticatoc.ro/ordinea-locativa-mixta-in-socialismul-de-stat-romanesc/>

În ultima vreme nu, zicea Doru, dar noi nu duceam lipsă, de ce să nu fim cinstiți.

Lipsă n-am dus niciodată.

Locuitul în apartamentul ăsta mare de lângă Parc pare acum aproape un lux. Aura își imaginează câteodată sentimentul, cum e să primești pur și simplu o casă așa spațioasă, așa bine plasată, suficientă pentru o viață ca lumea, și să nu fie nevoie să-ți dai pentru asta o mână și un picior. E drept că ea nu mai are rate pentru garsoniera ei din Drumul Taberei, pe care a ajutat-o cam toată lumea din familie s-o cumpere (avans din vânzarea pământului de la Livezi, apoi ajutor de la mama Anca, de la Dan și de la Marela), dar știe bine, a văzut ce se întâmplă cu cei care au credite mai mari, cum urmăresc fluctuațiile dobânzilor, cât stres și câtă ținuire presupune un împrumut la bancă pentru o casă, acolo, decentă. Două sau trei camere, o bucătărie și o baie. În anii în care părinții ei plătiseră credit la stat pentru apartament, lucrul ăsta nu-i preocupase mai deloc. Să ai casă era ceva normal, aproape la fel de banal ca pe vremurile foarte îndepărtate, poate imaginare, când adăpost însemna nișă, cocon, firdă săpată în stâncă de calcar, scorbură sau bârlog scurmat în pământul calduț al toamnei. Aurei îi este aproape imposibil acum să mai separe în minte casa de valoarea ei de schimb; i se pare că înăuntrul, cu cât e mai confortabil, mai frumos, mai bine plasat în țesătura orașului, tot unui „afară” își expune locatarii. Poate de aici și nevoia teribilă, paranoică, a „izolării”, dincolo de cea practică a economiei la încălzire. Și oricât ne-am izola, dacă nu suntem proprietari pe amărâta de garsonieră, pe amărătul de apartament cu două sau trei camere unde locuim, înăuntrul parcă tot pe afară ne lasă, când ne lasă pradă extracției ratelor, chirilor necontrolate, prețurilor facturilor, energiei vitale, costurilor dorinței. Și poate că nici n-ar mai trebui să le mai zicem case. În fond, casele adevărate, cele care protejează, acoperă și permit somnul, – niște adăposturi temporare până la urmă, că doar nu le luăm cu noi pe lumea ailaltă – nu cer eforturi supraomenești; nu presupun tensiuni nemăsurate, nici nu-ți distrug

Întoarcerea

corpul și nici nu-ți dau vreun sentiment exagerat al intangibilității, care să-ți ațâțe atât de mult dorința încât să fii gata să-ți dai la schimb sănătatea și viața ta pentru ele.

Chiar așa e; am prins vremuri urâte de care n-avem unde să ne ascundem.

Când s-au mutat părinții Aurei în cartier, la începutul anilor optzeci, apartamentele din blocurile noi încă erau niște case banale, niște cutiute suprapuse, bine stivuite unele peste altele. „Cutii de chibrituri” cum le numesc cu dispreț în articolele de opinie, oamenii de cultură, scriitorii, intelectualii plângându-se de urâtenia și înghesuiala apartamentelor comuniste. Ce ușor era totuși pe atunci să locuiești undeva, chiar dacă așa o fi fost, n-or fi fost toate apartamentele alea cele mai frumoase și mai comode. Chiar dacă atunci, la începutul anilor optzeci, au venit și lipsurile – și chiar dacă în ciuda vorbelor lui Doru, și familia Aurei a dus lipsă de căldură, de lumină. O lipsă totuși pe care au suportat-o împreună, cu toții, o lipsă care îi afecta în mod egal pe vecinii din cartier și în general pe muncitorii locuitori ai orașelor. A crescut din asta o nemulțumire colectivă, că lucrurile nu mai mergeau bine; dar nemulțumirea a fost captată și îndreptată într-o direcție care numai de binele oamenilor ăstora nu se sinchisea, se gândește Aura, frustrată de fiecare dată când ajunge cu firul gândurilor în acest punct. Noroc că în anii nouăzeci multă lume a cumpărat apartamentele primite înainte de la stat și asta i-a ferit de rămasul pe drumuri... dar nu pe toți. Nu pe toți.

Odată parcată pe locul lui Cosmin, lângă loganul bleumarin al tatălui, în lumina arzătoare, reflectată înzecit de capotele mașinilor, Aura mai rămâne puțin cu mâinile pe volan și cu privirea ațintită asupra ușilor de termopan de la intrarea în scară. Pentru că stătea cu ochii pe geam, așteptând-o, tatăl apare aproape imediat, proptește pietriul în ușă ca s-o blocheze și se repede pe alee, spre mașină. Să nu cumva să se răzgândească Aura și să

plece înapoi la București! Uite-l, cu părul alb, cu pielea rozalie, îmbrăcat în tricoul cu palmier, în bermudele albastre și încălțat în șlapii în care se împiedică tot timpul, dar pe care se încăpățânează să-i poarte până i-o rupe.

Când deschide portiera să-l întâmpine și când coboară din mașină, Aura își simte corpul mai greu ca de obicei. Fluxul gândului încetinește, conexiunile se fac mai lent, și sigur, e de la căldură, dar nu e doar asta, e și o stare care o copleșește de fiecare dată. Tatăl o pupă și-i zice la mulți ani, iar pe ea interacțiunea cu el o irită. Nici n-a ajuns bine și vrea să fugă de aici, n-are energia să-și întâmpine familia, cunoaște dinainte privirile, confruntările, conversațiile, e un moment care s-a repetat de-atâtea zeci de ori încât nu mai are nicio valoare particulară, s-a acumulat la ea în corp în toate ipostazele lui posibile, și-acum o trage în jos, cu zeci de mâini, lipește-te de pământ, lipește-te, rămâi acolo, lasă-te înghițită de torpoarea asta, de forța asta care vrea să te consume.

Între timp, tatăl s-a întristat, s-a simțit respins și s-a posomorât. Aura nu are răbdare cu el ca pe vremuri, când îl lua în serios. Acum o enervează orice interacțiune. Iar el nu știe cum să se poarte altfel, că s-ar purta. De supărare, scoțosește serios prin portbagaj, căutând să care cât de multe sacoșe, eventual pe toate deodată. Trebuie să-și demonstreze și azi că e un bărbat puternic, cu tot cu vârsta lui de șaptezeci de ani, și cu tot cu cardiopatia ischemică. Aura s-a săturat să-i zică să nu mai care, că are o vârstă și e bolnav, să se mai menajeze, să aibă grijă. Dacă-i zice și-acum, el o să se oprească din scormonit prin portbagaj, o să se holbeze la ea, tensionat ca un arc. Obrajii or să i se coloreze de un roz aprins, o să transpire și tot cum știe el o să facă. Deja trage după el geamantanul peste care a aruncat o sacoșă, cărând în cealaltă mână alte două sacoșe cu cumpărături de la Lidl, și rucsacul cu laptop pe umăr. Se împiedică bineînțeles în papuci și înjură toate împrejurările și pe mamele lor, în timp ce deschide cu piciorul ușa de termopan în care proptise la ieșire pietroiul.

Întoarcerea

Gata, a dispărut în scară. Portbagajul mașinii a rămas căscat, ca o gură-capcană. Ducându-se să-l închidă, Aura se gândește că și ea a exagerat. Nu numai taică-su, ei toți sunt exagerați în familia asta. Ce nevoie o împinge să încarce de fiecare dată sacoșe întregi cu mezeluri și brânzeturi, caserole cu trei feluri de măslina, conserve de pește, cutii cu paste, sucuri și ape minerale, mărci diferite, ca să fie pe placul fiecăruia în parte? Ce vrea să repare cu atâta mâncare și de ce mâncarea trece prin ei și printre ei, ca o pastă lipicioasă, corectoare și de ce nevoia de a astupa, de a închide gurile sau vreo rană, revine, aceeași, de fiecare dată, fără să dea semne de potolire?

Frunzișul din grădină foșnește în adierea fierbinte. În zilele caniculare mai bine n-ar adia deloc vântul care se simte ca suflul unui feon. Doamna Sandulian, vecina de la trei, ieșită pe balcon prea târziu, după ce tatăl a intrat deja cu sacoșele, se apleacă mult peste balustradă, înconjurată de celebrele ei mușcate, ca să vadă cine e femeia în galben care cară o cutie cu pisică și se oprește puțin, înainte să intre în bloc, pe alee, în dreptul grădinii. Ochelarii n-o mai ajută deloc, trebuie schimbați și ăștia, așa că doamna Sandulian rămâne curioasă.

Aura s-a oprit puțin pe alee și se uită la balconul lor. Perdeluțele cu margarete care acoperă geamurile balconului, tufele de liliac și corcodușul, căldura moleșitoare a după-amiezii se prăbușesc dintr-odată în ele însele, cad în materialitatea lor cu o asemenea greutate încât îi vine să se așeze pe treapta de la intrarea în bloc, unde, când n-avea cu cine să se joace, stătea ghemuită, plictisindu-se de moarte și așteptând să apară mama și s-o strige la masă. Nu se așază. Se uită în urmă, la mașina din parcare, pune alarma, studiază puțin intrarea în bloc, ușile urâte, interfonul cel nou, adulmecă mirosul de prăjitură cu vișine care vine de la ei din bucătărie și lasă fluxul amețitor al familiarului să-i inunde stomacul și să radieze în restul corpului, înainte să dea ochii cu toți ai casei.

Ușa apartamentului a rămas întredeschisă: Aura inspiră adânc în timp ce-și șterge tălpile sandalelor pe covorașul cu bufnițe pe care scrie *welcome* și simte cum pisica a început să se agite în cușca ei. Mare bătaie de cap o să aibă, dar decizia a fost luată, nu mai poate da înapoi. Imediat ce intră în hol, din bucătărie apare mama, roșie la față și transpirată, cu ochelarii alunecați de tot pe nas. I se agață de gât s-o pupe și o pupă apăsător, când pe un obraz, când pe altul, de patru ori în total.

Din spatele mamei apare Marela, cu părul scurt, făcut permanent, cu buzele rujate, slabă și dreaptă, cu mâinile în sân. În timp ce-și așteaptă cuminte rândul, zice, pe tonul ei emfatic despre care nu știi niciodată dacă e ironic sau nu:

— Hai că ne-ai făcut o bucurie, dragă, și o pupă și ea pe Aura pe amândoi obraji, ștergând apoi cu afecțiune urmele de ruj.

Aura se mai pupă încă o dată și cu tata, și el îi spune din nou la mulți ani, și-apoi mama observă cușca, și Marela observă și ea cușca în care Kara miaună încet. Alarmate amândouă, se uită când la Aura, când la cușcă, văd pisica, scot diverse sunete dezaprobatoare și pun toate întrebările posibile, de unde o are, dar puricii, dar căpușele, vai de mine, cât păr o să lase, și mai e și neagră! Adevărul e că dacă te uiți în jur și dacă inspiri adânc, înțelegi că totul în casă e spălat, frecat, lustruit, cel puțin o dată pe săptămână.

— Nu are purici, au deparazitat-o fetele de la benzinărie, i-au făcut și vaccin, aveau grijă de ea, dar ea a vrut să vină cu mine, zice repede Aura, în timp ce o scoate pe Kara cu grijă din cușcă.

— Și mai e și neagră! repetă Anca, și mai consternată ca înainte, ce faci mami cu ea, asta e pisică de ținut în casă? Nu-i era mai bine în mediul ei, unde s-a născut, prindea șoareci, o hrăneau fetele alea, ce ți-a venit s-o iei? O s-o chinui. Nici la litieră nu știe să facă și numai mirosul de pisică ne mai lipsește acum, pe zăpușeala asta.

Și-i e teamă și Aurei că a făcut o prostie, dar se preface foarte sigură pe ea în fața mamei, aproape că-i taie vorba:

Întoarcerea

— Învață repede să faci la litieră, stai liniștită, și-am luat și odorizant, n-o să miroasă a nimic.

— Eu nici nu știu dacă nu am cumva alergie la părul de pisică, zice Marelă tare, din bucătărie, unde împreună cu Doru, s-a apucat să scoată pe rând, din sacoșele aduse de Aura, fiecare produs pe care îl apropie și îl depărtează de ochelari ca să citească eticheta și îl așază apoi mulțumită și conștiincioasă în frigider, lângă celelalte feluri de mâncare.

Aura își dă ochii peste cap și-n timp ce pisica, sub privirile înspăimântate ale mamei, face câțiva pași nesiguri, cu coada pe sus, prin hol, ea merge în baie să umple litiera cu silicat. Tot îngrozită urmărește Anca și cum toarnă Aura silicatul și cum o aduce pe Kara și, iarăși, ca și când animalul ar avea puterea înțelegerii vorbelor, o învață, calmă și răbdătoare, că acolo e veceul ei cel nou. Pisica face imediat și pleacă, cu pași sfioși, nesiguri, încrucișăți, să exploreze casa.

— Vezi? îi zice Aura mamei, în dușmănie, în timp ce răcolește silicatul cu lopățița. Aici lăsăm asta, în baia mică. N-o să miroase urât, că am pus deodorant.

Și fiindcă se ridică brusc, o apucă amețeala, se învârte casa cu ea, simte că-i coboară tot sângele în partea de jos a corpului. Se ține de chiuvetă.

— Ce-i mami, ți-e rău, se sperie mama Anca.

Aura nu răspunde, doar întinde mâna s-o țină la distanță, rămâi acolo, să nu faci niciun pas în plus spre mine. Și mama rămâne unde e, transpirată, ciufulită, cu ochelarii căzuți pe vârful nasului și cu șorțul de bucătărie pe ea.

Această mamă cu care fata ei nu seamănă deloc.

Aura e la fel de înaltă ca tata.

Are statura lui masivă prin care nu a străbătut deloc și forma mamei.

Spun toți că e leită tata, Aura, și leit mama, Cosmin, de parcă fiecare și-ar fi făcut singur câte un copil care să-i semene.

Și e ceva cu care nici până azi, până în ziua când împlinește patruzeci de ani, nu a reușit să se obișnuiască.

E ceva care a neliniștit-o dintotdeauna și nu i-a dat pace, străbătându-i asemenea unei ființe fluorescente venele, de la inimă și prin tot corpul și înapoi.

Întrebarea care nu i-a dat pace niciodată este:

Oare mama asta mică, cu ochelari pe vârful nasului, consternată și speriată de orice zgomot, de orice amenințare, oare *chiar e mama ei adevărată?*

Corpul său chiar a format, a alimentat, a susținut timp de nouă luni, corpul Aurei?

Și chiar dacă să zicem că așa a fost – deși ei, din motive dintotdeauna misterioase, i se pare ceva îndoielnic – o face asta să-i fie mamă *adevărată?*

E o anxietate infantilă de care Aura nu a devenit niciodată complet conștientă și deci nici nu a putut scăpa de ea niciodată, aceea că mama Anca nu e mama ei adevărată, și abia târziu, în ultimii ani, când a început să citească despre biofamilie și xenofamilie, despre înrudirile diferite, nebiologice, a început să se gândească ce înseamnă de fapt „adevărată”.

În ce constă adevărul legăturii – în faptul că există încă, în corpul fiecăreia dintre ele, celule din corpul celeilalte? În faptul că mama Anca nu a părăsit-o pe Aura, așa cum au făcut mamele multor colege de școală, ducându-și copiii la bunici la câteva luni de la naștere și lăsându-i acolo, uneori până au plecat la facultate?

În faptul că a avut grijă de ea?

Ce este o „mamă adevărată”?

Și ce fel de filiație caută și nu găsește Aura când se uită la mamă.

La mama care, însuflețită peste măsură de venirea neașteptată a fiicei, a copt în câteva ore trei kilograme de vinete și două feluri de prăjituri, a făcut salată de icre și de macrou cu maioneză, păstrăv la cuptor și salată de vară cu mulți castraveți și oțet balsamic, cum știe că îi plac ei.

Atâta muncă!

O mamă căreia Aura i se împotrivește.

O mamă cu care nu vrea să semene deloc.

Întoarcerea

Câteva minute mai târziu, în bucătărie, după ce au desfăcut șampania, după ce au dat noroc uitându-se la locul de întâlnire al paharelor aburite și după ce s-au pupat încă o dată, își aprind țigările. Aura primește cadou de la Marela, într-un plic pe care scrie „De la Marela”, aceeași sumă de bani pe care a cheltuit-o mai devreme la Lidl, iar de la Anca și Doru un lănișor cu cruculiță de aur sfințită la mănăstirea Lainici.

În timp ce fumează, își privește pe furiș părinții ochelariști, o privește pe mama care abia îi ajunge tatălui până la umăr, își privește tatăl rigid și vesel, cu ochelarii cu rame negre, și cu boboțe mari de transpirație pe fruntea rozalie. Îi privește îndelung, cu grijă ca ei să nu se prindă, intrigată de ce pot să ascundă gândurile lor, dar și corpurile lor, gesturile lor cunoscute, declanșatoare de atâta milă și iritare. Știe foarte bine că mama Anca a lăsat bani pe furiș pe la mai multe mănăstiri și s-a rugat din tot sufletul să-și găsească și fata ei un soț. Știe și că tatăl nu discută despre așa ceva cu nimeni, că se preface că nu-l preocupă, dar că, de fapt, „ratarea” Aurei „ca femeie”, adică faptul că nu are copii și soț, nu-i dă pace. Cunoaște foarte bine și iritarea lui, provocată de reproșul pe care de-atâția ani habar nu are să-l exprime. E sigur că fiica lui a greșit cu ceva, dar nu știe deloc cu ce anume, iar asta îl frustrază și-l învrăjbește împotriva ei, făcându-l să-i arunce, din senin, ironii sau jigniri: așa se vorbește dragă, la voi, la București? Pe nas? îi zice el uneori.

Tatăl nu știe exact cu ce a greșit Aura, dar asociază cu ratarea pretențiile intelectuale ale fiicei lui, care i se par absurde: niște aere de superioritate care îl deranjează personal pe el, cel care de multe ori în viață s-a confruntat cu oameni care îl priveau de sus și cărora trebuia să le demonstreze că e mai bun decât cred ei.

Aerele de superioritate ale fiicei, consideră tatăl, trebuie să fie motivul pentru care ea nu a reușit să se încadreze în rândul lumii, la fel ca celelalte fete și femei. Sunt aere care pe el îl fac să sufere: se simte pe de-o parte depășit de cunoștințele fiicei și

pe de alta frustrat că sunt niște cunoștințe care în loc s-o ajute în viață, par s-o blocheze, s-o facă indezirabilă și marginală, ciudată. Probabil că-i îndepărtează din preajma ei și pe bărbații care nu au niciun chef să se simtă inferiori.

Mă rog, își mai spune tatăl, Aura seamănă cu mine, e puternică, are personalitate, dar ar fi trebuit să știe să se mai domolească, să lase de la ea și să se adapteze. Când nu știi să te adaptezi, la ce-ți mai folosește deșteptăciunea?

Aurei, după ce primește cruciulița, în bucătărie, i se pare dintr-odată că părinții ei sunt doi pitici de grădină, inutili, inofensivi, modelați după o estetică demodată, care prevestește destinul de peste câțiva ani al uitării lor prin cine știe ce colț cu păianjeni și vechituri. Și-i vine puțin să plângă. Și ca să-i treacă, urmărește cu privirea inelele aurii pe care le întorc cârceii vișei de vie pictate pe mobila cea veche, de culoarea blăunii de vulpe. Una dintre ușile dulapului suspendat stă să cadă. Îi vine să-i certe că nu vor să înlocuiască mobila și-și aduce aminte că i-a mai certat de nu știu câte ori fără niciun efect, așa că stinge țigara și zice că se duce în cameră, să se schimbe. Mama Anca o avertizează că ea a și așezat masa în sufragerie, că n-au mâncat de prânz, ca s-o aștepte, așa că vii repede să ne așezăm la masă, da, mami?

Și-ntr-adevăr, când iese în hol, Aura bagă capul pe ușă, în sufragerie: masa e întinsă, ceremonios, cu fața albă, cu farfuriile, cu paharele bune, cu o vază cu gerbera în mijloc.

E ceva proaspăt în cameră, și-n același timp cavernos, ca la priveghi. Totul așa nemișcat, așa tăcut, așa curat și îngrijit și aproape răcoros. Pe pereți, tablourile cu anotimpuri: doar trei. Primăvara lipsește, dintotdeauna a lipsit și dintotdeauna mama Anca a zis că o să-l caute pe pictorul de la care a cumpărat tablourile imediat după ce s-a măritat și o să-l roage să-i picteze și ei o primăvară. Deasupra servantei, aproape de ușa balconului, stă tabloul cu coș cu trandafiri portocalii, care a fost în

Întoarcerea

dormitorul Mamarelei³, când încă locuia la Grădina botanică. Biblioteca model Ramona, cu vitrină integrată, care în spatele geamurilor adăpostește câinele chinezesc din porțelan albastru, coșulețele împletite, paharele din cristal de boemia, sângeriu, pe care Aura nu le-a văzut niciodată în viața ei pe masă. Întinde piciorul și atinge covorul proaspăt aspirat, cu flori verzi și roșii și albe unite între ele printr-o mulțime de vinișoare.

Ce trasee complicate, între aceste lucruri, și ce aproape sunt ele, de fapt, unele de altele și ce aproape îi țin pe ei, ce strâns îi leagă. Ce trasee ciudate, pe care dacă le urmezi, ajungi mereu înapoi, în locul din care ai plecat. Lucrurile astea, bibelourile, cărțile, pozele înrămate. Când ai șansa să nu fii dislocat, să nu rămâi pe drumuri, viața lucrurilor din casă dă coerența vieții oamenilor care trăiesc acolo: nu se știe de fapt cine pe cine ordonează, așază și deține. Nu se știe ce am fi fără o anume dispunere precisă a obiectelor din casele copilăriilor noastre. Fără această logică specifică oricărei familii care a scăpat de dislocare, această logică absurdă și constrângătoare, care te face să te miști într-un anumit fel și numai în felul acela.

Și nu se știe ce-am fi nici fără elementul ascuns, inconștient, care e istoria obiectelor, traseul pe care l-au parcurs până aproape de corpurile noastre, ale căror mișcări au ajuns să le ordoneze. În servanță, jos, pe întuneric, în spatele ușilor bine furniruite, stau teancuri farfuriile cu margini albe ondulate, de porțelan, smălțuite pe mijloc și pe margini cu trandafiri mărunți și panseluțe. Pe vremea când mama le-a cumpărat și le-a adus acasă, ele se produceau la fabrica de porțelan din Alba Iulia, unde munceau

---

3. Așa cum poate ați remarcat, bunica, în această poveste, poartă mai multe nume asemănătoare. O cheamă oficial Mirela. Prima ei nepoată, Aura, pe când era foarte mică, nu putea să spună însă „mamaie Mirela” așa că a contopit cele două cuvinte într-un singur: Mamarela, scurtat apoi de membrii familiei în vorbirea cotidiană și restrâns la: Marela.

mii de oameni. Covorul cu vinișoare fusese țesut la fabrica din Cisnădie, care lucra mai mult pentru export: trebuia să stai pe lista de așteptare cu lunile ca să prinzi un covor făcut de femeile care în diminețile răcoroase coborau, șiruri, șiruri, în pardesiile lor cloș și cu baticuri pe cap, spre întreprindere. Mergeau, două câte două, la muncă, și râdeau și bârfeau și clocoteau de griji pentru că viețile nu le erau deloc ușoare: muncă, muncă și iar muncă, acasă și la fabrică. Bărbați care credeau că li se cuvine și care luau totul de la ele, fără să se gândească. Măinile și corpurile femeilor creșteau și copiii, și florile din covoare, și viețile nu le erau ușoare deloc, și ele nu erau deloc niște femei blânde, și totuși aveau o stabilitate care le garanta că or să coboare și a doua zi și următoarea, și următoarea, spre întreprindere. Și era și o mândrie, dincolo de necazuri, că ce făceau ele are valoare, că nu oricine lucra obiecte așa frumoase și de calitate, covoare persane care se exportau chiar și-n Iran.

În toate lucrurile se păstrează energia organismelor care, grupate și organizate, le-au creat. În toate lucrurile e formulată istoria lor, chiar dacă istoria trebuie acum adusă la suprafață și trasă dincolo de pelicula înșelătoare, chiar dacă istoria a fost ocultată, uitată, de frică și de rușine și chiar dacă Aura, în timp ce mângâie frumosul covor persan, nu știe mare lucru despre muncitoarele din țesătorii. Nu știe în detaliu cum se prelucra porțelanul la Alba, cum se lucrau perdelele la Pașcani. Totul s-a destrămat de-acum, spațiile în care se fabricau lucruri, și-n care oamenii, în ciuda neajunsurilor muncii și organizării lor colective, aveau totuși sentimentul siguranței și al demnității. Chiar dacă pierdute, ele sunt mai aproape în timp și mai intense decât istoria orientală a porțelanului, decât istoria țesăturilor persane și a sticlei. Cele pierdute sunt conținute în miniatură în materia obiectelor care încă mai populează apartamentele din cartiere vechi, încă neînlocuite, încă netopite în uitare.

În camera ei, Aura caută prin geamantan după ceva în care să se schimbe și nimic nu-i convine.

Întoarcerea

Obiectele au viața lor, vechea lor viață, nimic nu le întristează pe ele.

Dar oamenii, oamenii la vârste înaintate – și Aura se rușinează dintr-odată că are așa de mulți ani – devin impresionabili, carapacea li se subțiază inadmisibil de mult și permite să se infiltreze pe sub ea reacția chiar și nevorbită a celor din jur, disprețul, dezamăgirea. Minteaa îi lucrează, poate va găsi subterfugii, poate va afla o scăpare, până la urmă. Dar nu găsește, așa că trage pe ea o rochie de casă, cu dungi albastre, verticale și merge în sufragerie, la masă, cu corăbiile înecate.

— Te rog să închizi pisica la tine, mami, să nu facă prostii pe-aici cât mâncăm noi.

— Ce prostii să facă?

— Să nu doboare, să nu scurme la flori, eu știu...

— Hai să vedem întâi ce face și o închidem dup-aia în cameră, bine? zice Aura, enervată la culme de felul în care o respinge maică-sa pe Kara.

Pisica s-a ghemuit pe fotoliu, dar nu doarme. E încă vigilentă.

Anca aduce platourile cu aperitive, umple de mai multe ori paharele cu șampanie rece-gheață, e veselă, energică și plină de noutăți despre vecini și copiii lor.

Din capătul celălalt al mesei, Marela își analizează nepoata în tăcere. I se pare ciufulită; nu știe deloc să aibă grijă de ea. A fost și ghinionistă, dar parcă norocul și-l mai face și omul cu mâna lui. Ce nu poate ea să înțeleagă e cum tocmai nepoata asta a ei, dintre toți, a ajuns așa neglijentă, așa zăbăucă. Cum de tocmai ea nu a reușit să-și dea seama până la urmă ce vrea în viață. Să știi întotdeauna ce vrei, asta-i cel mai important lucru, iar Marela i-a tot repetat, și degeaba. Și parcă prea bea mult, e la al treilea pahar de șampanie, iar Doru i-l umple de fiecare dată când vede că nu mai are.

Aura dă și al treilea pahar peste cap în timp ce își face curaj să le spună despre planul ei.

— Când vine Coco?

— Duminică, poimâine, spune mama, privind-o curioasă peste lentilele ochelarilor alunecați mult, mult pe vârful nasului. De ce? întrebă, lungind puțin e-ul de la final, ca de fiecare dată când devine puțin suspicioasă, puțin anxioasă. Și chiar în timp ce întrebă, presimte că se pregătește ceva, că urmează să afle ceva important, dar neliniștitor, care o să strice cursul normal al lucrurilor.

Anca se neliniștește foarte ușor, are un fel de radar pentru elementele perturbatoare din comportamentele celor din jur și cea mai mare parte a energiei ei sociale se consumă când încearcă să mențină monotonia nederanjată, comunicările ușoare și ne semnificative. Acum îi e clar că Aura o să zică ceva alarmant și Anca se uită intens la ea, cu o privire aproape acuzatoare, iar asta le plasează pe cele două în centrul emoțional al scenei, marginalizându-i pe ceilalți, pe bunică și pe tată, care se simt imediat excluși și frustrați. Nu s-a întâmplat încă nimic, dar toată lumea e racordată la modul subtil în care circulă între ei intuițiile, reacțiile, sentimentele.

Tot mai nemulțumit, tata clefăie nervos, pufnind și sforăind, cu gesturile smucite care întrerup și taie, ale cuiva obișnuit să fie în centrul discuției. E deranjat că subiectele lui preferate, mâncarea și vremea, și micile evenimente din oraș, nu-și fac loc în mod natural la masă, în conversație, că femeile par preocupate de ceva care lui îi scapă. Tot corpul îi prevestește o violență care va rămâne, desigur, nematerializată. E doar bruschețea obișnuită care îi alimentează cele mai obișnuite gesturi, făcute să intimideze, să arate că acest bărbat nu tolerează să-i irosești vremea cu prostii. El, care a fost timp de mai multe decenii director de departament de producție la Uzine, e în continuare un șef, și-acum, la pensie. Timpul lui e important. Nervos că femeile din familie vorbesc între ele, ignorându-l, bărbatul se smucește, forăie, clefăie necontrolat. Iar Aura, oricât ar vrea să-l ignore, nu poate. O enervează fiecare mișcare venită din frustrarea tatălui,

Întoarcerea

din nemulțumirea că nu știe ce se întâmplă, că pare că urmează să se întâmple ceva neașteptat și nedorit, ceva *ciudat*. Dintre mulțimea de feluri în care pot fi lucrurile pe lumea asta, pentru tatăl ei, dar și pentru mamă, „ciudat” e cel mai rău.

„Tu să faci abstracție”, o învâța Mamarela pe când Aura era mică. „Și de taică-tu, și de bărbat, când o să-l ai. Când nu-ți convine ceva, nu te-apuci să spui, ca să nu fie scandal în casă; faci și tu abstracție. Pe el îl lași în pace și tu faci ca tine. Așa fac femeile deștepte”, zicea ea.

Dar Aura nu poate să facă abstracție. Prezența și comportamentul tatălui au și acum, la vârsta asta, asupra ei, un efect destabilizator: o aruncă într-o alertă de neignorat. Inima îi bate neregulat, vocea i se ascute tot mai mult și i se pare că orice ar scoate pe gură sună ridicol și nepotrivit. Dar chiar dacă simte că o să se sufoce vorbind, și chiar dacă știe, când își formulează replica în gând, că o să sune ca nuca-n perete, tot spune:

— Deci eu mi-am propus să termin de scris cartea de care m-am apucat acum trei ani.

În sufragerie se face liniște. Toți tac și se uită la ea.

— Acum trei ani am început să scriu o carte, zice, nici nu mai știu dacă v-am spus. Aș vrea s-o termin în concediul ăsta, să n-o mai amân. După ce se întoarce Cosmin, mă duc singură la Livezi, să scriu.

Un val de căldură o traversează pe Anca.

Aura a pus pe masă, în mijlocul mesei, o bombă cu ceas.

Liniștea din casă, în rest, e perfectă.

Nu se aude decât ticăitul ceasului.

Anca simte cu precizie cum crește furia bărbatului și se gândește imediat că are și dreptate: e ceva atât de nepotrivit aici – chiar dacă nu-și dă seama exact ce anume.

Poate că dreptatea pe care i-o acordă imediat e un fel de reflex, poate s-a obișnuit să creadă că acordul ei scade furia bărbatului.

Îi vine în minte imediat zicala cu țara și cu baba.

E ceva ce nici ea, Anca, n-a priceput niciodată la fata ei.

O ciudățenie, un penibil care o împinge într-un con de umbră, care n-o lasă să se înscrie în rândul lumii și să ducă o viață *adevărată*.

Credința profundă a Ancăi e că viața fetei e trăită doar pe jumătate pentru că n-a cunoscut ce înseamnă să fii mamă.

Și dacă o privește din unghiul ăsta, își dă seama că deja nu mai e deloc tânără, i s-au lăsat obrăjorii, are gușuliță, ce să faci, patruzeci de ani!

— Iar te epuizezi și dai în belele, răsună în sfârșit vocea tatălui. Și pentru ce? Pentru un nenorocit de hobby care nu te-a dus niciodată nicăieri. Vrei să ajungi iar la psihiatru, cum ai ajuns când te-ai epuizat? Vrei să fii nevoită iar să-ți dai demisia? Ar fi păcat să pierzi și locul ăsta de muncă pe care îl ai.

— Hai tată, că ți-am mai explicat. Nu din cauza scrisului am ajuns la psihiatru, pe vremea aia nici măcar nu mai scriam. Aveam oboseală cronică, de la munca de la birou. Munceam prea mult, stăteam și câte paișpe ore cu ochii în ecran, îți dai seama? Când aveai tu vârsta mea, așa ceva nu se putea.

— Munceai exact cât trebuia, dar în loc să te odihnești ca lumea în timpul liber, tu citeai și scriai, și asta te-a epuizat. Hobbyurile sunt făcute să te relaxeze, nu să te stoarcă de energie.

— Nu e un hobby, tu nu-nțelegi?

— Dar ce e? Te plătește cineva ca să citești și să scrii? Nu. Ți-a cerut ție cineva să scrii? Nu. Te-ai apucat din plăcere, fără nicio obligație, deci e un hobby, aia e. O ambiție fără rost.

Tata face o pauză ca să umple iar paharul cu șpriț.

— Și oricum, dacă era să scrii o carte până acum o scriai. E cam târziu la patruzeci de ani, nu ți se pare?

Nu e prima oară când au discuția asta. Ca de obicei, când încearcă să-i țină piept tatălui, vocea Aurei rămâne prinsă în nodul instalat în gât. Ochii i se umplu de lacrimi; tatăl o privește ca pe cineva frânt, jalnic, care deși se preface că e adultă, de fapt nu e și nu va fi niciodată. Iar ea moare de rușine pentru felul cum reacționează, pentru slăbiciunea căreia nu i se poate împotrivi. A pierdut și acum. De fiecare dată pierde.

Întoarcerea

— Da, mami, te rog frumos să nu te mai epuizezi. Îți trebuie un concediu adevărat, muncești la ăia la firmă până nu mai poți...

Tot ca de obicei, mama, aparent împăciuitoare, aparent de acord cu ea, întărește, subtil și eficient, orice vorbă a tatălui. Aura știe foarte bine că mama speră în secret pentru ea să meargă într-un concediu la Gigi, în Italia, iar Gigi să-i facă cunoștință cu un bărbat, poate chiar prieten cu soțul ei, un bărbat cu care, peste foarte puțin timp, Aura să se mărite, cu nuntă mare, ca în telenovele.

Și o îngroapă de tot senzația că lumea din camera asta e preocupată de ea nu pentru că le pasă pe bune, ci pentru că o percep ca pe o problemă de rezolvat.

Pe hol trece foarte repede, atât de repede încât dintre toți, numai Kara tresare și privește într-acolo, o umbră. Apoi, nimic.

— În fine! zice Doru, ridicându-se de la masă. Mulțumesc, mamă, a fost foarte bun.

— Stai să aduc și tortul.

— Știi că eu cu tortul n-am fost niciodată.

Și se strecoară, pe lângă latura mesei eliberată de Aura, afară din sufragerie. Imediat se aude ușa camerei lui Cosmin, trântită. Tata are să rămână acolo să se uite la televizor și n-are să mai iasă decât seara, târziu, ca să se ducă să se culce în sufrageria care se transformă noaptea în dormitorul părinților.

Aura se simte vinovată că l-a supărat pe taică-său. E o vinovăție fără obiect, un reziduu, un automatism emoțional de care nu a reușit să scape; maturizarea ei e incompletă, e și ea foarte conștientă de asta, așa că încearcă să rămână prezentă și pe poziție. Poate face față îmbufnării lui taică-său. Și faptului că el, de nervi, a plecat pur și simplu de la masă, fără să-i pese câtuși de puțin că e ziua ei. Nici ei nu-i pasă, e ok. Poate să trăiască și fără voie de la el.

Mama Anca e însă vizibil tristă când aduce tortul pe care l-a acoperit cu o mulțime de moațe de frișcă și în centrul căruia a înfipt două lumânări în formă de patru și de zero. Îi face poză Aurei în timp ce suflă în ele și taie apoi câte o felie generoasă pentru ea și pentru sărbătorită, și o lamelă foarte subțire pentru Marela, care nu și-ar da voie – adică, pardon, „nu poate” să mănânce mai mult.

— Să știi Aurora că nici eu nu înțeleg ce ți-a cășunat cu treaba asta. Și cum adică să te duci singură la Livezi, nu ți-e frică? N-ai stat niciodată singură acolo.

— Deloc. De ce să-mi fie frică?

— Păi, eu știu! Nu știu! Dar mi se pare periculos, o femeie singură într-o casă izolată...

— Nu e izolată, mamă, intervine Anca, sunt vecini în toate părțile.

— Ei, știi și tu cum e acolo, dacă se află prin sat că a venit una de la București care stă singură în casa din deal...

Și o cuprinde și pe Aura frica, dar se scutură imediat de ea. O să reziste, n-o să se lase copleșită de anxietățile maică-sii și bunică-sii, și nici de nemulțumirea tatălui. O să facă abstracție și-o să-și vadă, în continuare, de treaba ei. Acum că i-a pus la curent, e și mai sigură că o să se întâmple. Duminică, după ce se întoarce Cosmin, o să meargă la Livezi, unde o să rămână până pe 24, cât ține concediul. Pe urmă, pe 25, trebuie să fie înapoi în București.

Se înserează deja, și după ce au strâns și au spălat vasele, după ce au mai fumat nu știu câte țigări în bucătărie și s-au adus la zi cu ce mai fac unii și alții, Aura s-a retras în camera ei, s-a dezbrăcat și își privește acum corpul gol în geamul bibliotecii, model din anii șaptezeci.

Reflectat în sticlă, e un corp fără contur, sau mai bine zis, cu un contur dublu, iar în interiorul celor două linii care îi descriu forma plutește o ceață vâscoasă. Toată viața de adolescentă își dorise doar un corp drept și liniar, fără talie, fără sâni, fără nicio formă dezvoltată, extinsă în exterior, rotunjită. Doar linii drepte

Întoarcerea

care să nu atragă atenția și s-o lase să gândească limpede, fără întreruperi, fără tresăriri anxioase care aruncă gândurile în uitare; un corp la adăpostul căruia să devină puternică, unde să cultive aceeași putere pe care o presimțea în cărțile care umplu acum reflexia corpului ei. Abia acum, la patruzeci de ani fix, în timp ce se privește în vitrina bibliotecii, se simte în sfârșit liniștită: un corp cu contur incert, fără o formă precisă, care nu are cu ce să atragă privirea: îl poți plimba în voie noaptea, pe stradă; un corp comun cu cărțile din corpul de bibliotecă, poate prea greoi pentru vremurile noastre, dar asta nu contează absolut deloc; o istorie întregă, lungă, apăsătoare, dar și familiară; conturul și substanța ființei ei.

Se așază la birou și deschide folderul Proze la care n-a mai umblat din martie. Așa face mereu, de trei ani încoace, de când și-a propus să scrie cartea: timp de câteva săptămâni, lucrează concentrat, se implică, se documentează, citește, ia notițe, scrie în fiecare seară măcar o pagină. Și pe urmă, într-o zi, ceva se întâmplă; implicarea se transformă în răceală; poate pentru că a scris ceva prea intens, în care s-a transpus complet, ceva față de care n-a știut să păstreze distanța pe care scriitoarele și scriitorii profesioniști știu s-o păstreze; poate scriind despre ceva ce nu mai poate fi schimbat, despre durere, o parte din ea e atât de coplesită, de distrusă, încât o convinge să se despartă de text, să-l lase în urmă, să-l uite.

Aura se trage puțin înapoi cu scaunul. Are dreptate tata, e o amatoare, iar asta e un fel de hobby sau un fel de îndeletnicire personală și ciudată care n-are nimic de-a face cu lumea exterioară. Ea nu știe să scrie, se amăgește doar, e totul o păcăleală. Ce sunt prostiile astea? se întreabă, rozându-și unghia și trecându-și privirea nemiloasă peste rândurile unde totul e greșit, până și formatarea. Sunt rânduri prea diluate, de ce atâta spațiu între ele? Punctuație greșită; cuvinte și structuri prea subțiri, inexpressive, o apă de ploaie: și-n plus, asta e tot! Cinci texte, nici alea terminate. În total, aproape treizeci de mii de cuvinte. I-ar trebui măcar de două ori pe-atât! Le ia pe rând: sună prost; n-a adunat aici decât balast, moloz, pietriș în care

s-au amestecat gânduri și lucruri, dar mai ales dintre cele care nu duc nicăieri și care nu se pot lega în nimic coerent. Cel mai rău o frustrează că a muncit enorm! În perioadele în care se implică energic în activitatea asta, poate să stea și câte cinci ore nemișcată la birou, până târziu, în noapte. Îi amorteșc picioarele, brațele, o doare spatele, o dor umerii și mușchii de sub omoplați, afectați de poziția complet greșită a părții cervicale a coloanei. În perioadele alea se documentează, notează tot în caietele pe care le ține special pentru asta, recitește, se gândește, face planuri, și-apoi scrie și-apoi taie. E ca o respirație, întotdeauna, textul. Întâi se umflă mult, crește ca aluatul, pe urmă e tăiat pe la margini ca să încapă în forma care, pe moment, pare singura posibilă și singura pe care ți-o poți dori. Și după ce a tăiat și după ce a recitat, e în sfârșit mulțumită; fericită chiar. Adoarme fericită. Și continuă așa, zile multe la rând. Citește, notează, scrie și taie. Și într-o zi, scrie acel fragment care o epuizează, care o termină. Fragmentul care strivește partea cea mai fragilă, cea mai lipsită de apărare din ea. Deodată obosește. I se pare prea mult, prea mult tot acest zid de cuvinte. Un val întreg de cuvinte care nu se mai termină. De ce sunt atâtea cuvinte acolo pe foaie, de ce aflăm atâtea despre cine sunt și ce fac acele personaje, despre relațiile dintre ele, despre viețile lor și mediile în care trăiesc? Pe cine interesează? Oricum, e așa artificial totul, de ce nu e mai naturală în scris, ce sunt frazele astea false și pedante? Pe cine interesează? I se face rușine. I se face somn. Ca să-și revină, trebuie să se retragă. Să doarmă, să se plimbe, să se uite la seriale proaste, să asculte audiobookuri polițiste. Luni de zile, uită de scris. Când se întoarce în sfârșit, interesul a reapărut, firav, mai mult ca o curiozitate, pentru că a reușit să uite ce a scris acolo, inclusiv durerea, inclusiv rușinea, și reușind să uite, acum e curioasă, oare în ce mă implicasem așa intens? Când se întoarce, din curiozitate, și recitește, forma textului de care fusese mulțumită atunci când o găsisse, i se pare inexpresivă, fadă, incompletă.

Ture interminabile printr-un labirint din care nu se poate elibera. Un vârtej care și-acum, în timp ce-și dă seama pentru

Întoarcerea

a nu știu câtă oară și în zadar, cum arată procesul de creație și distrugere care o ține prizonieră, parcă o ridică deasupra pământului, parcă îi anulează greutatea și existența și o leagănă, în voia lui.

Are dreptate tata? Ar trebui să renunțe? În niciun caz.

Nu. O să facă exact ce le-a zis: o să meargă la țară și în trei săptămâni o să termine de scris. Nu trebuie să fie perfect; dar trebuie să fie un proiect coerent. Are câteva lucruri importante de spus, nu e nevoie decât să-și dea voie să și le spună. Atât. Încearcă să-și păstreze calmul. Luciditatea. Să fie prezentă. Dorința de a scrie o carte publicabilă nu e constantă, dar oscilația dintre apariția și dispariția ei din conștiința Aurei, este. Înseamnă că trebuie s-o respecte. Trebuie s-o ia în seamă. O să meargă la țară și-o să scrie.

În săptămânile care vin o să se trezească dimineața devreme, să iasă în curte, la masă, și-o s-o ia de la capăt. De mult se gândește să facă chestia asta, de câțiva ani deja, de când s-a întezit moda asta a retrasului la țară ca să scrii. Scriitorii mai bogați sau mai săraci fac toți cumva să meargă măcar o lună la țară, într-o căsuță cu grădină, și să-și termine cărțile. Cătălina, când și-a scris romanul de debut, s-a retras la casa de vacanță a părinților ei, de la Bușteni. În fine, Cătălina e în altă situație... Dar mulți alții, care n-au posibilitățile ei, povestesc despre experiențele lor. Câteodată funcționează, alteori nu. E hotărâtă să încerce și ea. Să se trezească devreme de tot, poate chiar la cinci, și să se apuce de treabă.

Este timp. Zilele la țară sunt mult mai lungi. Este timp să-și regăsească gândurile, e timp să-și amintească. Pentru că acum, așa cum i se întâmplă de fiecare dată când se întoarce acasă, nu poate gândi decât cu jumătate din creier. Jumătatea crescută aici, până la optișpe ani, conform regulilor și condițiilor acestui loc. Cealaltă jumătate, mai analitică, mai cunoscătoare, mai puțin dominată de anxietate și frustrare, se activează și preia conducerea doar când Aura se îndepărtează, în minte sau fizic, de acest loc. Poate că tot ridicolul, tot penibilul, toată rușinea pe care le simte, numai cu locul ăsta au legătură.

Prea puține texte are; e prea subțire munca ei de până acum. Și e ciudat pentru că atunci când îi trimitea Cătălinei – și își făcuse un obicei să-i trimită imediat când simțea că într-un text apare o energie viabilă, însuflețitoare – feedbackul pozitiv îi dădea curaj. Și apoi, ritmul se rupea, venea uitarea, nu mai era timp pentru scris, scrisul dispărea.

La Livezi va fi timp. Zilele sunt lungi. O să-și termine povestirile, scufundată complet în ele, fără întreruperi și fără uitare. O să scrie de-adevăratelea, neîntreruptă, cele opt povestiri din volumul ei de debut.

Așa. În sfârșit e sigură și nu-i mai e frică. S-a desprins de piedicile mentale, de ideea blocantă și înnebunitoare că nu poate să scrie, că mai bine ar face șuruburi, cum tot repetă un poet prin interviuri că ar trebui să facă cine nu are talent.

E deja noapte acum, după ce a recitat textele din folderul Proze. De la atâta ros, pielea din jurul unghiei degetului mare de la mâna dreaptă s-a făcut roz, proaspătă și puțin dezgustătoare. În gât, o sete de alcool – așa că învelită în cearșaf ca într-o togă, Aura se strecoară pe hol, până la bucătărie. Casa întreagă doarme. Doar Kara vine în fugă după ea, iar în urma lor par să fluture, făcute din ceață și fum, voaluri crepusculare. În bucătărie nu aprinde lumina, se descurcă numai cu albul pudrat al felinarului din grădină.

A mai rămas puțină șampanie în sticla din frigider, o toarnă într-un pahar de pe vremuri, cu brăduți verzi și roșii.

Se uită la brăduți. Modelul face și el parte din structura ființei ei. Brăduții sunt schematici, delicați, cu crengile paralele arcuite în sus și ace fine, simetrice, ieșite puțin în relief. Își trece degetele peste crenguțe – unele s-au șters, au dispărut în timp. Le-a înghițit uitarea și pe ele, cum înghite, hulpava, hălci întregi din memoria și din fluxul ei vital, cum înghite continuumul vieții, atunci când nu scrie.

Poate că mintea ei chiar nu funcționează normal.

Întoarcerea

Poate că nu a funcționat niciodată normal și familia n-a avut resursele intelectuale, cognitive, de care-or fi, ca să-și dea seama de asta și să încerce măcar s-o repare.

Poate îi lipsește o calitate fundamentală nu doar ca să scrie, ci ca să existe, așa cum e ea, în lumea asta, printre oameni.

Poate-i lipsește tocmai capacitatea de a fi în continuu conștientă, de a păstra în minte, prezent și simultan, întregul amănuntelor, al contradicțiilor și al paradoxurilor interconectate care compun existența noastră.

De a lega lucrurile, propozițiile între ele.

De a păstra cuvintele, modurile de a aranja cuvintele, în funcție de emoții, de momentul zilei, de necesitate.

Dacă de fapt nu a scris niciodată pentru că nu e făcută să scrie?

Dacă scrisul nu e într-adevăr decât un hobby, cum zice tata, iar ea o femeie imatură, insuficient dezvoltată intelectual și afectiv.

Un soi de madam Bovary. Poate la fel ca proiecția acelui scriitor obsesiv și controlator, nu suportă nici ea transcendența și nu-și dorește decât efectele plăcute, secundare, ale puterii de a transcende.

Poate că scrisul e doar o amăgire.

Poate că scrisul e doar o fantasmă care a ajutat-o să treacă mai ușor prin viață. Tuturor ni s-a făcut cândva o promisiune care ne-a ajutat să trecem mai ușor prin viață. Dacă asta e promisiunea ei, cântecelul hipnotic, gândul care o fură plăcut de câte ori intră într-un viraj periculos, împiedicând-o să-și dea seama de pericol?

Deasupra mesei, ceasul ticăie nervos; e patru fără zece. Înfășurată în cearșaf, Aura se mișcă din nou prin lumina fantomatică din bucătărie și prin straturile de fum care plutesc

Trasee ciudate

liniștite prin aer: stinge țigara, aruncă șampania răsuflată în chiuvetă și se întoarce în pat.

Măcar atâta lucru, ce ține de ea, să termine manuscrisul, e non-negociabil; bun sau rău; nu contează trecutul; prost, bun, cum o fi; gustul acrișor, sec al șampaniei i se face acum una cu cerul gurii și cu creierul și cu întreaga simțire, în timp ce gândurile i se topesc pe rând, ca acele brădușilor de pe pahar, în neantul unei nopți care nu va mai dura decât două ore și jumătate, exact până când se va trezi Mamarela care, ca de obicei, nu va lăsa potențialul niciunui zgomot specific dimineții neactualizat. Va trânti ușile, va doborî sticlele prin baie, va trage apa de mai multe ori, va lăsa ușa de la bucătărie deschisă, cu radioul sau televizorul pornit, va muta și ceva mobilă... dar până atunci, mai e încă puțin timp.

Luminile oraşului. (Un vis)

Se face că e una din nopțile când Cristi fură mașina tatălui din parcare din spatele blocului, își culege prietenii care-l așteaptă aliniați în față la McDonalds și îi plimbă pe toți prin oraș și prin împrejurimi. Părinții Aurei sunt plecați la o nuntă, la un botez, la țară, și Aura din vis, chiar dacă are patruzeci de ani, la fel ca în realitate, se bucură că nu sunt acasă și că poate merge cu băieții, cu mașina, fără să afle ai ei. Dacia albă a tatălui lui Cristi are scaunele îmbrăcate într-o piele artificială, maron lucioasă, luxoasă, e o plăcere să-ți treci degetele peste ea. Trebuie ca pasagerul din dreapta să ștergă la intervale regulate parbrizul cu un contract pe care îl găsește pe bord și pe care trebuie să-l împăturească pe urmă, cu mare grijă, în patru, și să-l pună înapoi exact unde l-a găsit. Altfel o să-și dea seama tatăl lui Cristi pe care îl vedem dormind la el în pat, în dormitorul de la etajul șapte. Kilometrajul nu e o problemă, la întoarcere se scoate din bord – un cilindru mare și negru, cu cifru, nu trebuie decât să-l dai înapoi ca să arate din nou anul 1997. Motorul nu trebuie pornit de la început, pentru că tatăl lui Cristi cunoaște cu precizie sunetul motorului propriei mașini, așa cum se spune că orice mamă cunoaște plânsul bebelui ei, dintre toate plânsurile bebelor din lume: și îl vedem pe tatăl lui Cristi legănând în brațe o dacie albă 1310, înfășurată într-o pătură cadrilată de lână. Un coleg vine să-l ajute pe Cristi să împingă mașina până o scot din parcare, în stradă. Dar chiar dacă n-au pornit motorul, la etajul șapte se aprinde lumina și inima Aurei se face mică. Apoi lumina se stinge și se aprinde la doi. La cinci. La opt. Blocul seamănă cu un cub rubik cu pătrățele luminate

Întoarcerea

colorat, intermitent. Și-n timp ce mașina se îndepărtează, etajele se rotesc tot mai rapid.

Aura stă în dreapta și șterge parbrizul cu mâneca: se crispează când își simte mâneca îmbibată în mazăga de pe geam. Dintre iconițele care se leagănă ciorchine sub oglinda retrovizoare, sclipind cu auriu și roșu, se distinge o măicuță minusculă de la mânăstirea Lainici care face semnul crucii în direcția pasagerilor și încearcă să le spună ceva. Aura duce degetul la buze, șșșș, lăsați, lăsați și acoperă măicuța cu icoanele și cu ciucurii roșii care atârnă printre ele. Măicuța se supără, se oțărăște, gesticulează, dă să se elibereze dintre ciucuri, dar Aura continuă s-o împingă înapoi până când bâzâitul ei dispare.

Ia să dăm un turuleț prin oraș, zice Cristi, frecându-și mâinile de bucurie; și când se întoarce zâmbind spre Aura, pe fața ovală, mai lungă decât în realitate, ochii i se îngustează mult, până iau forma unor paranteze și sprâncenele i se arcuiesc, dintr-odată foarte stufoase. Aura își amintește că e cu Cristi dintr-a zecea și știe că se vor despărți, știe că ea locuiește de ani de zile la București și așa cum se întâmplă de multe ori în vis, i se rupe inima de regretul că visează ceva deja pierdut de multă vreme. Sprâncenele lui Cristi se plimbă acum ca două omizi pe fruntea lui și oricât s-ar strădui să le potrivească, ele o tot iau din loc.

Ia să dăm un turuleț prin oraș, zice iar, frecându-și mâinile de bucurie, așa cum face de când și-a luat carnetul. Cristi conduce pe bulevardele pustii ale orașului, ia viraje strânse, Aurei îi e frică, sunt prinși într-un fel de cursă, pe portiera mașinii, în exterior, se vede numărul 470, oamenii țipă de pe margini, Cristi accelerează fericit și Aura visează într-o secundă întreaga lui viață de bărbat-cap-de-familie, soț, tată de mai mulți copiii și așa mai departe.

Dacia albă se leagănă pe străzile pline de gropi, prin întunericul întrerupt doar de lumina slabă, printre mormane de gunoi cât blocurile de înalte și salcâmi din care atârnă flori zemoase, care aproape că ating trotuarul în noaptea cu cer indigo, cu lună în mijloc, în formă de tort cu multe moațe de frișcă.

În stația de autobuz, la non-stop, Aura se uită cum doamna florăreasă pune cu grijă între două felii mari de pâine două felii de brânză topită, salată verde, maioneză, ketchup și câteva căpșoare de gerbera,

Luminile oraşului. (Un vis)

și încălzește totul la microunde. Secundele se scurg prea încet și Aura e stresată, colegii ei vor merge mai departe, iar ea o să rămână aici, așteptând mâncarea, într-o stație de autobuz, în tranzit, noaptea, când autobuzele nici măcar nu mai circulă. Primește în palme un sendviș grăsuț, învelit în folie transparentă, îl bagă în punga cu Madonna, cu Maradona, plină cu sendvișuri egale, frumos ordonate unul lângă altul, unul lângă altul, viermi de mătase care nu costă decât unșpe lei și chiar țin de foame, o combinație cum nu mai găsești nicăieri în oraș și băieții râd fericiți că au cumpărat ceva atât de ieftin și bun, au economisit.

Mașina se leagănă iar prin negură și drumul e tot mai prost, gropile sunt adânci și-ntunecoase, dacă ne scufundăm, dacă picăm în prăpastie? Benzinăria apare albă, în formă de vapor: toți pasagerii trebuie să dea bani de benzină, doar Aura nu găsește portofelul și tot grupul are un aer de reproș, de dezamăgire, doar ea dintre ei toți n-a reușit: să fie responsabilă, să nu uite, să contribuie egal, să fie la fel ca toată lumea. Și sunt iar pe drum și drumul nu mai e luminat deloc: urcă abrupt, în spirală, iar Cristi, de pe locul șoferului, nu mai conduce totuși, pentru că nu mai există volan, Dacia, o bărcuță, se leagănă printre crengile brazilor care se întind de pe margine și o zgârie, producând sunetele pe care le produc crengile când zgârie portierele mașinilor. Cristi e supărat, dezamăgit că Aura l-a părăsit la sfârșitul clasei a doispea, înainte să plece la București, și Aurei îi pare rău, se simte profund vinovată și-ncearcă să se justifice, dar el se închide și se încruntă și n-o mai privește deloc, se cocoșează și spinarea lui ia formă de carapace.

Și în timp ce mașina taie valurile înalte ca zidurile, zidurile se sfărâmă, tencuială cojită, vremuri prea vechi, totul s-a schimbat pe-aici, de fapt, de când n-am mai fost noi, de când eram mici și ne spuneau că mireasa ucigașă o să ne sară direct pe parbriz, ca să credem că am lovit-o. E strategia ei, odată țâșnește din pădure și fi se urcă direct pe capotă, se tăvăleşte, se așază pe vine, creatura nopții cu ochii bulbucați și galbeni. Dacă mergi tare, stă-n marginea șoselei și face semne desperate cu brațele: oprește, oprește!

Cristi, tu să nu oprești, nu trebuie să oprești orice-ar fi!

Fantoma are tot felul de tertipuri ca să ne păcălească, rochia i-e ruptă, înnoroiată pe la poale, ba nu, peste tot, parcă s-a tăvălit pe jos, prin mocirlă, dar tu nu trebuie nici să oprești, nici să te uiți

Întoarcerea

la ea, oricât ai vrea, nu te opri și nu te uita, așa e regula, și așa se îndeamnă băieții între ei, pe multe voci sau pe o singură voce care șoptește și țipă în același timp, în visul Aurei.

Mașina urcă dealul pe panta aproape verticală, iat-o, o mașină minusculă, albă în întuneric, o mână gigantică o face să ruleze vertical, pe suprafața abruptă și printre trunchiurile subțiri ale pădurii unde razele reci ale farurilor se intersectează, apar și dispar, dar tu să nu oprești, Cristi, chiar dacă ai impresia că faci o faptă bună.

Și dacă e o femeie care are nevoie de ajutor? Dacă e cineva care a scăpat dintr-un accident.

Pe asta mizează și ea, răcnesc vocile din spate, într-un singur glas, să crezi că e o femeie care are nevoie de ajutor! Și de fapt nu e, de fapt e o moartă, o strigoaică, are uite-așa niște ochi de bufniță și nasul ca un cioc!

A fost cândva o fată săracă venită de la sârbi, de la bulgari, din nord, nu știa limba, n-a înțeles nimeni ce zice, scotea niște vorbe ciudate, boierul la care intrase slugă a chemat-o la el într-o noapte, și ea pe urmă a crezut că o ia de nevastă, și-a făcut rochie dintr-o pânză putrezită și s-a dus peste el când avea oameni la masă și el a râs când a văzut-o mireasă răpciugoasă, cu rochia lălăie, boțită și cu părul încâlcit așa că fata a fugit în pădure și s-a spânzurat și când au vrut să meargă s-o dea jos din copac, s-o înmormânteze, n-au mai găsit-o, n-au mai găsit-o niciodată și de-atunci băntuie îmbrăcată în rochia ei imputită și prinde bărbați, prinde șoferi, îi oprește, dacă te dai jos din mașină îți scoate ochii, orbești, și dacă doar o vezi și fugi, faci accident! Cazi în râpă!

Uite-așa are ghearele, zice cineva din spate și mâna în formă de gheară apare lângă obrazul Aurei și toți râd tare de fantoma care băntuie rătăcită pădurea.

Pădurea văzută de sus, rărită, se răsfără și face cărare și pe cărare umblă, singură, amețită, fata alungată de la masa bogatului pentru

Luminile oraşului. (Un vis)

că nu mai avea ce să-i ofere. Părul ei ud, desfăcut în şuvițe, lipit de cap; ochii, prin întuneric; focuri mici ca niște licurici se aprind acolo unde ar fi trebuit să fie ochii; rochia a adunat la poale mărăcini, melci, crenguțe, pui de arici.

Calcă strâmb, o dată la doi pași.

Mers șui, în zigzag, ca de om beat sau beteag.

Să nu oprești și să te uiți la ea, că-ți ia mințile; să nu oprești, să nu te uiți, să nu te gândești, oricât ai vrea.

Fata caută ceva, caută cu mâinile, pe lungul unui trunchi. Caută loc, casă, găsește o scorbură unde se face ghem. În mânecile rochiei s-au cuibărit pui de bufnițe și la poale s-au adunat pui de arici. Se-ndreaptă iar, în noapte, unde o poartă vântul.

Ce a fost cândva în gaura din pieptul ei?

Mai poate să-și facă cineva cuib cald acolo?

Știm fiindcă ne-au zis ai noștri, toți părinții, când am trecut cu mașina pe-aici, ne-au zis povestea când eram mici și traversam pădurea noaptea, cu mașina. Părinții ziceau: să nu oprești niciodată, să nu te uiți niciodată la ea. Și noi, speriați, țipam cât ne țineau plămânii. Și râdeam, râdeam.

Intrase fata aia slugă la bogat. Să-i facă bogatului mâncăruri, să-i pregătească baia, să-i ducă rufele la râu și să le spele, să meargă în patul bogatului când bogatul trimetea după ea.

Nici n-a știut de la-nceput de ce-o înjura lumea, de ce-o scuipau și o spurcau, când i-a crescut burta dădeau cu pietre după ea, acasă nu mai putea să se întoarcă, trecuseră mulți, mulți ani – în anii de copii, și nici ea nu-și mai aducea bine aminte de unde vine, așa că pădurea, pădurea, pădurea, pădurea, pădurea.

Când pasul i se împiedică, și cade – cădere fără oprire, cum nu-mai în vis – amintirea ei, amintirea vieții ei, unde e? Cine a fost ea? Unde se duce când nu-și mai amintește?

Întoarcerea

De ce câteodată i se pare că e doar o fantomă în visul cui-va? De ce șoaptele astea, șoapte din depărtare, nu se-nțeleg? Cine ești, săraca de tine, de nu poți să zici nimic.

De ce treci ca și cum n-ai fi.

Fata trece podul și tălpile ei nici nu-l ating; plutește ne-ntre-ruptă peste scânduri. Podul se clatină puțin. În capăt, lângă fântână, un pom frumos, cu crengi cu vârfurile înfipte în cerul negru. Vino, vino, că eu te primesc. Și-o leagănă pe fata cu gâtul frânt, crisalidă-podoabă la brațul lui. Și soarele răsare și apune, răsare și apune, soarele, luna, vin norii, vin furtuni, trec toate. Rochia boțită se umflă și când crapă, fluturi albaștri în toate zările.

O fată nouă, cu pielea rece, umblă de-acum prin pădure.

Când calcă, rochia ei neagră foșnește a frunze.

O rochie de mireasă întoarsă, de care pe drum se agață pui de arici, ciuperci otrăvitoare, crenguțe, mușchi și căpăcei de ghindă.

Copacii se aprind când trece.

Puterile îi sunt de-acum nemăsurate.

Noaptea face cute groase și prin valurile ei trebuie să știi cum să te miști, să știi cum să înoți ca să nu te îneci. Flashuri de lumină rece, albe-albastre, fascicule lungi ca-n discotecile adolescenței, întrerupte numai de trunchiuri dansatoare. Și fata mireasă în rochie neagră, cu poalele scăpărând de scântei, singură pe ringul cu ciuperci și frunze moarte.

Fata strigoaică de-acum, umblă prin noapte înfășurată în fum, aprinzând copacii cu pasul ei săltat și sigur, cu care, dacă vrea, tâșnește dintr-o creangă-ntr-alta. De-aici și până-n vârf de deal, de-aici și până-n lună. Din gura ei se revarsă cascade, ape limpezi, albastre, reci ca gheața. Ochii-i sunt verzi și adânci și părul, frunziș bogat și proaspăt, în care freamătă păsări nevăzute. Pe umeri îi cresc stejari și fagi, pe ceafă, pășuni și cerbi și căprioare. Și degetele, rădăcini, frământă pământul hrănitor.

E timp, apropie-te. Eu pot să-ți iau frica din suflet cu mâna.

Luminile oraşului. (Un vis)

Rochia moale face valuri și o înalță ușor deasupra pădurii. De-acum, nu-i mai e frică de nimic. Întunericul e bun. Sus, se rotește-n loc, învelită în ploaie mărunță. Țipetele păsărilor de noapte umplu văzduhul – aerul din plămâni ei – libere, neoprite.

Nu trebuie să te gândești la ea, nu trebuie, că dacă te gândești, te ia și nu te mai găsește nimeni, niciodată.

Nu vreau neapărat să mă găsiți. Mi-e de ajuns să fiu de-acum așa cum sunt.

Sus, sus de tot, în pieptul și în gâtul Aurei, plutește liniștită atmosfera visului. Ușurarea, gustul obstacolului depășit. Parcă erau și alții pe aici, dar prezența lor s-a estompat și s-a topit într-un fel de zâmbet îndepărtat, într-un fel de murmur din trecut.

E bine așa. Nu vrea să se trezească. Mai păstrează puțin starea din vis. Întinsă pe cer ca o pasăre cu aripile negre, în fața ei pe vale, vede tot orașul, atât cât e de mare și-atât cât e de mic, cât să-l cuprinzi în palme.

Ca o inimioară pulsează.

Ca un brăduț, ca o bucurie, ca o reflexie mai săracă a puzderiei de stele de deasupra.

Un oraș neînsemnat, de jucărie, într-o noapte foarte, foarte adâncă.

Să ia tot ce vrea

A doua zi dimineața, mama fumează supărată în bucătărie. Pisica a umblat toată noaptea prin casă, a sărit pe mobilă, a mieunat la ușa sufrageriei până când, pe la cinci și ceva, Doru a lăsat-o să intre și Kara a sărit pe pervaz și de-acolo, când a sărit înapoi, a agățat perdeaua. Așa că Anca a închis-o până la urmă pe balcon, unde i-a instalat și litiera, și chiar dacă se supără Aura pe ea, și chiar dacă a făcut și acolo câteva prostii, în aceleași condiții o să doarmă și la noapte. Aura nu mai zice nimic; oricum mâine pleacă.

Pe la un nouă jumate, tata se pregătește să meargă la piață. Are același ritual de când erau ei mici, neschimbat, și când îl vede pus în practică Aura se simte redusă la sinele ei de la nouă ani. Asertivitate? Conștiință de sine ca ființă care a coordonat cândva munca unor zeci de oameni? Conștiință de sine ca om care merită respect, în general, ca orice om? Nimic.

Tatăl e în hol, soarbe cafeaua din cana lui verde, pe care o lasă pe comodă cât timp se privește în oglindă: să fie totul bine, pus la punct. În casă miroase a Axe albastru și din toate locurile, pe rând, mama e interplată: mamă! unde-mi sunt... diversele. Pantaloni, șosete, ochelari de soare.

Tropăieli. Dres de voce, de la prea mult deodorant inhalat. Doru ocupă spațiul cu corpul lui, cu mirosul, cu sunetele pe care le face, cu graba asta veșnică și care nu mai are acum niciun rost. Aura privește din pragul ușii camerei, cu o mână-n șold și cu un picior apăsând asupra celuilalt. Cafeaua ei e rece. Zațul o deranjează, îi trosnește în dinți.

Întoarcerea

Când erau mici, frații se ascundeau în spatele ușii uneia dintre camere și-l urmăreau de acolo pe tată, cum ocupă. Casa devenea tata și ei se găseau deodată în burta lui. Nu exista ascunziș, cotlon în care tata să nu te știe, să nu te găsească. Nicio mișcare nu putea fi făcută fără știrea lui, chiar dacă el părea așa absorbit, așa prins în gândurile și în gesturile grăbite. Această putere între acești pereți nu mai semăna cu nimic altceva. Ochii lor se măreau în fața acestei puteri, corpurile lor moi, oasele lor fragile își cunoșteau moliciunea și fragilitatea.

Câte amintiri avem despre cât de mic era corpul nostru în copilărie?

De câte ori în amintirile noastre, avem percepția staturii, a vulnerabilității?

Și totuși, și Aura, și Cosmin își amintesc ce mici se simțeau când își priveau tatăl fiind puternic prin casă, înainte să plece la cumpărături.

— Stai, tată, așa, că vin și eu cu tine, zice Aura din senin, întorcându-se să pună cana cu cafea rece pe birou. Mă schimb imediat și vin, că-mi trebuie o lampă să am la mine, să văd seara să citesc.

Doru se întoarce spre oglindă și după o liniște scurtă, tușește. Nu deodorantul, ci cuvintele fică-si l-au iritat. A fost scos pe neașteptate din rutina lui, din starea lui de bine, cu acest gând intruziv, cu imaginea asta nouă a fetei care scrie, la el în casă, la Livezi. În casa lui. Ce să caute ea să scrie singură acolo? Ce să caute singură? Și de ce tocmai acolo? De ce să scrie și ce să scrie? Complet, total nepotrivit, o închipuire, ceva ridicol, cum i se pare acum, de multe ori, că e și fata, care fată?, femeia asta, fiica lui. E bătrână deja, iar dacă ea e bătrână, el cât o fi de bătrân? Totuși, pe sine se percepe altfel. Își știe vârsta, dar nu se vede, nu se simte. Gândurile, percepția lui, au rămas la fel. S-a schimbat ceva? Nu s-a schimbat nimic. Dar ea... Femeile îmbătrânesc mai repede, asta-i natura, crede tatăl, și e păcat și-i pare rău pentru fata lui, câteodată îi e așa de milă că aproape că-i dau lacrimile. E păcat de ea că n-a avut noroc în viață și

i-a trecut vremea și acum e singură și furia ia locul milei și îl irită din nou gândul că în loc să facă ceva, să caute o soluție la situația ei, ea se duce singură la Livezi să scrie.

Aura îl vede aranjându-se în oglindă și își dă seama că o urmărește cu coada ochiului și citește exact în coada lui de ochi, gândurile tatălui. Știe exact ce mult îl enervează și-i e atât de greu să rămână liniștită în prezența tatălui nemulțumit. E grea agitația lui, e grea repezeala, e greu să suportți tusea demonstrativă, ocuparea. E greu când nici corpul ei, nici gândul ei, nici existența ei pe lume, nimic nu e pe placul lui, iar ea nu a învățat încă să trăiască cu lucrul ăsta. Chiar dacă de ieri are patruzeci de ani împliniți și trăiți pe această planetă, inima i se face mică atunci când tatăl tușește demonstrativ și se îmbufnează.

N-are și ea mașină? De ce i-a zis că merge cu el? Ce tot caută, de ce caută să-i rămână aproape dacă-i vine să urle și să spumege și să-l zguduie cu o forță inumană, ca de cutremur, ca de stihie.

Niciodată nu va putea să facă așa ceva, niciodată.

Inima ei, în realitate, nu în visele eliberatoare, e mereu o vrabie tremurând în ascunzișul său.

Sigur că are și ea mașină și putea foarte bine să meargă singură să-și cumpere lampă. Dar asta l-ar fi jignit și mai tare decât gândul că fata lui scrie literatură. Maică-sa n-a condus niciodată în viața ei și când are de ajuns undeva zice:

— Doru, dai o fugă și cu mine până la...

El e vehiculul. El mișcă, prin el ne mișcăm. E lumea lui între pereți, dar a lui e și lumea de afară. El a cartografiat-o, a cunoscut-o, a învățat-o atât de bine încât străzile par desenate de el. Și oamenii care merg pe trotuar, toți îl cunosc sau la nevoie ar putea face cunoștință imediat și se poartă ca și cum s-ar ști cu omul de ani și ani. Când Aura pleacă de una singură cu mașina prin oraș, tatăl se întunecă la față. Nu mai vorbește cu ea. Abia târziu, pe seară, zice:

— Bine mă, Aura, de ce nu mi-ai spus, te duceam eu, de ce să consumi tu motorina. Când ești aici, las pe mine... nu mă deranjează să te duc, ce altă treabă am?

Întoarcerea

El duce femeile. Pe soacră, pe soție, pe fiică. El le conduce de colo-colo, pe la cimitir, pe la dentist, pe la medicul de familie. El le conduce să-și cumpere pantofi și pijamale, și fețe de masă, și perdele. Și de când s-a deschis mallul... din când în când mănâncă o pizza, toți trei, la mall. Doar ei trei: el, Anca și Marela. E bună pizza acolo și dacă iei două, pe a treia o primești gratis. Foarte mișto chestia asta. Unii chiar se pricep la comerț!

— Sigur că da, facem, zice Doru, serios, în timp ce-și curăță energic tenișii cu cârpa. Dar mai întâi trecem pe la piață, că m-au pus maică-ta și marelă-ta să iau niște foi de viță să facă sarmale.

Dimineața e proaspătă, sau cel puțin mai proaspătă ca la București unde aerul e de trei ori mai poluat. Miroase doar a vară aici, a asfalt încins, a praf și a frunze ude, probabil pentru că doamna Sandulian, neavând ce face prin casă, după ce a băut cafeaua, după ce a văzut știrile dimineții, pentru că deja gătise ieri și pentru azi, a coborât încet, treaptă cu treaptă, și-a udat grădina cu furtunul conectat la robinetul de la subsol. Doamna Sandulian se mișcă greu, își pierde echilibrul, nici nu vede prea bine, nici nu prea aude, dar pentru că are multă răbdare reușește să facă de toate.

Aerul cald îi învelește pe amândoi blând, aerul de vacanță, de vară. Mergând în urma tatălui, pe alee, Aura mângâie gardul viu și apucă și rupe în trecere o floare mov, cu petalele moi și lipicioase, traversate de vinișoare, și până își face taică-su de lucru pe lângă mașină, până pune coșul de cumpărături și sacoșele în portbagaj, până verifică cauciucurile cu piciorul, până dă tura obișnuită în jurul loganului albastru, să se asigure că totul e exact cum trebuie să fie, că totul e la loc, pe loc, nemișcat, așa cum a lăsat el, până curăță parbrizul, Aura studiază floarea. O învârte puțin spre stânga, și puțin spre dreapta. Dă timpul înapoi, dă timpul repede înainte. Nu, înainte mai bine nu. Când rotește floarea, marginile dintre petale se estompează. Corola e o pată mov, cu o pată albă, cu margini roșii, în mijloc.

O miroase. Își mângâie obrazul cu petalele ei deja pleoștite, de căldură, de ruptură. Mușcă din marginea unei petale, e amară, o scuipe repede și-și șterge limba pe dosul palmei. Cu degetele mari, apasă la baza petalelor, acolo unde petalele se articulează pe tulpină, susținute de sepale, unde se înroșesc brusc, unde se întâlnesc cu pistilul lung, alb, vătuit. Mărunțește pistilul, puțin câte puțin și presară firimiturile pe alee. Smulge întâi o petală. Apoi încă una. Floarea miroase a vară. Și miroase urât. Rupe și ultimele trei petale și aruncă peste gard, în grădină, cotorul mutilat. Vara, spărgeau mereu boboci de hibiscus cu degetele, scormoneau înăuntru și nu se alegeau decât cu semincioarele albe. Dar ce bine era. Ce secret li s-o fi părut lor că stă ascuns în bobocul închis, ce interdicție credeau că încalcă, atunci când îl spărgeau, și cât de rău îi părea ei pe urmă. Și-acum? Floarea măcelărită, fără niciun motiv; bobocii eviscerați; tufele stropite cu mov și cu alb; tatăl care dă ture în jurul mașinii. Familia ei e încă întreagă. Familia ei e încă aici, sunt prezenți. Încă e totul ca acum zeci și zeci de ani. Încă. Dar abundența, preaplinul din copilăria mică, când anii se înșirau înainte, neștiuți, închiși, misterioși ca bobocii cruzi de hibiscus, abundența aia s-a dus.

— Pune-ți centura, tată, că ne dă amendă, zice Doru și vocea lui o aduce înapoi, în mașina cu brăduț legănător, curată, îngrijită. Ies din parcare, se bălângănesc ca într-o căruță când trec pe aleea dintre blocuri, tot plină de gropi, și în sfârșit ajung la bulevard.

Bărbatul conduce atent, concentrat, pune frâne bruște la cel mai mic semn de pericol. Înjură, se concentrează la loc.

E orașul lui, să nu uităm.

Bulevardul e aproape gol la ora asta, sâmbăta dimineața. Imediat în capăt, în dreapta, se vede intrarea în parc, cu poarta cea mare, scaldată în lumină. Câțiva oameni stau în dreptul ei și Aura e invidioasă deodată pe toți cei care-și petrec viețile în apropierea parcului, prin care se pot plimba în fiecare zi. Ce bine de ele, de ea și Gigi, că au copilărit aici! Două femei cu cărucoare și cu un copil călare pe tricicletă intră pe poartă.

Întoarcerea

Cum o fi de fapt viața lui Gigi, cu copiii ei, în Italia?

Doru semnalizează și face stânga, spre Centru. De-o parte și de alta a bulevardului se înșiră case cu garduri mai noi sau mai păărăginite, năpădite de cățărătoarele verii, de pipa turcului, de caprifoi. Prin curți mișună locatarii, cu mișcări domoale de sâmbătă. Aura se gândește și la norocul lor: au primit locuință în casă naționalizată înainte de optzeci și nouă, iar după, au cumpărat la prețuri mici. Își imaginează bucuria, șansa de a trăi într-un loc frumos, pe care în alte condiții istorice oamenii ăștia n-ar fi avut-o; mașina trece în viteză pe lângă toate și Aura nu apucă să se gândească și la costurile de întreținere și la cât de greu e să îngrijești o grădină.

Unii locatari își beau cafeaua pe băncuțe, la umbră, sub tei, sub nuci, sub bolte de viță de vie. Sunt case frumoase, mari, cu ferestre înalte și decorațiuni de pe vremuri, dar sunt și case de negustori, adunate sub acoperișurile lor de tablă, scânteietoare ca niște scuturi de argint. Sunt sedii de firme, cu proprietari care au renovat totul, ca să arate ce serioasă și importantă e firma lor, și sunt restaurante, terase, care funcționează de ani de zile și care, seara, se umplu de lume și de zgomot de tacâmuri și răsete.

Din mersul mașinii par decor, butaforie, nu e timp și nu e locul să te gândești la istorie și la adevăr; pe-a cui muncă s-au construit casele astea? Căci multe dintre cele mai vechi au fost proprietăți de moșieri și de țărani îmbogățiți care voiau să arate cine sunt ei în oraș și să păstreze, și să înmulțească ce au adunat, la fel ca proprietarii firmelor de acum. Statutul lor se vede; ambiția lor se vede; ce nu se vede și rămâne îngropat pentru totdeauna în ziduri și în imaginile scânteietoare din ziua asta de vară, e munca necunoscuților, mulți, care au trudit pentru ca alții să adune.

Din goana mașinii nu-i timp de gândit la nimic. E ca atunci când răsfoiești albume de arhitectură și-ți speli privirea într-o fotografie lucioasă. Vezi doar frumosul, te lași împunsă doar de ghimpele plăcut al invidiei și visezi puțin la cum ar fi fost să crești și tu acolo în loc de colțul de cartier unde-ai crescut.

Se văd și căsuțele jumătății de secol trecut, din paiantă, cu bătrâneii lor, cu tufele lor de hortensii, grase și rotunde în

mijlocul grădinilor și cu regina nopții crescând strâns pe lângă ziduri. Se vede rondul cu fântâna arteziană în formă de arici, numită, cine știe de ce, „Ciuperca” și înconjurată de tufe detrandafiri roșii. Se văd, în plan secund, blocurile turn, cârpite, pe fundalul cerului incandescent.

Ceva a rămas pe loc aici și ceva s-a pierdut, și ea a plecat și a pierdut pierderea. I se strânge inima din nou când trec pe lângă liceul cel vechi, cu brazi perechi, perechi, pe trotuarul din față, cu tencuiala cojită, galbenă; ce delăsare enervantă. Ce organizare tâmpită. Ce se mai mândreau cu marele colegiu național, unde se zicea că ajung numai copiii „buni” și ce frică le era tuturor în fiecare zi să nu vină cutremurul și să-i omoare acolo. Câtă mândrie nejustificată și câtă lipsă de grijă pentru tot ce conta de fapt.

Copii buni sau răi, viețile tuturor contau. Iar asta nu spunea nimeni, niciodată.

Puțin mai-nainte, de cealaltă parte a bulevardului, în părculețul cu alei și bănci și tei bătrâni din jurul bisericii *Schimbarea la față*, o femeie plimbă în lesă un cățel alb ca laptele.

Verdele matur al frunzelor, săgețile aurite când trec mașini în ale căror oglinzi se reflectă pentru o clipă lumina soarelui, pulsul domol, domol al orașului, aici, acum, în toate e trecerea către vârsta cea nouă și necunoscută, cu tatăl alături care tocmai o sună pe mamă s-o întrebe dacă să mai ia și brânză, dacă să mai ia și roșii de la omul de la care ia el de obicei, că doar alea sunt bune, și mama răspunde că da, cum să nu, să ia. Să ia tot ce vrea.

Abia găsesc loc de parcare. E plin de mașini peste tot în jurul Pieței și deodată atmosfera devine sufocantă, aproape la fel ca în marele oraș, numai că aici totul e scund, năpădit, dărăpănat și jupuit. Și soarele e tot mai arzător în dimineața asta de vară. Lui Doru îi lucesc deja bobیțele de transpirație pe frunte, sub părul alb, în timp ce pășește hotărât către hală și salută binevoitor când cineva cu sacoșă sau cărucior zice: să trăiți, dom' inginer!

În câteva rânduri, chiar se opresc să stea de vorbă cu vreun bărbat, să se întrebe ce mai fac familiile, Doru o prezintă pe

Întoarcerea

fică, iar bărbatul spune „sărut-mâna, doamnă!” și o studiază pe furiș, curios.

Roșul aprins al ardeilor kapia de pe tarabe, luciul delușoarelor cu vinete, pepenii dați pe din două și zemurile și mirosurile și strigătele te fură aici, te iau cu ele și te rotesc de nu mai știi de tine. Unde să te oprești mai întâi? Aura simte imediat lehamite, nu-și mai dorește nimic pentru ea, e prea mult, prea mult. Ar vrea să fie mai ușoară, să nu mai care nimic, dacă s-ar putea, nici sacoșe cu mâncare, nici bagaj, niciun fel de bagaj, ar vrea să fugă din piață și din oraș și să alerge despletită și desculță pe un câmp imaginar, pentru că pe unul real dacă ar fi să alerge nu și-ar scoate niciodată încălțărilor și n-ar alerga oricum, de frica urzicilor și a cioburilor.

Tatăl însă nu-și pierde așa de ușor energia, driveul de acumulare. Și tatăl știe exact unde, știe exact unde să se oprească și de la cine să cumpere. Știe când încearcă cineva să-l păcălească, ceartă persoana respectivă și pleacă mai departe, cu corpul lui masiv, înalt, impunător. E regele Pieței, toți vânzătorii îl recunosc și îl salută. Merge fix unde trebuie, umple coșul cu patru kile de vinete, două de ceapă, trei de roșii, cu foi de viță, cu câte zece legături mari de pătrunjel și de mărar, umple și sacoșele cu patru kile de caise și în sfârșit, cu trei de brânză proaspătă, de la Vasilica.

— Ce bine că ați trecut și pe la noi, dom' inginer, zice Vasilica în timp ce-și aranjează baticul negru, de voal, pe lângă frunte și sub bărbie. Vă dau mai veche, mai proaspătă....

Doru o pune pe Aura să guste brânza, să aleagă.

— Hai, tată, că am adus și eu o tonă de mâncare, hai te rog să nu mai cumpărăm nimic, zice, luându-l pe tată de cot și încercând să-l tragă de lângă o Vasilica descumpănită, căreia Aurei nici nu-i dă prin gând că-i face o nedreptate.

— Brânză ca asta proaspătă, de mâncat în salată cu roșii de grădină, nu găsești la niciun supermarket, o asigură femeia și-i întinde bucățica pe lama cea lată a unui cuțit și Aura gustă, ce să facă, în timp ce se încruntă la taică-său care se preface că n-a văzut, n-a auzit.

Taică-său îi face dreptate Vasilicăi și pentru că fiica tot urât se uită la el, până la urmă zice:

— Lasă că știu eu, ce, știi tu mai bine ca mine rostul casii? Știi tu ce are maică-ta nevoie?

Și Aura așază resemnată kilele de brânză în sacoșă, peste celelalte kile de mâncare, căroro nu li se poate împotrivi.

Nu are putere, dar nu pentru că îi lipsesc argumentele, nu pentru că n-ar ști ce să spună sau pentru că nu e conștientă de ce se întâmplă. E ceva fizic. Corpul ei nu are amplitudinea corpului lui. E fragil și acum, și e moale, la fel ca la început. Vocea ei e subțire. Mișcările, ezitante. El merge tot timpul direct la țintă. Ea se gândește dacă e mai bine așa sau invers și chiar și după ce ia decizia, nu-i sigură că e cea mai bună. Dacă un stol de porumbei zvâcnește acum spre cerul foarte albastru sau dacă un grup de trei, patru copii trec în fugă printre oameni, gândul ei zboară, fuge, odată cu porumbeii, odată cu copiii.

Două fete murdare pe obrăjori, îmbrăcate ca vai de lume, cu ochii mari și rugători, le cer bani. Aura deschide portofelul și le dă câteva bancnote. Ochii fetei celei mari devin și mai triști, se întunecă a reproș. Înainte să apuce Aura să le întrebe ceva, fac amândouă stânga-mprejur și se pierd printre oameni.

— De ce să le dai, mă tată, când le așteaptă maică-sa colo după colț și le ia tot. Își ia țigări, cine știe ce-și ia. Eu dacă e, le dau de mâncare mai bine.

N-are rost să se certe cu el, au aceeași discuție aproape de fiecare dată când se văd. Aura i se împotrivește tatălui, are de multe ori energia de care e nevoie, se contrazice cu el o sută de ani, dar nu despre asta e vorba. Nu asta e. E altceva, mai dur, mai primar. E vorba de o închidere a sufletului tatălui ei în fața realității unei vieți care putea să fi fost și a lui. Acele fete există. Acele fete respiră, sunt reale și duc lipsă – de mâncare, de jucării, de haine, de condițiile normale de care ar avea nevoie toți copiii ca să trăiască și să crească fericiți. O prăpastie de netrecut îl desparte pe tată de acești copii, o prăpastie de netrecut.

Iar acum, absurdul din viețile lor, din mâncarea care se tot adună și se tot adună în frigiderul cel nou și imens, cumpărat

Întoarcerea

în toamnă de Cosmin, absurdul din rutina unei gândiri rigide în care parcă n-are niciun rost să intervii, care există în fața ta ca un munte implacabil pe care ori îl ocolești, ori stai așa și te uiți la el până mori.

— Ai cumpărat totuși prea multă mâncare, tată, faceți risipă.

— Familie grea! zice Doru, mândru și fals, vrând să mai risipească din tensiune, pentru că adevărul e că nici lui nu-i place să fie mereu, mereu în contradicție cu fiică-sa. Îi și seamănă, lui îi seamănă ea, până la urmă, și uite-așa iar îl copleșește mila sau un sentiment asemănător.

— Și nu facem absolut deloc risipă. Noi nu aruncăm nicio dată mâncare. Ce ne rămâne dă maică-ta de pomană la mușterii ei. Pâinea care se-ntărește i-o ducem sus lu' tanti Sandulian care o adună într-un sac și i-o dă nepoată-sii s-o dea la găini.

Dar Aura nu-l crede. E o fixație pe mâncare, asta e, se gândește ea, o obsesie pe care o găsește vinovată parțial și pentru tulburarea ei alimentară de care abia a scăpat acum câțiva ani. Are legătură cu foametea din familiile străbunicilor, cu sărăcia familiilor bunicilor, și poate și cu austeritatea anilor optzeci, de după prosperitatea anilor șaptezeci, cu traumele mamei, cu comportamentul controlator al tatălui... Cu teama lui că nu e destul, că nimic din ce face, din ce impune, din ce cumpără, din ce mănâncă nu e destul, că nu se manifestă destul, cât să înțeleagă lumea cât de puternic, de bărbat, de capabil e el, capul familiei.

Cum se îndreaptă spre ieșire, prinși fiecare în gândurile sale, se întâlnesc cu doamna Găină, fosta învățătoare a lui Cosmin. A îmbătrânit, dar e foarte aranjată. Poartă o pălărioară cu boruri mici, albă, elegantă, un deux-pieces bleu, cu mânecă scurtă și sandale cu toculeț. Are o geantă shopper în loc de căruțul pe roți pe care îl trag după ele majoritatea femeilor de vârsta ei.

— Și tu ce mai faci, Aura, întreabă, după ce au terminat de vorbit despre băiat, unde e, ce lucrează, dacă are și el pe cineva. Tu te-ai măritat? Ai copii?

— N-am... n-am... băiguie Aura, luată prin surprindere.

În spatele lor, destul de aproape, s-au luat la hartă doi cetățeni, din cauza locului de parcare. Pe ei îi aude, îi percepe mai clar, iar doamna Găină e un fel de element perturbator, care parcă o tot trage de mânecă, spre ea.

Aura se vede reflectată în ochelarii de soare ai femeii, cu capul descoperit, ciufulită, lățită prin forța lucrurilor, de efectul lentilei supradimensionate.

— Câți ani ai tu? Treizeci și...?

— Patruzeci.

— La mulți ani, mamă, să trăiești, să fi sănătoasă.

— Lucrează la o firmă foarte bună în București, are casa ei, zice Doru și se uită mândru la ea și o bate pe spate cum face de câte ori vrea să își exprime aprobarea. Pe Aura o doare de fiecare dată locul de pe omoplat unde o lovește tatăl cu palma, o lovește prea tare, pune o energie prea agresivă într-un gest care se vrea jovial și încurajator. Și chiar dacă l-a rugat insistent, de mai multe ori, să n-o mai bată așa pe spate, el tot continuă s-o facă și o lovește mai tare decât ar trebui. De data asta, Aura se întoarce și se încruntă la el.

Femeia vorbește mai departe:

— Nemaipomenit! Felicitări, tu tot timpul ai fost un copil extraordinar de bun! Și unde ți-ai luat casă în București, în ce cartier? Casă-casă sau apartament?

Femeia e blândă, din cap până-n picioare, de la azurul de două-pieceului și până la buclele care îi încadrează obrajii moi, de la lobiile urechilor, alungiți, până la încheieturile înconjurată de piele ridată, catifelată și brățară strălucitoare, de aur. Toate sunt moi, lucioase și bune la ea, a îmbătrânit bine, dacă te gândești. A îmbătrânit cu frică, bineînțeles, dar frica i-a fost diminuată de un sentiment că totul e cum trebuie, la locul său, că a reușit să aibă grijă de cei mici, de soț. Aura nu știe nimic de fapt despre viața doamnei Găină, despre cum s-a desfășurat, despre prietenii ei, proveniența, despre personalitatea ei și emoțiile care îi sunt proprii. Dar ce știe, ce vede, e că o duce bine, că are cu ce să-și cumpere lucrurile astea scumpe de pe ea, că are o dantură impecabilă, o ținută frumoasă și pare în formă, sănătoasă. Se

Întoarcerea

gândește deodată la vecină, la doamna Sandulian, la proteza ei veche, care nu s-a potrivit niciodată, la aparatul pe care nici nu-l poartă pentru că n-a fost bine făcut de la început și n-a ajutat-o de fapt cu nimic. Se gândește și la Marela, la ținuta ei dreaptă, ce bine se ține Marela, și ce țațoșă umblă, înconjurată cum e de atâta familie care împarte resursele și grija. Se gândește cum o să fie ea, Aura, la vârsta lor și se teme, deodată, se teme cu adevărat și proiectează totul asupra femeii din fața ei, atât de puternic încât începe să transpire și mai tare, să se sufoce, îi vine să dea fuga și să-i bată pe cei doi bărbați care se ceartă aiurea pe locul de parcare și pe urmă să se întoarcă și să-i strige în față acestei doamne cumsecade:

— Dar terminați doamnă odată, chiar nu vă e rușine? Nu m-ați văzut de treizeci de ani și mă întrebați dacă am copii? Ce e în capul dumneavoastră, de ce sunteți așa băgăcioasă? Dumneavoastră câți ani aveți? V-a murit soțul? Sau e bolnav? Stă să moară? Copiii vă mai trăiesc? Au făcut copii? De ce au făcut? Nu mai bine nu se mai reproduceau că oricum se duce lumea de râpă? Ce e cu voi de aduceți pe lume copii după copii ca să se sufoce când or avea cincizeci de ani?

Dar nu spune decât:

— A, nu, e doar o garsonieră în Drumul Taberei.

Și o gaură imensă se cascadează în asfaltul de sub picioarele ei și o înghite.

— Foarte bine, s-o stăpânești sănătoasă. E foarte bine să ai locșorul tău, să nu depinzi de nimeni. E mare lucru! Și Ștefania mea, care e în Canada, și-a luat casă, că înainte stăteau cu chirie, la apartament, dar acum își permit și ei în sfârșit ceva ca lumea...

— Mergeți s-o vizitați? întrebă Doru.

— Am fost, am fost în fiecare vară, câte două luni stau, mai văd de nepoței (chicotește), doar vara merg că e frig în restul anului și drumul e așa lung, cu escale, cu vai de lume. În rest, vorbim pe skype, ne-am învățat, stăm cu skype-ul deschis în bucătărie, parcă am fi în aceeași casă!

Și doamna Găină râde mulțumită de situația copiilor ei care se descurcă mai bine ca ai inginerului, și se îngrozește în același

Să ia tot ce vrea

timp, în adâncul sufletului, la fel ca Aura, cu câteva momente în urmă, că atunci când i-o veni vremea, o să moară singură, neștiută de nimeni.

Peste câteva zeci de minute, în hala de la Leroy, cu mirosul de cauciuc și de vopsea în nări, Aura se oprește la departamentul Corpuri de iluminat, unde speră că o să găsească o veioză potrivită de luat la Livezi. N-a mai trecut pe acolo de aproape un an, de fapt, și abia acum realizează. Cine știe cum a mai schimbat Cosmin, că el s-a ocupat. El și Cristina s-au ocupat, e casa lor de vacanță, merg acolo mereu când se face frumos, fac grătare cu prietenii. Mă rog, nu contează, o să fie comod, oricum ar fi, pentru că e singură și nu e izolată, e doamna Irina în spate și e doamna Elena în stânga, ele au găini și vacă, și grădină cu roșii, o să mănânce numai mâncare naturală și bună, tot timpul. Și liniștea serii, și mirosul de mușețel, și vara profundă, așa cum n-a mai trăit-o de când era mică.

Are ceva idilic chestia asta, e clar, ceva care pare inventat și ridicol, care pare să ia naștere într-un univers paralel și schematic. Ceva îi scapă, poate că n-o să-i placă așa mult să-și petreacă nopțile acolo, poate o să i se facă frică, mai ales că ei nu au câine. E și chestiunea veceului din fundul curții, e și chestiunea ploilor torențiale. Sunt mai multe lucruri la care s-a gândit înainte să ia hotărârea asta, dar în fond are mașină, poate să plece oricând, chiar și în miezul nopții, dacă vrea. N-o să se răzgândească, merge acolo, vede, încearcă. Vrea să scrie, e sigură că poate, că de data asta o să reușească să dea o formă și să ducă totul la bun sfârșit. Ce e obstacolul care i-a tot stat în cale, habar n-are, ce e uitarea asta, pierderea din vedere, nesiguranța, ce sunt toate, nu știe, dar nici nu mai vrea să se gândească la ele. Și nici la trecut. Ce-a fost, a fost. Acum e acum. Sună amenințător, dar nu e deloc. Acum e momentul prezent, ea e ea din prezent, nici mai mult, nici mai puțin.

Punerea laolaltă a atâtor corpuri de iluminat, aplice, lustre, lămpi cu picior, aprinse în același timp, în hala cu tavan înalt,

Întoarcerea

are un efect straniu, de insulă în insulă. Mai multe nuclee, puse împreună, luminează ca de salon de recepții, ceva sărbătorește și fals. O emoție imediat înăbușită de faptul că nu poți locui permanent acolo, în departamentul „corpuri de iluminat”.

Trec cupluri cu copii pe culoarul principal, în boxe sunt anunțuri vesele despre reduceri, sâmbăta își vede de cursul ei în timp ce Aura stinge și aprinde diverse veioze, toate cam *shitty*, din plastic sau oricum din materiale proaste, clar nerezistente. O să-și ia ceva de unică folosință, dacă e, că n-are ce să facă. Așa de urâte și nereușite sunt toate.

Și exact acum, ca parte din încrângătura mai complicată a evenimentelor care au să marcheze în amintire momentul ăsta important din viața Aurei, se întâmplă ca din spatele raftului cu lampadare cu picior, să apară un puști simpatic, la vreo șase anișori, cu blugi tăiați din care curg ațele, cu turul pantalonilor foarte jos, cu cămășuță închisă la culoare și cu păr lung, până la umeri. Amândoi încremenesc, fascinați, ochi în ochi, ca într-o scenă obișnuită din documentarele cu animale, în care vreo fiară masivă, prădătoare se întâlnește frontal cu o rozătoare de talie mică, țâșnită din tufiș. În cazul nostru, rozătoarea se cheamă Luca, iar tatăl său, mai mult ca sigur, cercetează un obiect de pe vreun raft din apropiere. Copilul se desprinde brusc, foarte natural, din privirea care îl împietrise pentru câteva secunde. Aura, dezmeticită și ea, se retrage repede prin ușa decupată în parapet, care face trecerea către departamentul Vopsele. De-acolo, de la adăpost, trage cu ochiul și cu urechea la părinții băiatului care apar imediat și stau mai multe minute să cerceteze, răbdători, lămpile pentru noptiere. Iată-l și pe tatăl lui Luca: de când nu l-a mai văzut Aura, bărbatul s-a mai îngrășat, și în mod evident, abia acum și-a atins forma în care încape cel mai bine. Soțul ăsta grijuliu, care ocrotește soție gravidă și copil, care are grijă la ce cumpără, să nu se păcălească, acest bărbat e Cristi, iubitul Aurei din liceu. O traversează un fior de groază la gândul că l-a și visat azi-noapte, a visat că furau, așa cum făceau pe vremea când erau în liceu, mașina lui taică-său și traversau cu ea

pădurea de la Radovan; dacă visul sau coșmarul de azi-noapte, ce-o fi fost, a fost o premoniție a întâlnirii lor inevitabile în care vor schimba impresii despre ce-au mai făcut în ultimii nu știu câți ani, de când nu s-au mai văzut? Gândul comparației care s-ar produce, ca fulgerul, în capetele tuturor, inclusiv sau mai ales într-al ei, între ea și nevasta lui Cristi, femeia elegantă și gravidă, machiată impecabil chiar și pentru drumul până aici, în hala cu produse gospodărești, o paralizează. Aura se vede din exterior, ciufulită, transpirată, plecată să-și facă viața la București, și întoarsă cu coada între picioare, incapabilă să iasă mai prezentabil prin lume, incapabilă să spună de ce e ok totuși să fii așa, chiar dacă ai un job și o garsonieră și nu mori de foame. Ei n-ar înțelege nimic și dintr-un motiv sau altul, lucrul ăsta o frustrează teribil. De ce vrea ca ei să înțeleagă? De ce îi pasă? Ah, mai bine să rămână în ascunzătoare până se îndepărtează familia cu cele două lămpi cu abajur cu franjuri pe care le-au ales.

Și puțin mai târziu, în timp ce iarăși stinge și aprinde compulsiv veioze, Aura se întreabă ce-o fi cu ea, de ce nu poate fi mai curajoasă, mai asumată. De ce fuge în felul ăsta de lume, de întâlniri, de confruntări. De ce nu le spune cu voce egală, tuturor: bună ziua, eu sunt această femeie, pe care o vedeți. Am patruzeci de ani, ieri i-am împlinit, nu am nici soț, nu am nici copii și nici pentru vreo carieră nu trag din greu, chiar dacă n-am să primesc vreo moștenire și viitorul meu nu arată prea bine. Și totuși trăiesc o viață bună, o viață bună, o viață bună! Poate, dacă vreți să știți, chiar mai bună decât a voastră! Sau poate ceva mai rea. Mai grea. Contează? De ce contează? Și pentru cine?

Și chiar dacă nimic nu-i convine cu adevărat, pleacă totuși de-acolo cu o cutie în brațe. Și în cutie stă pe întuneric o veioză cu picior reglabil, care seamănă cu o ființă tristă și cocoșată de necazuri, pe care Aurei i se pare că a salvat-o.

— Știi cu cine m-am întâlnit? întreabă tata doar cu câteva minute mai târziu, în mașină.

Întoarcerea

— Cu Cristi, l-am văzut și eu, dar n-am avut niciun chef să intru în vorbă.

— Pe mine el m-a văzut, m-a oprit, m-a întrebat ce mai faci.

— Și ce i-ai zis că mai fac?

— E bine, e tot la București, are job bun, asta i-am zis. Era cu ăla micu'. Foarte haios!

Păi da, Doru ar fi vrut nepoți, ar fi vrut și el să fie bunic, să meargă sâmbăta la Piață și dacă tot e în drum, să dea și pe la magazin să cumpere o jucărie, o mingiuță, o mașinuță. Și-a bătut băiatul la vârsta la care era tot așa de haios, a urlat la el din toți rărunchii lui de bărbat masiv, l-a strivit cu vocea și cu amenințările și-acum ce și-ar mai dori să fie bunic. Oare ce fel de bunic ar fi? Unul blând, cum fusese și Tăițu cu Cosmin, deși pe Doru, băiatul lui, nu știuse să-l iubească și-l bătuse ca să îndrepte tot ce credea că e „strâmb” în el?

— Și Cosmin era haios când era mic.

— Ce-are a face Cosmin?

— Nu știu, mi-am adus aminte de el când l-am văzut pe băiețelul ăla. Tot așa firav, plăpând, feminin...

Retras ca o ființă acvatică, până la ochi, în suc propriu, clo-cotitor, tatăl nu mai zice nimic. E atent la drum. S-a spus în mașină ceva penibil, despre feminitatea unui băiețel. Aproape nimic pe lume nu-i provoacă bărbatului un mai mare sentiment al penibilității decât acest amestec indecent al feminității cu masculinitatea și aluziile la sexualitatea copiilor. Ideea că ei, copiii, ar putea fi niște ființe cu sexualitate chiar de la naștere și că acea sexualitate nu e ceva malefic, nu e ceva care trebuie reprimat cu violență, îl destabilizează și îl înfurie. Bărbatul nici nu se poate gândi prea limpede la asta, se învârtește pământul cu el dacă îi vine așa ceva în minte, sau dacă aduce cineva vorba. Pentru el, orice manifestare a sexualității cu care se nasc copiii nu e decât o perversiune, dovada eșecului educației și supravegherii, cineva trebuie să fi avut o influență proastă asupra caracterului oricum chestionabil, înăscut, al copilului. Orice semn al sexualității trebuie reprimat, mai ales la fete, dar și la băieți, dacă se văd semne de feminitate, așa a gândit Doru dintotdeauna, și-așa a gândit și tatăl lui.

Mai departe de două generații e greu de intuit ce le trecea oamenilor prin cap, e greu să știm cum priveau sexualitatea străbunicii noștri din societățile agrare, unde producția era organizată diferit, așa că și sistemul de gen trebuie să fi căpătat forme sensibil diferite de asuprire și reprimare. Cine știe prin ce mijloace anume se menținea acest sistem odată cu iluzia că e ceva permanent în el. E greu să mergem cu intuiția până acolo, dar ne putem imagina. Probabil că și străbunicul Aurei își bătuse fiii și fiicele, reprimând tot ce trebuia reprimat așa încât lumea pe umerii căreia cădea reproducerea societății și modului de producție așa cum erau ele atunci, să le ducă mai departe fără vreo împotrivire semnificativă.

Pe Aura o macină nervii și frustrarea. De ce sunt acești bărbați incapabili să-și exprime iubirea? Mai ales pentru băieții lor și pentru alți bărbați? De unde atâta violență și-atâta sete de control? De ce, fără să se oprească și să se chestioneze, se maltratează în continuare pe ei înșiși și între ei, de ce le maltratează pe femei, de cele mai multe ori psihic, dar și fizic? De ce nu se opresc bărbații, fiecare dintre ei, de ce nu se opresc unii pe alții, de ce nu-și spun stai mă puțin, gândește-te! De ce nu pot, nu vor, nu știu femeile să se revolte? Unde li se duce energia? Ce forță implacabilă le face să repete totul la nesfârșit și cum poate fi descoperită și dezgropată sursa ei? Întoarsă și desfăcută. Of, de ce nu e și ea mai asertivă, de ce cade în letargie în loc să se lupte, când e cazul, de ce nu poate să iasă în lume și să se țină bine cu persoana ei, să fie mândră, solară?

Dar toate acestea sunt întrebări infantile. Aura cunoaște răspunsurile raționale; și totuși nu mai are răbdare, nu mai poate cu lumea asta întregă, cu felul cum e ea făcută și nici cu fiecare om în parte și mai ales, nici cu ea însăși. S-a săturat de tot, îi vine să-și ia câmpii, se simte prinsă pe o roată de hamster și când i se pare că s-a eliberat își dă seama că n-a fost decât un vis și că atunci când deschide ochii lumea e neschimbată, la fel cum a lăsat-o. La ce-i folosesc cărțile, la ce-i trebuie înțelegerea, la ce-o ajută să știe lucruri. Nu-i suficient.

Întoarcerea

În timp ce taică-su face manevrele de parcare, Aurei îi vine să vomite. E deja insuportabil de cald. Totul s-a moleșit, florile, gardurile vii, frunzișul copacilor. La balconul ei de la etajul trei, doamna Sandulian apare deasupra mușcatelor și deslușește identitatea vecinilor după culoarea mașinii. Le face niște semne misterioase.

— Sărut-mâna, sărut-mâna, doamna Sandulian! strigă Doru cât poate de tare, pentru că ea nu aude bine.

Încearcă să le transmită un mesaj, cu vocea firavă, tremurătoare, care coboară în zigzag și se pierde până să ajungă la ei.

— Nu vă aud, doamna Sandulian, lăsați că îmi spuneți când coborâți. Bateți la ușă și-mi spuneți, da?

Doamna repetă și dă și din mâini, dar până la urmă se lasă păgubașă și intră în casă. Inima Aurei se topește de milă, îi vine să urce până la ea, dar o oprește taică-său.

— Las-o tată, că așa face, săraca, de la o vreme încoace e dusă de tot pe ulei. Las-o că dacă urci nu mai scapi de ea.

Și Aura iar nu are putere să i se împotrivescă, deși știe foarte bine că așa ar trebui.

Prin ferestrele deschise ale bucătăriilor se ridică și se împletesc arome de vinete coapte și de mâncăruri. Se face zacuscă, se fac gemuri. Se face treabă, se muncește serios, lumea e de acord și participă și e bine integrată în țesătura vieții.

Poate că motivul pentru care nu poate să se țină bine cu persoana ei, să fie solară și mândră, e unul singur și e simplu. Îi e rușine și-i e teamă că la suprafața ființei ei, rușinea se vede. Îi e rușine cu felul cum arată, mai ales, dar numai când interacționează cu alții. Numai când apare în fața celorlalți. Rușinea răsare când oamenii din orașul ăsta o scanează, când o măsoară, când o compară. Ce competiții poate ea să câștige, în ochii lor? E pierzătoare la tot. Și au fost așteptări. A crescut alimentată de așteptări din partea tuturor, familie, vecini, ea însăși. Ce a făcut ea, ce a reușit ea în viață? Ce „este”? Pentru că oamenii asta întrebă, asta vor să știe. Tu ce ești? Ești mamă? Ești soție? Ești medic veterinar? Răspunsurile trebuie să fie foarte simple,

să le înțeleagă lumea. Răspunsurile nu trebuie să se schimbe când schimbi mediul.

Dar ea ce „este” cu adevărat? Poți fi ceva cu adevărat dacă nu ești soție și mamă și medic veterinar sau altceva, la fel de bine definit? Ceva respectabil, bine plătit, bun de admirat. O carieră, cum își dorea mama Anca pentru ea și cum regretă că fata ei nu a putut să-și construiască, deși avusese câțiva ani promițători.

Și dacă, atunci când ești mamă, copiii te bănuiesc că nu ești mama lor adevărată, atunci *ce* ești de fapt? Care e locul tău în pânza asta așa de bine strânsă?

Câteodată nici măcar acelea care par că au locul lor, nu-l au de fapt, doar se prefac. Poate că și mama... Dar nu, nu se poate ca ea să semene cu mama.

Deși, dacă ar fi capabilă să privească adevărul în față, Aura ar trebui să admită că, la fel ca mama Anca, nici ea nu are habar cum să se revolte și cum să rezolve conflictele care o rod pe dinăuntru.

Când iese din mașină, Aura își vede coapsa foarte lată, conturată prin rochie. Mereu aici, acasă, i se accentuează sentimentul excesului. E prea multă mâncare în frigider și e prea multă carne pe oasele ei. În București, își dă seama deodată, în orașul ăla trăiesc ca într-un vis, zilele trec fără mari diferențe între ele, ca norii. Corpul nu mai contează deloc, nimeni n-o mai privește, oricum, de la o vreme, așa că poate liniștită să uite și să se simtă ușoară, ușoară de tot.

Dar aici cunoscuții te analizează, se miră vizibil când te recunosc și tot confortul de a fi în corpul în care ești, dispare. De la căldură și de la senzația de vertij, Aurei i se face negru în fața ochilor când ajunge la scară, dar imediat un val de răcoare, ca o fluturare de aripă o aduce înapoi, când tatăl deschide ușa blocului. O adiere ca un voal întunecat și protector, îi trece Aurei peste frunte; ca o șoaptă, ca un descântec pe care nu-l deslușește, dar care, cine știe de ce și prin ce mecanism necunoscut, îi dă vitalitatea înapoi.

Întoarcerea

Urcă acum cele trei trepte, încărcăți de cumpărături cum sunt și așteptați în prag de mama Anca, zâmbitoare, cu șorțul de bucătărie pe ea, atentă să nu se strecoare Kara cumva prin ușa întredeschisă.

Aura are iar energie. Se descalță și fuge să se schimbe.

Dar când să intre în cameră, o aude pe Marela vorbind la telefon, tare, cum obișnuiește, de parcă toate interlocutoarele ar avea probleme cu auzul. Vorbește cu tanti Rina, sora ei de la Râmnicu Vâlcea și tocmai îi spune că nepoată-sa iar parcă s-a îngrășat, parcă e mai grasă ca la Paști, nu știu domnule ce o fi cu fata asta, de ce n-o avea și ea mai multă grijă. Iar Aura simte că-și pierde răbdarea și că singurul lucru pe care și-l dorește e să-și facă bagajul, să ia pisica și să plece mai repede, cât mai departe de locul ăsta.

Discuții în bucătărie

Duminică dimineața, pe la șase și ceva, Marela trânteste o ușă și Aura sare ca arsă, trezită brusc din somn. Are imediat impresia că e trează de-a binelea (deși bineînțeles că nu e, capul îi e greu, plin de ceață) și se gândește că trebuie să se dea jos din pat și să-și facă bagajul, înainte de orice, ca să fie făcut. Cosmin a zis că ajunge până-n prânz; înainte de asta, ea ar trebui să treacă pe la magazin, să facă un minim de cumpărături, nu mâncare, pentru că mama sigur îi dă o sacoșă plină inclusiv cu o parte din ce a adus chiar ea alaltăieri; deci nu mâncare, ci consumabile, șervețele, detergent de vase, din astea. Să nu le consume pe ale lui frate-său.

Începe să adune hainele aruncate pe scaun, le împăturește la repezeală și le pune una peste alta în bagaj. Kara, proaspăt aterizată în cameră, s-a întins bine – întâi piciorușele din față, apoi cele din spate –, s-a spălat pe creștet și pe urechi și acum se ghemuiește peste lucrurile din valiză.

— Nu plec fără tine, pisico, o asigură Aura, gândindu-se cu groază că o s-o piardă pe-acolo. Ești prea mică, îi zice în gând, lăsându-se pe vine și mângâind ghemul care începe să toarcă: dacă te rătăcești, dacă te omoară vreun câine.

Așa de frică i se face, că se hotărăște s-o țină numai în casă (chiar dacă își dă seama imediat că e un gând absurd). Ghemul toarce încolăcit în vârful hainelor din geamantan și Aura îl mai mângâie puțin, încercând să se liniștească și să se bucure cumva de toată chestia. N-o obligă nimeni să meargă la țară, de ce dintr-odată gândul plecării îi dă anxietate?

Întoarcerea

Drumul până la Livezi e foarte frumos, mai ales de acolo de unde ieși din județean și intri pe șoseaua plină de cratere, pe care trebuie să mergi încet și-n frână, cum zice taică-său, să nu-ți nenorocști amortizoarele. Până la un punct e câmp plat, dar de la un moment dat încolo scoarța începe să facă valuri, vin unele după altele văi și vâlcele cu ierburi mari, uscate deja în partea asta a anului. În ultima vreme, Aura tot vrea să oprească pe marginea drumului, dar de fiecare dată conduce taică-său: de ce să oprim aici, că nu e nimic. Las' că oprim la noi, faci poze acolo. Dar „acolo” intră în alt ritm; sunt atâtea de descărcat, de scos, de tăiat, de spălat, că numai de plimbări și căscat gura nu le arde. Toată familia muncește în bucătăria de vară și în curte la pregătitul mesei, mănâncă bine, beau vin de țară cumpărat de la vecini, râd și se întind cu masa până seara, când se culcă devreme. A doua zi dimineață își beau cafeaua, fumează în curte câteva țigări și încep să strângă totul ca să plece înapoi, spre casă.

Aura n-a mai fost niciodată singură la țară până acum și nu asociază locul ăla cu altceva în afară de familia ei, cu gălăgia, cu trebăluiala și cu urletele copiilor din vacanțele din alte vremuri, când rămâneau și câte o lună la țară, ea și Cosmin. Trăia Măița. Cu ea dormea Aura în pat, dormeau amândouă în camera bună. Pe masa din dreptul ferestrei se întindea o lasetă frumoasă, cu model cu struguri, și deasupra ei stătea o vază cu crini și trandafiri de plastic, plini de praf. În colț era o măsuță de toaletă din lemn lucios puțin cojit la colțuri și cu oglindă care te lungea, ca la bâlci, și care din loc în loc părea stropită cu argint. Pe perete, sub aripile deschise ale unei marame, portretul de la nunta bunnicilor, cu Măița tânără de tot, răsărită din spatele buchetului pe care îl ținea gingaș în mâini, ca pe o pâinică. Tăițul, sever, tânăr și el. Dedesubt, sub portretul lor, Maica-mare, mama Măiței, privind drept înainte fără frică și încadrată dublu, și de o ramă neagră, și de un șal negru, complicat înfășurat în jurul capului și gâtului. Pe jos, covoarele aspre pe care trebuia să calci mereu desculță pentru că nu se intra cu pantofi în casă, și care înțepau la tălpi și te umpleau de mâncărimi. Recamierul cu perne

și covorașul de deasupra, cu doi păuni grași pe o creangă de salcâm și un izvor din care bea un cerb mic.

După-amiaza, când se făcea sufocant de cald și Măița sforăia pe recamier în camera aia întunecoasă, Aura se așeza la masă, dădea laseta la o parte și scria în caietul dictando, cine știe ce-o fi scris. Poate caietul e tot pe-acolo, prin dulăpiorul de sub oglindă, în bucătăria de vară pe care Cosmin o folosește ca depozit; mă rog, nu prea are cum. Și în orice caz, astea sunt copilării. E irelevant. Totul e irelevant, vechi, demodat și sumbru acum în viața ei. Mult praf, mucegai, miros de umed.

Câteodată, dimineața devreme, după ploaie, Măița o lua de mână și plecau amândouă după ciuperci. Raze mici țâșneau dintre copaci când răsărea soarele și Aura încă nedezmeticită simțea o căldură bună în burtă. Era la ea acasă acolo, la Livezi, cu Măița. Timpul trecea încet. Nimic nu se întâmpla niciodată. Zilele semănau unele cu altele și până la sfârșitul vacanței mai era mult, foarte mult. Globuri de lumină ca baloanele de săpun apăreau aproape de pământ. Măița se oprea și culegea ciupercile – crăițe? mânățarci? – de la rădăcinile ca niște degete ale copacilor. Când le rupea în două, un miros de criptă răbufnea din ele. Un miros și proaspăt, și foarte, foarte bătrân. Vezi, mamă, aicea trebuie să te uiți, nu la miceliu. Aici, pe margine, să nu se facă verde. Când se face verde, să știi că oxidează, arunci, că nu e bună de mâncat. Și să nu culegi niciodată fără mine. Măița muncise multe zeci de ani la colectivă¹. Cunoștea locurile ca-n palmă, tot ce răsărea, creștea și murea pe pământurile alea. O știa lumea peste șapte sate, așa zicea Marela când își aduceau

---

1. Chestiunea colectivizării agriculturii a fost unul dintre pilonii principali ai discursului anticomunist în postsocialism. Caracterul obligatoriu al colectivizării a făcut posibilă întărirea în capitalism a ideii că întregul sistem socialist de stat a fost o greșeală istorică, o urgie coborâtă asupra locuitorilor acestor regiuni. Colectivizarea își așteaptă și ea istoriile povestite din perspectivele acelora care nu aveau mai nimic și pentru care munca în regim cooperativist a fost o sursă de schimbare și de învățare cu multe elemente pozitive.

aminte de ea. Marela o privise întotdeauna de sus, pentru că ea era de la oraș, iar Măița, de la țară, dar îi recunoștea, măcar pe jumătate, meritele. Știa tot, tot, tot despre porumb, despre orz, ce să mai, despre culturile lor de-acolo, care or fi fost. Ce memorie avea femeia aia, eu nu am mai pomenit. Și pomi fructiferi, și viță de vie... Și de păstrăvărie tot ea se ocupa, dacă nu mă înșel. Mă rog, nu știu cum și în ce condiții a făcut ea studii², spunea Marela cu răutate, – dar de priceput, se pricepea.

Aura și-o aduce aminte pe Măiță agilă și sprintenă, aplecându-se repede să culegă ceva, să rupă, să smulgă, să plivească, să arunce boabele în cuib și să astupe repede cu săpăliga. Nu se deosebea cu nimic de celelalte femei din sat; dar curtea lor strălucea în culori și într-o splendoare pe care Aura nu o mai văzuse nicăieri altundeva, făcută din câteva petice aproape sălbătice, cu margarete, cu clopoței, cu liliesci și corcoduși, și din altele îngrijite, științific organizate, cultivate cu fasole, cu roșii, cu salată. Și-o aduce aminte pe Măiță înfășurată în haine moi, de culoarea pământului, ca o zână de pădure, ca o ciuperçuță, bătrână, bătrână de tot și atotștiutoare. Când necunoscutul și moartea pândeau de undeva, din vreo scorbura-portal, din vreo tufă, din vreun colț de cameră, Măița zicea: de ce te-ai speriat? Ce-ai auzit? Ia vino să vedem noi ce-i acolo. Ea o învățase despre natura dublă a luminii; și cum să facă focul cu o lentilă; îi explicase, dinainte ca Aura să meargă la școală, de ce tună și fulgeră, îi arătase ce vrăji făcea lumea pe vremuri, ca să treacă furtuna, cum înfingeau un topor în pământ și presărau în jur un pumn de sare; îi povestise despre mană, cu legendele din jurul ei. Stăteau amândouă la ceaun când fierbea bulionul și Aura întreba și Măița răspundea, în timp ce în poala fustei întinsă între genunchii depărtați, curăța usturoiul.

---

2. Măița nu a făcut studii propriu-zise, dar a căpătat cunoaștere prin munca de la colectivă, prin delegațiile și deplasările la care a participat, prin conferințele la care a mers și prin publicațiile de specialitate pe care le-a citit.

I-auzi ciocârlia, zicea câteodată Măița, când erau la câmp, și Aura știa că trebuie să se oprească în loc, nemișcate, ca s-o asculte. Măița închidea ochii. Aura o studia pe furis. Fața Măiței avea culoarea și structura nucilor și zâmbetul care apărea între obrazii ei subțiri când ascultau ciocârlia părea că îi lungește chipul, că i-l lățește fără oprire, învăluind și topindu-se până la urmă în dealurile și văile care se vedeau de-acolo, de la marginea pădurii, cu lacrima croindu-și drum pe obraz ca apa prin albia pârâului și printre nisipurile pe care bătrâna, când își trecea mâneca peste ochi, le netezea. De ce plângi, Măițo? Nu plâng, mamă, nu plânge mama, așa îmi lăcrămează mie ochii de la soare. Și plecau mai departe și sub tălpile tenișilor roșii cu dungi albe ai Aurei trosneau crenguțe, ghinde, frunze moarte. În coșul pe care ea-l ducea, fiindcă era deja mare pe-atunci, Măița tot arunca ciuperci rupte și coșul se făcea greu. Aerul era și el greu de umezeală și soarele de vară îl usca și-l subția ca pe o pânză. Ajungeau înapoi, Măița prăjea ciupercile, Aura striga după Cosmin pe toți coclaurii, să-l adune la masă.

Acum o să mănânce singură la masa de sub boltă. Fără prăjeli, numai brânză proaspătă și roșii din solarele vecinelor. O să fumeze și-o să strice cu fumul de țigară mirosul ăla de mușețel care inundă curtea, cum se face puțin mai cald. Aici, acasă, au bruiat-o cu toții, i-au împrăștiat gândurile în toate părțile... aproape că a uitat ce și-a propus să facă și de ce, a uitat de ce naiba vrea să meargă singură la Livezi. Dar acolo o să fie departe, acolo e timp și liniște. Zilele sunt lungi. În stânga, după gard și dincolo de curtea vecinei, care coboară mult, pe vale, se văd dealurile cu păduri. E timp și e liniște, și e bine.

Când bagajul e aproape gata, Aura iese în hol și ascultă zgomotele casei: tata se uită la televizor, în sufragerie, la o emisiune de pe canalul de pescuit și vânătoare. În camera ei, Marela foșnește o pungă; foșnetul e întrerupt de scurte momente de liniște, după care se reia, tot mai nervos. Aura o aude pe Marela înjurând, dar nu-și bate capul prea mult și nici nu se duce să vadă ce se

Întoarcerea

întâmplă. O atrage mai mult bucătăria, unde tocmai sună telefonul mamei: mama răspunde și pe urmă nu se mai aude nimic în afară de râsetele de la televizor. Aura intră în bucătărie. De la masă, de unde vorbește la telefon, mama nici nu ridică ochii spre ea, să-i zică bună dimineța: e prea concentrată, așa că Aura își pune cafea, se așază, își aprinde o țigară, ascultă puțin și pricepe tot.

Coco vrea să mai stea câteva zile la Livezi, maxim, maxim până miercuri dimineța. Să nu se supere Auriciu. E vorba că s-a întors Ovidiu, băiatul vecinilor, din Italia, și Coco l-a rugat să-l ajute să termine de pus faianța în baie. Se găsește foarte greu mână de lucru ca lumea. Ai lui Ovidiu au firmă de construcții și el a început să lucreze cu ei imediat după liceu. În două zile termină, că nu e mare suprafață. Luni și marți, și miercuri dimineța e acasă. Poate chiar marți seara! Ovidiu a lucrat pe multe șantiere, e meseriaș; ori el, Coco, neavând nici în clin, nici în mână, nici nu pune ca lumea și îi și ia nu știu cât. Păcat că n-au cumpărat încă sanitarele, că dacă știa, îl ajuta Ovidiu să le pună și pe alea. Ar da o fugă până la Vâlcea după ele, mama ce zice?

Mama, aproape în șoaptă, zice că nu știe ea, nu știe, el știe.

Dacă le-ar avea, le-ar și instala. Păcat că nu le are, că era o ocazie. Ovidiu e meseriaș. În fine, măcar să apuce să pună faianța, tot e ceva. El habar n-avea că vine Ovidiu, că dacă ar fi știut, îi spunea Aurei de la început exact când se întoarce și evitau supărările. Dar nici Aura nu le-a spus din timp că vrea să stea singură acolo, Coco abia vineri a aflat, nici măcar nu știuse că se întoarce acasă de ziua ei. Așa e când nu faci planurile din timp, dar el tot speră să nu se supere soră-sa. Spune-i să nu se supere, mami, dar dacă lăsăm așa, iar trebuie să-mi iau niște zile de concediu și mai pun și prost. Iese urât. Ovidiu doar săptămâna asta e pe-aici, vineri pleacă la mare cu copiii. Are trei copii! Trei, mami, îți dai seama? Cel mare are șapte ani și cel mic, trei luni. Tu știi ce greu e să găsești mână de lucru în zonă, spune-i și lui Auriciu, explică-i, că ea nu știe.

Și așa mai departe.

Coco turuie în telefon de câteva minute și mama Anca nu zice decât „mhm, mhm”, cu o mutră gravă. Ochelarii i-au alunecat până în vârful foarte subțire al nasului: privește prin lentilele lor dreptunghiulare capătul țigării pe care îl rotește în continuu în scrumieră, prefăcându-se că nu e conștientă deloc de prezența Aurei. Alături, fiica stă dreaptă în scaun și se uită fix la mamă, simțind cum se umple progresiv de draci.

Pisica zgreață la ușă: Aura strivește țigara fumată pe jumătate, se ridică și îi deschide pisicii. După ce se așază la loc, pisica vrea afară: se ridică și îi deschide pisicii. Și pisica zgreață iar la ușă, de pe hol. Aura se ridică și deschide a treia oară, pisica se codește în prag, Aura își pierde de tot răbdarea și se răstoarnă la ea: dacă o ții tot așa să știi că te închid în cameră! Hotărăște-te! Pisica intră și se oprește la jumătatea drumului, între ușă și masă, și începe să se spele. De-aia nu mai poate ea.

Aura dă televizorul puțin mai tare: la emisiunea de dimineață, niște bărbați în tricouri colorate râd de se prăpădesc la propriile glume. Spre deosebire de costumațiile lor lejere, casual, colega lor, o fată tânără și frumoasă, e îmbrăcată într-o rochie de seară, foarte scurtă, cu mâneci făcute din pene roșii. E machiată aprins și pare că spre deosebire de bărbații din platou, ea nu a apucat să treacă pe-acasă după noaptea petrecută în oraș, să se schimbe. Bărbații râd din suflet la glumele pe care le fac între ei, dar numai cu jumătate de gură sau chiar deloc, la glumele pe care le face colega lor. Aura se gândește că pare o fată deșteaptă; probabil că e un job din care câștigă foarte bine dacă-și pierde vremea în contextul ăla în care e așa devalorizată. Îi dă pe toți pe mute.

În bucătărie, ca de obicei, e destul de întuneric dimineața: soarele vine aici abia după-masa și numai uitându-te afară, prin perdelele delicate de la geamurile balconului, către grădină și alee, îți dai seama ce zi frumoasă și strălucitoare e. Acum că a oprit sonorul enervant al televizorului, se aude numai vocea lui Coco din telefon și ticăitul ceasului de perete de deasupra mesei. Sub ceas e prinsă o poză de-a lui Arsenie Boca, cea în care călugărul privește într-o parte, cu ochii larg deschiși, parcă

tocmai l-a înțepat o insectă. Poza e pusă acolo de curând, de maică-sa, sigur³, fiindcă Marela n-are treabă cu așa ceva și n-a avut niciodată. În mod neașteptat pentru o femeie de vârsta ei, chiar dacă merge la biserică atunci când trebuie neapărat, Marela nu suportă popii. Pe Aura o binedispune tot timpul gândul că popilor care le bat la ușă cu botezul, cu Crăciunul, cu ce mai bat ei, Marela insistă să le dea doar o bancnotă de un leu. Simbolic, zice. Au salariu de la stat. Să dea ei mai mult, din salariul lor. De câte ori se pornește Marela pe popi, cu glasul ei răsunător, mama încearcă s-o oprească din hulit. Le ia apărarea. Îi povestește ce-a făcut părintele X, părintele Y, câte fapte bune, câtă lume au ajutat. Dar cum spunei că a zis preoteasa după ce ai dus zacuscă de la noi, de o sâmbăta morților? Cum a zis? „Vai, doamna Petre, extraordinară zacuscă faceți!” turuie Marela. Deci, practic, ce ducem noi de pomană, mănâncă ei. Nu dau mai departe la oamenii sărmani. Păi, ce popi sînt ăștia? Ce așa-zisi creștini? Exagerezi, se supără mama. Păstrează și ea un borcan, două, din ce se aduce, doar nu ia tot! Ba ia tot, Anca.

Și așa mai departe.

Doar mama putea să prindă poza aia cu Arsenie înțepatul sub ceas, pentru că mama, în cârdășie cu tanti Tanța, face pele-rinaje, ține toate posturile și încearcă să-și reducă la tăcere propria mamă și soțul când ei încep să hulească. Discuțiile astea nu le pornește niciodată Anca. Ea doar încearcă să le pună capăt. Pentru ea sunt lucruri importante și o doare că ei nu înțeleg. Doar Tanța înțelege și se întâlnesc des amândouă ca să se plângă că din cauza bătrâneții nu mai reușesc să stea așa mult ca pe vremuri în genunchi și nici să facă mătâniile ca lumea.

---

3. Anca este într-adevăr o persoană bisericoadă. Totuși, cu un an în urmă, când a avut loc așa-zisul Referendum pentru familie, ea nu a mers la vot și nu a fost de acord, în general, cu implicarea bisericii în această chestiune legislativă. Sunt două lucruri diferite, după părerea ei, statul și biserica, și fiecare trebuie să-și vadă de treburile sale. Biserica există ca să ofere alinare și consiliere spirituală, nu ca să scrie legi pământești.

Alături, pe perete, lângă ceas și lângă icoană, e un puzzle făcut după o poză mai veche cu ei patru și pus în ramă argintie de plastic. Au fost la fotograf atunci, era ziua în care a intrat Cosmin la liceu. Cosmin apare slăbuț și are obrăjori rotunzi și lucioși, ochii albaștri, intenși sub părul blond tuns castron, buze pline și roz, pare un personaj de serial cu copii și adolescenți din anii nouăzeci. Și-l amintește foarte bine, din perioada aia, când bietul frate-său fusese atât de stresat de examen și că nu reușește să intre la clasa la care voiau ai lui, că făcuse psoriazis. Aura se pregătea și ea de examenul la facultate. De-abia aștepta să plece la București. Pe urmă, peste niște ani, apăruse cineva în oraș care făcea puzzle-uri din astea după poze și mama Anca a dus și ea fotografia cea mai nouă pe care o avea, cu ei patru. Au stat în mai multe rânduri la masă, Anca, Aura și Coco, să-l facă. Pe toți îi enerva că piesele nu erau tăiate ca lumea și pe lângă unele trebuia să mai decupezi tu cu forfecuța și când le potrivești, să apeși tare, să forțezi. În timp ce lucrau la puzzle, avuseseră toți o stare ciudată. Chiar dacă la început nu știau exact ce îi neliniștește, și-au dat seama ușor, ușor, fiecare în sinea lui, că le era rușine că pe masă acolo stau chiar ei, chiar imaginile lor făcute bucăți, obligându-i la o activitate în care trebuie să se uite insistent, de aproape, la detalii. Un colț de gură aici, o șuviță, un ochi care în absența feței întregi pare trist, un cot cu urme roz de psoriazis. Niște amănunte asupra cărora, când te uiți la o poză, te prefaci că nu te oprești. Detalii despre care nu mai întrebi, după ani și ani, pentru că oricum toți știi despre ce e vorba și nimeni nu mai are chef să deschidă subiectul.

Pisica sare pe masă și Aura îi prinde capul între palme. Un cap superb, cu ochii verzi ca sticla. Mama Anca o împinge jos pe Kara și-i face semne cu degetul „dacă te mai prind!” și-apoi continuă să zică „mhm, mhm” și să rotească concentrată țigara în scrumieră.

Pentru că nu mai are răbdare și nici nu vrea să-l pună pe frate pe speaker și să se certe cu el prin telefonul mamei, Aura iese pe balcon. Aici cam miroase a litieră și a mâncare de pisici,

Întoarcerea

a mușama încinsă, a cauciuc. În stânga, pe pervaz și pe suportul improvizat de tata, mușcatele își revarsă ciorchinii rotunzi, roz și roșii; aloele străpung aerul cu tentaculele lor și doar filodendronului pare că nu prea-i merge bine, pare bătrân, câteva frunze au început să se înnegrească pe margini. În rest, florile sunt sănătoase, vesele, grăsunе. În partea dreaptă a balconului, tata meșterește ceva la geamul din dreptul sufrageriei.

— Montez o chestie pentru Kara, zice. Să aibă aer ca lumea noaptea, dar să nu poată să iasă.

Aura se apropie să vadă ce chestie montează. E un mecanism improvizat, făcut dintr-un cârlig și o sfoară. Pare inefficient, dar de fapt ține destul de bine, dacă încerci să tragi de geam ca să-l deschizi mai mult.

— Vezi? Gata, s-a rezolvat!

— Păi ce să se rezolve, nu era vorba că plecăm? La ce mai e nevoie?

Aura nu mai poate de nervi. Tatăl știe deja care e treaba, a aflat înaintea ei că n-or să mai plece nicăieri, nici azi, nici mâine, nici marți. Ridică nevinovat din umeri și râde.

— Plecați, plecați, dar mai și veniți. Las' să fie aici că nu strică.

Aurei i se pare din nou că nu are control asupra niciunui aspect din viața ei. Totul pare condus de forțe externe, indiferente și nepăsătoare, care lucrează împotriva ei și a scopurilor ei. Parcă împinge un bolovan, parcă mereu a împins un bolovan. Nimic nu e la locul lui, așa cum ar trebui să fie, în povestea asta. Nimic nu se aranjează de la sine, într-un fel care să-i convină și ei. Pisicile nu sunt animale călătoare. Sunt teritoriale. Nu le trambalezi de colo, colo, ca pe căței sau ca pe copii. E aproape sigură că a greșit când a luat-o pe Kara cu ea. Tata parcă se pregătește s-o țină el. Dar mama nu ar accepta-o în veci. Poate că pentru pisică ar fi cel mai bine să rămână la părinții ei, poate Aura e egoistă că vrea s-o ia la țară și pe urmă s-o țină numai în casă, la București, într-o singură cameră, după ce pisica s-a obișnuit cu mult mai mult spațiu. Regretă și ezită și se frustrează, în timp ce-și roade compulsiv unghia de la degetul mare, roasă deja până la carne.

În sfârșit, convorbirea mamei cu Coco se termină. În timp ce tata intră în sufragerie și închide ușa balconului, Aura intră și ea înapoi în bucătărie. Mama se uită la ecranul telefonului de la distanță, prin ochelari, și se preface în continuare concentrată, de parcă apăsarea pe butonul roșu de încheiere a convorbirii ar fi o manevră complexă.

— Așa, zice Aura, în timp ce se așază la loc pe scaun și începe să bâțâie compulsiv din picior. Care-i treaba?

Mama intră imediat în defensivă, cu întreaga ei ființă, cu privirea, cu corpul, cu tonul vocii. Se face mică într-un colț, pregătită la rândul ei să atace dacă trebuie. Dar nici Aura nu se poate abține, ba chiar deloc. Gesturile mamei, tonul, totul o exasperează. Îi vine să urle: nu ții cu mine, n-ai ținut niciodată, tot timpul te-ai gândit numai la Cosmin, dar n-ai curajul să recunoști! Anca a susținut mereu că-și iubește amândoi copiii la fel, dar de fapt e foarte clar că mai mult l-a iubit pe Cosmin. Pe ea a privit-o cu neîncredere și cu teama că e prea mult. Că ocupă prea mult timp, prea mult spațiu, că e un exces de care ea, mama, se face vinovată.

Și adevărul e că Anca a vrut mereu ca fata ei să ocupe mai puțin loc.

Să stea mai adunată. Să se dea la o parte, să tacă mai mult, să lase de la ea.

Să-l lase și pe Coco, pentru că el e mic.

Să se dea la o parte, să-l lase pe tata, chiar dacă tata nu e mic deloc.

Ele două trebuie întotdeauna să se dea la o parte, să-i lase pe ei.

Să facă liniște, să umble încet, cu grijă, să aibă grijă – de frate, de tată, de bunică, de ele însele. Și totuși corpul lor nu a fost niciodată unul și același, fata nu a simțit niciodată că a făcut corp comun cu mama ei.

Mama s-a temut mereu de Aura, de corpul ei, un corp străin.

Și chiar dacă nu a spus absolut nimănui, și chiar dacă a încercat să alunge gândul, să nu-l bage în seamă, mama s-a temut că această fată nu e *chiar* fata ei.

Nu-i semăna cu nimic.

Întoarcerea

Un amestec de milă, repulsie și anxietate a pus stăpânire pe ea din prima, de când a văzut-o. I-au transpirat palmele. A știut ce trebuie să facă, ce trebuie să spună, cum să se poarte ca să nu pară o mamă denaturată (expresia îi aparține), dar i s-a părut Ancăi tot timpul, în primii ani de viață ai copilului, că ceva nu e cum trebuie la ea.

Dacă nu e un copil normal?, s-a gândit, în timp ce se pre-făcea că nu mai poate de drag. Dacă își vor da cu toții seama că *ea nu a reușit* să facă un copil ca toți copiii?

I-a venit rău primele dăți când a trebuit s-o alăpteze. O senzație în corp cu care nu voia să aibă de-a face, pe care nu știa unde s-o pună. Un sentiment păcătos, copleșitor, cu care nu știa să se descurce. Habar n-avea de unde vine așa amalgam ciudat de senzații; nu mai auzise pe nimeni vorbind despre asta. Poate probleme avea ea, nu copilul. Poate că ea era anormală. Trebuia să acopere cât mai bine, chiar și față de ea însăși. Să nu bage în seamă, să facă abstracție, important era ca acest copil să fie bine îngrijit, să trăiască.

Cel mai rău i-a părut că n-a făcut băiat; de pe-atunci i se părea că viața de femeie e așa grea, sunt atâtea lucruri de învățat, de deprins, atâtea lucruri la care trebuie să fii atentă, de care trebuie să ai grijă. Și încă nu trăise nimic, avea doar 19 ani.

Dar măcar să fie fata sănătoasă; și să nu fie diferită de alții.

Și să nu-și dea lumea seama că ea nu a făcut un copil ca toți copiii.

Gândul nu i-a dat pace multă vreme. A citit cărți și a urmărit pe furiș alți copii și a comparat, și a testat. Când o lăsa pe Aura la Marela, Anca se simțea ușurată. Dormea buștean. Când o lua pe Aura înapoi, se uita la ea și i se părea și mai ciudată. Străină. Ceilalți copii parcă erau mai frumoși. Mai delicați. Al ei avea un cap cam mare, oare cum avea să crească, avea s-o ia vreodată cineva de nevastă?

N-are nimic, se liniștea Anca pe când era mamă de aproape jumătate de an. De la trei luni n-o mai alăpta pe Aura, pentru că trebuise să se întoarcă la serviciu. Ce ușurare! Ce ușurare era și când o lăsa la creșă și ce greu îi venea s-o ia înapoi. Se chinuia mult cu răcelile.

Discuții în bucătărie

N-are nimic, o făcea bine de fiecare dată.

N-are nimic, o s-o ajut să învețe, să deprindă tot ce trebuie.

N-o să sufere – n-o să se dovedească o greșeală faptul că am adus-o pe lume.

Abia când Aura a început să vorbească, mama s-a mai liniștit, era clar că e un copil normal. I se părea și mai armonioasă fizic de-acum. Dar tot a trebuit să se lupte mult cu impulsurile ciudate ale fetiței. Copilul căuta mereu s-o pupe pe gură, iar ea trebuia s-o respingă violent. Era un copil mare și puternic. Odată, Anca a fost nevoită s-o apuce de umerii grăsuți, s-o zgâlțâie și să-i spună: n-ai voie, ai înțeleș? N-ai voie! Aura s-a uitat la ea cu niște ochi speriați și de-atunci n-a mai făcut.

Poate au fost multe astfel de momente, dar Aura și Anca nu și-l amintesc decât pe ăsta.

De-atunci, și mult timp după ce s-a născut Coco, mama nu a mai avut probleme cu fata. Aura a devenit un copil docil, cuminte, matur și așa a fost până înainte de pubertate, când Ancăi iar i s-a făcut frică de corpul ei. Pe sub maiourile de fetiță începeau să-i apară umflăturile sânilor, iar Anca credea că trebuie să controleze creșterea cumva. A început s-o urmărească mai intens, cum stă pe canapea, cum râde, cum se apleacă. Îi privea pe furiș formele corpului și-i mirosea pantalonii între picioare, când ea îi arunca în coșul cu rufe.

Fetei îi crescuse și pofta de mâncare, așa că mama a făcut-o atentă, că semăna cu tatăl și avea tendințe de îngrășare. Îi gătea supe de varză despre care se spunea că au puține calorii și o îndemna să mănânce fără pâine. Aura a crezut-o. A început să se simtă vinovată pentru pofta ei. A început să creadă că pofta e ceva murdar și rău, că un corp de fată care crește așa mult și repede e un corp greșit, care trebuie adus cumva pe calea cea bună. Câteodată nu reușea să adoarmă noaptea de foame, dar se abținea, în timp ce corpul ei își vedea de treabă și asimila și cea mai subțire frunză de salată, orice corcodușă verde și orice firimitură de pâine. Câteodată Aura mânca exact atât cât avea poftă și după ce mânca se ducea la baie și vomita. Avea așa, perioade. Săptămâni la rând, mânca puțin, puțin de tot. Câteodată uita și

Întoarcerea

se gândea numai la cărți și scria în agende. Se simțea bine până se întâlnea iar într-o zi cu privirea mamei care îi aducea aminte: prea crește mult, prea se îngrașă, prea se umflă, se gândea și bunică-sa, care la fata ei nu se uitase așa, pentru că pe fata ei la vârsta aia o sufla vântul.

Pe urmă, după ce l-a născut pe Coco, și Anca a început să aibă grijă. Se deformează corpul, totuși, te îngrași. Când la televizor, la doar vreo doi ani după revoluție, pentru că apăruseră și-atâtea dulciuri și băuturi cu zahăr, a apărut reclama la un produs minune de slăbit, făcut din miere și propolis și un ingredient secret, Anca și l-a cumpărat pentru ea, pentru că și Marela îl folosea și zicea că e nemaipomenit, iar Aura, care avea pe atunci doișpe ani, l-a găsit în dulapul din bucătărie, ascuns în spatele unui teanc de farfurii, și a început să ia, pe furiș, în fiecare zi, câte două vârfuri de linguriță, dimineața și seara. Corpurile și-au văzut de treaba lor, de ritmurile lor, dar gândurile se roteau, înnebunite de teama că nimic nu poate fi controlat: teama că niște forțe gigantice, necunoscute, le umflă, le deformează, le induc poftă murdare și rele și că trebuie, orice-ar fi, să ne luptăm cu ele. Dacă nu, tot viitorul ne e periclitat, ne paște pe toți rușinea și eșecul.

Până la treizeci și ceva de ani, Aura s-a luptat cu tulburarea alimentară, mai intensă și mai persistentă decât a maică-sii.

Trebuia să ocupe cât mai puțin.

Să stea cât mai adunate, fiecare în corpul ei, fără să se atingă.

Așa credea mama.

Așa a ajuns și Aura să creadă.

Și-acum, mama încearcă iar s-o oprească, să n-o lase să ocupe casa băiatului.

La masa din bucătărie, Anca fumează iritată, speriată că trebuie să le facă față tuturor, să țină în echilibru voințele și buna dispoziție ale tatălui și fiului și ficei sale care stă aplecată peste masă, spre ea și n-o slăbește din ochi. Aura i se pare monstruos de egoistă, de răsfățată și copilăroasă, parcă n-a reușit să

se maturizeze și să se transforme într-o femeie muncitoare și înțelegătoare ca fetele prietenelor ei care ar face totul, ar lăsa totul de la ele pentru părinții lor, pentru copiii lor, în general, pentru familie. Aura nu se gândește decât la ce are ea nevoie, la cărți, la lucruri care nu aduc nimic bun pentru altcineva decât pentru ea însăși. Și poate nici măcar, pentru că de fapt, dacă nu erau cărțile, dacă nu era ambiția asta ciudată, Anca e sigură că fata ei n-ar fi avut problemele pe care le-a avut. Prea multă carte strică, nu e degeaba vorba asta, chiar dacă mama nu i-a zis-o niciodată în față. Îi ține totuși piept acum, când trebuie să-i ia apărarea lui Cosmin, care măcar muncește la casa de la țară, o întreține, o îmbunătățește. Băiatul e mai altruist, mai familist, chiar dacă nici el nu s-a însurat încă și nici nu pare să aibă de gând. Face totuși lucruri pentru casă, pune banii acolo unde trebuie, e mai echilibrat și mai prevăzător. Pentru Aura care e așa de egoistă, Anca se gândește să dea și un acatist și să discute cu părintele. Până acum n-a ajutat-o nimic din ce i-a spus și ce a făcut la sfaturile lui, dar cine știe.

Aceste gânduri, amintiri, conexiuni și frustrări străbat simultan mințile mamei și fiicei, intersectându-se în unele locuri, existând în altele doar ca păreri sau proiecții despre ce gândește cealaltă. În mintea lor colectivă, fuzionată, ele se încălesc ca într-un ghem invizibil care se rotește sub lustră în formă de crin din bucătărie. Și când trag de un fir, spunând cu voce tare ce le trece prin cap, ghemul se strânge, se electrizează și atmosfera devine tot mai tensionată.

— Știi și tu ce mult muncește Coco la casa aia! Ce s-a chinuit cu fundația, cu izolația, cu fosa, și câți bani a băgat. Acum are ocazia să-l ajute Ovidiu. Și pentru tine o să fie mai bine dacă o să ai baie ca lumea în casă, să nu mai trebuiască noaptea să te duci afară. Să ai un veceu, un duș funcțional...

— A zis el că face duș funcțional? Doar faianța vrea s-o pună, mai durează până fac baia funcțională, dacă nici sanitarile nu le-au cumpărat! Am auzit când a zis că n-are timp, că

Întoarcerea

trebuie să meargă la Vâlcea, că nu știu ce. Deci el spune că vrea să termine de pus faianța, dar eu cred că vrea să facă grătare cu prietenul lui, Ovidiu, aia vrea.

Ce-i drept, și Anca știe foarte bine că băiatul ei câteodată se preface harnic și cuminte, ca să-l lase lumea în pace să-și treacă vremea cum vrea el, cu jocuri mai ales, și-n ultimul timp cu seriale. Și știe și că Ovidiu era prietenul cel mai bun al lui Coco în verile pe care le petreceau la țară când erau mici. Băteau toți coclaurii amândoi, numai prostii făceau.

Aura parcă-i vede, slabi, bronzăți, murdari de mure pe la gură, veniți de la cules cu gălețușele roșii, goale, fiindcă au mâncat aproape tot. Și durerile de burtă care urmau.

Dar alungă repede imaginea și dorul de copilărie din ea și în loc să-l sune pe Cosmin și să țipe la el, țipă la mamă, pentru că e mai ușor, mai comod, mai la îndemână, și o eliberează mai eficient de tensiune. Iar mama, cu ochii măriți și cu vocea subțiată, repetă: ce să facem mamă, spune și tu ce să facem? Ce să facem?

— Să nu-i mai facem atâta pe plac lui Cosmin!

— Dar nu e vorba de asta! Dacă tocmai acum se nimeri să se întoarcă Ovidiu? Ce-ai vrea, să vină el acasă, să te lase pe tine acolo și să se întoarcă după ce pleci tu, să muncească singur? Nu ți se pare că ăsta-i egoism? Crezi că el poate să-și ia concediu așa, oricând?

— Da, mamă, doar lucrează la Dan la firmă, nu la vreo corporație. Poate să plece absolut oricând, șeful lui e soțul verișoarei noastre, îi e un fel de cumnat, beau amândoi aproape în fiecare seară, ce tot zici acolo? Sigur că poate să plece oricând. Eu în schimb, nu pot să plec chiar oricând și am nevoie să folosesc și eu casa aia, trei săptămâni din an. Atât, doar trei săptămâni. În rest, poate să meargă Cosmin acolo să facă ce-o vrea. Dar tu întotdeauna i-ai luat partea... întotdeauna ce a vrut Cosmin, aia a fost bine.

— Aura, chiar că mă superi! Cum adică i-am luat partea? Când a vrut Tăițu să-i lase numai lui casa de la Livezi, cine s-a opus?

Discuții în bucătărie

— Nu te-ai opus destul, că tot lui i-a lăsat-o.

— I-a lăsat-o cu înțelegerea că-ți rămâne doar ție pământul, fără de care nu puteam cumpăra garsoniera. Și că poți să mergi oricând la Livezi, e și casa ta...

— Păi, pot? Ia spune. Pot să merg?

— Dar ești absurdă, pe cuvântul meu! Nu înțelegi că s-a nimerit să vină băiatul ăla din Italia și-i e și lui mai ușor să aibă pe cineva să-l ajute, să...

— Dar tata de ce nu se duce să-l ajute? Ce treabă are pe-aici?

— Ei, de ce.

Și Anca tace, își scoate ochelarii și își șterge ochii pe rând, cu podul palmei, ca și cum ar fi lăcrimat.

— Așa, ia zi, de ce?

— Pentru că nu prea se mai înțeleg. Țipă amândoi unul la altul, zici că a intrat zăzania între ei. Nu știi ce s-a întâmplat. Cosmin a fost tot timpul mai apropiat de mine și de Tăițu decât de tati, dar în ultima vreme, parcă nu mai are deloc ochi să-l vadă.

— I-o fi ajuns și lui!

Și privirea mamei, când Aura zice așa, alunecă spre ușă. Mama se ridică și se duce să se uite pe balcon: îi e teamă că bărbatul ar putea să audă; îi e teamă că s-ar înfuria că vorbesc urât despre el, în lipsa lui, dar îi e și milă, i s-ar rupe sufletul dacă el ar auzi ura din vocea fiicei lor, reproșul și disprețul care dau pe dinafară, de fiecare dată când deschide subiectul.

După atâția și atâția ani de simbioză și toxică, și folositoare, cu bărbatul ei, se gândește Aura, mama nu mai știe să separe mila de frică.

— Hai mă, mamă! A avut grijă de voi, a fost un tată...

— ... care ne-a bătut. Pe Coco l-a bătut mai mult decât pe mine. Când l-a prins că-și făcuse fustă lungă din draperiile cu dungii, mai ții minte?

— Ei, cum să nu.

— Mai ții minte cum l-a bătut? Cu cureaua? De i-au rămas semne luni de zile?

Întorcerea

Anca își mai aprinde o țigară. Aura o strivește pe a ei, fumată până la cotor, și scoate imediat alta din pachetul mamei. Sunt amândouă neputincioase din nou, ca atunci când, din nimic, tatăl, uriașul, îl bătuse pe fratele mărunțel. De ce-l bătuse așa, nimeni nu înțelesese și nu fuseseră niciuna în stare să-l oprească. Li se păruse amândurora absurd, dar le fusese frică de furia bărbatului, le fusese frică să nu se întoarcă împotriva lor și le fusese mai ușor să se poarte ca și cum ar fi acceptat atitudinea lui. Revolta le rămăsese în gât, nod, stătea și acum acolo și fiecare o procesa cum putea.

— Acum are și el vârsta la care își permite să nu-l mai suporte pe taică-su.

— Da, mamă, dar el nu v-a vrut niciodată răul. Nu vreau să-l vedeți ca pe cineva care vă voia răul.

— Sigur că da, ne voia binele, dar ne altoia cu cureaua. Tu de ce nu-i ziceai nimic?

— Ei, eu îi mai ziceam, dar el nu și nu, că așa se educă copiii, așa îi faci să te asculte, mai ales pe băieți...

— Cosmin era un băiat sensibil, tot timpul așa a fost. S-a jucat cu păpușile mele, îmi purta rochiile când era mic. Când nu erați voi acasă, ăsta era jocul nostru preferat, să ne rujăm, să ne dăm cu farduri, să ne îmbrăcăm cu fustele tale. Partea aia din el, aia sensibilă, căreia îi plăcea să potrivească hainele și culorile, a dispărut, e reprimată pe undeva.

— Erați copii...

— Tocmai! Și-atunci de ce trebuia să ne fie așa frică să nu ne prindă tata? Ce era așa grav că ne rujam și făceam parada modei? De ce se simțea tata așa amenințat?

— Știi că el a fost tot timpul un om mai dur, mai serios, dar asta nu înseamnă că v-a vrut răul, că nu v-a iubit...

— Asta crezi tu că e iubirea? Bătaia e iubire după părerea ta?

Mamei îi vine să plângă, are ochii apoși. Se simte și mai încolțită când trebuie să-l apere pe bărbat, de care-i e așa de milă. Niciunul dintre copiii ei nu înțelege și sunt și nerecunoscători. Se iau doar de ce a fost rău, ce-a fost bine nu mai văd. O doare sufletul și se simte și teribil de vinovată, iar vinovăția se ascunde

după sentimentul că sunt împreună, ea și bărbatul ei, victimele lipsei de recunoștință și de înțelegere a copiilor lor adulți.

Și e adevărat. Într-un fel, chiar sunt.

Ce nu știe Aura e că mama Anca s-a măritat și a făcut copii de la douăzeci de ani în semn de revoltă împotriva mamei ei pe care nu știa cum s-o înfrunte altfel. Toată copilăria și adolescența, Marela o bătuse la cap: tu o să faci facultatea; tu o să termini întâi facultatea și abia după-ai o să te măriți; n-o să stai ca mine să strângi după vreun hândrălu; lasă, că mă ocup eu (de mâncare, de curățenie), tu pune mâna și învață. În același timp în care, de când se știa, Anca asistase la certuri și bătai. Taică-su începea una, două să urle, iar ea, Marela, parcă-l provoca! Ancăi așa i se păruse tot timpul, că maică-sa îl provoca pe soțul violent, parcă făcea intenționat să-l aducă pe bărbat în ultimul stadiu al furiei în care el începea să dea cu pumnul. De ce nu plecăm mamă? o întrebuse pe Marela, când se făcuse mai mare. Și unde să mergem? Unde? Marela poate că ar fi găsit unde să meargă, dacă s-ar fi hotărât ea, dar Anca știa că de rușine nu pleacă. Ce-ar fi zis lumea când ar fi auzit de contabilă că și-a luat copiii de mână și a plecat de acasă? Ar fi șușotit toți despre divorțată. Marela n-ar fi suportat așa ceva, iar în sufletul Ancăi s-a adunat în timp enorm de mult resentiment din cauza asta: că maică-sa nici nu pleca, dar nici nu făcea vreun efort să schimbe ceva. Când era mic, fratele Ancăi se ascundea pe unde apuca, pe sub pat, sub masa din bucătărie. Când s-a făcut mai mare, fugea din casă imediat ce începea scandalul. Umbla pe-afară și nu se întorcea decât noaptea, târziu. Așa fusese frate-său mereu, știuse să se separe de tot, să-și vadă de-ale lui ca și cum n-ar fi avut nimic de-a face el cu certurile și scandalurile părinților. Dormea cu tatăl lui în cameră – tatăl pe canapea, fiul pe fotoliul extensibil, dar se purtau amândoi ca niște rude îndepărtate. Probabil că dacă tatăl ar fi trăit mai mult, lucrurile între ei s-ar fi schimbat. Probabil că fiul ar fi ajuns să-l înfrunte.

În chestiunea violenței, pe tată, Ancăi nici nu-i trecea prin cap să-l ia în considerare ca pe un om cu voință proprie. Tatăl

Întoarcerea

era cum era, Dumnezeu să-l ierte! Bea mult, era coleric, nimeni nu înțelegea prea bine ce e în mintea lui. Și viața lui fusese grea, trăise în sărăcie mare până să se angajeze la fabrica de mașini-unelte. Mama lui, bunica Ancăi, după ce rămăsese văduvă, se călugărise. Venea dintr-o familie de preoți și țârcovnici și s-ar fi călugărit de la 16 ani, dar n-au lăsat-o. Ancăi îi plăcea să creadă că ea cu bunică-sa seamănă. De-asta avea chemare spre biserică și de-asta nimeni din familie n-o înțelegea. Mai ales maică-sa care cu fiecare ocazie hulea preoții, nu putea să-i suporte. Bunică-ta l-a învățat așa pe tac-tu, că femeia trebuie să stea acasă, să tacă și să-ndure. Ea l-a înrăit pe tac-tu împotriva mea și l-a convins că nu e bine că am servici, că ce-i aia să fie nevastă-ta șefă de birou, dacă tu nu ești decât muncitor simplu. Nu-i convenea deloc maicii Evghenia că ajunsese eu șefă, că eram mai mare în funcție ca ea, cum ar veni! Și Anca nu zicea nimic, dar n-o prea credea pe Marela și își trăia în secret fascinația față de bunica ei credincioasă.

Crescând în asemenea mediu, Anca a luat, mai mult sau mai puțin conștient, hotărârea să-și găsească un bărbat care să știe de vorbă bună și cu care să se înțeleagă. Când l-a găsit, în ciuda voinei maică-sii care o vedea întâi cu facultatea terminată și abia după-aia măritată, Anca s-a măritat imediat, când abia ce absolvise liceul. S-au cunoscut la nunta unei colege de școală de-a Ancăi, care se căsătorea cu un coleg de la Uzine de-al lui Doru. S-au întâlnit de câteva ori în oraș și la a patra întâlnire, Doru a cerut-o de nevastă. Anca a dat fuga acasă să-i spună Marelei. S-au închis amândouă în baie, unde se închideau când voiau să vorbească fără să le audă tatăl. Anca a zis: M-a cerut de nevastă! Și Marela a zis: Așa, deci, și pe tine. Anca a făcut ochii mari, cum adică și pe mine? Marela aflase de la o cunoștință de-a ei care lucra în departament cu Doru că fusese cuplat vreun an sau doi, nu se știe exact cât, cu o doctoriță, pe care o și ceruse în căsătorie. Și aia la început zisese că se mărită cu el, dar ceva se întâmplase, nu aflase nimeni ce anume, și lucrurile rămăseseră așa, în pom. Nunta nu mai avusese loc și lumea nu știa dacă se desfăcuse logodna sau nu și pe el nu-i venea nimănui

să-l întrebe, pentru că era un tip destul de rezervat. Anca s-a speriat atunci, l-a sunat a doua zi, s-au întâlnit la o cofetărie și el a recunoscut că așa era, fusese vreo doi ani cu doctorița aia, Livia o chema, voise chiar să se însoare cu ea, dar ea se hotărâse în ultimul moment să se mărite cu un grec, un fost coleg de-al ei de facultate, și să plece la Atena. Dar totul se întâmplase cu aproape un an și jumătate în urmă. Ancăi i-a fost destul de greu să accepte chestia asta, dar s-a liniștit, era mai puțin grav decât își închipuise.

În octombrie au făcut cununia. Anca era deja angajată la trust de-acum (o ajutase maică-sa să se angajeze) și se înscriesese și la facultate. Avea energie, mai ales că nici după ce se mutase cu soțul în garsoniera lui, nu se ocupa prea mult de casă. Era vraște la ei acolo, trebuia să treacă Marela să le facă ordine și să le gătească. Anca nu avea timp și nici nu prea se gândea la asta și de altfel nici Doru nu se gândea, avea în cap doar munca lui de la Uzine. Nici după ce s-a născut Aura și nici măcar după ce s-au mutat în apartamentul de la Parc lucrurile nu s-au schimbat, vraștea din casă a continuat să predomine, Anca nu știa să facă decât cartofi prăjiți cu ouă în tigaie și mai mult mâncau ce le aducea Marela în olicioare și străchini, străbătând cu autobuzul jumătate de oraș special ca să le aducă lor. Abia după ce a apărut Cosmin a început să se schimbe ceva, pentru că el a fost de mic foarte sensibil și a avut toate bolile. Aura își amintește că pe ea au și trimis-o la un moment dat la Marela, nici nu mai știe cât o fi stat acolo, câteva luni poate? Un an? Pentru că frate-său avusese hepatită și trebuia ca mama să se ocupe ca lumea de el. Anca și-a luat concediu mai lung atunci, ca să îngrijească băiatul.

Faptul că bărbatul ei nu semăna deloc cu taică-su, iar relația dintre ea și bărbat nu semăna deloc cu relația mamei cu tatăl ei, și în ziua de azi o face pe Anca să se simtă norocoasă, mândră de ea și de hotărârile pe care le-a luat. Și de-asta când Aura începe cu reproșurile despre bătăi, parcă o înțeapă cu un ghimpe în coastă. Ce bătăi, ea nici nu le mai ținea minte. Or fi fost așa, una sau două. Atunci cu Cosmin, cu fusta făcută din draperie. Atunci da. Dar în rest, Doru mai mult îi amenințase, ca să-i

Întoarcerea

țină în frâu, să-i crească bine. Până la urmă cum poți crește ca lumea niște copii? Anca nu le poate pricepe pe mamele care își lasă copiii să urle și să distrugă și să facă absolut tot ce vor, în public, și să deranjeze.

Și adevărul e că și pe Aura o enervează la fel de rău, face spume când își amintește discuțiile colegelor de la Agenție cărora le plăcea să se laude că își cresc copiii cu „blândețe” și „libertate totală”, adică la polul opus față de cum au fost ele crescute, cu bătăi și cu țipete. Adică îi lasă tot timpul să facă tot ce vor, să exploreze, să învețe singuri și le pun limitele „blând”, doar ca să simtă că mamelor și taților le pasă de ei, că îi văd. Și Aura a văzut cum ies copiii crescuți așa, cum capătă impresia că sunt buricul pământului și cum asta împreună cu banii părinților, cu școlile particulare la care îi dau, ca să nu îi amestece cu plebea, împreună cu vacanțele scumpe în care merg, îi transformă în niște nesimțiți care peste vreo douăzeci de ani vor ajunge elită conducătoare. Aura și maică-sa nu văd chiar așa diferit lucrurile, de fapt. Totuși, amintirile despre cum îl bătea tata pe Cosmin când erau mici îi strâng Aurei inima. N-a fost doar atunci, cu perdeaua. A fost de mai multe ori. Nici așa nu se poate; nici așa. E prea mult, ar fi trebuit să fie altfel, fără asemenea pedepse fizice.

Anca a rămas până în ziua de azi mândră de bărbatul ei și de relația cu el. I se pare și acum un om serios, rațional, cu capul pe umeri. I se pare că ei doi întotdeauna s-au înțeles, că s-au putut sfătui, că au avut o căsnicie fericită, spre deosebire de maică-sa, care numai în urlete a trăit. Care își zgândărea bărbatul și îl și disprețuia. Și-atunci de ce se măritase cu el? se întreba Anca, fiindu-i greu să recunoască grăuntele de triumf din sufletul ei, că i-a reușit mai bine viața decât maică-sii.

De câte ori Aura sau Cosmin zic ceva rău de tata, sentimentul de mândrie al mamei se zdruncină. I se pare că atacă cel mai prețios lucru pe care l-a construit în viața ei: familia, bazată pe relația bună cu bărbatul. De ce sunt veșnic nemulțumiți? Ce nu le convine? Nu le-a lipsit nimic, au avut chiar mai mult decât strictul necesar. Acum, că viețile lor adulte nu sunt chiar așa cum ar fi vrut ei, cu toții, asta nu mai e vina părinților. Și dacă ar fi s-o

întrebe pe ea, sincer, ce crede, Anca ar zice că ea și Doru au fost chiar niște părinți prea buni și îngăduitori, și uite că până la urmă copiii nu au putut să-și facă un rost ca lumea, ca ai lui frate-său, de exemplu. Sau ca Gigi. Cine s-ar fi gândit că fata aia o să aibă noroc de așa familie frumoasă, să stea în Italia, în orașul de unde pune Tanța poze pe facebook în fiecare vară? Ea nu s-ar fi gândit, altfel i se părea că o să fie când erau fetele mici. Sau altfel sperase.

Oricum, ce nu înțelege Aura când se enervează pe maică-sa e că femeia asta nu a trăit chiar atât de pasiv cum i se pare ei. Și că a avut și ea propriile revolte, victorii și înfrângeri; că a prins alte vremuri decât generația dinainte și că a rezistat așa cum a putut. Chiar și credința în Dumnezeu, la manifestările căreia își dau cu toții ochii peste cap, a fost felul Ancăi de a se pune de-a curmezișul: prin asta s-a diferențiat de cam toți cei din familie, poate în afară de Cosmin, care se închină când trece pe lângă biserici și a rămas în general destul de superstițios, deși nu face așa mare caz de asta. Deci până și credința Ancăi e, într-un fel, un mod de a fi în contra soțului și mamei autoritare, chiar dacă în sine, așa o revoltă n-o eliberează deloc, de nimic.

Dar Aura nu poate înțelege până la capăt lucrurile astea pentru că e prinsă într-o fuziune de nedestrămat cu mama și în general cu întreaga ei familie de origine. O fuziune pe care nu e în stare și nici nu vrea s-o depășească: această familie, așa cum e ea, a susținut-o și nu a lăsat-o să moară, chiar și în momentele în care acțiunile ei nu se potriviseră deloc cu așteptările lor. Chiar și când se despărțise de Șerban, chiar și când făcuse burnout și își dăduse demisia (de fapt fusese dată afară) de la Agenție. Această familie făcuse eforturi colective să-i cumpere casă în București. Familia asta rămâne în continuare și plasa ei de siguranță, și pânza de păianjen în care e prinsă.

Când intră tata în bucătărie, și mama, și fiica tac și încep să se uite în sus, pe pereți. Mama la televizor, Aura la Arsenie Boca.

— Deci care e problema? De ce suntem așa serioase? întrea-bă Doru, bine dispus, îmbrăcat cum e în pijamaua lui de vară,

Întoarcerea

compusă dintr-un tricou vechi și bermudele albastre. Are o față de copil bătrân cu ochelărei, un zâmbet bun care parcă zice: am venit și eu pe la voi, mă primiți?

Kara se pisicește pe lângă picioarele lui, n-a mai fost așa drăgăstoasă până acum și el se bucură, se vede clar că se bucură, o ia de jos și o pune pe umăr și deschide frigiderul. Kara sare pe marginea unui raft din frigider. Mama Anca sare de pe scaun:

— Nu, nu, nu, Doru, scoate-o de-acolo!

— Dar ce face? Las-o că nu face niciun rău, și se preface că închide frigiderul, cu pisica înăuntru.

Aura strivește cu putere țigara, își dă părinții la o parte, înșfacă pisica și iese din bucătărie, trântind ușa. Să se descurce maică-sa cu taică-su, să-i povestească de ce erau așa serioase, că ea nu se simte în stare. Ar vrea să-și scoată din minte ceața otrăvită a relațiilor cu părinții ei. Dar cât mai rămâne pe-aici, sigur că n-are cum. Din camera Marelei foșnește iar ceva. Aude foarte bine bunică-sa și probabil că a tras cu urechea la tot ce s-a discutat.

Recitiri

La prânz, de nervi, Aura nici nu mai mănâncă la masă cu ai ei. Le spune că are treabă, își pune un castron cu brânză peste care taie repede o roșie zemoasă și pe urmă înfulecă totul la ea în cameră, cocoșată peste birou, cu privirea fixată în perețele zgrunțuros, în timp ce reia la nesfârșit în minte lucrurile care o enervează la această familie. E prinsă în plasa lor. Prinsă, efectiv. Fără scăpare.

După ce termină de mâncat se trânteste în pat, cu amândouă picioarele ridicate și sprijinite de spătarul recamierului, în căutarea nesatisfăcătoare de suprafețe reci. În casă începe să se facă foarte cald, dar nu crește încă viteza ventilatorului, ca să aibă de unde să-l dea mai tare, mai târziu, când o deveni insuportabil.

Kara mișună prin cameră. După un parcurs ezitant pe covorul bleu, cam decolorat și tocit, pisica sare pe recamier și apoi pe spătarul recamierului, pe care îl parcurge până la capăt. Pe fundalul peretelui deschis la culoare, Kara e o pată neagră umblătoare, cu firișoare electrizate care ies, rebele, din contur. În aranjamentul camerei, neschimbat de zeci de ani, ghemul negru explorează, zgârie, scoate la suprafață, dărâmă, ca un gând enervant, neastâmpărat, creator de haos. Acum e pe recamier, în secunda următoare la loc pe covor, pe scaun, pe birou, unde bagă botul în castronul în care a fost brânza cu roșie, apoi iar jos, sub scaun, unde găsește un pix pe care tot ea l-a împins mai devreme, până a căzut. Se joacă puțin cu pixul, se plictisește, și hop, sus, înapoi, întâi pe birou și pe urmă pe mica bibliotecă. De-acolo sare direct pe pervaz, prin

Întoarcerea

spatele perdelei. S-a potolit. Acum se uită pe geam și face S-uri nervoase cu coada.

Deci planurile Aurei sunt deja periclitare. Le-au periclitat acești oameni, cu modul lor de viață insuportabil, cu minciunile și tărăgănelile lor – cu mama care minte dintotdeauna că își iubește amândoi copiii la fel, cu tata care minte că habar n-are ce se întâmplă. Niciodată n-au respectat ce a vrut ea. Așa au fost tot timpul și din cauza lor e Aura în situația în care e, din cauza predispoziției lor la împotmolire și la minciuni, pentru că le e groază de schimbare și de necunoscut. Se vede și aici, în casă, unde aproape totul a rămas la fel ca acum o sută de ani. Ar fi avut posibilitatea să facă modificări, nu despre asta e vorba. Pensiile lor adunate ajung deja la o sumă care le permite să facă mici economii, iar Cosmin, pentru că e programator, câștigă chiar foarte bine pentru viața într-un oraș mic, unde nu trebuie să plătească nici chirie și unde mănâncă acasă, ce îi gătesc mama și bunica. Deci nu despre asta e vorba, că nu au bani.

E altceva. Uite la camera asta. Totul e pe loc, aproape la fel ca în copilăria ei: recamierul cu arcuri, șifonierul, biroul la care Aura a învățat doișpe ani și până și bibliotecuța cu vitrină care a fost a Ancăi și a funcționat dintotdeauna și ca oglindă. Bineînțeles că și ea e atașată de fiecare obiect, sunt lucrurile printre care a crescut. Dar fiecare obiect o și sufocă. Îi vine, a nu știu câta oară, să dea cu toate afară și să mobileze camera cu un pat comod, un birou nou, un dulap care nu miroase a naftalină și a moarte.

Dar ca de obicei, când începe să se gândească efectiv la acțiunea schimbării, la discuțiile cu ai ei despre ce să facă cu mobila veche, la ideea care apare imediat: „o ducem la Livezi!” și la împotrivirea indirectă, dar fermă, a lui frate-său, și la impasul care-l consumă săptămâni la rând pe tata, care nu poate și nu poate să arunce nimic... ah, mai bine nu, mai bine lasă!

Are și dreptate tata, pe undeva, să nu vrea să arunce; poate nu e nicio traumă care nu-l lasă să arunce, ci pur și simplu nu

prea e rațional să o facă. Mobilierul vechi, cumpărat de la fabrica de mobilă de la noi din oraș, a fost confecționat pe măsura camerelor din locuințele construite în vremea aia. Mobilierul nou nu se potrivește și, dacă rămânem în zona de preț accesibilă nouă, e de calitate mai proastă.

Deci lucrurile s-au aranjat la un moment dat așa, exact în ordinea asta precisă, cu acest covor, aceste perdele, aceste mobile, și nu se mai pot urni, dar nu doar pentru că ai ei sunt așa enervanți și greoi și așezați ca un bolovan în calea planurilor ei. Ci pentru că, realist vorbind, nu există ceva la fel de demn de pus în loc. Lucrurile s-au aranjat în casă și în viața ei într-un fel anume și nu, de fapt nici ea nu vrea cu adevărat, cu energie să le schimbe, pentru că nu are ceva mai bun de pus în loc.

E nevoie de o forță nemaivăzută, neomenească, pe care nu oricine o poate aduna în condițiile astea, dacă e să schimbe ceva cu adevărat și să ducă la bun sfârșit, în mod onorabil: o reenergiizare a propriei vieți, o reamenajare radicală a relațiilor de familie, o carte care să reordoneze ideile. De fapt, nu prea e un efort singular, pentru o singură persoană. Camera asta, felul în care s-au aranjat și s-au sedimentat dinamicile de familie, parcursul în viață al fraților, parcursurile lor profesionale și personale sunt toate produsele unei determinări istorice. Sunt poziționări care dau senzația de stabilitate și continuitate într-o lume care vrea constant să consumi și să te consume. O lume a prezentului continuu al cumpărăturilor. Timpul prezent vrea să consumi neîncetat, tot mai rapid, iar modul de viață al familiei ei și în general al oamenilor trăiți în aceleași condiții, un mod pe care ea l-a internalizat doar parțial, trăindu-și jumătate de viață în altă parte, e un fel de rezistență la schimbarea compulsivă de pe urma căreia profită alții.

Doar mâncare cumpără în exces.

Și Aura înțelege. Și își dorește schimbarea. Dar să fie o schimbare adevărată. O sinteză. Ceva care să integreze constructiv partea bună din ce e aici, din aranjamentele astea vechi, s-o transforme dacă se poate în ceva care nu epuizează și nu consumă.

Întoarcerea

Își dorește să poată schimba mobila veche cu una nouă, ieftină, rezistentă. Își dorește încă o încercare: o lume care a mai fost cândva, parțial, dar care n-a mai fost niciodată în întregul său, împlinită. O lume care nu consumă oamenii, care nu îi strânge în nicio menghină, o lume care nu înghite hulpavă timpul vieților noastre, care să ne lase să respirăm, să apărem și să existăm; și în care aranjamentele de trai în comun, de creștere a copiilor, de îngrijire reciprocă, să nu fixeze și să nu ținuiască. O lume în care să putem trăi dincolo de contradicția asta exasperantă între statornicie apăsătoare și schimbări dese și obositoare; între independență alienantă și apartenență sufocantă.

Planurile i-au fost periclitate. Numărul de zile pe care putea să le petreacă la țară, scriind, a scăzut. Abia miercuri seara o să ajungă și abia de joi dimineața o să poată să se apuce de treabă. Aproape că nu mai știe ce naiba voia să facă la Livezi, gândurile despre subiectele prozelor ei, despre personaje s-au topit în căldură. Au zburat, pur și simplu. Are în cap numai expresiile maică-sii, pe-ale bunică-sii, felul cum vorbesc ele, redundant și imprecis. Vocabularul e fix, structurile sunt previzibile, frazele se rup la mijloc pentru că întreaga comunicare se bazează pe cunoașterea comună a celor din casă: lumea din casă știe exact la ce ne referim. O comunicare prea intimă și deci rușinoasă și de neînțeles pentru cei din afară, dacă nu vrei să-ți pui întreaga energie și să-i dai o altă formă. Și Aura nu vrea.

Sigur e că dacă se apucă să scrie când e prea aproape de ai ei, când tocmai a petrecut prea mult timp cu ei, modul lor de a vorbi răsare spontan în scris. Și pentru că nu pe ei își propune să-i redea acolo, și nici măcar niște personaje care să le seme-ne, ci mai degrabă oameni ca cei pe care i-a întâlnit în cealaltă viață, de la București, apariția familiei Aurei în scris e un fel de intruziune nedorită și enervantă. Familia ei apare în scris prin repetiții, prin imprecizie, prin raportări mincinoase sau evitante la cele povestite. Prin oglindire infinită, prin reluarea aceluiași teme, la nesfârșit. Și oricât de tare ar vrea ea să-i dea la o parte – și să arate că prin zecile și sutele de cărți pe care le-a

citit și care i-au transformat conștiința și deci și limbajul, a reușit să devină alta, mai complexă, mai înțelegătoare –, ei se întorc. Ea se chinuie să-i pună deoparte, să-i facă să tacă, să-i închidă într-o cameră și să arunce cheia, dar ei se întorc de fiecare dată și-i vorbesc la fiecare capăt de rând, după fiecare liniuță de dialog, din spațiile dintre cuvinte. Apar când te-aștepți mai puțin și-i fac Aurei cu ochiul, zâmbesc ștregari la vreo glumiță, se strâmbă dezaprobatori când ceva nu se potrivește cu gândurile lor. Oricât ar vrea să scape de ei, pentru că ei reprezintă tot ce o ține în loc, ei se întorc.

Și asta, sigur, pentru că de fapt ea nici nu vrea ca ei să dispară cu adevărat.

Și pentru că, de fapt, nu ei o țin în loc.

A încercat bineînțeles să scrie despre familie la un moment dat, ca să „scape de biografie” cum zicea o profă odată, la un cenaclu. „Trebuie să scăpați de biografie ca să puteți trece la alte subiecte.” Aura a crezut chiar, după câteva pagini, că începe un roman și s-a grăbit să-i trimită Cătălinei, care să-i spună ce părere are. Și Cătălina a fost de părere că trebuie să dezvolte, să scrie mult mai mult, înainte ca ea să-i poată da un feedback adevărat. Din douăsprezece pagini n-ai cum să-ți dai seama. Mai trebuie să fie atentă la ritmul frazelor, pentru că tinde să fie monoton, ca o toacă. Toc-toc-toc-toc. E nevoie de ceva care să întrerupă și să facă melodia interesantă. Textul trebuie să aibă un ritm surprinzător; armonios, dar neașteptat. Altfel, cum să-ți spun, sună ca o compunere de clasa a treia. La mulți scriitori amatori vezi structura asta a frazelor, ca de compunere, care le-a intrat în reflex din școală și de care n-au mai scăpat. Pentru că majoritatea n-au făcut nici Literalele, să înțeleagă ce înseamnă Literatura și probabil că nici n-au citit suficientă Literatură, n-au depășit încă un anumit stadiu infantil în raport cu expresia. Mai trebuie, a continuat Cătălina, și ca Aura să simtă momentul în care textul ei decolează. E mereu un moment, trebuie să se antreneze să-l simtă și să profite de el. Să prindă ocazia și să-și asume riscuri. Uite, aici, la pagina unsprezece, i se păruse

Întoarcerea

Cătălinei că Aura în sfârșit s-a dezinhibat. Până atunci parcă o ținea ceva. Acolo a fost punctul de cotitură, dar din păcate imediat s-a cam terminat și textul, adică prea repede. Aș vrea să mai citesc, mai trimite-mi – așa se încheia mailul.

Bineînțeles că Aura a abandonat povestea. A uitat complet de ea până când, peste patru ani, Cătălina a publicat al doilea roman al său, unde era vorba despre relațiile dintre două familii care trăiau la bloc, într-un oraș de câmpie. Aurei i-a sunat cumva cunoscut; și-a amintit brusc de începutul ei de poveste autobiografică. I-l trimisese Cătălinei la scurt timp după ce se cunoscuseră, iar acum, când citea lucruri vag asemănătoare în romanul prietenei ei, se apropiau de momentul când relația lor avea să ia sfârșit.

Cătălina și Aura s-au împrietenit la facultate. Erau colege la masteratul pentru traducerea textului literar contemporan, al doilea master pe care fiecare dintre ele îl urma. Aura avea treizeci și patru de ani și își schimbase de curând întreaga viață; ieșise dintr-o relație lungă după ce suferise de sindromul *burnout* și-și dăduse demisia (de fapt fusese dată afară) de la Agenția de Marketing unde lucrase mulți, mulți ani, iar de-acum era hotărâtă să trăiască altfel, să scrie și să încerce să publice o carte. Tocmai se angajase part-time la firma de traduceri (unde însă nu traducea texte literare, ci documente tehnice și cărți de dezvoltare personală), iar seara și în weekenduri, mergea la evenimente literare, lansări, ateliere de scris creativ, cenacluri. Se simțea bătrână deja, de pe-atunci, dar avea și o energie proaspăt eliberată, refăcută, pe care conta. O interesa absolut totul, simțea crescând în ea o foame de citit și de scris, așa că se angajase chiar și la o colaborare săptămânală neplătită cu un blog de cărți unde scria despre romanele nou-apărute, în traduceri, cu linkuri către magazinul virtual de unde cititorii puteau să le cumpere. Începuse de la o vreme să citească aproape numai literatură scrisă de femei pentru că era sigură că fără *Carnetul auriu* al lui Lessing și fără cărțile Elenei Ferrante pe care le descoperise din întâmplare și le descărcase de pe net, în engleză, cu un an

sau doi înainte de marea ei transformare, n-ar fi priceput nimic despre propria viață și nu s-ar fi urnit niciodată din loc. Într-un fel, cărțile o neliniștiseră, nu știa cum să potrivească lucrurile pe care le înțelegea cu cele pe care le trăda și le lăsa în urmă; numai că s-a dovedit că nici n-a fost nevoie „să știe”. O forță s-a declanșat, și în ea, și în cei din jur, și în relațiile dintre ei, o forță prin care totul s-a modificat. A fost îngrozitor, ca o plimbare în întuneric pe marginea sfârâmicioasă a unei prăpăstii, dar Aura a ieșit din asta cu visele și speranțele vechi, din prima adolescență, regăsite.

Citea literatură scrisă de femei și voia să scrie și ea.

În vremea în care a cunoscut-o pe Cătălina, tocmai începea să descopere autoare mai radicale, queer, decoloniale și din tot felul de mișcări de eliberare. Nu mai erau doar Lessing, Attwood, Ferrante, Plath. Le citea acum pe Gloria Anzaldúa, pe Maria Lugones, pe Audre Lorde, pe Maya Angelou, îi citea pe Baldwin și pe Fanon, pe Spivak, pe Angela Davis, pe Kossowski Sedgwick, Maggie Nelson, Judith Butler și Paul Preciado. Citea tot ce apuca, poezie, eseu, teorie, romane și cu cât citea mai multe, cu atât începea să chestioneze ideea „literaturii scrise de femei”, un termen care începuse să apară în mediile noastre literare. Părea mai important, din perspectiva acestor noi lecturi, ce fel de literatură scriu femeile, când viețile lor sunt trăite în condiții diverse. Nu categoria universalizantă a genului, ci caracterul politic al literaturii pe care o scriau părea să merite mai mult rolul de numitor comun. Categoria genului, de una singură, acoperea relații de putere la fel de importante, esențializa, ținea și ea lucrurile pe loc și promitea mai degrabă să sporească privilegiile nediscutate ale femeilor care deja se aflau în poziții de putere. Ajunsese să i se pară mai important ce fel de literatură scriau femeile. Din ce fel de viață izvora? Trăită în ce condiții? Reflectată sau nu în scrisul lor? În ce fel reflectată și cu ce mize?

Pe Aura o interesau pe-atunci tot mai puțin mantrele de tipul „descrie, nu explica” și o îngreșau tot mai mult certurile de pe rețelele sociale, unde ieșeau la suprafață clasismul, rasismul și sexismul scriitorilor români. Devenea clar pentru ea și de ce li

Întoarcerea

se părea atâtor oameni din mediul literar de la noi că ideea de literatură scrisă de femei sau „feminină” cum îi mai ziceau (și mai absurd) ar fi ceva revoluționar și scandalos, când de fapt ea nu depășea limitele unui liberalism identitar, respectabil, esențialist, mereu bucuros să profite de întâlnirile cu discursul conservator. Mediul literar autohton era un fel de univers paralel, alienant, față de cel cu care intrase ea în contact, și pe care îl tot descoperea, de scriitoare și scriitori queer, anticapaliști, revoluționari.

Când a cunoscut-o pe Cătălina, Aura mergea deja de vreo jumătate de an (deși tare nepotrivită se simțea și pe-acolo) la un cerc de lectură organizat de câteva persoane care-și luaseră doctoratele la Budapesta, la o universitate americană, celebră pentru teoriile politice radicale care se predau în departamentele ei. Multă lume se întorcea de acolo cu ideile complet schimbate, cu multă cunoaștere pe care, în anii de studiu, învățaseră să o și disemineze cu resurse puține. Poate nu deprindeau asta la facultate, ci în alte medii, informale, dar Aura, cu mintea de atunci, așa își imagina. La cercul de lectură ținut într-o fabrică abandonată din centru, se citea și teorie feministă, și proză, și poezie, se citeau biografii și manifeste, și Aura a descărcat zeci de cărți de pe net, aflând de ele dintr-o bibliografie într-alta; voia să le ajungă din urmă pe fetele cu doctorat, să țină pasul, se gândea să-și facă și ea cândva doctoratul, dar cum să cerceteze și să scrie despre literatură feministă, când ea avea numai studii de economie, facultate și master în marketing și management. Așa a ajuns la masteratul de traducere de la Litere, gândindu-se că asta o s-o aducă puțin mai aproape de ce și-a propus. Și astfel tensiunea și distanța au devenit tot mai evidente, mai frustrante pentru Aura și altele ca ea, între mediul literar, cu tot cu facultatea de Litere și discuțiile de acolo, dar și cu lansările, atelierile, evenimentele și emisiunile de la televizor, și ce se citea și se discuta la cercul de lectură organizat de fetele cu doctorate, în fosta fabrică, semi-abandonată, din centru.

Când a cunoscut-o Aura, Cătălina nu avea decât douăzeci și patru de ani. Scrisese deja o carte de poezii care îi apăruse la

optsprezece ani și un roman care era în curs de publicare la o editură cunoscută, și care a și apărut în anul următor. Se numea *Absență* și era povestea unei violonceliste-fenomen internațional, îndrăgostită obsesiv de un politician foarte bogat care tot apare și dispare din viața ei. Ilona se izolează tot mai mult, rupe relațiile, încetează să vorbească, și până la urmă îi rămân doar muzica și propriul corp pe care îl mutilează în moduri oribile, descrise foarte precis și poetic de autoarea care o face pe protagonistă să dispară la final cu totul, fără urmă. Anul următor, imediat după ce a apărut, romanul Cătălinei a fost citit și recomandat de critica literară, a avut cronici care remarcă narațiunea forțată de un limbaj frust, presărat cu lingouri textuale, în care se simțea peste tot „polenul feminității”. Cruzimea nu afecta nicicum feminitatea, iar criticii ziceau că autoarea folosește un cinism sub care se simte totuși umanitatea. Iată că nimeni nu le împiedica pe femei să scrie literatură adevărată și prin urmare să aibă un succes remarcabil. Discuțiile de tipul „teoria conspirației” n-aveau, iată, nicio bază reală. Fără să fie un roman ideologic, tezig, stupid politizat, era totuși un roman cu valențe pronunțat feministe, dacă voiai neapărat să te gândești la asta, de fapt marcat de sensul cel mai puternic al feminismului. Marcat însă în primul rând și înainte de orice, de semnul distinctiv, inconfundabil, al literaturii bune. Așa ziceau vocile critice. Într-un interviu, Cătălina spunea că a scris *Absență* fără să se gândească, a scris dintr-o suflare, fără să revină vreodată asupra textului. Se confirma deci și că literatura scrisă de femei, feministă și feminină, Literatura bună, cu L mare, este acea literatură căreia nu i se aplică nicio cenzură intelectualistă. Este un har, o măsură a talentului personal. Talentul Cătălinei a fost recunoscut și premiat; nu doar critica, ci și publicul larg a cumpărat, a citit și a vorbit despre cartea ei. Bloggerii o recomandau, iar autoarea a fost invitată în programe pentru liceeni, pentru studenți, a luat premii din partea publicului și a juriilor specializate.

Dar atunci când s-au cunoscut ele, la început de semestrul, nimic din toate astea nu se întâmplase încă. Cătălina era o

Întoarcerea

apariție atât de aparte, cu figura ei serioasă, aproape gravă, părul ondulat și strălucitor, negru, ca de Medusă. Aurei i-au plăcut ochelarii ei mari și cerceii statement, hainele alese cu grijă, studiate, artistice. Când s-au împrietenit puțin, a aflat că vine dintr-o familie de profesori de limba română, de liceu și că a crescut și ea la bloc, într-unul dintre cartierele mari ale Bucureștiului. Aura a presupus automat că există ceva ce le apropie, poate sărăcia bunicilor, poate decorul pe fundalul căruia își petrecuseră copilăriile, tot blocuri, asfalt, grădini comune și parcări. Poate și senzația că nu sunt chiar la locul lor în literatură.

Mai rău de-atât nu s-ar fi putut înșela. Erau așa de multe diferențe între ele încât e greu să le notezi pe toate. Una dintre bunicele Cătălinei fusese fiică de industriaș. Bunicii paterni fuseseră țărani săraci, atât de „curați”, cum le plăcea celor din familia Cătălinei să spună, de fiecare dată când își aminteau de ei. Trăiseră într-un sat din Transilvania și, chiar dacă nu erau avuți, nu acceptaseră „din principiu” colectivizarea. Le ținuseră piept comuniștilor, mâncaseră bătaii, se refugiaseră o vreme în munți. Apoi se întorseseră și, peste niște ani, copiii lor extrem de ambițioși, plecaseră la liceu și la facultate, unii la Cluj, iar tatăl Cătălinei, cel mai mic dintre frați, la București. După câteva repartizări inițiale la licee din Ilfov, datorită meritelor sale deosebite, și puțin și faptului că fusese coleg cu cineva care prinsese post la minister, tatăl Cătălinei ajunsese profesor de limba română la cel mai important liceu din capitală. Pentru că erau atât de ambițioși, copiii aceia de țărani din Transilvania se și căsătoriseră cu oameni „de familie bună”, așa cum era mama Cătălinei, adică din familii burgheze, mici sau medii deținătoare de capital în interbelic, și care se simțeau persecutate pentru că le confiscase statul averile.

Cătălina, născută cu foarte puțin înainte de schimbarea de regim din 1989, crescuse la bloc, într-adevăr, dar într-o familie care se credea decăzută din rangul convenit, din cauza condițiilor istorice nedrepte, adică din cauza comunismului. Ambii ei părinți ieșiseră în stradă la revoluție; trăiseră euforia libertății de exprimare și de mișcare în prima jumătate a anilor nouăzeci.

Ambii ei părinți aveau oroare de greșelile gramaticale ale politicienilor și o crescuseră pe fata lor cu un respect de nezdrun-cinat pentru domnia regulilor și a statului de drept. Părinții și, mai târziu, și fiica lor, votaseră perseverent cu liberalii și cu neoliberalii și susținuseră măsurile de austeritate propuse de guvernele de această factură în momentele de criză. Ieșiseră din nou în stradă când fusese nevoie să conteste o ordonanță de urgență a social democrațiilor care ar fi întetit corupția atât de mult, încât ei, părinții Cătălinei, ar fi simțit că trăiesc din nou în comunism.

Mai trebuie spus, pentru că e important în economia întâmplărilor care au urmat, că tatăl Cătălinei nu era doar profesor de română la liceu, ci și un traducător din franceză destul de cunoscut. De când fata împlinise optsprezece ani, o ajutase să publice primul ei volum de poezii și-i aranjase o colaborare lunară cu o revistă culturală importantă. Îi încurajase încercările literare cum putuse el mai bine și ea crescuse cu ideea că s-a născut să fie scriitoare.

Probabil că nu existau două persoane la masterul ăla mai diferite decât Aura și Cătălina.

Dar Aura nu și-a dat seama de asta decât foarte târziu.

Nu se știe cu precizie motivul pentru care s-a împrietenit Cătălina cu Aura. Dar putem specula. Poate că o intrigau ideile ei, câteodată revoltătoare. Cătălina nu înțelegea cum poate cineva să susțină lucruri de felul celor pe care le auzea din gura Aurei: că *Lolita* ar fi, înainte de orice discuție despre estetică, un text despre o fetiță de doisprezece ani care e violată în repetate rânduri. Sau: că un roman contemporan autohton și foarte cunoscut e înainte de orice expresia unui discurs rasist și misogin, aproape imposibil de citit fără să ți se facă rău. Pentru Cătălina, observațiile astea erau secundare, nepotrivite în discuția despre Literatură. Bineînțeles că *Lolita* desfășura discursul unui pedofil. Dar nu putea fi o pledoarie pentru pedofilie decât în ochii unor cititori neprofesioniști, care nu înțeleg de fapt

Literatura. Discursul rasist și misogin din romanul contemporan nu însemna că scriitorul așa gândește. Confuzia între autor și narator era infantilă și bizară, în opinia Cătălinei, demnă doar de cititorii amatori. Aura susținea că majoritatea cititorilor sunt amatori, dar Cătălina credea că ei contează mai puțin. Criticii erau cititori profesioniști și după ei se orienta și publicul. Din păcate, nimeni nu prea mai citea cu adevărat în zilele noastre!

Cătălina nu era de acord, dar, ciudat lucru, o și atrăgeau ideile pe care le exprima Aura și care conțineau parcă ceva proaspăt, tineresc, care ei îi lipsea. Era chiar foarte ciudat. Cea mai în vârstă dintre ele – Aura avea totuși aproape zece ani în plus față de Cătălina – aducea o gură de aer proaspăt în mediul îmbăcsit în care cea tânără se simțea așa de bine integrată.

Au început să iasă uneori în oraș, la cafele, la vinuri. Puteau să petreacă și câte zece ore la rând stând de vorbă. După ce s-au apropiat și mai mult, Cătălina i-a mărturisit Aurei că e dezamăgită: volumul ei de poezie, debutul ei de la optsprezece ani, nu avusese mare ecou. Se scriseseră câteva cronici și ajunsese pe lista scurtă de la cel mai mare premiu pentru debut în poezie din țară, dar cam atât. Lumea literară o invita acum la evenimente, la discuții, dar numai în calitate de jurnalistă, nu și de poetă, de scriitoare. Poate nu fusese cel mai bun volum, dar felul cum o trecuseră cu vederea o îngrijora.

Aura citise cartea; nu pricepuse mare lucru din ea, deși aprecia sincer munca acelei adolescente, felul cum stilizase limbajul; poate nu înțelegea pentru că nu se pricepea la poezie.

Ar trebui să scrii literatură feministă, îi spusese Aura. Tu ești deja cunoscută în mediile astea, dacă o să scrii așa ceva lumea literară o să înceapă să ia și feminismul în serios. O să-i intrige, nu cred că te mai trece cineva cu vederea.

Bine, dar cum adică feministe? zisese Cătălina. Eu sunt scriitoare și asta vreau să fiu și în continuare. Mi-e teamă de te-zism. Vreau să scriu Literatură, nu altceva. Nu sunt nici oengistă, nici teoretician. Sunt scriitoare, iar scriitorii au doar cuvintele. Trebuie să învățăm să lucrăm în primul rând cu ele, cu expresia

noastră, în toată individualitatea noastră. Dacă lași prea mult supraeul să te influențeze, nu vei mai putea scrie. Supraeul intelectualizează, vine cu ideologia, cu morala. Eu când am scris *Absență*, o să apară foarte curând, o să vezi despre ce e vorba, nu m-am gândit la nimic. Am scris pur și simplu, în trei luni sau, hai, poate patru. M-am retras în jumătate din timpul ăsta la casa alor mei de la Bușteni și am lucrat mult, în fiecare zi. Mă trezeam dimineața înainte de răsărit și scriam fără oprire până pe la două. După-amiază mă plimbam și nu mă mai gândeam la text. Nu am recitit nici măcar o dată. A citit tata și mi-a sugerat câteva modificări, dar le-am cam refuzat. Îmi stricau ritmul. Cât despre interpretările cărții... asta nu cred să mai fie treaba mea. Nu știi cum aș putea scrie intenționat cărți feministe, scriind în același timp Literatură. Adevărată, vreau să spun. Poate doar dacă din calitatea mea de femeie rezultă asta, fără ca eu să forțez. Știi de ce mi-e cel mai frică? De o frază banală. Orice, dar nu aș vrea să scriu o carte în care să se regăsească fie și o singură frază banală.

Când spunea Cătălina chestiile astea, Aura se bloca. Rămânea fără replică. Erau două reacții la fel de puternice, conflictuale, pe care cuvintele Cătălinei le trezeau în ea: pe de o parte, i se părea că stă de vorbă cu cineva foarte rigid și conservator, cu care de fapt nu prea avea ce discuta. Ce-i aia o frază banală? Ce e literatura adevărată?

Nu de fraze banale îi era Cătălinei frică, orice-ar fi însemnat ele, se gândea Aura, ci de judecata profesioniștilor, a patriarhilor din domeniu. Trebuia să fie impecabilă când apărea în fața lor, să se apere de orice critică, de-asta își însușise așa bine felul cum gândeau ei. Aura avea să-și dea seama, de-a lungul prieteniei lor, că fata asta era conservatoare și în alte moduri: ținea posturi, respecta sărbători și tradiții, mergea și la biserică, la Patriarhie, unde nici nu intra fără ceva pe cap. Cumpăra suveniruri religioase când se nimerea în zonă, la Iași, de sărbătoarea Sfintei Parascheva, era reverențioasă și respecta pe oricine se întâmpla să ocupe vreo poziție de putere: profesori universitari, scriitori, critici, popi.

Pe de altă parte, când Cătălina vorbea, Aura se simțea anihilată. Iat-o pe această scriitoare tânără și frumoasă, cu un aspect așa *fresh* și artistic, care deși se plânge de insuccesul ei, tocmai ce a scris un roman, un roman întreg care a fost acceptat și e în pregătire acum la o editură cunoscută. Și nu are decât douăzeci și patru de ani. Cineva care deja, la vârsta asta, de mult scrie cronici în reviste culturale, cineva care vorbește pe la televizor și care e tot timpul invitată la festivaluri. Cineva care nu simte nicio repulsie față de mediul literar, așa cum simțea Aura, chiar dacă, s-o recunoaștem: mediul literar, și să fi știut, nu s-ar fi sinchisit nicio secundă de repulsia ei. Și-atunci, cum s-o contradică pe Cătălina? Oare nu e ridicolă, la vârsta pe care o are, din postura ei exterioară și alienată? Poate că ar trebui s-o accepte, să-i respecte parcursul și ideile, chiar dacă par așa conservatoare și să aibă încredere și în capacitatea ei de a se schimba. Avea totuși doar douăzeci și patru de ani, avea timp.

Fără să-și dea seama neapărat, Aura răspundea și la ecoul unei amintiri mai vechi. Aceeași impresie de libertate și ușurință îi lăsase, la cu totul altă vârstă, Diana. Cu aceeași lejeritate și convingere se mișca printre dorințe și acțiunea propriu-zisă a scrisului, pentru care era sigură că s-a născut. Totuși, siguranța Dianei era doar strategia ei de supraviețuire. Nu exista nicio asemănare reală nici între Cătălina și Diana, în afară de proiecția asemănătoare a Aurei asupra lor.

Cătălina, de cealaltă parte, se temea că poate fi percepută drept un personaj prăfuit. Insuficient de tânără și de conectată cu ce se întâmplă acolo unde literatura e considerată nouă și vie. Era o rafinată, de asta nu se îndoia, lecturile și cunoașterea ei depășiseră de mult cultul lui Eminescu în care o crescuseră părinții. Dar rafinamentul pe care îl căpătase în anii de facultate inclusiv prin interacțiunea privilegiată cu mediul unde multă lume era prietenă cu tatăl ei, fusese forjat de preferințele și obsesiile literare ale unor persoane mult mai în vârstă. Nu prea avusese niciodată prieteni tineri, scriitori aspiranți. Chiar și la cenacluri rămăsese întotdeauna această figură izolată, privilegiată, care

nu se amestecă niciodată cu ceilalți. Își notase atunci lucruri, evoluase cumva ascultând ce se scrie, ce se citește, dar nu fusese nimic care s-o inspire cu adevărat. Acum i se părea că Aura aduce prin intervențiile ei necioplite și ceva cu un potențial de care lumea încă nu-și dă seama. Dacă ar fi știut să integreze, dacă ar fi avut o cultură mai solidă, care să depășească diletantismul pe care îl simți la orice autodidact, ar fi înțeles cum să scrie ceva nou. Dar Aura nici nu avea suficientă forță. Cătălina citise deja câteva texte de-ale ei. Era timidă, nu era stăpână pe propriile cuvinte, ezita; abia dacă îndrăznea să tatoneze terenul, să pipăie cu degetele o suprafață sub care pulsa inima creaturii pe care încerca s-o aducă la viață. Nu avea forța care îi trebuie unui prozator când e să construiască lumi întregi, lumi care să stea în picioare dincolo de orice reguli și așteptări. Avea totuși acest avantaj, Aura: pentru că nu se formase în mediul literar, era o libertate în textele ei, în abordări, în teme, după care Cătălina tânjea și care îi dădea voie să descopere mai ușor teritorii noi. Scria fără să se gândească în primul rând cum va citi Profesorul X sau Profesoara Y sau Scriitorul Z care să fi emis deja despre ea sentința că are un talent incontestabil. Nu existau așteptări pe care să fie în pericol să le trădeze. Își permitea să se lupte cu tabuuri și reflexe ale mediului literar și dacă pierdea lupta (și de obicei o pierdea), pierderea nu însemna pentru ea ce ar fi însemnat pentru Cătălina.

Chiar dacă-i era teamă că îi lipsește ceva, Cătălina avea totuși încredere în talentul și inteligența ei, în capacitatea proprie de a ține pasul cu vremurile, de a găsi resurse noi și încă neexploatare pentru scris. Știa că poate acumula, că poate extrage din lumea exterioară tot ce are nevoie. Așa că testa terenul; învăța; era foarte atentă la ce discutau și o întreba tot timpul pe Aura ce se mai citește la cercul feminist. Aura o invitase și pe Cătălina la cerc, dar Cătălina nu avea timp, avea un program foarte strâns, plin de responsabilități, de colaborări, de muncile de care era nevoie ca să-și asigure traiul de zi cu zi. Părinții ei fuseseră despăgubiți pentru două dintre casele naționalizate

Întoarcerea

ale industriașului, străbunicul fetei, și-i cumpăraseră Cătălinei apartament în centru, imediat după ce ea terminase liceul. Dar chiar dacă nu avea chirie sau rate de plătit și chiar dacă părinții ei erau de-acum bogați, Cătălina se străduia permanent s-o convingă pe Aura că trebuie să mențină un ritm al muncii constant ca să-și asigure traiul.

Știu atâtea oameni care stau în chirie, norocul nostru că avem casă, zicea câteodată Aura, iar Cătălina aducea repede vorba despre costurile locuirii, ale tuturor chestiilor care țin de întreținere și viață în general, în București. Ea era obligată să-și câștige traiul, de-asta era și atât de conștiincioasă, nu depășea niciodată deadlineuri, răspundea prompt la mailuri, pentru că spunea că fără acești bani câștigați din colaborări, nu ar putea supraviețui.

Chiar dacă nu dispunea de prea mult timp liber, în care să se întâlnească, să iasă în oraș sau să meargă la cercul de lectură, Cătălina îi scria des Aurei pe whatsapp și o întreba ce părere are despre un scândaluț sau altul, de pe facebook; despre o situație politică internațională sau alta; dacă a mai scris; și ce s-a mai citit la cerc. Căuta imediat cărțile pe care le menționase Aura și se uita prin ele, chiar dacă nu le citea, propriu-zis, pentru că avea încă mare trac în fața teoriei progresiste de orice fel. I se părea că e acolo un limbaj pe care ea nu poate să-l înțeleagă. Credea în secret că nu e suficient de deșteaptă pentru teoria asta progresistă și încerca să-și umple golurile prin discuțiile cu prietena ei mai în vârstă.

În ochii ei, prietena asta avea ceva atât de ciudat, de neatrăgător, de neinteresant și separat de lumea socială și profesională atât de familiare Cătălinei, încât nu putea să reprezinte pe bune un pericol. Deși Aura era și ea o scriitoare aspirantă, între cele două femei nu avea cum să existe rivalitate. Poate știau amândouă lucrul ăsta, iar Aura de-asta se și baza pe sprijinul prietenei ei. Nu ar fi putut să-și facă vreodată concurență. Și le preocupau lucruri diferite. Și, oricum, în scris era încă atâta loc. Temele, situațiile, abordările, pentru că veneau dintr-un mediu social împărțit, le aparțineau în egală măsură tuturor. Important era

ce reușeai să transmiți, ce miză căpăta scrisul tău, la cine ajungea și pe cine putea să transforme. Așa se gândea Aura, amatoarea.

De fapt, nu a fost vorba niciodată despre vreun sprijin din partea Cătălinei, altul decât feedback pe textele pe care chiar o încuraja să i le trimită. Cătălina o întreba dacă a mai scris, îi amintea să scrie constant, dar dacă venea cumva vorba de publicare atitudinea ei se schimba; Aura îi ceruse părerea: dacă atunci când cartea ei de proză scurtă o să fie gata, să o trimită la o editură sau la alta. Cătălina zisese că trebuie să aibă răbdare, să încheie, înainte de orice, proiectul la care lucrează. Publicarea era altceva. Eu am știut de la început la ce editură vreau să public și când am terminat de scris le-am trimis pur și simplu cartea și ei au acceptat. Asta e tot. Atât de simplu. Important este să scrii, să termini ce ai început. Iar dacă trebuie să scrii în această viață, vei scrie și ți se va publica, dincolo de orice alte lucruri. Dacă încă nu știi unde ai vrea să apară, nu te gânde acum la asta. Întâi termină de scris.

Aura își puna mai multe speranțe decât i-ar fi plăcut să recunoască în relația ei cu Cătălina, prin care simțea că are o legătură reală cu scrisul adevărat, cu scrisul publicabil care se poate materializa și dincolo de laptopul personal. Cătălina îi tot amintea să lucreze și Aura se agăța de încurajările ei, mai ales că avea tendința exasperantă să întrerupă, să uite și să abandoneze proiectele. Totuși niciodată, când îi trimisese texte, nu simțise că prietena ei chiar le apreciază. Nu spusese că ar fi ceva publicabil sau valoros acolo și Aurei îi era frică s-o întrebe direct.

Fuseseră și câteva momente bizare, greu de explicat. Îi dăduse odată să citească un manuscris printat, scos la imprimanta ei de acasă. Cătălina se plângea pe-atunci că nu mai poate să citească pe ecran și că oricum cititul pe tabletă, pe telefon, pe tot ce implică tehnologie (pe care ea n-o înțelegea și cu care se descurca greu), parcă îi taie legătura cu textul literar. Trebuie să citească pe foaie ca să se conecteze cu adevărat. Așa că Aura printase cele trei proze scurte pe care voia să le includă în cartea

Întoarcerea

ei de debut și despre care îi plăcea să creadă că sunt gata și i le adusese Cătălinei când se văzuseră în oraș. Figura pe care o făcuse Cătălina era dificil de descifrat; greu de crezut că ar fi fost invidioasă, dar poate chiar așa era. A doua zi, Aura primise o poză și un mesaj pe whatsapp. În poză, manuscrisul pătat și îmbibat într-un lichid. Explicația: Lizzy, pisica pe care Cătălina tocmai o cumpăraseră, o angora turcească, încă neantrenată să facă la litieră, folosise geanta ei pe post de toaletă. Geanta mea preferată, scria Cătălina. În care aveam și pudra asta scumpă (poză cu cutia de pudră scumpă, udă pe capac). Îmi cer scuze, te rog să mă crezi că am înghețat când am văzut ce a făcut această pisică. Dacă vrei, trimite-mi textul și îl printez eu la redacție. (Cătălina mergea uneori la redacția revistei în care își publica cronicile.)

Și Aura a asigurat-o imediat că nu e nicio problemă, să nu-și facă probleme, doar nu e vina ei! Și nici a bietului animal. Îi pare rău pentru pudră, mai ales că era așa scumpă. Sigur, o să-i trimită manuscrisul pe mail.

Nu fusese în stare să reacționeze nicidecum în fața acelei poze: cartea la care lucra de-atâtea luni, udă de pipi de pisică. Nu voia să accepte imaginea aia, nu voia să-i dea putere și nu voia să accepte nici că cineva cu care e prietenă i-ar putea trimite o astfel de poză fără să se gândească ce efect o să aibă. Credița pe jumătate inconștientă că scrisul ei și tot ce poate ea să creeze nu au de fapt nicio valoare, indiferent cât de mult s-ar strădui să le facă să transmită ceva, credința asta pe care sperase că a lăsat-o în urmă, se materializase la loc, cu o forță de neînving, în poza aia și în gestul Cătălinei. Dar Aura a refuzat să se gândească atunci la cât de tare a rănit-o că prietena ei nu a avut grijă de manuscris și că nu a protejat-o deloc în fața unei imagini așa dezolante. Putea să-i spună că a vărsat un pahar de apă, din greșeală. Că a prins-o ploaia și nu și-a dat seama că avea geanta deschisă. Orice. Dar Cătălina era un om onest, nu mințea. Iar Aura era hotărâtă să creadă că prietena ei e un om onest și, în fond, bun, care o va sprijini mereu dacă va putea.

Cineva din afară ar fi zis chiar că Aura voia să se folosească de legătura strânsă a Cătălinei cu lumea literară, cu revistele, cu librăriile, cu editurile. Cineva din afară ar fi putut să spună că Aura avea un interes meschin să țină legătura cu Cătălina, altul decât interesul real al discuțiilor despre literatură și al unei prietenii în care se vorbește tot timpul despre o muncă și o pasiune comună. Ar fi crezut că o liniștea gândul că e prietenă cu o autoare cunoscută de cronici literare care poate că va aprecia public și-i va populariza cartea de debut. Și era adevărat: Aura încerca să-și potolească anxietatea în fața perspectivei de a fi respinsă sau de a publica într-un mediu ostil, pe care ea în fond îl disprețuia, menținând legătura cu o persoană implicată în el, despre care voia să creadă că e totuși altfel, că îi e totuși și ei asemănătoare, prietenă.

Și chiar dacă nu-ți puteai da seama imediat de asta, interesul Cătălinei pentru relația lor era mai mare, pentru că și miza ei era mai mare. În anii din urmă începuse să se teamă că ceva esențial îi lipsește. Crescuse cu ideea că trebuie să aibă totul: să fie și feminină, și pricepută, și cuminte, să continue tradițiile, să facă fraze bune și foarte bune, să se căsătorească și să nască un copil sau doi. Dar acum, lucrurile astea împreună parcă nu mai însemnau „totul”. Mai era ceva. Apăruse ceva nou, ceva încă ne-„al ei”, o resursă necunoscută, neexploatăată. Nu înțelegea prea bine în ce constă noul și el o speria; nu putea citi cărți întregi de teorie pentru că îi era încă teamă de ele. Atenția îi fugea; nu înțelegea încă nici discuțiile tensionate de pe facebook despre persoane care-și schimbă sexul. Sau genul? Cum se spune corect? Cătălina nu aflase încă, nu prinsese regula pe care nu trebuie s-o încalce și frica să nu cumva să greșească o paraliza. Totuși, le lua partea persoanelor vulnerabile, tuturor persoanelor pe care ea le cataloga drept vulnerabile, pentru că asta, spunea, e lucrul cel bun și onest de făcut.

Ce nu știa Aura era că prietena ei avea un folder special pe desktop unde aduna nu numai textele pe care i le trimitea, ci și

Întoarcerea

titlurile cărților despre care îi povestea. Textele Aurei erau în general nereușite. Artificiale. Nu-i plăceau, dar știa foarte bine să-i transmită lucrul ăsta fără s-o descurajeze complet. Nu îi evalua niciodată direct capacitatea de a scrie, dar o asigura că trebuia să continue, iar Aura de asta se agăța.

De fapt, lucrul cel mai important și pe care Cătălina îl ținea numai pentru ea, era că textele Aurei, chiar dacă așa necizelate, nepotrivite, chiar dacă sunau fals, neliterar, conțineau multe elemente prețioase, care puteau fi folosite. Teme. Imagini care te atingeau sau te surprindeau, hibridizări care, în mâinile cuiva priceput, ar fi putut deveni literatură. Cătălina le colecționa și se gândea mult la ele. Nu știa pe-atunci la ce anume o să-i folosească, știa doar că o interesează, că revine și recitește din când în când textele Aurei și că în ele își găsește, în secret, inspirația. Cu timpul, își însușea atât de mult temele și imaginile, încât le putea prelucra fără să mai aibă impresia că le-a luat de altundeva. Ea le dădea sensuri complet noi, le făcea de nerecunoscut, iar ele îi dădeau în schimb o energie plăcută, vitală, o aduceau pe un teritoriu interesant, unde i se părea imediat că se întregeste.

Între timp, discuta regulat pe whatsapp cu Aura, se și vedeau, o dată pe lună sau puțin mai des, în oraș, vorbeau despre literatură și politică și Cătălina continua să susțină vehement punctul de vedere că cele două nu prea pot coexista, sau cel puțin, nu prin intenția, nu prin voința autoarei. Literatura adevărată nu avea niciun scop transcendent. Era doar atât: Literatură. Cărțile bune vorbeau singure. Nu trebuia să le susțină vreun alt discurs. Asta dacă spuneau adevărul și sigur că cei mai mulți dintre scriitorii aspiranți, ba chiar și dintre publicați, *omit* adevărul. Scriitor nu devii de fapt decât când reușești să scrii o carte convingătoare, iar asta se întâmplă numai atunci când reușești să nu mai omiți adevărul.

Era o idee asupra căreia îi plăcea să insiste. Îi trimisese Aurei pe whatsapp un extras din notele ei de lucru în care scria: „ai omis adevărul! Scrisul începe acolo unde nu mai omiți adevărul.” Uite ce am găsit într-un jurnal mai vechi, zicea, sub poza cu extrasul. Cea mai utilă autocritică!

Și Aura crezuse atunci că, subtil, Cătălina îi dă feedback pe manuscrisul ei cu povestiri, despre care, după ce îl printase la redacție și îl citise, nu-i spusese mare lucru în afară de „trebuie să mai citești ca să înțeleg proiectul”. Așa era, omisese adevărul? Își recitea obsesiv textele, până la urmă ele își pierdeau sensul cu totul și Aura se convingea că trebuie s-o ia de la capăt, să găsească altă formulă, să nu se dea bătută, să scrie în sfârșit ceva din care adevărul să nu mai fie omis. Trebuia să existe o cale prin care scrisul ei sărac să exprime, să devină convingător și adevărat. Lipsită de vreo încredere fundamentală în sine, Aura își făcea textele bucăți, doar ca să le reia, după o vreme, ca pe un puzzle imens, să le facă la loc și să se întoarcă asupra lor și să le atace din nou.

Ideea că manuscrisul ei o să fie printat la redacția revistei literare o îngrozise. Dar nu putuse să se opună, îi fusese rușine să admită cât de expusă și de în pericol se simte. A lăsat-o pe Cătălina să printeze textele la redacție și n-a întrebat-o niciodată dacă a avut grijă să șteargă documentul din calculatorul unde îl copiasse. Oricum lumea citește greu și când te rogi de ei, se gândea Aura. Darămite când e vorba de manuscrisul cuiva complet necunoscut apărut cine știe cum în calculatorul redacției.

Persoanele care lucrau în redacție ar fi fost de acord cu Cătălina: textele Aurei sunau artificial, fals, erau teziste. Departe de Literatura pură, necontaminată, propovăduită prin mediile literare. Cei din redacția revistei erau cu toții cu simpatii legionare. Pe Cătălina o salva de la o asemenea tendință „umanitatea” ei, pe care o tot invoca. Se străduia să arate că e un om empatic; îi păsa de copiii săraci, de ideea de sărăcie în general, pe care ar vrea-o dispărută de pe fața pământului. (Dar eu nu pot pronunța în public cuvântul „anticapitalism”, îi mărturisise odată Aurei. Nu știu, e artificial și copleșitor. Mă simt prea mică pentru vreo revoluție. Și oricum, chiar și anticapitaliste fiind, ce putem pune în locul capitalismului, comunismul? Am mai fost acolo, am văzut ce se întâmplă, deci nu, mulțumesc. Am văzut de câtă oroare sunt capabili comuniștii.)

Îi plăcea să aducă în discuție faptul că și familia ei dinspre tată fusese foarte săracă. Lucra la un poem lung despre sărăcia familiei ei și despre sensurile sărăciei. De altfel, de Crăciun, Cătălina participa la campaniile de tipul „cutia de pantofi”, le trimitea cadouri copiilor nevoiași și făcea statusuri de facebook în care își exprima părerile anticlasiste și antirasiste și convingerea fermă că nu mai trebuie să existe discriminare în societate. Umanitatea, întrajutorarea, lupta cu discriminarea erau lucruri despre care vorbea tot mai des. O preocupa de la o vreme și dezastrul ecologic, așa că recicla și-și propusese să trăiască în modul zero waste. Pe Aura o exaspera subiectul și încercase de mai multe ori s-o convingă că nu reciclarea individuală, de care oricum nu-și permit să se preocupe decât bogății, e răspunsul la o problemă globală. Trebuie să ne gândim la cauze, la rădăcina dezastrului, la producție adică și la reglementările și mecanismele ei. Totuși eu cred că alegerile pe care le facem pot schimba lumea, spunea Cătălina. Dacă fiecare înțelege ce are de făcut, dacă ne responsabilizăm și ne schimbăm comportamentul, dacă ne descoperim și ne cultivăm umanitatea. Umanitatea face posibilă, de fapt, și Literatura, zicea ea. Umanitatea creează terenul pentru emoție, care ne conectează; ne emoționăm la cărți scrise în condiții și în timpuri atât de diferite.

„Umanitatea” e un concept gol, se pornea Aura, pe care-l folosește cine are acces la mijloacele de prelucrare a limbajului și de transformare a lui în ce numim „literatură adevărată” sau „artă adevărată”. E doar un pretext pentru cine are puterea să creeze modelul emoțional al așa-zisei „umanități”, dar și expresia ei, adică felurile acceptabile în care putem să gândim și să simțim, să ne raportăm la iubire, la reproducere, la muncă și la puterea însăși. Felurile acceptabile în care putem lucra cu furia, cu revolta, cu mila și cu propria inadecvare.

Cătălina se gândea că Aura iar exagerează, merge într-o extremă. Cătălina nu fusese niciodată extremistă, se mulțumise mereu să fie o persoană onestă, bună, cu principii, o persoană care caută să învețe de la profesioniști și îi respectă. Cineva în

primul rând serios și muncitor. Aura se avântă în niște critici care totuși o depășesc; nu le poate susține convingător până la capăt; scuză și explică, în loc să treacă la acțiune și să scrie, să termine odată ceva de scris. În loc să scrie pur și simplu, și-apoi să încerce să publice, Aura se tot gândește la politică, la putere, la multe lucruri în fond secundare pentru scrisul literar. Nu că nu ar fi importante deloc, dar dacă te concentrezi pe ele, te blochează. Cătălina se gândea la aceste lucruri și se simțea bine în propria piele; nu-i părea deloc rău că Aura e blocată. Și când îi venea în minte bănuiala că i-ar fi frică de scrisul prietenei ei, o alunga cu gândul că oricum dacă ar reuși să publice, n-ar avea niciun succes. Nu era făcută pentru succes femeia asta de peste treizeci și cinci de ani, care nici vreo estetică radicală nu adoptase, nici nu voia să se adapteze nicăieri – critica tot, nimic nu-i convenea – și nici foarte ambițioasă nu era.

Deci la începutul prieteniei lor Aura îi trimisese Cătălinei, printre altele, și paginile în care începuse să scrie despre familia ei. Posibil început de roman, așa se numea mailul. Și Cătălina, după ce citise, spusese că sună bine, dar că trebuie să mai scrie. E nevoie de mai mult. Trebuie atenție la ritm. În fine, se întreabă și dacă va exista interes. Sincer se întreabă dacă va exista interes în piața de carte pentru un asemenea text, cu așa o abordare.

După feedbackul primit, Aura abandonase complet textul ăla, dar Cătălina nu uitase de el. De fapt îi și plăceau câteva paragrafe în care protagonista se trezea în camera copilăriei și se uita pe geam, la iarba netunsă și la copacii din spatele blocului. Ea, una, nu se gândise niciodată până atunci la aranjamentele urbane din cartierele comuniste sau la natura din jurul blocurilor. Cu ceva ani în urmă i s-ar fi părut subiectul cel mai banal, cel mai lipsit de potențial, exact cum i se părea în realitate și cartierul în care crescuse. Ei îi plăcuse dintotdeauna centrul cu case interbelice, o fascinasе lumea pierdută a interbelicului. Și îi plăcea conflictul. Îi plăceau contrastul și intensitatea. Folosea multe verbe; acțiunea, în scrierile ei, nu stagna niciodată, iar

Întoarcerea

poezia răsărea din felul esențializat, intens distilat și economic în care exprima percepția personajelor asupra realității. Ce îi plăcea de fapt la fragmentele din textul Aurei era că aduceau la suprafață lucruri despre care se discuta, care pluteau prin aer, dar pe care Cătălina nu le sesizase neapărat înainte să citească fragmentele alea. Păreau importante pentru abordarea trecutului recent. Aici era ceva ce ar fi putut folosi. Sau de la care ar putea începe.

Absența încă nu apăruse. Era vorba să apară în primăvară, dar Cătălina îi rugase pe cei de la editură să amâne puțin pentru că avea mici intervenții pe text. Nimic important, doar câteva mici completări. A recitat. A intervenit serios doar în trei locuri și a adăugat bucăți noi, destul de consistente, în care dezvoltă biografia protagonistei. A adăugat ceva despre istoria femeilor din familia ei; ceva despre raportarea protagonistei la muzică și la artă; și ceva despre o relație neobișnuită cu mâncarea. I se părea că sunt lucruri care pot să-i facă povestea mai vie și mai actuală. Fusesse mulțumită după modificări, dar acum trebuia să aștepte să-și dea editorul acceptul. Oricum, după părerea lui, de la început cartea era mai lungă decât ar fi trebuit. Îi tăiasă aproape douăzeci la sută din primul draft, tăieturi pe care Cătălina le acceptase rapid. Uite că totuși prin adaosurile astea ajunsese iar la numărul inițial de cuvinte și a stat cam pe ghimpi până să primească răspunsul de la editură. În fine, până la urmă *Absența* a fost publicată cu tot cu fragmentele adăugate. Și Cătălinei nu i-a părut niciodată rău că le-a adăugat.

Și după alți doi ani de lucru intens, a trimis o carte nouă la editură. La asta recunoaște că s-a gândit ceva mai mult. Povestea e despre două familii care locuiau, din anii șaiszeci, în același bloc, într-un orașel de provincie. Toți se suspectează unii pe alții că ar fi fost securiști și turnători și că s-ar fi reclamat reciproc la Ilicit. Romanul *Slava* în care, apreciau criticii, autoarea nu a redus cu niciun grad temperatura estetică a prozei din cartea sa de debut, a fost la fel de bine primit. Aura își amintește: formula stilistică,

ireproșabilă; prozatoarea, încă foarte tânără, scrie o carte care, pe lângă acuratețea istorică, se ridică și la nivelul estetic al debutului; ne aflăm în fața unui text care are șanse de clasicizare; economia, încântătoare: niciun cuvânt în plus, niciunul în minus; o construcție remarcabilă, perfect controlată. Și așa mai departe.

Aura abia reușește s-o citească, printre dureri de burtă și de cap: e efectiv relatarea pricepută a unui coșmar, în care personajele, complet dezumanizate, parcă au ieșit dintr-o distopie cu extraterestri sângeroși. Zero interioritate, zero șanse de recuperare, zero „umanitate”, cum îi place Cătălinei să spună. Se mișcă toți exact ca în vis, ca umbrele aruncate de o situație la a cărei logică nu ai acces, cu multă violență verbală, fizică, sexuală, gratuite. Ce-a vrut să spună autoarea? De ce a scris o asemenea poveste? De ce i se pare Aurei atât de familiară, de parcă ar fi contribuit și ea cumva. Poate a inclus ceva din ce i-a povestit despre familia ei, despre vecinii ei? Reia textul, cu greu, dar nu identifică ce anume poate să fie. Familiaritatea vine din niște lucruri pe care efectiv nu le poate identifica.

Și în timp ce aterizează impecabil în consensul lumii culturale de la noi, cartea e apreciată și de public. Există un acord general că reia și reinstituie frumos, natural, mustind de un adevăr pe care niciodată nu-l omite, ideea că totul, în această lume-rămășiță a comunismului, e găunos. În orașelul din roman nu doar aranjamentul urban, blocurile cenușii, șorecii, meticolos descrise, în tot caracterul lor deprimant, amintesc de perioada istorică sângeroasă și absurdă, ci și oamenii, prin înfățișarea, prin preocupările, prin gesturile lor, tot un fel de rămășițe ale trecutului cel trist sunt. Mărunți, meschini și violenți, cu vorba stâlcită, aruncată acolo ca să ne simțim bine noi, cei care nu vorbim și nu arătăm așa. Ei, niște Mitici. Viața lor în cartier, relatată intermitent, „înainte” și „după”, aproape mereu un coșmar: violență, inconștientă, lipsa grijii. În cuvintele criticilor, un adevărat teatru de paiețe, o desfășurare carnavalescă, o menajerie umană adunată în lumea mizeră a blocurilor comuniste. E ca și cum autoarea ar fi mers cu reportofonul într-un cartier din orașul meu natal, ar fi înregistrat și-ar fi transcris! zice o

bloggeriță. Am luat interviuri; am stat în arhive, mărturisește Cătălina. Am încercat să merg în miezul, în esența acelei epoci, a felului în care a distrus ea relațiile dintre oameni.

Cartea asta a deprimat-o pe Aura. A simțit în ea dorința dublă a Cătălinei de a se înscrie într-un trend, dar și de a-și institui puterea, poziția de clasă, prin cruzimea cu care îi reprezentase pe oamenii ăia imaginari, asemănători poate, la originea reprezentării lor, cu părinții Aurei sau poate cu vecinii ei. Aura s-a întrebat atunci și se-ntreabă și acum, din camera copilăriei de la parterul blocului din orașelul lor neînsemnat, cum ar scrie Cătălina despre Doru. În ce fel ar pune-n scenă vorbirea, gesturile, ideile lui taică-său. Cărei „moșteniri” le-ar atribui? Și ce portret i-ar face o astfel de scriitoare mamei ei provinciale? Dar bunicii ei autoritare? Tatălui care și-n ziua de azi, la mesele din familie, după ce se ia în freză, se-apucă să le explice unora care au mai auzit asta de o mie de ori, de ce totuși comunismul a fost sau măcar ar fi avut șanse să fie o organizare politică și socială mai bună. Cum ar scrie Cătălina despre Mamarela, șefă la contabilitate, la Trust, despre aerul ei atât de prezent de om format în alte vremuri, despre apucăturile ei disciplinatoare, de tovarășa director. Cum ar scrie Cătălina despre lipsa de proprietate asupra termenilor, o lipsă caracteristică familiei Aurei și altor familii din aceeași clasă socială, din aceeași regiune, cu istorie asemănătoare?

Cum ar descrie Cătălina momentul – acel moment pe care Aura n-avea să-l uite niciodată – singurul în șapte ani de altfel, când familia ei se întâlnește cu familia lui Șerban. Nu erau de mult împreună, maxim de câteva luni. Părinții lui Șerban îi invitaseră pe-ai Aurei la un restaurant scump din București. Șerban, înalt, cu umerii aduși puțin în față, cu ochelarii lui cu rame groase, de hipster. Părinții, doamna Constanța, elegantă, și domnul Radu, fin, cu ochelării fără rame, într-un costum care i se potrivește perfect. Restaurantul e unul foarte scump, cu feluri frugale care vin pe farfuriile trei sferturi goale și cu gusturi, texturi și arome cam greu de asimilat pentru cine nu e obișnuit. Îl aude pe tata, voind să fie sincer, „o să fiu sincer”, începe el și Aurei i se cască și acum,

după secole, un gol în stomac, că doar știe că așa se manifestă imposibilitatea eului frustrat al tatălui de a sta cuminte, măcar uneori, măcar în anumite situații. O să fiu sincer și o să vă spun că parcă tot mai bună e fripturica la teflon a lu' nevastă-mea. Și lumea râde și Aura râsufă iar ușurată, a multa oară când reține scena asta. Și-apoi, crezând că urmează nota, Doru scoate banii din buzunarul interior al sacoului cam larg, pregătindu-se pentru conflictul ritualic al lui „cine plătește”. Și iată privirea lui Radu, cum alunecă peste teancul de bancnote de o sută de lei, îndoite de la jumătate și prinse cu elasticul albastru de bucătărie și iată cum fața bărbatului cel bogat patinează într-o expresie minusculă, scurtisimă, de dezgust, pe care el o corectează imediat. Și cum figura lui Doru, întregă, obrazii, fruntea, gâtul, capătă nuanța foarte roz, cunoscută de Aura de când era mică, un roz ca de bomboană fondantă, frumos asortat cu părul lui alb și cămașa bună, bleu, pe care o poartă, când celălalt bărbat îi spune, aproape în șoaptă, cu palma ridicată ca pentru a-l ține la distanță, că totul e OK, s-a rezolvat deja, să nu-și facă probleme. Ce spectacol trist, cu un tată mai degrabă sărac, încă inginer comunist, pierdut într-un loc în care nu se potrivește, în care orice mișcare îl trădează, în fața aceluia bărbat care n-o să-i devină niciodată custru și care l-a umilit. În timp ce de-abia reușește să se strecoare prin traficul infernal, înapoi spre apartamentul unde Aura încă stătea cu chirie, tatăl le dă tuturor asigurări că nu mai calcă niciodată în București, pentru că urăște Bucureștiul, dintotdeauna l-a urât, din studentia pe care a petrecut-o acolo. Și tușește. Și injură. Și trage de volan fără să semnalizeze și e cât pe ce să facă trei accidente până ajung la destinație și toți cei din mașină tac chitic pentru că înțeleg, înțeleg supărarea lui și le e milă.

Și ea, care are impresia că nu vrea să facă pe plac niciunei Puteri cu scrisul ei, ea cum ar scrie despre momentul ăsta? Ar reuși să se detașeze, să fie și empatică, să spună și adevărul? Chiar dacă n-ar reuși, Aura știe că trebuie să încerce. Cătălina a trădat-o. Nu doar pentru că a exploatat pe ascuns cunoașterea și textele ei, câteodată doar un impuls, o pornire sau o dorință,

Întoarcerea

alteori o imagine pe care a dezvoltat-o și a transformat-o complet. Și alteori doar o raportare la situații. Ci pentru că s-a folosit de cunoașterea ei, de căutățile ei, de energia aceea atât de prețioasă ca să confirme părerea generală, ca să întărească un discurs îndreptat împotriva oamenilor dintre care Aura provine. S-a folosit de toate ca să întărească acel discurs și ca să fie ea văzută și apreciată de cât mai multă lume. Cătălinei nu-i pasă decât de propria persoană și imagine, și de nimic altceva. Aura a știut asta de prima oară când a văzut-o pe holul facultății, cu hainele ei așa de bine alese, cu pantofii cu tocuri foarte subțiri, cu ochelarii scumpi și figura serioasă. Încă de-atunci o voce (pe care ar putea conta mereu dacă s-ar hotărî s-o asculte) i-a spus: ea n-o să-ți fie niciodată prietenă. Ea n-o să te sprijine pe tine niciodată, pentru că tot ce urmărește e propriul interes. Nu te mai amăgi.

N-a ascultat-o și s-a amăgit și precis, chiar dacă nu vrea să recunoască, a sperat în secret că fata asta atât de bine integrată în lumea literară, așa de la locul ei acolo, o s-o ajute și o s-o sprijine în greul proces al scrisului și al publicării. Și că împreună, până la urmă, or să schimbe totul. Încet, încet, se amăgea Aura, Cătălina va înțelege. Are timp. Va prinde curaj și se va revolta. Ea e acolo, la centru, poate să-nfigă o țepușă direct în inima sistemului.

După *Slava*, Aura nu a întrerupt imediat legătura cu Cătălina. S-a luptat o vreme cu gândul că ar putea să-i spună că ceva din roman îi sună foarte familiar și-i amintește de un text mai vechi de-al ei, pe care i l-a și trimis. Cătălinei nu i se pare? Era un mod anume de a scoate în evidență detalii; era un amplasament al poveștii, cunoscut. Când și-a imaginat dialogul s-a răzgândit. Era vorba despre ceva atât de la îndemână, lucruri care le aparțineau tuturor și despre care putea scrie oricine. În plus, privirea din textul Cătălinei avea mize opuse față de cea din textul Aurei, așa că ce-i putea reproșa de fapt? Oricum nu suporta postura asta de scriitoare blocată și fără talent care o trage la răspundere pe colega ei talentată și admirată de toți.

Și nu-i plăcea ca invidia pe care o simțea să fie considerată de Cătălina unicul motiv pentru care Aura o chestionează.

Totuși a întreat-o, la una dintre ultimele lor întâlniri, de ce a ales acel subiect și nu altul. Cătălina a venit, culmea, cu un răspuns despre credința ei în literatura care poate să scoată la suprafață lucruri care le rămân ascunse filozofilor, sociologilor, istoricilor. A vrut să exploreze, să se convingă că poate să surprindă esența „bolii” acestei lumi. Chiar așa a zis, „bolii”. O „boală” care ne face să nu ne realizăm potențialul, să rămânem provinciali, uitați într-un colț de cultură europeană.

Pentru Cătălina, oamenii asemenea părinților și vecinilor Aurei reprezintă răul. Rădăcina blocajului și a rămânerii în urmă. Nu condițiile istorice și materiale, nu organizarea care decurge din ele, nu caracterul distrugător al capitalismului, ci faptul că acești oameni continuă să existe, să vorbească greșit, să nu aibă proprietatea termenilor. Și dacă Aura nu-și deconstruiește tendința de a face exact același lucru la nivel personal, tendința de-a da vina pe familia ei de origine pentru rămânerea ei în urmă, pentru blocajul ei, în loc să încerce să înțeleagă mai profund condițiile acestei situații, nu va fi de fapt cu nimic diferită în atitudine față de scriitoarea asta de care îi place să creadă că se diferențiază radical.

Aura nu trebuie să-și nege conflictul cu familia de origine, dar trebuie să-l înțeleagă mai bine. Altfel cu ce ar fi diferită de Cătălina?

Până când a apărut *Slava*, cele două tinere scriitoare găsiseră un mod de a comunica. Poate așteptau ceva important una de la cealaltă. Și una dintre ele, cu siguranță, a și primit. Dar după discuția despre al doilea roman al Cătălinei, puntea pe care o construiseră a luat pur și simplu foc. S-a destrămat în sfârșit și fetele au rămas pe maluri opuse. Nu s-au mai întâlnit niciodată. În mintea Aurei, filmul relației lor acolo se rupe. E doar o amintire acum, una care încă o doare.

Grijile Marelei

Luni și marți trec greu de tot, îngroșate de valurile de căldură care se insinuează înăuntru, pe fereastră și prin pereți, ca spectrele, în timp ce, neobosite, mama și Marela își fac de lucru prin bucătărie, la aragaz, la cuptor și dacă le întrebi zic că nu-i nimic, că se răcorește la noapte, dar nopțile sunt la fel de fierbinți, dacă nu și mai și.

Luni fac dulceață de caise. Mamarela se trezește ca de obicei prima și iese din baie la șase punct, se foiește și se învârtește prin casă, foșnește o pungă, exact în dreptul camerei Aurei, căreia de data asta puțin îi pasă: de data asta a dormit cu dopuri în urechi. După turele zgomotoase pe care le face în fiecare dimineață între camera ei și baie, Mamarela ajunge în sfârșit în bucătărie; deschide ușa de la balcon și lasă pisica să treacă prin bucătărie spre hol și spre camera lui Cosmin, unde ușa e deschisă: Karei îi place să se urce pe pervaz, prin spatele draperiilor opace și să se uite afară, în grădina din spate, în iarba deasă și netunsă prin care mișună tot felul de vietăți.

Marela își pregătește cafeaua la ibric și o bea în timp ce urmărește știrile. În ultima vreme parcă nici cafea nu mai poate să bea, îi forfotește burta pe urmă, ceva ce nu s-a pomenit. Trebuie s-o strecoare bine-bine de zaț și s-o îndoiască neapărat cu lapte ca să poată s-o suporte, ea care, până acum câțiva ani, bea și câte trei cafele pe zi și n-avea nimic!

După ce fumează încă două țigări de-ale ei subțiri și mentolate, se apucă de treabă. Scoate caisele din frigider; se urcă pe scaunul pliant ca să ia vailingul de pe dulap, ametește și e cât

Întoarcerea

pe ce să cadă; din fericire nu cade; se dă jos, aruncă fructele în vailing și le spală bine de tot cu apă rece de la robinetul deschis la maxim; ia fiecare caisă, o curăță de coajă, o taie pe jumătate, scoate sâmburele și-l pune într-un castron separat. Caisele trebuie să stea o oră în apă cu bicarbonat. Între timp, Marela se apucă să spargă sâmburii cu ciocanul pe pragul balconului, până când în bucătărie apare în sfârșit flică-sa, cu fața umflată de somn.

— Te-am trezit, mamă? Să nu-mi spui că eu te-am trezit, se preface Mamarela consternată.

De fapt nu-i place deloc să fie singură dimineața, una la mână și a doua, o irită când oamenii dorm prea mult. I se pare că sunt leneși și delăsători și are superstiția, care i s-a năzărit ei din senin, fără s-o împrumute de la nimeni, că o casă în care lumea nu se scoală la șase dimineața și nu începe imediat să muncească, e o casă aflată sub un fel de blestem. Adică un blocaj, o lehamite de viață care îi cuprinde pe toți și nu-i lasă pe cei tineri să-și facă un rost.

Fiică-sa își toarnă și ea cafea, își aprinde țigara și se uită în sus, la televizor. Mamarela sparge în continuare sâmburi, doar-doar o să reușească să-l trezească și pe gineri-său.

— Stai mai încet, las-o și pe Aura să mai doarmă, spune Anca.

— Nu se aude pân' la ea, sunt două uși închise și un hol, zice Marela. Eu când eram de vârsta ei, la cinci eram în picioare.

— Și-acum tot la cinci ești în picioare. Las-o că e și ea în concediu.

Ținându-se de ce apucă, bătrâna se ridică de lângă pragul balconului, unde stătea pe ciuci și spârgea sâmburi de caisă. În timp ce se ridică, își pierde puțin echilibrul, dar reușește să și-l recapete destul de repede. N-am nimic, n-am nimic, îi zice Ancăi, care dăduse să sară de pe scaun. N-am nimic, gata, mi-am revenit.

Apucă gulerul bluzei și își suflă în sân să se răcorească.

Tot mai des o apucă amețeala în ultima vreme.

Și uite că nici n-a apucat să facă mare lucru că a și obosit, a transpirat.

La fel cum Doru nu acceptă că efortul nu mai e pentru el, și Mamarella se tot străduiește să demonstreze că la cei optzeci de ani pe care-i are, poate încă să facă mai multe și mai bine decât ăia mai tineri și se frustrează când obosește; când o dor spatele, capul, genunchii; când o ia amețala, când își pierde echilibrul, când se simte „anchilozată” sau când se trezește câteodată fără chef de nimic. Nu-i place să ia medicamente pentru orice, deși are câteva suplimente alimentare – cu cartilagi de rechin, lecitină și melatonină – pe care le ia în fiecare zi. A avut noroc de sănătate bună până la vârsta asta: în afară de problemele ei cu fiera, pe care le-a rezolvat cu operația, nu a știut ce înseamnă boala. Când vine peste ea o stare mai proastă, se îmbracă repede și se duce la magazin, se plimbă puțin prin Parc, o sună la telefon pe o fostă colegă de serviciu ca să vorbească despre nepoți și strănepoți. După conversație se simte iarăși frustrată că nepoții ei din partea fetei nu și-au făcut un rost, dar frustrarea i se pare întotdeauna mai bună, mai revigorantă decât lehamitea și lipsa de chef.

Câteodată, noaptea, când melatonina nu-și face efectul, se trezește la două sau la trei și nu mai reușește sub nicio formă să adoarmă. Gândurile se învălmășesc în mintea ei ca un morman de rufe murdare, din care extrage câte un element și încă unul și încă unul, iar mormanul în loc să scadă, crește. Și rufele sunt stătute, și Marela nu le poate spăla chiar atunci, în toiul nopții: o înfășoară, o împresoară, o strâng, iar ea e singură, singură, singură de tot. Pe mica servanță, lângă televizor, stau pozele cu părinții, cu frații și surorile, cu Ionel, Anca și Nicu, cu nepoții și copiii lor. Atâta lume așezată cuminte la locul ei, în întuneric, în ordinea vieții și a timpului fiecăruia, portretele lor încremenite în crepuscul ca niște vestigii, figurile unora care au murit, dar și ale unora care trăiesc, doar că acum sunt mai bătrâni ca în poze. O înfricoșează tăcerea și nemișcarea de pe servanță și mintea începe să-i zburătaască disperată, se lovește de pereți, de mobile, un fluture imens, dezorientat, sortit pieirii. Cap de mort. Ea, Mirela, e sortită pieirii. Foarte curând, poate, n-o să mai existe decât în poza de pe servanță. Are optzeci de ani. Cum e posibil să aibă optzeci de ani?

Se simte, în sinea ei, de patruzeci, hai, patrușcinci.

Întoarcerea

În amintirile care îi iau mintea cu asalt noaptea, când nu poate să adoarmă, Mirela are treizeci de ani, are douăzeci.

Prezent în jurul ei, de-aproape poți să-l atingi, este interiorul casei vagon, interiorul camerei în care doarme împreună cu cele două surori pe care le-a crescut. Mirela nu are nici douăzeci de ani când se gândește să se mărite cu băiatul cu care i-a făcut cunoștință frate-său. Îi e groază că îi trece vremea sau că se mărită vreo soră mai mică înaintea ei și e ceva insuportabil în asta, o înfrângere la care nici acum, la bătrânețe, când își aduce aminte, nu poate să se gândească fără să i se facă pielea de găină. Familia mamei ei reușise să se strămute între războaie de la țară la oraș, la marginea orașului mai precis, și trăia din vânzarea în piață a fructelor și legumelor cultivate la ei în grădină. Mămica Mirelei era inimoasă și energică, dar gata oricând să ia pe oricine peste picior; ar fi râs și cu curul de ea: vezi, fa, că ți-a luat-o Rina înainte!

Mirela s-a născut în 1939, cu ajutorul moașei mahalalei. Al Doilea Război Mondial a izbucnit când ea avea doar câteva luni și a durat cam până a împlinit Mirela șase ani. La bombardamente, se ascundeau cu toții în grădină, în șanțurile de sub corcoduși. Poate chiar își aduce aminte sau poate că doar și-a imaginat totul foarte bine, din povestirile altora. Asta nici nu contează prea mult: mintea colectivă a celor care au crescut împreună e chiar așa, colectivă: contează conținuturile care circulă neîncetat, încolo și înapoi, prin arterele acestui sistem, și mai puțin cine este persoana care își amintește cu adevărat întâmplările.

Mămica făcea o mâncare nemaipomenit de bună, de orez cu roșii, în țăst¹. Și pâine în țăst făcea mereu, îi plăcea Mirelei

---

1. Țăstul sau țestul (din lat. *testum*) este un cuptor arhaic, folosit din antichitate sau poate din vremuri și mai îndepărtate. Este făcut din lut ars sau din metal și arată ca o carapace cu mâner de lemn sau de fier. Sub el se pune jarul împreună cu oala cu mâncare sau pâinea de copt. În multe gospodării din sudul țării încă se mai folosește această metodă de preparare a hranei și, recent, au apărut afaceri locale de fabricare

s-o spoiască ea cu bulion. Vara, sub nucul din curte se puneau masa și acolo se adunau și mâncau toți, unșpe sau doișpe oameni, că stăteau la un loc ei, tot neamul. Mămica muncea să gătească, să spele, să-i ție pe toți curați și casa cât de cât îngrijită. Și ele, trei fete, munceau cot la cot cu ea, că altfel n-ar fi făcut față. Numai cearșafurile, când se gândește că le spălau o dată pe săptămână. Și vaca trebuia dusă la păscut, și găinile să le dai de mâncare, și roșiile plivite și udate de două ori pe zi și tot așa. Copilăria Mirelei fusese cu muncă fizică multă și grea, în curte și în casă. Și cu școală. Învățau toți frații la lumina lămpii cu gaz: electricitatea nu a venit la ei în mahalala decât în 1957. Când a văzut curentul electric în curte, tata-mare, bunicii Mirelei, care făceau vin din vița lor, îl vindea și cumpăra țuică de la Făgăraș pe care fata lui o vindea în piață, a făcut infarct de bucurie și a murit.

Și pentru Mirela a fost important curentul electric; pentru ea a fost important fiecare progres, pe care l-a simțit ca pe o reușită personală, care o diferenția de colegile ei care veneau de la țară. Când se compara cu ele, își spunea că ea totuși locuiește la oraș. Simțea că locuitul la oraș e un atu și ținea să se ridice activ la înălțimea acestui statut. Îi plăceau rochiile, revistele și piesele de teatru. Îi plăcea să pună o distanță cât mai mare și între ea și Mămica, de ale cărei capoate pătate i se făcea rușine. Avea Mămica un râs de răsuna mahalaua. De citit abia citea, pe silabe, dar la socoteli îi mergea mintea perfect. Ar fi avut minte pentru matematică, dacă ar fi prins alte vremuri și-ar fi mers la școală mai mult decât din joi în Paști. Și Mirela a avut minte pentru matematică. I-a plăcut algebra. Caietele ei arătau impecabil, era lăudată mereu pentru ele: curate, ordonate. A învățat bine în școala generală și a intrat la liceul economic, de unde avea să iasă contabilă. Mămica a cam strâmbat din nas

---

și comercializare a dispozitivului. Originile sale arhaice, deseori numite „dacice”, sunt integrate într-un discurs etno-naționalist și folosite ca element de marketing, pentru creșterea vânzărilor.

la început, ea ar fi zis să lase fandoselile și să pună mâna să se mărite, dar până la urmă a tăcut din gură.

Pe vremea când era Mirela adolescentă, adică în timpul deceniului al șaselea din secolul douăzeci, în orașul nostru s-au înființat aproape o sută de cercuri de lectură pentru femei². Mirela s-a dus împreună cu o colegă cu care se înțelegea mai bine la cercul de citit pe care îl organiza, în biblioteca liceului, profesoara lor de română. Profesoara era o femeie cu ochi visători, care ținea foarte mult ca fetele ei să citească, să deprindă acest obicei. Era venită de la București și publica articole în reviste culturale. Mirelei îi plăcea să citească articolele semnate de Cornelia Constantinescu și i se părea că dacă citește tot ce publică, ceva din popularitatea și felul său inteligent de a folosi cuvintele se revarsă și asupra ei.

Profesoara le învățase pe fete să-și facă un carnet special în care să-și noteze tot timpul gândurile, ideile, versurile care le-au plăcut, expresii frumoase. Când găsesc sau aud câte un cuvânt pe care nu-l înțeleg, să-l caute în dicționar. Nu trebuie să existe casă fără dicționar! Și să noteze definiția exactă a cuvântului în carnet. Să revină din când în când asupra cuvintelor, definițiilor, expresiilor frumoase și asupra versurilor sau citatelor din cărți și să le citească cu voce tare, rar și cu o dicție cât mai bună.

Mirela își făcuse imediat carnetul, un anuar cu coperte îmbrăcate într-o învelitoare neagră, lucioasă, pentru care se rugase de bani cu împrumut de la o verișoară, care era angajată la Poștă. Exact așa cum o învățase profesoara, nota acolo versuri, expresii, cuvinte și sensurile lor. Presa și flori în el, păstra fotografii,

---

2. Cercurile de lectură sau cercurile de cetit erau spații informale de educație colectivă, organizate în deceniul al șaselea din secolul trecut de femeile implicate în activismul politic. În funcție de locul unde erau organizate, la bibliotecă, la fabrică sau pe lângă școli, și deci și de educația și interesele participantelor, cercurile abordau teme diferite. Existau cercuri la care se citeau ziare sau reviste pentru femei; la altele se citeau cărți practice, despre creșterea copiilor, grădinărit, gospodărie; la altele se citeau romane, poezii și cărți de călătorie.

păstra, mai târziu, vederile primite de la fostele colege de liceu, din concedii³.

3. Carnetul Mirelei există și azi, e pus bine într-un sertar, în servanta din camera ei. Mirelei nu-i place să-l scoată și să citească din el (mai ales că acum are o agendă mai nouă, pe care o ține pe servantă, lângă poze și în care notează rețete, sfaturi practice date de vedete la emisiunile de la televizor și alte lucruri pe care nu vrea să le uite), dar îi place totuși să-l știe acolo, ca pe o garanție a faptului că ea a avut dintotdeauna preocupări deosebite, care au diferențiat-o pozitiv de alte femei. Paginile de la începutul carnetului sunt acoperite cu scrisul ei îngrijit, cu litere alungite, ovale, cu codițe frumos întoarse. De la jumătate încolo, carnetul conține mai mult rețete, ponturi gospodărești, citate din reportaje de călătorie, imagini decupate din reviste, vederi și fotografii.

Copiem aici doar câteva dintre versurile și fragmentele păstrate de Mirela în carnet:

„Dac-aș fi gând,
as cutreiera toate țarinile.
De-aș fi cărăuș,
as bea apa din toate fântînile.
Dac-aș fi vers,
n-ar mai fi cînt necîntat.
De-aș fi catarg,
aș vrea mările să le sparg.
Dar ce sunt? Nu știu ...
În mine e tot ce așteaptă să fiu.”
Căutare, de Veronica Porumbacu

De la Mangalia și pînă la Mamaia, întregul litoral al Mării Negre este un mare și minunat oraș, scăldat în flori și lumini, cu terase spre larguri, cu valurile mării aproape. Costinești, V. Roaită, Eforie, Techirghiol, Agigea, Constanța, Ovidiu vor deveni în curînd mari ansambluri arhitecturale, întrecîndu-se în frumusețe, formînd un uriaș oraș cu fața spre mare. De la Mamaia spre Histria, Jurilovca, Sf. Gheorghe pînă la Sulina, luminile electrice, cabanele, așezările pescărești puternice împodobesc țărmul mării.

(Fără referință, sublinierile îi aparțin Mirelei)

Întoarcerea

Când recitea periodic ce a notat în carnet, își imagina că e pe scenă. Mirelei i-ar fi plăcut de fapt să se facă actriță, dar nu s-a putut. Când s-a angajat prima oară, după ce terminase liceul, casieră la CFR, s-a înscris imediat și în brigada artistică.

„Ploi verzi, de vară, sufletu-mi vrăjiră,
și-n melodia caldă, rămuroasă,
eu auzeam pământul cum respiră,
iarba cum crește, noaptea cum se lasă.

Nu era nimic trist. Dar solemn,
sufletul lumii închis în lemn,
în flori palide, în hribi și scaieți
revărsa bucuria tainicei vieți.

Cerul pierdut în cețuri îl uitam.
Nu mai eram nici eu decât ram,
decît rădăcină avidă și pace
de ierburi vîscoase, opace...

Însă irizata, subtila apă voioasă
avea licurici, clopoței în plete;
jumătate din ființa ei luminoasă,
lăsînd să cadă văluri încete,

Apărea-n pajiște sau lîngă bălți,
(o zîină pe care-o văzusem și-n alte dăți),
Numai picături de apă, văpăi
de fosfor era frumusețea-i dintii.

Sunt ploaia, ... spunea, sunt ploaia de vară,
voi face să-nverzească pietrele (...)

Când vei muri, ai să-mi cunoști puterea,
dizolvantă, murmurătoare.
(Oxigen și, H₂ – mi se pare...)
chicotea lîngă mine tăcerea.
Ploaia, de Magda Isanoș

Era dintre cele mai bune de-acolo, și la dansuri, și la recitat. Toată lumea o lăuda, ce îngrijită e, ce dreaptă se ține, ce frumos recită! S-a împrietenit cu un băiat din brigadă, mecanic de locomotivă. Marea și-acum chicotește dacă-și aduce aminte: au furat locomotiva într-o zi! Au mers cu ea până la haltă și-napoi, cum naiba nu i-o fi prins nimeni, ea nu știe. Și bine că nu i-a prins, cine știe ce păteau. De salariul Mirelei depindea atunci jumătate de familie.

I-ar fi plăcut să se facă actriță. Era deja facultate de teatru la noi în oraș, ar fi avut posibilitatea! Dar prietenul ei nici nu voia să audă. Și Mirela, ce-o fi fost în capul ei? S-a luat după el. Era foarte gelos, foarte gelos. Și adevărul e că nu se putea să nu întoarcă toată lumea capul când trecea ea pe stradă. Avea o

---

„Asta e durerea,
Îmi spuneam, veghind.
Așa-i când te doare.
Ce asurzitoare
aripi de argint,
glasuri, ciocuri, gheare,
lungi cuțite-n noapte,
pliscuri lângă geam...
...și erai departe,
și nu ne iubeam.”

Durerea, de Nina Cassian

„Fata mea, draga mea.
Miinile tale mici,
pașii tăi mici
să lase urme de aur aici,
unde eu am plîns și-am gemut
pe-atîtea prispe de lut.

Ți-am împletit steaguri și imnuri,
pentru ziua când te vei ivi,
mirată, pe creștetul munților,
printre steaguri și imnuri.”

Testament pentru fata mea, de Magda Isanos

Întoarcerea

ținută! Hainele călcate impecabil. Rochiile, puține, câte erau, erau din materiale bune, cu imprimeuri deosebite. Ea le purta prima, pe urmă le modificau surorile și le purtau și ele. Într-o zi, chiar fotograful din Centru, de la bulevard, care stătea afară pe pragul cabinetului, a văzut-o pe Mirela trecând pe-acolo, a

---

„Oamenii bogați au făcut icoane,
catapitezme-aurite și strane,
însă Dumnezeu n-a venit
în locul astfel îngrădit.

Bogații stăteau groși, împovărați
și se uitau la sfinții frumos îmbrăcați.

În vremea asta, Dumnezeu zbura-n copaci,
facîndu-i să-nflorească. Fugea la săraci,
cerîndu-le mamaligă și ceapă.
Era cînd cîmpie verde, cînd apă.
Alteori se făcea mic
și s-ascundea în floarea de finic,
ori s-apuca să crească-n păpușoai,
s-ajute furnicile la mușuroaie,
să dea pămîntului mană și ploaie.”
Dumnezeu, de Magda Isanoș

„Dar dacă primăvara, în loc să vie în fiecare an, ar veni la cincizeci de ani o dată, întiul zarzăr înflorit ar face să plîngă în zîmbet ochii tuturor bătrînilor lumii și să ridă cu alte stele ochii a zeci de generații tinere care văd întiia oară povestea spusă de bătrîni, pe care cine știe dacă vor mai revedea-o.”

(Între aceste două paragrafe, desenul în cerneală al unei crengi înflorite.)

„Un zarzăr înflorit se îmbracă bine? Nu. Înflorește. Atîta știe: să înflorească.

Dacă în april n-ar înflori, n-ar ști să se îmbrace, fiindcă nimeni nu l-a învățat.

Haina unui zarzăr înflorit e grația sincerității lui involuntare.”

La Medeleni, de Ionel Teodoreanu

oprit-o și-a întrebat-o: domnișoară, sunteți cumva actriță? Nu, nu sunt, a zis ea și a dat să plece mai departe. El a luat-o de cot și a tras-o în cabinet: trebuie neapărat să vă fac o fotografie! Nu trebuie să plătiți nimic, primiți un cadou de la mine! Dar poza a făcut-o minusculă, cam cât unghia degetului mare de la picior. Nu putea și el să facă ceva ca lumea, dacă tot...

Mereu i-a părut rău Mirelei că s-a grăbit și s-a măritat cu Ionel, strungarul cu care i-a făcut frate-său al mare cunoștință. Căsnicia ei a fost un chin, ea n-a știut ce înseamnă

„Primul lucru care m-a impresionat la pariziene a fost silueta, uneori chiar de o subțirime exagerată, dar întotdeauna de o linie fermă și corectă. Chiar atunci când natura n-a fost darnică din acest punct de vedere, corective există: centura, sutienul și chiar ghenă întreagă, care cuprinde talia și toracele în plus, așa încît forme disgrațioase, surplusuri de grăsime, n-am văzut la Paris. Aceste ajutoare exterioare, care dau o ținută dreaptă, mai demnă, un mers ușor și semeț, se adaugă îngrijirii foarte atente a sănătății însăși, care înseamnă: alimentație rațională, mișcare și gimnastică mai ales.

Ca alimentație, se preferă cantității, calitatea nutritivă, bogăția de vitamine, calorii, fosfor. Deci supele, sosurile și în primul rînd pîinea în cantități mari sînt înlocuite cu salate, crudități, fructe (adeseori bătute ca suc și chiar zeamă de roșii proaspătă), produse lactate și brînzeturi. Pe lîngă acestea, foarte puțină carne friptă sau fiartă, pește, dulciuri sau excelentul iaurt.

Femeia franceză muncește și ea în birouri, fabrici sau magazine, dar nu pregetă să-și facă pe jos cursele sau plimbarea ca simplă igienă, iar cele 10—15 minute de gimnastică dimineața sunt rupte din orele de odihnă cu o conștiinciozitate de neclintit. În plus, zilele de repaus sunt destinate ieșirii din oraș spre soare, spre aer, spre frumusețea naturii, față de care ea nu rămîne în contemplare, ci continuă să fie activă în mișcare și sport, întotdeauna veselă, inteligentă, generoasă, într-un cuvînt, cuceritoare. Cu acest efort de fiecare clipă, cu lupta împotriva îmbuibării, a lenei, a lîncezirii spiritului și nervului, femeia franceză nu are vîrstă și-și prelungește tinerețea ca o victorie bine meritată asupra bătrîneții.”

Nr.8 din anul 1956 – Femeia – Ce se poartă la Paris, reportaj de Tanti Cocea

Întoarcerea

buna-înțelegere, armonia, iubirea. După ce a murit el, frustrarea Mirelei a crescut. Nici iubirea și armonia nu le cunoscuse, și rămăsesse și singură de-acum, cu copiii. Erau mari, dar tot trebuia să se ocupe de ei.

Pe lângă munca pe care o făcea de când se știa, că își crescuse întâi surorile și ținuse gospodăria împreună cu Mămica, și mai încolo își ținuse casa și îi crescuse pe copiii ei, Mirela mai fusese și salariată la Trust, la contabilitate, unde se transferase cu ajutorul unei cunoștințe. Pentru că era așa de pricepută, de conștiincioasă, de ordonată, ajunsese directoare economică. S-a pensionat exact înainte de revoluție pe caz de boală, pentru că avea niște migrene insuportabile, de care nu a scăpat decât când s-a operat de fiere.

Dulceață de cireșe amare

1 kg de zahăr, o farfurie adîncă plină cu cireșe curățate de coji și sîmburi, zeama de la o lămîie și 3 pahare de apă. Legați zahărul cu apa și cu o linguriță de zeamă de lămîie pînă ce obțineți un sirop potrivit. Cînd este gata, luați vasul la o parte și adăugați cireșele. Lăsați cîteva minute să se însiropeze fructele, apoi puneți dulceața din nou la fiert pe foc iute, pentru 5 minute și adăugați restul de zeamă de lămîie. Lăsați dulceața să se răcească în același vas.

Șarlotă cu fructe

1 kg de caise, 50 g de unt, 250 g de zahăr pudră, 100 g de dulceață de caise sau marmeladă, 50 g de rom, 200 g de pișcoturi, 200 g de nuci pralinate, 1 1/2 pahar cu apă, vanilie.

Pralinarea nucilor: se pun la topit 3—4 linguri de zahăr. Cînd s-a caramelizat ușor se amestecă repede cu nucile și se răstoarnă pe un fund de lemn, bine umezit. După răcire se pisează ușor.

Prepararea fructelor pentru șarlotă: se spală caisele, se rup în două și se pun în untul topit.

Se adaugă 3-4 linguri de zahăr și se fierb la foc slab, mestecîndu-se în continuu cu o lingură de lemn. Cînd caisele s-au înmuiat, li se adaugă dulceața sau marmelada, praful de vanilie și 3—4 linguri de nuci pralinate. Se mai fierb cîteva minute și se trag de pe foc. (Caisele proaspete pot fi înlocuite cu caise, piersici din compot.)

Și acum, la bătrânețe, ține iar o casă. S-au făcut zece ani de când s-a mutat la fata ei. Zece ani! Extraordinar ce repede au trecut! Totul a trecut așa de repede, prea repede.

Mirela s-a mutat aici când a trebuit să-l lase pe Nicu în apartamentul ei de lângă Grădina botanică. Ce apartament frumos a fost ăla! Ferestrele se deschideau, mă rog, se deschid în continuare, spre Grădină. O mare de verde, sălcii, castani, când încep ploile și vine vara. A trebuit să-l lase pe Nicu acolo când și-a lăsat și el băiatul în apartamentul lui cu trei camere, de la Gară. Lui Adiță tocmai i se născuse copilul și nu se mai putea să stea la cuscri.

Simona, sora lui Adiță, nu avusese nimic de comentat, pentru că Simona era deja „aranjată”, cum îi plăcea Mamareleii să spună: era măritată de mulți ani cu Dan, patronul firmei la care lucrează și Cosmin. Simona și Dan locuiau în Centru, într-o casă nouă, construită de ei. Dacă ar fi avut și Aura norocul Simonei, ce bine-ar fi fost, se gândea aproape în fiecare noapte bunica ei, Mirela. Dar uite că nu l-a avut. A umblat mereu cu nasul pe sus, s-a crezut mai cu moț ca Simona, care

---

Prepararea șarlotei: din restul de zahăr, apă și rom se face un sirop. Se unge bine cu grăsime forma în care urmează a fi așezată și se tapetează cu pișcoturi. Mai întâi se face patul de pe fundul vasului, tăind pișcoturile pentru a se acoperi perfect întreaga suprafață, apoi pereții acestuia de jur-împrejur, punând un rând de pișcoturi pe verticală. Nu uitați: fiecare pișcot se îmbibă bine în sirop și se așază cu partea bombată în exterior. Se adaugă fructele, se aplatizează frumos, se pune un strat de nuci pralinate și se acoperă cu pișcoturi îmbibate în sirop. Când totul este gata, se pune deasupra o farfurie sau un fund rotund, care să se fixeze pe șarlotă, iar peste acesta o greutate de circa 1 kg. Se dă șarlota la frigider pentru câteva ore. Este bine ca șarlota să fie pregătită în dimineața zilei respective, înainte de orice altceva, pentru a avea timp să se răcească și să se taseze. Înainte de a fi servită se răstoarnă pe un platou, se ornează cu fructe sau cu frișcă.

(Din lipsă de spațiu, ne oprim aici din copierea celor notate de Mirela în carnet.)

Întoarcerea

a fost fată la locul ei, a făcut facultatea în oraș și a rămas cu același băiat din liceu! Și ce bine s-a aranjat Simona. Ce bine s-a aranjat.

— Spune-mi și mie de ce nu se însoară fiu-tău, zice Marea în timp ce spumează dulceața de caise.

După ce clătește spumiera, spală și pregătește un castron smălțuit cu panseluțe albastre în care o să scoată câteva fructe la răcit.

— Mamă, ți-am mai spus, nu te băga! Lasă oamenii în pace, în ritmul lor... sunt alte timpuri acum, alte vremuri, nu mai e ca atunci când erai mata tânără și nici măcar noi...

— Dar Simona și cu Adiță cum au putut? Îți spun eu că Cristina e de vină, din cauza ei nu se hotărâsc. Am urmărit-o, nu-i place să pună mâna pe nimic.

— Poate nu-i place tocmai pentru că o urmărești dumneata.

— Ei, imaginează-ți că sunt discretă... ia vino să pregătim borcanele. Nu și-a dat ea seama că o urmăresc. Eu mă prefac că nu văd, nu aud. Dar am urmărit-o: dacă nu-i spui expres, Cristino, ia ajută-mă să fac aia sau ailaltă, ea din proprie inițiativă nu face.

— E treaba lor.

— E treaba lor, e treaba lor... prea e treaba lor, a tuturor! Vrei să-ți rămână și asta fără căpătâi? Eu în locul tău l-aș scutura puțin. E bărbat în toată firea, are aproape patruzeci de ani, e timpul să se mute la casa lui, să-și facă familie.

— Nu are patruzeci, are treisăzece. Și nu se simt pregătiți, Cristina e foarte tânără.

— Dar ce, dragă, noi eram pregătiți? Eu crescusem copii, știam despre copii, dar despre altele crezi că știam? Ce-i aia să crești și copii, să ții și casa, de una singură, să ai și servici? Tac-tu doar ce intra pe ușă, se așeza la masă și dacă nu era mâncarea gata se enerva și bătea cu pumnul.

Anca oftează și își șterge ochii cu palmele. Marea îi dă înainte:

Grijile Marelei

— Nici noi nu eram pregătiți, vezi de treabă. Tu, nu mai zic. Că eu pe tine în puf te-am ținut; tocmai pentru că mi-aduceam aminte ce viață grea am avut, n-am vrut să ai și tu la fel...

— Așa e, așa e...

— ...și nu te-am pus un deget să ridici. Tu n-ai știut să gătești până nu l-ai făcut pe Cosmin, n-ai știut să faci mai nimic prin casă... voiam să te concentrezi la învățat. Sinceră să fiu, eu chiar nu credeam că o să te măriți așa repede, imediat după liceu. Dar te-ai grăbit.

— M-am grăbit, așa e...

— Mă rog... ce voiam să spun e că nici tu nu erai pregătită. Doru poate era, că el era om bătrân.

Pe Anca o pufnește râsul.

— Cum să fie, mamă, bătrân, avea treizeci de ani!

— Mă rog, era mult mai bătrân decât tine, care aveai nouășpe!

Exact atunci, Doru intră în bucătărie.

— Bună dimineața, puneți-mi și mie cafea vă rog dacă mai este și lăsați-mi-o în sufragerie.

Și pleacă, trântind ușa în urma lui puțin mai tare decât ar fi fost nevoie.

Anca toarnă puțină cafea într-o cană și o gustă: s-a răcit, așa că se apucă s-o încălzească.

— Cosmin a fost tot timpul fricos, nu știu cum să spun. N-a fost smucit ca alți băieți. S-a tot ascuns după soru-sa care când erau mici era aia aprigă, una-două sărea la bătaie cu oricine se lua de frate-său. Și a crescut așa, în umbra ei. Și acum îl văd că ezită, că se ascunde... că nu e sigur pe el...

— Gata, nu-l mai boscorodi atâta pe Cosmin, că mă doare capul. Face și el cum îi e bine. Eu nu pot să-l forțez să se însoare cu Cristina, e decizia lor.

— Anco, parcă nu vrei să-ți vezi copiii aranjați, pe cuvânt! Mă și gândesc câteodată că parcă e un blestem la voi; ce bine și ușor s-au aranjat ai lui Nicușor și ce greu le e la ai voștri!

Marela fierbe și ea odată cu caisele, proțăpită în dreptul aragazului. Cu o mână fumează și cu alta ia din când în când

Întoarcerea

spuma de pe dulceață: nici Cosmin, nici Aura nu par să se aranjeze odată, iar părinții lor sunt indolenți, delăsători, nu fac nimic pentru ei. Cosmin e cu fata asta, Cristina, de niște ani de zile. Fata aproape că s-a mutat la ei, numai din când în când mai dă pe-acasă, iar el, nimic. Niciun gând parcă n-are. Și maică-sa, când o auzi cum face: „e treaba lor”.

Anca o lasă pe Marela să fiarbă și iese din bucătărie cu cana de cafea pe care i-o duce lui Doru „în casă”, adică în sufragerie. Pe urmă se preface că merge la baie, dar de fapt intră în camera lui Cosmin și se prăbușește în pat. E mai răcoare aici, sau doar pare așa, sunt draperiile trase și e întuneric. Cum o să fie fără mama? se gândește Anca și parcă tot corpul îi e mai ușor, parcă levitează puțin la gândul ăsta și-apoi, imediat, îi pare rău. E ca o destrămare pe care o simte în toate celulele când își dă seama cu adevărat că se poate ca mama ei să se apropie de sfârșitul vieții. Pe urmă gândul ăsta se risipește: Marela se ține bine, e încă sănătoasă și în putere, slavă Domnului! Așa s-o țină Dumnezeu, se gândește Anca, plină încă de vinovăție.

A doua zi, marți, vine Beti, cosmeticiana, să-i facă pedi-chiura Mamarelei. Beti și Marela se cunosc de patruzeci de ani și de vreo douăzeci, Beti vine acasă. A lucrat la Igiena pe vremuri, în Centru, lângă Cinema Modern. Fetele din biroul Marelei mergeau la ea și o lăudau că are răbdare, lucrează meticolos și cu simțul răspunderii, nu le taie, nu le înțeapă, ce să mai, e o pricepută. După revoluție a încercat să-și deschidă salon, dar a avut niște probleme, așa că a plecat câțiva ani în Italia. Acolo i-a fost bine o vreme, dar pe urmă s-a despărțit de soț, a făcut depresie și s-a întors; bine că avea încă apartamentul și nu-l vânduse, cum o tot bătea la cap nenorocitul ăla. Marelei i se părea că Beti a trecut pe lângă un mare pericol, bine că i-a venit mintea de pe urmă. La întoarcere, a luat legătura cu vechile cliente, adică noroc că Marela nu-și schimbase numărul de telefon, și prin ea a ajuns și la celelalte, la care a început să meargă acasă. Acum, Beti s-a îngărașat foarte mult, de-abia mai poate urca scările. E nenorocire când merge la

cliente care stau la trei, la patru. Marela îi tot spune că trebuie să slăbească și pe Beti o deranjează chestia asta, dar nu poate să-i arate ce mult o deranjează ca să n-o piardă de clientă. Doar schimbă subiectul.

Când sună la ușă, îi deschide Aura pe care n-a mai văzut-o de foarte mulți ani, de pe vremea când îi tot povestea contabila că nepoata ei se mărită cu unul de la București, dintr-o familie foarte bună. Nu s-a mai măritat și nici contabila nu i-a mai povestit nimic lui Beti, ce-a mai făcut, ce n-a mai făcut nepoata ei. Nici Beti n-a întrebat, știe bine să nu fie indiscretă și să lase oamenii să-i spună doar ce vor ei. Altfel, îi place să vină în casa asta, îi place apartamentul lor, ordinea, îi place foarte mult ordinea, dar așa e când nu ești singur, când ai ajutor. Uite că și Aura s-a îngărașat, și lui Beti îi pare bine, parcă e și Beti dintr-odată mai puțin responsabilă pentru greutatea ei, mai puțin greșită. Dacă și nepoata contabilei...

Pisica neagră o sperie, o vede ca pe un semn rău când îi taie calea în fața ușii de la bucătărie, dar nu zice nimic și, ca de obicei, se duce întâi să bea o cafea și să fumeze vreo două țigări, înainte să se apuce de muncă. O pune pe Marela la curent cu ce mai fac fostele colege, copiii lor, nepoții. Se închid amândouă în camera Marelei, cu paharele cu cremă de whiskey, dau drumul la televizor, cară înăuntru ligheanul cu apă și prosoapele și nu mai ies de-acolo decât peste vreo două ore, desperate după țigări, pentru că Mamarela nu fumează niciodată în camera în care doarme.

— Aura, nu vrei să-ți faci și ție Beti pedichiura? strigă Mamarela din bucătărie și pentru că nu primește niciun răspuns, lasă țigara în scrumieră și se duce să bată la ușa nepoatei. O găsește cocoșată peste birou, la laptop.

— Auro, îndreaptă spatele ăla! O să ajungi babă strâmbă dacă n-ai grijă! Ia spune-mi, nu vrei să-ți faci și ție Beti manichiura și pedichiura? Dacă tot e aici... și cică n-are altă programare până la șase.

— Nu, Marelo, lasă-mă că am puțină treabă.

— Bine, bine, dragă, spune bunica, strâmbându-și în jos colțurile buzelor rujate. Închide ușa cu grijă și pleacă bolborosind

Întoarcerea

„aveți treabă, fir-ar a dracului, nu se vede nimic, dar voi aveți treabă tot timpul...”

Puțin mai târziu, după ce pleacă Beti, când vrea să meargă la bucătărie să fumeze o țigară, Aura o aude pe bunică zicându-i mamei:

— Mai spune-i și tu, că știi că dacă-i spun eu se supără. Ar trebui să aibă mai multă grijă, ai văzut unghiile ei de la mâini și de la picioare? Un dezastru! Alte femei își fac modele, își pun unghii false cu lac permanent, au apărut tot felul de nebunii... Mi-a arătat Beti un catalog. Ea de ce nu face? Și vârfurile despicate, părul mereu ciufulit, firele albe, unde s-a mai pomenit așa ceva? Și hainele necălcate, ai văzut halul în care umblă?

— Hai, mamă, că nu știi mata ce materiale se poartă acuma, ăla e un în care așa are el aspectul, mai necălcat.

Pe Aura parcă o mai înviorează tentativa asta de apărare din partea maică-sii, care continuă:

— Ce vrei, așa a fost ea tot timpul, cu capul în nori, neglijentă. Ce să facem? Mai las-o și matale în pace.

— Las-o, las-o, așa ziceți toți și voi ați lăsat-o și uită-te acuma la ea. Are patruzeci de ani și e singură. Nu tu copil, nu tu soț, nu tu nimic. Din cauza voastră a ajuns cum a ajuns. Când eu v-am spus: mă, nu o lăsați pe Aura la București, că acolo toate se pierd, vai de ele. Dați-o aici în oraș, că vorba aia, și aici e universitate. Voi, nu că fata noastră cea deșteaptă sigur ia burse și pleacă la Paris, la Viena. Poftim Viena. La Livezi pleacă mâine, să taie frunză la câini.

— Pleacă să se odihnească, e obosită, are nevoie de liniște.

— Dar ce e aia, dragă, liniște la vârsta ei, în situația ei? Păi, dacă nu se mai îngrijește și dacă se însingurează, gata, la revedere. Nimeni n-o mai ia! Tu nu te-ai interesat deloc, să vezi, poate băiatul cuiva...

— Gata, mamă, ajunge!

— ...poate are cineva un băiat care tot așa, n-a avut noroc. O îmbrăcăm, o aranjăm un pic, ne dăm și noi interesul, că de-aia suntem familia ei. Ce-i aia să meargă la Livezi să scrie povestiri?

Ce sunt răzgâielile astea, asta fac fetele de liceu, nu ditamai femeile de patruzeci de ani... voi cum permiteți așa ceva?

Când deschide ușa bucătăriei în dreptul căreia stă încremenită fiică-sa, Anca își compune un zâmbet nefiresc și începe să vorbească despre frunzele de viță pe care le-a luat Doru din piață, sunt prea tari, prea ațoase, nu știe cum or să iasă sarmalele; ce altceva ar mai vrea Aura să mănânce? Are vreo poftă? Să-i spună, că-i face. A, da și dacă are timp să meargă amândouă la mall mâine dimineață, devreme, înainte să vină Cosmin, ca să aleagă un cadou pentru alea mici ale Simonei că a fost ziua lor. Poate trec duminică pe la Simona sau poate vine Simona cu copiii pe aici, vedem... Și Aura interacționează calm cu mama, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ca și cum discuția pe care a auzit-o mai devreme nu ar fi rănit-o deloc și nu i-ar fi amintit de sentimentul constant, din spatele oricărei trăiri, că existența ei a luat la un moment dat, în ochii celor din familie, o direcție greșită, pentru care n-o să-și poată răscumpăra niciodată vina, niciodată până la moarte.

A munci și a iubi (sau inima frântă a cărții)

*Si iată-ne și în punctul în care e nevoie să analizăm mai îndea-
sproape conflictul dintre protagonistele poveștii noastre, Aura și
Marela. Conflictul acesta pare să se întetească. Le e și lor, fiecareia
dintre ele în parte, ciudă că nu se pot înțelege și accepta reciproc.
Aura o evită pe Marela, iar Marela se umple de frustrare de câte
ori o vede pe nepoată.*

*Înainte de orice, poate că trebuie să subliniem că viețile celor
două femei s-au desfășurat în perioade istorice cu semnificații opu-
se: una a crescut și s-a maturizat după Al Doilea Război Mondial,
când se construia și se tot construia, când ambiția socială era de-a
face să apară ceva cu totul nou, o organizare nouă, structuri noi,
moduri noi de a produce.*

*Cealaltă a crescut și s-a maturizat în vremuri în care tot ce se
construise „înainte” a fost distrus, s-a fărâmițat, s-a desfăcut și s-a
risipit.*

*Situații radical opuse le-au condiționat, le-au împiedicat și
le-au stabilit reperele, atunci când a fost nevoie să ia decizii. Dar
toate acestea nu alcătuiesc decât cadrul general al poveștii, terenul
posibilului. Un loc încă nu foarte specific al cunoașterii.*

De unde să începem, așadar, ca să le înțelegem mai bine?

Hai să începem de la Frica de Moarte.

*Mirelei i-a fost frică de moarte în copilărie, când se ghemuia
lângă mămica ei, în șanț, sub corcodușii din grădină și când în jurul
lor ploua cu schije. Mămica țipa. Mirela nu știa dacă urechile o dor*

de la țipatul Mămicii sau de la exploziile din jur. O explozie mare și un colț al casei s-a făcut pulbere. Mirelei atunci i-a fost așa de frică încât n-a mai putut să se țină și pe urmă i-a fost așa de rușine încât a fost nevoită să uite tot, absolut tot.

Mă rog, ce a simțit ea în timpul bombardamentelor nu a fost teamă de moarte în adevăratul sens al cuvântului, ci reacția corpului la un pericol extrem, când organismul se luptă ca să regăsească siguranța. A contat mult că atunci Mirela nu a rămas singură. Mămica își ținea ciorchine toți copiii pe lângă ea în șanț, și-n timp ce moartea zburătăcea în jurul lor, haotic, cu o viteză și o violență de neînchipuit, făcând ca organismele să-și activeze mecanisme extreme de apărare, în același timp, simțeau cum freamătă viața în corpurile celor de lângă ei, cum vrea viața să continue, orice s-ar întâmpla. Țipetele mămicii, vibrația corpului ei mare, care încerca să-i țină pe toți adunați, dedesubt, țipetele, tremurul, freamătul vieții care vrea să continue.

Nu. Frica de Moarte cea mai rea a simțit-o Mirela după ce s-a măritat; când bărbatul o apuca de păr și îi izbea capul de perete, când ridica piciorul încălțat în gheată și-o lovea în stomac – după fiecare bătaie, atunci a simțit Mirela Frica de Moarte în sensul cel mai rău. Când se trezea din leșin, bărbatul nu mai era. Mai era doar Moartea în cameră, mai era doar nisipul din urechi, doar întunericul și posibilitatea ca ceva din corpul ei să se fi rupt, sângele să se adune în vreuna din părțile aceluia săculeț care e corpul, mizerie, mizerie prinsă strâns într-un săculeț de piele, gândea Mirela, întinsă pe jos, cu Moartea șezând răbdătoare, plictisită, lângă ea.

În sfârșit, acum, la optzeci de ani Marele îi e frică de Moarte cum nu i-a mai fost nicicând. Moartea poate să vină pe tăcute, fără semne, pentru că așa se petrec uneori lucrurile și parcă gândul ăsta nu a mai pătruns niciodată în mintea ei până acum. Învățase să se creadă nemuritoare, ba mai mult, se crede și azi astfel și se enervează dacă aruncă cineva, altcineva decât ea, vreo vorbă într-o doară despre Moarte care ar fi „în firea lucrurilor”: toți murim. Ceilalți cred că e împăcată cu asta. Și când colo, Mamarela nu poate să accepte, nu poate să înțeleagă că tocmai ea este acum bătrână și se apropie, („firesc”, auzi!), de Moarte. Nu e nimic „firesc” aici. Când

A munci și a iubi (sau inima frântă a cărții)

îmbătrânești nu intri pur și simplu, lejer, în categoria care, în mod „firesc” e sortită morții. De ce toți cred că bătrânețea e o așteptare? De ce n-ar fi atunci viața întreagă o așteptare? Nu, Mamarella nu poate să accepte, sare ca arsă din pat, dimineața devreme, la cinci jumate punct, și începe să strice ordinea lucrurilor de prin casă, doar-doar reușește să-i trezească și pe ceilalți.

Aurei îi e Frică de Moarte prima oară pe coridorul unui bar de zi, într-o dimineață de primăvară când un bărbat încearcă s-o violeze. Senzațiile pe care corpul ei în vârstă de treisprezece ani le încearcă, dorința de a fugi, imposibilitatea de a fugi, excitația, vinovăția, rușinea și teroarea, converg spre Frica de Moarte, fără ca Moartea să se arate, în chipul ei spectral. E peste tot, chiar și în corp, sub formă de plăcere, de excitație, de inhibiție, de rușine. E în prezența aceluși bărbat cu chipul șters de-acum ca de o temperatură foarte înaltă care i-a topit trăsăturile. Măinile, doar ele au formă, mâinile exagerat de mari, care se plimbă pe corpul ei și apasă în locuri care o dor. Frica e un vârtej, ridică apele și în ape plutesc senzațiile din corpul mic al Aurei. Ea nu se simte mică, se simte deja un om întreg, conștiința ei e pe deplin formată, absoarbe totul, interacționează, pune cuvinte pe hârtie. Conștiința ei de-atunci nu poate însă conține Frica de Moarte și uită sau uită tot ce era important. Nu acordă suficientă atenție acelei întâmplări și trăiește cu ea în minte așa cum trăim cu lucrurile pe care credem că nu le putem schimba.

A doua oară Aurei îi e Frică de Moarte din senin, în timp ce coboară scările dimineața, în drum spre birou. Are acum cu douăzeci de ani mai mult și lucrează la Agenția de Marketing de când a terminat facultatea, câștigă destul de bine și șeful îi tot repetă că îi prețuiește talentul și că-și dă seama de ea, că e diferită. Și Aura e mulțumită și într-o dimineață, în timp ce coboară scările, înțelege că dacă ar vrea acum, nu ar putea scăpa din corpul ei, din viața asta, din locul în care e. Nu are unde să fugă. Și chiar acolo, la jumătatea scărilor dintre etajul doi și unu, organismul ei intră într-o alertă falsă, care o paralizează, mâinile și picioarele îi amorteșc și-i transpiră, respirația sacadată o amețește. Se așază pe treaptă; o ia razna, se dă cu capul de un perete, deci asta înseamnă limită, poate

Întoarcerea

chiar moare. Oricum mintea ei produce gânduri, imagini, percepe doar bucata de spațiu-timp elastică în care continuă într-un fel să existe, prinsă. În centrul unui câmp, un câmp foarte plat, fără puncte de interes. Ar trebui să se miște, dar orice mișcare ar fi să facă, nimic nu se schimbă, calitativ. Căldură vâscoasă, din plămâni, totul încetinește, ce i se întâmplă e de nesuportat, și lucrul cel mai rău e că Aura e iarăși singură. În sfârșit, totul dispare ca și când n-ar fi fost. Aura se ridică și merge la birou. Nu s-a întâmplat nimic. A fost doar o dimineață mai ciudată.

Totuși, alte Atacuri urmează și vin aproape zi de zi: plouă cu Atacuri, acasă, în baie, la birou, la cumpărături. Fuga e degeaba; și nemișcarea, și fuga te omoară. Ești una cu pericolul care face pulbere, din interior. Și Aura mănâncă tot mai puțin și fumează tot mai mult și se face tot mai slabă, mai slabă, mai slabă, mai slabă, tot mai slabă și mai slabă și lumea o laudă, Aura, dar ce mult ai slăbit! În ochii lor e bucurie sinceră pentru reușita ei, iar ea în fiecare zi trăiește cu senzația că nu poate să respire. E singură cu Moartea și mintea ei nu poate, nu știe să mai formeze cuvinte. Mama lui Șerban n-o laudă că a slăbit; e-ngrijorată că așa slabă fiind, nu mai are energie pentru câte sunt de făcut.

Aura are un serviciu bun, e tânără și atrăgătoare, are o relație serioasă cu un bărbat inteligent, destul de inimos, care câștigă bine și vine dintr-o familie bună. Un viitor deosebit o așteaptă.

Moartea o așteaptă.

Treptat, nu se mai poate concentra la nimic, ajunge apatică, viața o părăsește. Nu e victima niciunui eveniment intens traumatic, nu există niciun motiv particular, bine identificabil, pentru căderea asta. Totuși, ea are loc. Se întâmplă. Șeful o cheamă la discuții, la el în birou. Nu se mai poate așa. Nu mai dă randament, întârzie cu proiectele, își incurcă toți colegii. Cu părere de rău... trebuie să ia o pauză.

Șerban o cheamă în sufragerie, să stea de vorbă. Nu se mai poate așa. El are nevoie de o viață sexuală normală, pe plan erotic relația lor nu mai merge. N-au mai făcut sex de luni de zile. Aura ascultă totul despre nevoile lui Șerban, pentru el sexul este o parte importantă a relației, gândurile Aurei fug la perechea de chiloți roșii pe

A munci și a iubi (sau inima frântă a cărții)

care a găsit-o prin casă și despre care a crezut că se poate de sincer că îi aparțineau, dar că uitase pur și simplu de ei. De fapt, Șerban are nevoie, a apelat... pentru că ce era să facă.

Se despart. Aura își încarcă lucrurile într-un taxi și se mută la Gigi în apartament, rămâne la Gigi pe canapea câteva luni, și Gigi îi face lapte cald și stă câteodată cu ea, în liniște, pe întuneric, la televizor. Aura rămâne pe canapea până când vând ai ei pământul de la Livezi și cumpără garsoniera și ea se duce să zacă pe o canapea asemănătoare, cumpărată tot de părinți.

Din păcate, trebuie să iei o pauză, nu mai putem continua colaborarea în aceste condiții, a spus Șeful.

Îmi pare rău, dar nu mai avem cum să mai continuăm, a spus Șerban.

Eu sunt nefericit. Eu pierd.

Unde e locul? Unde e adăpostul? Ce poate să facă? Și câtă muncă ar fi de ajuns? Mama lui Șerban îi tot zicea că fumatul ăsta o să fie mare problemă când va rămâne gravidă, plus că băiatul ei inhalează și el... Mama lui Șerban a făcut probabil o petrecere atunci când băiatul ei a dat-o pe Aura afară din casă.

Dar cum să spui asta, cum s-o dea afară! A plecat ea, de bunăvoie! Aura l-a părăsit pe Șerban! Aura l-a părăsit, după care și-a dat și demisia!

Nu mă mai iubești, a zis Șerban, plângând, după ce-i explicase câte nevoi nesatisfăcute are.

Nu mai ești implicată în proiecte, nu mai ești pasionată cum erai la început, a spus șeful.

Și ea, copleșită de vinovăție, le-a dat dreptate. Se poate să nu-l mai fi iubit pe Șerban, așa e, dacă nu putea să facă ce avea el nevoie. Nu mă mai iubești! plângea tânărul bărbat.

Nemaiputând să-l iubească, cel mai corect lucru de făcut a fost să plece din casa aceea.

Nemaiputând să muncească, cel mai corect lucru de făcut a fost să plece de la locul acela de muncă.

Întoarcerea

Spațiul garsonierei nu era nici acasă, nici loc de muncă, așa că a putut sta acolo degeaba, timp de multe luni, cu ochii pe geam, fixați în frunzișul corcodușului. Au venit niște gugustiuci. Și-au făcut cuib. O pisică s-a urcat în copac, i-a pândit. Gugustiucii au scăpat cu viață, dar nu s-au mai apropiat de cuib. Cuibul a fost distrus încet, încet de timp, de vânt și de ploaie. Într-o zi, un papagal albastru scăpat din vreo colivie a aterizat în corcoduș. Avea o dungă roz pe spate, care începea din creștet și se continua până în vârful cozii. A stat acolo ce-a stat până a zburat și Aura nu l-a mai văzut niciodată.

Chiar dacă habar nu are ce-a mâncat în perioada aia, de la tratament, probabil, corpul ei s-a umflat, s-a făcut un corp cât două, cât un corp-mamă, din cele care te apără când plouă cu schije ucigașe. Era în sfârșit un fel de liniștire în acel corp. În sfârșit nu conta cum arată. Indiferența totală; opusul stării în care nu putea să nu se privească din afară, să nu fie conștientă de fiecare detaliu foarte specific al feței, al siluetei, de fiecare mișcare, și să le urască. Cât de urâtă se crezuse. Acum poate că era urâtă cu adevărat. Dar nu știa, nu avea cum să-și dea seama, pentru că nici când își percepea reflexia în geam, nu-și putea recompune chipul. Acolo sunt niște ochi, acolo o gură. Acolo o frunte, acolo un gât. Dacă sunt frumoase, urâte, nu putea să spună. Nu mai vedea decât frunzișul corcodușului din spate, păsările, mașinile din parcare, trecătorii. Nu-i păsa nici că nu mai are niciun ban și că e nevoie să-i trimită mama o sumă în fiecare lună. La treizeci și trei de ani, dacă nu erau mama și tata, și Cosmin, și Marela să-i trimită bani, probabil că ar fi murit.

Pentru Marela, munca salariată a fost o eliberare.

Pentru Aura, munca salariată a fost o închisoare.

Marela i-a spus bărbatului: dacă merg și eu în continuare la serviciu, o să avem mai mulți bani. O să mergem în concedii, în stațiuni. O să primim apartament bun și o să putem pleca de la mama ta. Bărbatul nu prea voia să plece de la părinții lui, din casa în care crescuse, dar voia să aibă o viață mai plăcută. Îi era ciudă pe femeie că ea era cheia pentru o viață mai plăcută; îi era ciudă că o să aibă atâta libertate, că o să meargă singură, în fiecare zi, la

A munci și a iubi (sau inima frântă a cărții)

birou, și că pe-acolo, chiar dacă avea numai colege, totuși treceau tot felul de ingineri și muncitori de pe șantiere. Dacă îl înșela? Dacă își bătea joc de el și-un alt bărbat, în timp ce se culca cu femeia lui, s-ar fi gândit la el și ar fi râs. O furie fără logică îl cuprindea; o bătea pentru că o ura. Și totuși, până la urmă, mai puternică i-a fost dorința pentru o viață mai bună. Și Marela a mers mai departe la serviciu și a ajuns directoare. Politicile vremurilor în care a trăit au salvat o parte din ființa Marelei. Munca salariată, posibilitatea de a se dezvolta profesional, recunoașterea profesională au ajutat-o pe Marela să supraviețuiască; măcar parțial. Marela se simțea liberă în fiecare zi când mergea la serviciu. Acolo n-o ura nimeni așa profund; acolo ținea totul în ordine: cifrele, oamenii, relațiile. Era domeniul ei. Era iubirea ei, munca.

După un an de când și-a dat demisia de la Agenție, Aura s-a angajat la un birou de traduceri. Nu trebuia să meargă decât trei zile pe săptămână, în rest putea lucra de acasă. Cele trei zile de mers la birou erau un chin pentru ea, de-abia se putea târi până acolo. De-abia i se mișca creierul. Totuși își făcea treaba, iar angajatorul, care se cunoștea cu un fost subaltern de-al lui Doru, o lăsa în pace. Era ceva în ritmicitatea și monotonia mersului la birou care o înnebunea pe Aura, deși nu o înnebunise înainte. Zilele semănau foarte mult între ele și treceau repede și încet în același timp. Cu oamenii vorbea ca prin apă. Se prăbușea sub propria greutate, creierul făcea conexiunile foarte greu. Traducea cărțile tehnice și documentele legale fiind doar pe jumătate atentă. Uita rapid ce traduce. Viața era o apă tulbure, fără satisfacții, fără dorințe.

Și totuși, în anul următor, și-a revenit. Încet, și-a recăpătat energia. A redus medicamentele, până nu a mai luat deloc. A reînțepit să citească. S-a înscris la master. A mers la evenimente, la lansări de carte, la cercul de lectură, a descărcat zeci, sute de cărți de pe net. S-a împrietenit cu Cătălina; a reușit să-și amintească dorința de a scrie. În mijlocul acestei transformări, munca salariată devenise o povară și mai grea, o corvoadă nenorocită de care nu avea cum să scape.

Întoarcerea

Cititul și scrisul au făcut-o bine, măcar parțial. Cărțile îi închideau rana; ceva creștea la loc acolo unde fusese pustiu – și de data asta nu era doar o iluzie. Nu era setea cu care se identificase, pe vremuri, pe când avea doar treisprezece ani, cu un bărbat european de vreo cincizeci. Era altceva: începea să se deslușească un loc anume, un loc însorit, printre multe fire încâlcite. Începea să fie aer, să existe cer, liber și deschis. Dăduse la o parte o cortină grea, prăfuită, și în spatele ei găsisse o grădină. În sfârșit, Aura a putut să respire. A respirat adânc. Atacuri n-au mai fost. A citit și a scris, și așa a revenit ea la viață.

Rupturi

Miercuri, pe la ora opt, Cosmin o sună pe Anca și-i spune că abia vineri ajunge acasă; n-au terminat treaba și nici nu poate să-l grăbească pe vecin, care are nu știu câte vizite de făcut pe la rude. Le mai trebuie două zile. Când aude Aura că frate-său iar își amână plecarea, o ia amețeala, după care constată că-i pare bine. I se pare dintr-odată mai simplu să rămână acasă, cu mama ei, decât să meargă singură la țară, unde nu mai are pe nimeni. Câteva zile de locuit cu familia în loc s-o facă să-și ia lumea în cap, au făcut-o să se teamă de izolarea idilică de care înainte i se părea că are nevoie.

Cosmin zice că a fost la Vâlcea și a luat tot ce trebuia; baia e aproape gata, se poate face duș, și merge și toaleta. Aurei vestea asta îi dă o senzație de căldură și de grijă. Se simte totuși câștigată, chiar dacă a pierdut atâta vreme. Până ieri n-a fost decât iritare și sentimentul frustrant de hărțuire, și acum uite că-i e bine, când nici nu se aștepta.

Dar ca să pară serioasă și consecventă în ochii mamei, trebuie să se prefacă supărată. Stă pe recamier, cercetându-și atentă unghiile roase, în timp ce mama se îmbracă să meargă la mall după cadouri pentru alea mici ale Simonei. Părinții își țin hainele în șifonierul din camera Aurei; în rest, au păstrat camera ca pe dormitorul ei și au refuzat să se mute acolo cu totul, oricât de mult a încercat ea să-i convingă să nu mai doarmă în sufragerie ca niște musafiri.

Mama se gândește dacă să îmbrace o bluză cu flori mari și roșii sau una uni, rozalie, cu mâneci fluture. O alege pe cea

Întoarcerea

fără model, zice că merge mai bine cu pantalonii de voal, gri, pe care se chinuie puțin să-i închidă în talie. Pentru că fică-sa stă îmbufnată și-i răspunde monosilabic când ea îi cere părerea, Anca pune iar placa:

— Dacă vrei du-te de-acum, dar fac gălăgie, îți dai seama, taie cu flexul, or să te enerveze...

— Cel mai rău mă enervează că nu mi-a zis clar, de la început, că vrea să mai stea o săptămână!

Mama merge în fața bibliotecuței, se privește din profil, își trage puțin burta, își ține respirația și eliberează, oftând. Își perie energic părul vopsit castaniu, ușor ondulat și repede electrizat. Aura are deodată senzația că un spațiu prea strâmt le conține: aceleași gesturi s-au transmis la ele în familie, între femei; când le vede la maică-sa, le recunoaște perfect; o inundă familiaritatea, căldura, nevoia de a locui din nou permanent aici, cu mama; dar vrea și să scape, vrea și să fi fost alta, să se fi născut altundeva, în alte condiții, să fi deprins alte gesturi și să se afle în altă parte acum, nu cu mama, în camera copilăriei.

— N-a știut nici el. S-a întâmplat să vină băiatul ăla. Hai, te îmbraci? Sau așa mergi?

Întrebarea asta o supără cu adevărat. Nu, n-o să se „îmbrace”. O să meargă fix „așa”, în rochia din material sintetic, cu romburi verzi, de la second. Nici să-și pieptene părul n-are chef, trage peria din mâna mamei când ea i-o întinde și își trece nervoasă buricele degetelor peste țepii cu biluțe în vârfuri. „Lumea” de la mall n-are decât s-o primească exact așa cum e. Îngrijirea e prea scumpă, costă prea mult timp, prea mulți bani, prea mult stres. Și pentru ce? De gura lumii? De ce ne pasă așa mult de această lume și de gura ei? Da, Aura are fire albe, unghiile roase, călcâiele crăpate... dar așa au oamenii! Țsta e corpul uman, așa e obișnuit timpul să lase urme asupra lui. De ce nu ne acceptăm îmbătrânirea? De ce mama ei nu poate s-o iubească exact așa cum e, mai ales acum, când îmbătrânesc amândouă? De ce se uită la ea cu amestecul ăsta de milă și reproș? De ce, de când se știe, privirea mamei o alarmează în loc s-o liniștească? Aurei i se pune un nod în gât.

— Ce-ai, mamă? Ce s-a întâmplat? Întrebă Anca, îngrijorată.

S-a și rujat Anca, s-a dat și cu puțin rimel, arată foarte pusă la punct pentru ora asta destul de mică a dimineții. A trecut și prin perdeaua câtorva pufuri de parfum, așa că acum camera e îmbibată într-un miros și mai familiar, intens, dulce și de care n-ai unde să scapi. Mai demult, Anca folosea parfumuri cumpărate de la Sephora sau alte drogherii, dar de câțiva ani le aduce Beti de la o cunoștință de-a ei toate mărcile posibile, sticle mari, de o sută de mililitri, și în loc să dea patru, cinci milioane pe o sticlă, Anca dă doar unul și ceva. A scăpat-o de o vinovăție, e exagerat să dai totuși atâția bani pe o sticlă de parfum, oricât de frumos ar mirosi. Iar astea de contrabandă chiar miros la fel ca originalele. Nu e nicio diferență. Tot de la ea își iau și Marela, și Tanța... de bărbați nu aduce Beti, că i-ar fi luat și lui Doru, la asemenea preț.

— Ce este, ce ai? o întreabă iar mama, cu impresia că fetei ei i s-au umplut ochii de lacrimi. Îi e tare milă de ea. Chiar așa rău te supără chestia asta cu Cosmin?

— Trece timpul, mamă. Trece săptămâna. Se duce concediul.

— Nu-i nimic, mai ia-ți o săptămână fără plată și gata! Dacă ai nevoie de mai multă odihnă...

— Nu de odihnă am nevoie, am nevoie de timp! De timp plin în care să nu mă gândesc la mâncare, frați, bunici și unghii! Vreau să mă trezesc și eu dimineața și să am în față o zi întreagă în care să nu-mi aducă nimeni aminte că-mi lipsește ceva și că nimic din ce fac nu e bine! Să nu vrea nimeni să mă ajute, să mă facă mai frumoasă, mai atrăgătoare. Vreau să am timp să mă gândesc la viitor și la istorie, și la expresie, și la iubire! Și să scriu.

Mama Anca face ochii mari. Iar nu pricepe ce vrea fică-sa să spună. Cuvintele Aurei îi provoacă un sentiment de penibil, de nepotrivit, ca și cum fata ei tocmai ar fi făcut o criză de isterie acolo pe recamier. Anca se teme de orice ieșire, de orice pierdere a controlului. În realitate n-a fost nicio criză, Aura a zis totul aproape în șoaptă, cu o voce reținută, gâtuită, trecându-și

Întoarcerea

degetele apăsate peste peria de păr. Dar ca de fiecare dată când nu înțelege ceva și când nu știe ce să facă să rezolve necazul, Anca se alarmează. Dacă ar putea, ar ieși chiar acum pe ușă și-ar merge pe jos până la mall. Dar nu poate decât să stea neclintită, cu ochii la fiică-sa și să clipească des, nedumerită, neliniștită.

În timp ce se aude vorbind, Aura își dă seama exact cum o percepe mama: o închipuită, o răsfățată, o imatură. Veșnic nemulțumită. Cu capul în nori. Și așa e, are dreptate. Așa e: lucrurile astea pe care le vrea ea fac parte dintr-o aspirație stupidă. E ridicolă dorința ei de-a scrie; e o caricatură, o glumă. Ceva nepotrivit, forțat, într-un context în care toată lumea e de părere că altele ar trebui să-i fie urgențele, preocupările. Ecolul cuvintelor de mai devreme îi răsună stupid în minte: viitorul, expresia. În cel mai bun caz, e un copil bătrân. În cel mai rău, o narcisică. Oricât de mult ar vrea să prețuiască lucrurile pe care le-a citit, educația și înțelegerea pe care și le-a construit, știe și ea foarte bine că lumea are treburi cu adevărat importante în orașul ăsta: se nasc copii, se îngrijesc bătrâni, se pune de mâncare pe masă. Se muncește salariat și domestic, productiv și reproductiv, se muncește din greu oficial și neoficial, în case, se menține viața unei comunități întregi, se asigură cu mari eforturi viitorul; doar așa are sens să fie pomenit „viitorul”. Ar putea scrie despre toate astea, desigur. Dar până una alta, până să ajungă acolo, trebuie să accepte că ea, cu nevoia ei de timp pentru gândire, nu e decât o închipuită care se sustrage de la munca pe care toți ceilalți chiar o fac, și care e chiar valoroasă. Scrisul ei, chiar dacă ar apărea, n-ar avea substanță, n-ar avea valoare, pentru că viața ei nu are substanță, nu are legătură cu nimic. E un nor plutitor deasupra tuturor lucrurilor importante, materiale, din care rezultă relațiile, obligațiile, atașamentele pe care ea le trădează constant. Scrisul ei n-are cum să aibă valoare dacă ea nu e implicată cu adevărat, cu totul, în nimic, și deci *nu cunoaște*. În timp ce oamenii ăștia se străduiesc și chiar reușesc să mențină viața împreună, se ajută reciproc și se susțin, ca să facă față unei lumi organizate mai degrabă împotriva lor, ea se plânge că o hărțuiesc și n-o lasă în pace să-și caute nederanjată

Rupturi

fericirea într-o activitate solitară și inutilă, de care nimeni în afară de ea nu are nevoie.

— Da, mamă, păi stai să se întoarcă Cosmin și...

Dar înainte să-și termine mama ei fraza, fiica izbucnește în plâns, cu lacrimi și mucii.

*

De pe bancheta din spate a loganului, Aura nu aude ce-și spun părinții ei. Nu-și aduce aminte dacă și când era mică tot așa pățea, dacă ei vorbeau în șoaptă și ea se chinuia să deslușească ce-și spun. Pe-atunci stătea în spate cu Cosmin și era mai mult atentă la el; își făceau de lucru, poate aveau și ei discuțiile lor. Acum i se pare că părinții intenționat vorbesc încet, ca să nu audă ea ce zic. Așa că se mută pe mijlocul banchetei și se apleacă în față, în spațiul liber dintre ei.

— Ce vorbiți?

Mama, din semiprofil, zâmbește puțin stingherită. Tata e concentrat la condus.

— Nimic, nimic, ne gândeam ce să facem acum, la sfârșit de săptămână, dacă s-o chemăm pe Simona pe la noi.

Aura știe că minte, altceva vorbiseră. Tata se preface că Aura nici nu există în mașină, pare supărat pe ea, deși n-are ce motiv să aibă. E captiv în gândurile lui și concentrat la condus, semnalizează din scurt, trage abrupt de volan când virează, se agită când i se bagă unul în față și aproape că dă geamul jos să-l înjure.

E încă devreme și aglomerat, ca de obicei la ora asta.

Blocurile turn, înșirate de-o parte și de cealaltă a bulevardului, împrăstie generoase lumina reflectată în geamurile de la etajele cele mai înalte.

— Unde s-or duce toți ăștia, nu știu, zice el iritat. La școală, nu, că e vacanță. La servicii dacă te gândești că se duc, parcă nu-ți vine să crezi. Locuri de muncă nu sunt, avem cel mai mare număr de șomeri din ultimii douăzeci de ani, totul e distrus, compromis, lumea a plecat la muncă pe-afară... asta e, probabil se duc toți la cumpărături să cheltuie banii pe care îi primesc

Întoarcerea

de la rudele care muncesc prin străinătate. Nu mai ai loc de ei! Când mă duc la Lidl, trebuie să am grijă să mă duc numai la anumite ore, că altfel e prăpăd. Ne călcăm în picioare. Și cică n-are lumea bani.

— Chiar nu are, tată.

— Păi, cum nu are, când magazinele sunt pline de cumpărători. Full.

— E mai complicat. Depinde câte magazine sunt, în ce zone ale orașului. E vorba și de densitate, de căi de acces... Vine lumea care își permite, din mai multe părți. Dar asta nu înseamnă că lumea, în general, are bani.

— Păi câte magazine să fie, sunt multe! Tocmai ce-au mai deschis un Kaufland unde era fabrica de pâine. La nici... eu știu... cinci sute de metri de celălalt Kaufland, unde mergem noi. Țsta e și mai mare! Deci magazine sunt. Și tot se calcă lumea în picioare. La mall, nu mai zic, tot așa, e nebunie la orice oră. Mă rog, nebunia adevărată tot sâmbăta e...

— Nu vii și tu cu noi, tată? întrebă Anca.

— Aia ar mai lipsi. Stau și v-aștept. Să nu vă grăbiți, că n-am nicio problemă să aștept, ascult la radio. Mi-am pus și cafeluța în termos, deci nu vă grăbiți, da?

Doru urăște mallul Fabrica Park, instalat în fostele hale ale Uzinelor¹ unde a lucrat și el niște zeci de ani. După ce a terminat facultatea, de unde ieșise șef de promoție, l-au angajat direct la întreprindere, ca muncitor stagiar, și chiar din timpul stagiaturii a primit o derogare și a ajuns șef de secție. Peste zece mii de oameni, bărbați și femei, lucrau pe vremea aia la Uzine. Produceau transformatoare, mașini rotative, locomotive electrice

---

1. Povestea Uzinelor se bazează pe destinul adevărat al Uzinelor Electroputere Craiova. În deceniile postsocialiste această platformă industrială a fost, la fel ca multe altele, vândută și integrată în circuitul capitalului imobiliar comercial. O relatare documentată, realizată de Ioana Vlad, este accesibilă aici: <https://redurb.ro/note-de-teren-craiova/>

de mină și diesel-electrice pentru transport. Aura crescuse cu denumirile astea și fusese de multe ori la taică-său la serviciu, dar tot nu știa, sau uitase, ce sunt „mașinile rotative” sau „autotransformatoarele”. Se străduise Doru s-o învețe și pe ea, la fel ca pe Cosmin, să le arate cum se fac piesele, să le explice, să le trezească interesul pentru procesul de fabricație și producția organizată, dar nu avusese niciun succes. Aura se uita pe pereți și odată se trezea cu ea că-și eliberează mâna din mâna lui și fuge să cerceteze mai de aproape afișele cu mesaje de protecția muncii. Nici ăla micu' nu era mai breaz, se uita la ce-i arăta taică-său, stătea smirună, dar nu se prindea nimic de el. Cosmin făcuse până la urmă Automatica, se specializase pe calculatoare; o alegere foarte inspirată, de altfel, dacă ar fi completat-o cu mai multă ambiție și dorință de perfecționare. Cosmin nu-i semăna lui Doru deloc, era delăsător și moale, muncea așa, într-o doară, cât putea de puțin, își economisea energia și chiulea de câte ori avea ocazia. Doru se întreba cum îl suportă Dan pe fiu-său, cum de nu-l trage de mânecă. Dan era un ambițios, un băiat tenace, își pusese aproape singur firma pe picioare. E drept: taică-său, inginer agronom, recuperase niște terenuri prin nouăzeci, (afacere despre care Doru nu știa mare lucru și nici nu voia să afle detalii) și îl ajutase foarte mult. Vânduse două sau trei hectare întregi de teren până în criză, la prețuri extraordinar de bune, și adusese capital pentru firma băiatului. Dacă Doru ar fi avut asemenea capital, probabil nu l-ar fi lăsat pe mâna lui Cosmin, că s-ar fi ales praful. Dan a știut ce să facă cu banii; a început de la zero, a avut răbdare, a crescut echipa de oameni... Doru avea tot respectul pentru el, chiar dacă Aura, când vorbeau despre chestia asta, zicea că ce-a făcut Dan nu a fost niciun de la zero. A avut mulți bani, punct. Și nefiind lipsit de inteligență, i-a gestionat bine. Fică-sa disprețuia ca de obicei oamenii și activități despre care, de fapt, habar n-avea. (Ba știu, tată, am lucrat și eu mai mult de zece ani într-o firmă competitivă, pusă pe profit. Știu despre ce e vorba. Aia cu banii trag tare să facă și mai mulți bani și îi exploatează pe cei care lucrează pentru ei, care trag tare doar ca să supraviețuiască, să-și plătească ratele și

Întoarcerea

să-și țină familiile. Unde e meritul patronilor, ia zi!) În fine, o fi contat și că a avut ajutorul ăsta material substanțial. Dar Doru are respect pentru Dan, pentru inteligența lui, și în general, respectă oamenii serioși, muncitori, care gândesc strategic și cărora le place să rezolve probleme. Și nu se poate împăca de fapt, nici până acum, cu soarta pe care au avut-o Uzinele.

În deceniile în care a lucrat el acolo, conducând diferite departamente (că se și transferase la un moment dat, dintr-o parte într-alta), producția era extraordinar de bine organizată și nimic nu părea s-o amenințe. Se producea tot ce era nevoie pentru industriile de extracție, petrochimice, pentru transporturi, fiindcă toate astea pe-atunci funcționau. Și nu se producea la un nivel mediocru. Existau standarde la care colectivele din Uzine trebuiau să se ridice, pe care trebuiau să le depășească. Există cercetare, inovație, inginerii mergeau permanent în delegații de lucru, la stagii de specializare. Doru călătorise destul de mult în vremea aia, în țările din blocul socialist și nu numai. Fusesse în Franța, în Elveția, în URSS, în Cehoslovacia. Era mândru de profesia lui, de ce-i adusese, și nu de vreo proveniență din asta națională. Îl căpiaseră cu patria, care lui așa, ca și concept, i se părea o prostie, retorică goală pentru cine nu are cu ce altceva să se laude. Parcă dacă te-ai născut în conturul hărții ești într-un fel, dacă te-ai născut de partea ailaltă a conturului ești altfel. Dar conturul se schimbă, se mută în timp, în funcție de transformările istorice, de războaie, de! Nu, asta cu naționalitatea era o prostie după el. A, că te influențează regiunea unde crești, relieful, se poate. Aici era altceva. Muntenii vorbeau mai puțin, cei de la câmpie mai mult, mai deschis. Oamenii din regiuni diferite din țară, oamenii care veneau din Deltă, sau cei care crescuseră la malul mării, sau cei care copilăriseră ca el, în sate din zone împădurite, submontane, se manifestau diferit. Adică își manifestau inteligența diferit și totul era ca tu, dacă dirijai colectivul, să știi cum să-i faci să-și valorifice inteligența. Nu de locul unde se născuseră era vorba, ci de cum își cultivaseră inteligența și cum ajungeau s-o folosească. Ce reușiseră să învețe și cum puneau în aplicare. „Ingineri din toate țările, uniți-vă!” zicea el pe vremea aia și râdea.

Rupturi

Internaționala inginerilor. Iubea și bancurile cu ingineri, imediat ce se lua în freză începea să le recite și tot el râdea cel mai tare.

Puțin după jumătatea anilor 2000, Uzinele au fost privatizate, producția a scăzut și valorile de disponibilizări s-au ținut lanț. În anii care au venit, firma franceză care le cumpărase n-a investit nimic și n-a pus pe picioare producția, așa cum promisese, și în cele din urmă a vândut și terenul (aproape douăzeci de hectare), și halele unui mare investitor imobiliar german, care a transformat halele în mallul Fabrica Park și a construit birouri și blocuri de apartamente pe o parte de teren, și case pe o alta. Doru s-a pensionat chiar înainte ca producția să se oprească de tot și a rămas cu o frustrare pe care nici acum nu poate s-o exprime satisfăcător, pentru tot ce s-a întâmplat.

— E parcare asta mereu plină, și dacă te uiți, numai numere din județele de pe lângă noi vezi. Vin de peste tot la mall, să cumpere, să consume, zice Doru în timp ce dă cu spatele ca să parcheze, ținându-se de tetiera din dreapta și uitându-se prin lunetă, pe lângă figura fără expresie a fiică-sii.

— E! Asta e, zice, în timp ce trage frâna de mână. Mergem înainte. Hai, debarcarea. Vă aștept aici. Să nu vă grăbiți.

*

Prin ușa rotativă se scurg deja spre interioarele halelor cu magazine șuvoaie întregi de oameni, șuvoaie care se vor îngroșa, puțin mai târziu, cu cât se face mai cald. Vin să stea la aer condiționat, să bea cafele și să mănânce la restaurantele dinăuntru, în timp ce-și lasă copiii la locurile de joacă special amenajate, supravegheați de studențe, educatoare sau profesoare care și-au luat jobul ăsta peste vară. Podelele sclipesc, spoturile aruncă mici scânteii în jur și alungă orice amintire a luminii naturale. În vitrinele curate, Aura se vede oglindită alături de mama ei. O fiică înaltă, cu aproape un cap mai înaltă decât mama care nu știe să meargă decât cu pași mici și rapizi, la ritmul cărora Aurei îi e greu să se adapteze. Deodată, o bătaie din palme și un țipăt ascuțit, prelung le răsună în urechi și le scoate din reverie.

Întoarcerea

— Extraordinar! face femeia care le ține calea, cu brațele deschise. Extraordinar! Anca!

Și Anca se repede să o îmbrățișeze și s-o pupe, în timp ce Aura rămâne puțin într-o parte, cu jumătate de zâmbet în colț de buze. Acum îi pare rău că nu s-a pieptănat.

Pe Silvia n-a mai văzut-o de vreo cincisprezece ani, de când ea și Anca încă se mai întâlneau la câte o cafea în oraș. E neschimbată, impecabilă, coafată, tânără și tonică exact ca în urmă cu câteva decenii, când nu venea niciodată la ei în casă fără să le aducă o pungă cu bomboane cubaneze, o cutie cu ciocolată chinezească sau măcar câte-o ruladă, una pentru fiecare. Când apărea Silvia în pragul ușii, Aura și Cosmin rămâneau cu gura căscată, încremeniți în fața acelei femei cu formă dreptunghiulară din cauza hainei masive din blană neagră și lucioasă, și cu căciula din puf de lebădă pe cap, mirosind tare a naftalină și a parfum. Ei se uitau la ea cu gura căscată și ea deschidea brațele și zicea:

— Vă pupă mămiica! Frumoșii lu' mămiica!

Și chiar îi pupa apăsat, lăsându-le câte o ștampilă imensă, roșie, pe fiecare obraz.

Spunea mereu că îi iubește la fel de tare ca pe Gogoșică al ei.

Gogoșică, acum un bărbat de aproape treizeci și nouă de ani, Andrei pe numele lui adevărat, e programator și lucrează nu la Dan, ci la cealaltă firmă de IT din oraș, care e un pic mai veche și are mai mulți angajați. Andrei a divorțat acum vreo trei ani și s-a recăsătorit în primăvara asta cu o femeie mult mai serioasă decât prima soție, le povestește Silvia, aproape în șoaptă, în spațiul intim din micul buchet uman pe care l-au format lângă vitrina unui magazin de pantofi. În timp ce povestește, netezește drăgăstos umărul Aurei, cu mâna ei cu unghii extrem de lungi, de culoarea prunelor. Aia dinainte era altfel, nu știu, cheltuia pe machiaj scump, pe tot felul. Era aranjată, frumoasă, de ce să zic, dar vezi, Aura, când aveau un ban în plus, ea în loc să spună să ia ceva pentru casă, eu știu, un fotoliu, o perdea, cheltuia pe îmbrăcăminte și pe excursii. Atât. Haine și excursii.

S-au plimbat... dar pe unde nu s-au plimbat! Pe la Dubai, prin Australia... Și ce s-a ales? Nimic. Praful. Acum, cu actuala, e cu totul și cu totul altceva; o fată foarte bună, chivernisită, cumpătată; cam rece ea din fire, dar nici pe toate nu le poți avea! Tot programatoare, la aceeași firmă cu Andrei lucrează, acolo s-au și întâlnit. Închipuiește-ți, Anca, ea și Andrei economisesc și câte cinci mii de lei pe lună. Îi pun deoparte, că nu se știe. Au apartamentul lor, slavă Domnului. Dar nu se știe. Mai slab cu excursiile, ce-i drept, sper să nu se închidă de tot în casă acuma. Doar birou și pat, birou și pat. Nici așa! Singura supărare e că Andreea (așa o cheamă, chicotește Silvia) nu a reușit până acum să țină o sarcină.

— Ce să-i faci, ăsta e corpul, asta e vârsta, are și ea treizeci și... nouă, zice Silvia, tristă deodată. Dar mai încercăm.

Fața i se luminează la loc când se îndreaptă spre Aura și întreabă:

— Și tu, mamă? Și tu tot cam treișnouă ai, tot pe-acolo. E mai greu, dar încă mai poți să faci. Hai, nu faci și tu un copil?
„Hai, nu faci? Hai, fă și tu un copil!”

Îndemnul ăsta pronunțat cu aceeași lejeritate cu care, în urmă cu niște decenii, ar fi îndemnat-o să deseneze un copil pe foaie.

— Nu. Nu fac.

Silvia se dă puțin înapoi, speriată.

— Cum, nu? Nu se poate, e păcat! E cel mai mare păcat, tare rău o să-ți pară, ai să vezi! Când trece timpul și nu se mai poate... ce-ai să mai vrei să dai timpul înapoi. Câte n-au venit la mine la cabinet, doamna Silvia, vă rugăm, un tratament... dar tratamentul este mii de euro! Ce rost are să aștepti până când chiar nu se mai poate? De ce să nu faci acum, cât încă mai poți? Să știi că încă mai poți! Încearcă! De ce nu încerci?

— Pentru că n-am cu cine.

Dar nu e doar asta. Pe vremea când era cu Șerban era convinsă că o să facă măcar doi copii, dacă nu chiar trei. Dar când se proiecta în viitor, mamă, copiii erau deja mari. Evita să-și

Întoarcerea

imagineze perioada sarcinii, despre care le auzise de multe ori pe colegile ei povestind. Erau povești pe care ea nu le cerea și care apăreau neinvitate, în intimitatea relațiilor dintre femei, în bucătăria Agenției, la prânz sau la vreo ieșire în oraș, cu echipa sau în cele câteva teambuildinguri în care mersese și ea, când mai rămâneau, seara, la povești. Poveștile apăreau când simțeau fetele că pot sau chiar că *trebuie* să povestească. Aura se tot întreba dacă e un impuls narcisic în asta, dacă vor să capteze atenția și emoția, dacă cer compătimire și empatie, mai ales, pentru că în rest, în alte contexte, acasă, în familie, nu prea au parte de ele. Sau dacă e acel tip de povestire prin care te identifici, care garantează pentru tine și pentru ceilalți că aparții. Cele care nu născuseră prin cezariană simțiseră că au trecut foarte aproape de moarte, iar după, trebuiseră să se descurce cu senzația destrămării; cele cu cezariană povesteau lucruri horror post-operatorii. Pe atunci tocmai căpăta amploare imperativul nașterii „naturale”. Povestitoarele înșirau mai întâi avantajele „naturalului” și abia apoi detaliile îngrozitoare despre corpuri care se rup. E „natural” să se rupă, spuneau, nu e bine să tai, să incizezi, să folosești tehnologie făcută doar ca să le fie doctorilor mai ușor. Dar ce doare! Urau sistemul medical de stat, unde aveai parte de dispreț, de neglijență, unde dacă aveai ghinion puteai să și mori. Lasă, interveneau cele care născuseră la privat, că nici la clinici nu e mai bine. Sunt prețuri imposibil de mari, grijă și atenție doar de fațadă, multă superficialitate și nepăsare. Nu-i pasă nimănui de tine, dacă mai nasc o dată cred că la stat mă duc. Nici nu știai cum e mai bine! Începea să se contureze idealul nașterii acasă, cu moașe specializate („ideal” care amintea de felul cum nășteau străbunicele noastre), moașe care știau cel mai bine ce e de făcut și aduceau corpul tău în armonie cu tehnicile ancestrale ale nașterii. Dar ce naiba de tehnici ancestrale? se întreba Aura. Și nașterea asta, ca proces adică, trebuie să se fi schimbat în funcție de condițiile în care au trăit, au muncit, s-au organizat și s-au înmulțit oamenii. Nu are cum să existe un mod unic, fix, „natural” cum ziceau ele, în care poți să naști, așa cum nu este niciun mod unic, fix și neschimbat în care să fi existat specia „om” de la

începutul istoriei și până acum. Corpurile noastre s-au modificat, pielea noastră, mărimea capului, înălțimea, toate au variat în funcție de factori foarte diferiți. Și cu procesul nașterii trebuie să fi fost la fel. În fine, ideea e că lumea își făcea câte o opinie puternică despre cum trebuie să te porți când ești însărcinată, cum trebuie să naști, cum și cât trebuie să alăptezi și cum să-ți hrănești și să-ți educi copiii. Nu se mai putea discuta, oamenii țineau cu dinții de părerile lor și nu acceptau altceva. Când se gândea pe atunci la viitorul ei de mamă biologică de trei copii, Aura prefera să sară peste momentele nașterii și de fapt, și peste cele ale sociabilității, în calitate de mamă. Intuia cum funcționează mitologiile maternității și simțea nevoia să se apere de spectrele gestației și nașterii și creșterii „corecte” a copiilor, de pericolele reale pe care le presupun, sărind peste etapele astea în imaginație. Le privea de sus, de la distanță, de unde n-o putea atinge nimic, și își închipuia cei doi sau trei copii deja mărișori; ce fericire era să-i vadă crescând în imaginație! Adevărul e și că, în familia bogată a lui Șerban, crescutul copiilor n-ar fi fost chiar atât de complicat. Aura ar fi revendicat și ar fi primit timp și pentru ea. Poate ar fi creat, ar fi scris în sfârșit și lumea din jur ar fi susținut-o. Poate ca orice mamă din „lumea bună” a Bucureștiului (din care ar fi făcut și ea parte dacă s-ar fi căsătorit cu Șerban), s-ar fi fotografiat cu bona copiilor și ar fi postat pe facebook, pentru că doar ar fi fost „prietene”. Și ca orice mamă din această clasă socială, s-ar fi plâns uneori de bonă, care ori ar fi vorbit prea mult, ori prea puțin, ori ar fi fost prea implicată, ori nu s-ar fi ocupat de copii atât cât ar fi vrut angajatoarea, așa că Aura ar fi schimbat probabil, mai multe bone. Cu alte cuvinte, ar fi exploatat și ea, la fel ca altele din aceeași clasă socială, mai multe femei, în virtutea inerției clasei sociale în care ar fi urcat.

Și ce mulțumită ar fi fost Marela. Și mama. Ce mulțumită ar fi fost și mama.

Mult mai târziu, după ce s-a despărțit de Șerban și și-a dat seama că nu se simte capabilă, nici fizic, nici financiar și logistic, să crească copii, s-a întrebat și dacă de fapt fetițele, cele trei fetițe din închipuirea ei, cu ochii lor mari și părul scurt, băiețoase,

Întoarcerea

curajoase, și iubirea pe care presimțea că o poate dezvolta pentru ele, aveau într-adevăr legătură cu dorința de a aduce pe lume alți oameni. Și dacă nu cumva în fantasma asta se transpunea dorința de-a simți, în sfârșit, că mama ei chiar e mama ei ade-vărată. Anca ar fi recunoscut-o, poate, și ea. Ceva s-ar fi făcut, poate, la loc. Fiindcă într-adevăr, se gândea Aura, în lumea asta, când naști copii și-ncepi să-i crești, o rețea întreagă se împletește și se organizează, făcută din resursele disponibile și din atenția de care oamenii sunt capabili. Existența ta capătă altă intensitate. Devii un punct nodal, de-acum mai precis definit. Când n-ai născut copii, când nici nu crești vreunii, ești mai degrabă o absență. Punctul de ruptură de unde totul începe să se sfâșie. Înainte, acum și mâine curg nediferențiat, inegal, indiferent. Fluiditate; necunoscut.

Și pe când gândurile astea infuzează mintea și corpul Aurei, norii pufoși ai miezului de vară plutesc peste fostele hale industriale și peste parcare plină de mașini ca impresia de zâmbet pe un chip adormit. Jos, înăuntru, o întreagă și intensă dinamică a dorințelor își vede și ea de mersul ei.

— ...sigur îți găsești pe cineva, continuă Silvia, nu-mi fac absolut nicio grijă! Ești pe aplicațiile astea noi de-acuma, pe Tinder, pe... cum le zice? Este imposibil, imposibil să nu-ți găsești pe cineva în ziua de azi pe internet. Te aranjezi, îți faci niște poze și gata! Păi asta, fata Luminiței – tu știi unde a ajuns, Anca? Pe Coasta de Azur! S-a măritat acolo cu un tip care are restaurant de cinci stele... bucătar el. Eh, să mă ierte Dumnezeu, fata e de cinci ori mai citită, a făcut două facultăți, limbi străine și nu mai știi ce. Dar e pe Coasta de Azur! Așteaptă primul bebe acum...

Sub ploaia de cuvinte a Silviei și sub impresia gândurilor care încep să se învălmășească, percepția de sine a Aurei se ofilește. Își privește forma corpului reflectată în vitrina magazinului și nu se recunoaște, nu înțelege de ce e ea femeia de acolo și se întrebă de ce tocmai azi a ieșit din casă nepieptănată, îmbrăcată

în rochia verde din material sintetic, pescuită dintr-un second din cartier și deloc potrivită pentru căldurile astea. Când în cele din urmă transpirația învinge deodorantul, rochia începe să emane un miros foarte urât. Aura speră ca mirosul să nu plutească și rămâne, atât cât mai durează discuția cu Silvia, cu brațele foarte apropiate de corp.

*

În mașină, când Anca îi povestește lui Doru cu cine s-au întâlnit la mall, el explodează:

— Să n-o văd! Nici pe ea, nici pe curva aia masculină de bărba-su. Jigodii! Javre! Se laudă că ei au făcut bani cinstiți, că i-au muncit. Sigur, din cabinetul coanei Silvia au făcut ei bani, nu din dosarele lui Costi. Din șantaj, din aia au făcut, din jecmănit oamenii. Asta după ce pe vremea ailaltă, când venea Silvia la controale la noi la Institut, se rugau angajatele de la mine din departament să nu le facă raport când le prindea!

— Da, Dorule, așa este, ai dreptate... dar le-a și ajutat pe foarte multe, să știi. Și pe Luminița, că tot vorbirăm de ea și de fiică-sa, care cică e pe Coasta de Azur, s-a măritat acolo cu un francez. Și pe alte colege de la mine din birou le-a ajutat. Îi aduceau ciorapi, cafea, ce putea fiecare, dar ea chiar le ajuta, chiar dacă se risca destul. Părerea mea e că Silvia a avut tot timpul suflet bun.

— Ce suflet bun, mă, Anca, pentru bani și servicii le ajuta! Plus că mai lasă-mă cu fandosita aia, m-am întâlnit cu ea la piață, parcă era regina Angliei, rujată, machiată, cu haina de blană pe ea, printre cartofi. M-a întrebat dacă tot „la bloc” stăm. Stăm, îmi venea să zic, că n-am furat, n-am jecmănit ca voi!

— Nu știam că ești așa pornit pe ea, tată. Bine că n-a vrut să vină pe la noi, la cafea. Noroc că a zis că e ocupată. O fi știut ea ce-o fi știut, te-o fi văzut ce frumos te-ai uitat la ea când v-ați întâlnit la piață.

— Doamne maica domnului, face Doru, uitându-se în spate la fiică-sa, jignit. Ai invitat-o pe aia la mine în casă?

Întoarcerea

— Da, și uită-te înainte, nu te mai întoarce la mine, că facem accident. N-auzi că nu știam că n-o suporti! Mereu venea pe la noi când eram mici...

— Atunci venea pentru că nu ne dădeam seama ce jigodii sunt! Și ea, și bărba-su. Abia după revoluție ni s-au deschis ochii. De mulți ne-am dat noi seama după revoluție...

— Așa e, așa a fost. S-au rupt prietenii, s-au despărțit oamenii. Asta fac banii. Înainte eram toți uniți, ne vedeam pe la mese, mergeam la baltă, mergeam în concedii. Pe urmă...

Anca oftează. O doare sufletul de fiecare dată când se gândește la cum s-au rupt prietenii în anii nouăzeci. A intrat o vrajbă între oameni, o ură care înainte parcă nu existase, sau cel puțin nu la o asemenea intensitate. Situațiile vecinilor de la bloc au ajuns să difere rapid. Unii, ca părinții lui Gigi, au intrat aproape imediat după optzeci și nouă în comerț. Și-au păstrat o vreme și locurile de muncă, de funcționari administrativi, dar pe lângă asta, mergeau lunar la turci și cumpărau blugi, bomboane, mici obiecte de uz casnic, pe care le vindeau vecinilor. Au strâns bani și, prin relațiile pe care le aveau, și-au deschis o gheretă în complexul comercial din cartier. Vindeau la început doar suc și înghețată la dozator, dulciuri, țigări și băutură. Mai încolo și-au făcut și cuptor de pâine. Aura își amintește perioada când rămânea cu Gigi la teighea, când îi mai țineau uneori, pentru o oră sau două, locul lui tanti Tanța. Mai târziu, când au apărut și s-au înmulțit foarte mult supermarketurile, afacerea lor n-a mai mers, au închis-o, și situațiile celor două familii, a Aurei și a lui Gigi, s-au egalizat cumva, din nou. În aceeași perioadă au redevenit apropiate, mama Anca și tanti Tanța, și au început să meargă împreună în excursii bisericesti.

Alții s-au îmbogățit însă enorm, peste noapte. Silvia și Costi au început să meargă în vacanțe în străinătate, s-au mutat la casă, și-au cumpărat mașini de lux. Silvia purta bijuterii de aur pe care Anca și-acum și le amintește. Era aranjată așa cum ea, Anca, nu mai văzuse niciodată pe nimeni, nici măcar la televizor. Mergea la gimnastică aerobică, la salonul de coafură, săptămânal, și la București, la cumpărături de haine. Aura nici nu

și-o amintește din perioada aia, pentru că pe-atunci a văzut-o tot mai rar. Îi mai vizita uneori, le aducea nimicuri copiilor, dar Anca se încorda din cauza apariției ei, a luxului pe care îl afișa și care făcea ca tot interiorul apartamentului lor să pară decrepit, nedemn. Bineînțeles că până la urmă nu a mai venit deloc pe la ei. Doru și Anca au rămas salariați atât cât s-a putut, chiar dacă Anca s-a mutat la un moment dat pe postul de contabilă șefă la firma franceză care preluase fabrica de confecții de la noi din oraș. Ultimii aproape zece ani de vechime de acolo îi are. Totuși, veniturile lor au scăzut tot mai mult, iar ei au rămas pe loc, în același apartament de la parter, cu aproximativ aceeași mobilă pe care o au și acum, într-o situație generală care începe să pară, prin comparație cu a foștilor prieteni, mai degrabă modestă. Bineînțeles că Silvia nu i-a mai vizitat.

Și da, Doru are dreptate să spună și despre ea că „a furat”, chiar dacă sensul cuvântului are aici o nuanță foarte specifică. După optzeci și nouă, Silvia a rămas medic ginecolog la spitalul municipal, dar și-a deschis, către finalul anilor nouăzeci, și un cabinet particular. A putut în felul ăsta să-și redirecționeze pacientele către cabinetul unde susținea că are aparatură mai performantă și condiții de o mie de ori mai bune. Nimic nu ar fi fost posibil însă dacă soțul ei, procuror, nu ar fi învățat diverse dosare, nu ar fi șantajat, cel mai probabil, lumea pe care o ancheta. Detaliile acestor învățeli rămân obscure. Poate că nici Doru nu le cunoaște, poate doar le bănuiește, sau poate le cunoaște și nu vrea să discute cu Aura despre ele. Cu Anca a discutat, dar Anca preferă să țină lucrurile separate, relația ei cu Silvia separată de relația dintre cei doi bărbați și de activitatea reprobabilă care le-a adus Silviei și lui Costi poziția de clasă pe care o au acum. Anca ține mai mult la amintirea meselor festive, a concediilor, a ieșirilor la baltă, duminica. Ancăi i-au plăcut mereu sărbătorile, i-a plăcut să se adune lumea, să fie râsete și gălăgie, să stea la grămadă și vecini, și prieteni, și familie. Când mergeau la baltă, mergeau și câte trei, patru mașini. Erau ei, era familia Rusu, erau ceilalți vecini mai în vârstă, cei care îi ajutaseră să obțină apartamentul, adică tanti Verona și nenea Lulu,

Întoarcerea

erau Silvia și Costi și Gogoșică. Mergeau cu mașinile burdușite cu scaune și mese pliante, umbrele de soare, navete cu sucuri, tot ce trebuie pentru grătare, jucării și saltele gonflabile. La baltă dădeau drumul la casetofoane, pregăteau salatele și ce era de pus pe grătar, instalau undițele, umflau saltelele cu pompa de picior, în timp ce copiii se împrieteneau cu alți copii din alte grupuri și trebuia să stea tot timpul cineva cu ochii pe ei, să nu se îndepărteze prea mult.

De când a zis mama „mergeam la baltă”, Aurei i-a revenit în fața ochilor imaginea veche cu părinții ei și cu prietenii lor pe nisip, văzuți din larg, de la o distanță bună, de mai mulți metri. Cum ajunsese așa depărțitor, nu-și aduce aminte, de obicei în perioada aia țipau la ea să rămână la mal. Îi vede pe toți în costume de baie, bronzăți, așezați pe scaunele pliante, la măsura. Aude piesele de remi și răsetele lor sparte, vocile lor stridente. Îl vede pe tata cum se ridică să toarne țuică în pahare. (La întoarcere toți șoferii erau puțin afumați, iresponsabilii de ei, și mergeau la risc.) Alături, parcat la umbră, e Fiatul roșu, cumpărat de Măița și Tăițu drept cadou de nuntă pentru Doru și Anca, din economiile lor. Cea mai frumoasă mașină din parcare, Aurei așa i se părea, n-o întrecea decât motocicletă cu ataș a unui inginer care stătea în blocul de vizavi, la etajul trei și care nici n-o prea mișca din loc. Fiatul lucește în amintire, roșu ca cireșele, și pe capota lui dansează peștițe umbrele sălciilor. Soarele frige tare, Aura parcă-l simte pe spate, lumea poartă pălării și se adăpostește sub umbrelele împărțite în felii colorate. Coco sigur doarme pe undeva, într-un hamac. Muzici cu purici se aud dimprejur, fire de fum se ridică din micile vetre improvizate pe mal. Din loc în loc, scăunele și cutii de pescari, abandonate. Sentimentul din amintire e că timpul trecea foarte încet și că totul părea că va rămâne mereu la fel, neschimbat, familiar, ușor frustrant, dar familiar și sigur, ca atunci când legănată de apa verzuie, în lumina foarte albă a verii, Aura aproape adormise pe saltea. E o amintire generică, poate, una dintre multele care contopesc momente diferite. Și da, poate comuniunea asta în

care trăiau avea încă de pe atunci un caracter de clasă destul de clar. Erau totuși, cu toții, oameni cu funcții, muncitori cognitivi, intelectuali cum își spuneau ei. Ingineri, medici, funcționari. Cultura lor era muncitorească, dar rangul lor crescuse și indiferent dacă voiau sau nu să o recunoască, li se simțeau superiori muncitorilor simpli. Pentru copii, la fel, aveau planuri mari. Cumva, poate că cei asemenea lor au văzut în întoarcerea de la socialism la capitalism, o șansă pentru copii, să crească și mai mult în statut. Să le fie și mai bine. Cu timpul și-au dat seama însă că s-au înșelat.

După optzeci și nouă, Doru a înțeles destul de repede ce se întâmplă, cum se fragmentează și se risipește o industrie pentru construirea căreia munciseră atâția oameni, atâția zeci de ani și de pe urma căreia își făcuseră viețile, nu doar pentru că aveau loc bun de muncă, ci și pentru că aveau mândrie profesională, relații profesionale, colegiale și de prietenie. Vedeă și înțelegea și că oricât ar vrea să se împotrivescă, nu are niciun rost. Alte forțe erau la lucru acum, altele decât cele de dinainte de schimbarea de regim. Îi era teamă și că se apropie de mijlocul vieții; voia să se adapteze la schimbare, să-i facă față, dar i se părea și că pentru el e prea târziu atunci, la patruzeci de ani, ca s-o mai ia de la început. Alții așa făcuseră; intraseră în afaceri, alergaseră la turci și înapoi, aduseseră marfă și-o întinseseră pe canapeaua din sufragerie unde își poșteau vecinii, să cumpere. El nu putea să facă așa ceva, i se părea că e sub demnitatea lui. Dacă ar fi fost mai tânăr, poate că ar fi încercat, dar la vârsta aia și cu toată activitatea pe care o avea în urmă, nu. În optzeci și nouă, intra deja pe ce simțea cu teamă că e panta descendentă a vieții, iar contextul nu-i era deloc favorabil; poate avea să fie însă pentru copii, pentru fată, pentru băiat. Dacă îi ținea ca lumea sub control, dacă îi direcționa cum trebuie, poate aveau să-și facă vieți mai bune, să profite de schimbarea asta și să iasă chiar bine din ea. Așa gândea Doru pe-atunci, spre jumătatea anilor nouăzeci. Mai încolo a fost nevoit să accepte că nici copiii lui n-au putut profita. Poate greșise el cu ceva, poate așa fuseseră ei făcuți. Nici șmecheri și escroci, cum fusese Costi, dar nici

Întoarcerea

muncitori și întreprinzători ca Dan, care știuse așa de bine să-și gestioneze firma de IT.

Și totuși, chiar dacă relațiile de familie s-au schimbat și s-au rupt imediat după optzeci și nouă, rețeaua de relații a rămas în parte funcțională. În realitate, s-a dovedit un instrument vital pentru supraviețuirea colectivă și s-a putut menține sau reface în ciuda ideologiei neoliberale care vreme de trei decenii a insistat pe individualism și pe meritul pe care ți-l aduce capacitatea de a te descurca pe cont propriu. La oamenii din orașul nostru, chestia asta nu prea a prins. Și-acum, când cineva se îmbolnăvește, rețeaua e pusă imediat în mișcare: rudele, prietenii, vecinii, cunoștințe cu care n-ai mai vorbit de douăzeci de ani, se oferă, dacă apelezi la ei, să-ți facă legătura cu medici specialiști. Sau când cineva are nevoie să se angajeze, rețeaua se activează și nu se oprește din zbârnâit până nu găsește un loc de muncă potrivit pentru omul care caută. Dacă sunt unii care te refuză, ai grijă să afle lumea că te-au refuzat, să afle cum nu și-au făcut datoria în cadrul rețelei.

Când Doru a fost să se tundă, cu două săptămâni înainte de venirea Aurei, frizerul i-a povestit că băiatul lui, angajat în prezent la o firmă de curierat, vrea să dea la facultatea de stomatologie. Așa că în aceeași seară, Doru l-a sunat pe un fost coleg de serviciu, a cărui nevastă încă predă la facultate, și l-a întrebat dacă poate să vorbească cu băiatul, să vadă ce are de făcut. Nu se știe exact ce ajutor o să primească, și depinde și de el, cât e de hotărât, dar ce e sigur e că e mai susținut decât ar fi fost în lipsa rețelei.

Pe Aura o impresionează mereu rețeaua, mai ales că nu se bazează doar pe legături de familie și nici doar pe legături între oamenii dintr-o singură clasă socială: profesori universitari ajută copii de muncitori, iar asta se întâmplă poate și pentru că, la rândul lor, profesorii universitari tot copii de muncitori au fost. Poate că asta se întâmplă pentru că cei mai mulți oameni cu ceva ranguri mai înalte nu provin din vreun strat social care acumulase putere și bogăție de generații întregi. Poate se întâmplă

Rupturi

pentru că trecerea de la capitalism la socialism a fost, în regiunea din care face parte și orașul nostru, mai degrabă o trecere de la societate agrară la un socialism de stat specific. Și poate că rețeaua funcționează și acum pentru că, în ciuda diferențelor dintre oameni, majoritatea provin din cam aceeași sărăcie. Pentru Aura rețeaua chiar e impresionantă și, dezdăcinată și singură cum e acolo, la București, îi e de-a dreptul frică de viața în afara și în lipsa ei.

Perioada albă

După ce a apărut *Slava*, Cătălina și Aura n-au mai vorbit niciodată.

Dar au mai rămas o vreme prietene pe facebook.

În anii care au urmat, lucrurile au început să se schimbe în literatura de pe la noi, pe care până nu de mult Aura o simțise atât de alienantă. Tensiunea dintre curentul violent clasist, rasist și misogin, și cel progresist care adia dinspre Vest, resimțit într-o mică, dar importantă parte din romanele contemporane traduse și vândute cu succes de edituri, tensiunea asta trebuia să se descarce cumva, să fie procesată prin apariția unor forme de expresie care să-i dea un sens și să facă inteligibile conținuturi până atunci neînțelese.

Neștiută de nimeni și plutind printr-un fel de univers paralel, multă lume citea, la fel ca Aura, aproape numai în engleză, poezie și teorie feministă, utopii revoluționare, romane contemporane queer, teorie decolonială și socialistă. Destul de rar, lumea asta care trăia cu senzația că fusese dată afară din propria limbă, citea și publicațiile independente pe care le scoteau grupările radicale anarhiste, asemeni celui care organiza cercul de lectură din fosta fabrică din centru, pe care îl frecventase și Aura într-o vreme. Fanzinele tipărite cu fonduri puține, distribuite gratuit prin facultăți, teatre, librării și baruri, dar numai în marile orașe, fuseseră pentru câteva sute de oameni ca o gură de aer într-o atmosferă literară altfel sufocantă, în care nu apăreau

decât sporadic voci asumate și puternic politice, imediat demonizate, izolate și hăituite. Părea pe-atunci că nu există șanse ca ideile răspândite prin publicațiile radicale să prindă rădăcini și altundeva decât în celula cea mică în care erau produse.

Dar nu era chiar așa. În aceiași ani, mișcările civice căpătau amploare. Libertățile individuale fuseseră totuși una dintre cele mai importante promisiuni ale capitalismului, iar capitalismul alimenta uneori cu fonduri revendicarea lor. Feminismul liberal cerea întărirea legislativă a dreptului de a alege și garantarea accesului femeilor la poziții de putere. Mișcarea LGBTQ+ cerea dreptul la căsătorie și la recunoașterea identităților și orientărilor diverse. Oamenii educați din clasa de mijloc aspirantă revendicau drepturi individuale, cereau reprezentare, acceptare și integrare, cu o efervescență care din mișcările împotriva inegalității economice lipsea. Nefinanțate și sabotate în diverse feluri, protestele sindicale erau, în anii aceia, firave, aproape inexistente. Ele fuseseră cele descurajate sistematic în perioada „tranziției”, odată cu distrugerea serviciilor sociale, a locuirii publice și a industriilor aflate în proprietatea statului.

Foarte puțini intelectuali făceau o critică dinspre stânga a acestor transformări. Discursul socialist, dacă exista în mainstream, era firav. Câteva voci, ici, colo, în ziarele de mare tiraj. Și după ce că era mic, acest discurs se mai și dovedea de multe ori retrograd, rigid și neinteresat de tot ce se grăbea să catalogheze drept „politici identitare”: feminism, antirasism și luptele aferente, despre care spunea că nu au nicio legătură cu socialismul, întârziind astfel formarea curentului politic atât de necesar al unității tuturor luptelor. El spunea despre toate cele de mai sus că sunt, în toate formele lor, chestiuni pur liberale, care pe adevărații socialiști nu i-au interesat niciodată.

Marșurile și adunările publice erau, într-adevăr, organizate cel mai des de asociații liberale și depășeau rar cadrul politic al drepturilor omului. Totuși, pentru că aveau vizibilitate, ele popularizau, în diferitele straturi ale mediilor educate, cuvinte

Perioada albă

care până atunci fuseseră respinse violent de mediul literar conservator.

Acesta din urmă demonizase perseverent tot ce numea „corectitudine politică”: adică luptele pentru eliberare de orice fel, pe care le trecuse la grămadă în categoria „boli” sociale. Adică a comunismului. Timp de aproape treizeci de ani, conservatorii încercaseră să ne convingă că orice idee progresistă duce în cele din urmă la comunism, acest cancer social, și că „sănătatea” noastră stă în revenirea la valorile tradiționale, la biserica ortodoxă, la sfinții părinți ai filosofiei occidentale, la tot ce e clasic și fix.

Dar chiar dacă se băteau cap în cap discursiv și chiar dacă părea că există o opoziție de nedepășit între ei, conservatorii și liberalii se întâlneau prin interesul lor de a-și păstra puterea. Îi unea lupta împotriva discursurilor radicale de stânga, care deși încă slabe ca trenduri politice serioase, erau portretizate de conservatori și liberali deopotrivă drept cel mai aprig dușman. Trecutul o demonstrase: comunismul fusese atât călăul preoților ortodocși și al marilor afaceriști, cât și călăul femeilor și al minorităților etnice și sexuale!

Comunismul, spuneau conservatorii, îi asuprise pe popi, confiscase proprietățile, distrusese satul patriarhal tradițional care funcționa în ritmuri „firești”, masculinizase femeile și feminizase bărbații, susținuse tot felul de discursuri despre „egalitate”, când se știe că firească e ierarhia, firească e inegalitatea; comunismul aruncase intelectuali de marcă în închisori.

Comunismul fusese un dezastru de la un capăt la altul. Comunismul nu e o idee la care un om normal s-ar putea întoarce vreodată. E susținut doar de nebuni și proști. Nu poate exista decât o lume: lumea proprietății și afacerilor, a inițiativiei private, a investițiilor, a creșterii și a dezvoltării, a libertății religioase, a „firescului”. Comunismul e nefrecventabil. E o idee sucită și nenaturală, spuneau conservatorii. O anomalie.

E un exces de supraeu, continuau liberalii. E susținut de persoanele moraliste, care au probleme cu limitele individuale,

Întoarcerea

de gregari, de autoritari, de micii dictatori. De cine iubește dictatura. Comunismul interzisesese avortul și asuprise persoanele queer, inventând sexismul și heteronormativitatea. Comunismul sărăcise oamenii și îi adusesese prin paternalismul lui într-o stare de dependență, îi învățase să ceară, să vrea să primească de la stat. Săracii merituoși nu stau niciodată cu mâna întinsă, muncesc, nu așteaptă să le dea statul paternalist de pomană! Comunismul, chiar dacă a murit și nu se mai poate întoarce, e încă, paradoxal, viu și prezent. Îl susțin cei care-o duceau bine pe-atunci (turnători și semidocti) și asistații sociali ale căror voturi sunt cumpărate până în ziua de azi (ce rușine!) cu o pungă de zahăr și un kil de ulei. Oamenii ăștia au distrus țara; oamenii ăștia ne țin pe loc; comunismul – mereu o anomalie, s-a construit în jurul lor. Comunismul e ceva care nu ține cont de „natura umană”, care nu ține cont de nevoia individuală de a fi altfel, de a fi propriul tău șef și reper, de a-ți exprima personalitatea, de a trăi independent, spuneau liberalii. Comunismul distruge dreptul de a avea și de a alege, dreptul femeilor de a vota și de a avorta, dreptul persoanelor queer de a iubi pe cine vor.

Fascismul și comunismul sunt același lucru, spuneau și conservatorii, și liberalii, tare, într-un glas. Dar comunismul e mult, mult mai rău, șopteau tot ei.

Și în mainstreamul literar exista consensul că trecutul comunist a fost cel mai mare dezastru din istoria noastră. Nu fascismul, nu holocaustul din interbelic, ci comunismul.

Cine știe unde ajungeam dacă se continuau politicile din interbelic? Cine știe unde am fi fost! a întrebat odată retoric, la o emisiune TV, un scriitor celebru mai puțin pentru ce publicase și mai mult pentru ieșirile lui transfobe de pe facebook.

Și totuși, în ciuda acestui consens, exista și o contradicție pe care fiecare dintre profesioniștii literaturii se străduia în mintea lui sau a ei s-o rezolve. Trebuia să fii mai degrabă conservator – adică să zici că Literatura nu are gen și că discursul de emancipare a minorităților sexuale e exagerat și exaltat, un împrumut

forțat din Vest – dacă voiai să te înscrii în structurile autohtone de putere și să fii chemat în continuare la festivaluri naționale și la conferințe la Ateneu, la ateliere cu studenți organizate în incinta mănăstirilor, ca să-ți păstrezi legăturile cu redacțiile revistelor unde media de vârstă a colaboratorilor depășea șazeci și cinci de ani.

Dar trebuia să fii liberal dacă voiai măcar un pic de deschidere internațională. Trebuia să-ți dovedești calitățile de *influencer* pe social media, de *promoter* al propriilor cărți și al brandului tău personal, să vorbești despre egalitatea dintre femei și bărbați ca despre ceva civilizat, ba chiar, la extrem, să susții că *Love is love* și că nu e dreptă discriminarea împotriva diverselor genuri și orientări. Trebuia să te intereseze că există totuși oameni săraci și să-i portretizezi cât mai fidel, în toată mizeria lor, în literatura ta. Trebuia să susții că nu ești rasist, în același timp în care trebuia să susții că un roman făcut în proporție covârșitoare din limbaj rasist nicăieri contestat, nu este nici acela rasist. Și așa mai departe.

Pe rând, fiecare în ritmul său, profesioniștii literaturii au învățat să joace la două capete. Unora parcă le-au crescut la propriu două capete: în funcție de context, apăreau cu un cap sau cu celălalt. Capul de scriitor care amintește întotdeauna de fenomenul Pitești, de Gulag, de Stalin, de suferința celor torturați de tortionarii comuniști în închisori, de chinul provocat de lipsa libertății de expresie în cultură, capul de scriitor care susține numai Literatura de valoare, ortodoxia ca pilon indiscutabil al culturii noastre locale și un anume „firesc” biologic implicit cam de necontestat, acest cap apărea întotdeauna la sărbătorile din țară. Adică la festivaluri mai puțin *cool*, la postul național de televiziune între două emisiuni religioase, pe scenele mai prăfuite ale vechilor instituții, la Ateneu.

Celălalt cap era al unui scriitor care are grijă să sublinieze mereu că fascismul și comunismul sunt același lucru, că interzicerea avortului a fost inventată și aplicată cu mârșăvie de comuniști și doar de ei, că în comunism a proliferat cel mai dezgustător cult al personalității în care scriitorii efectiv susțineau

Întoarcerea

puterea ca să obțină privilegii (nu ca azi, când totul e pe merit personal). Era capul unui scriitor mai rafinat, care merge la biserica nu pentru că este vreun încuiat, ci pentru că ortodoxia face parte din practica sa politică decolonială. Un cap care înțelege faptul de a avea copii ca pe o ocazie să discutăm despre diviziunea muncii pe gen, despre munca neremunerată, domestică. Un cap care apărea, prin urmare și în țară, în publicațiile și la emisiunile mai moderne, dar care se ivea mai ales în străinătate, purtat prin institutele culturale române, care îl trimiteau la rezidențe, la festivaluri, la târguri, la tot felul de manifestări.

Mulțor scriitori le-au crescut pe-atunci aceste două capete deosebite.

În fine, undeva departe, atingând doar tangențial marginile acestor fluxuri dominante de idei și interpretări, și contaminându-le vrând-nevrând, mai existau la noi, de ani buni, și câteva edituri care publicau teorie radicală de stânga. Când ele au început să scoată literatură autohtonă angajată politic, cititoarele care se simțiseră atâta vreme străine în propria limbă și pe care le sufocau și conservatorii, și liberalii, au răsuflat ușurate. Momentul a avut intensitatea unei regăsiri. Au apărut o mulțime de poete și poeți foarte tineri; s-a constatat și că, ani la rând, multă lume scrisese poezie și proză feministe, queer, socialiste, dar nu avusese curaj să-și scoată cuvintele la lumină. Micul mediu literar independent și asumat politic a scos volume colective, broșuri, a organizat lecturi și festivaluri de literatură angajată; și a contestat deschis centrul, făcând loc pentru schimbări.

Reacția centrului a fost mai întâi represivă. Tot ce se publica la micile edituri angajate politic era lipsit de valoare și amintea periculos de mult de un trecut traumatic. Totuși, lumea se înghesuia să citească și să scrie astfel de literatură, așa că metoda represivă a fost destul de repede abandonată. Editurile mari au sesizat imediat posibilitatea profitului și au început să traducă și să publice mai sistematic literatură politică, având grijă întotdeauna să-i îmblânzească mesajul prin ambalaj: prin textele

de pe coperta patru, prin imaginile de pe coperte, prin discuțiile de la lansări, care contraziceau uneori profund mesajul cărților pe care le promovau.

S-a produs o harababură totală. Și scriitorii, și criticii, le-neși și oportuniști, preluau termeni fără să-i înțeleagă, fără să se documenteze, doar de teamă să nu rămână în urmă, și ori îi contestau cum puteau, ori și-i însușeau în moduri hazlii. Au ieșit la suprafață încă o dată, și mai pronunțate, ignoranța și răutatea, s-au văzut iar disperarea și oportunismul.

Apoi agitația s-a întetit. Au fost scrise mai întâi articole, urmate de cărți întregi, cu ocazia cărora lucrurile au început să se reazeze la centru. Termenii preluați din mediile radicale, care circulasera până în urmă cu câțiva ani doar în fanzine și în literatura pirată de pe net, au ajuns la modă. „Feministă” fusese o etichetă rușinoasă. De-acum, scriitoarele se întreceau în lipirea ei pe afișele discuțiilor și lecturilor la care erau invitate, mai mult ca să-și promoveze cărțile.

În urma acestei schimbări, juriile au început și ele să premieze literatură feministă, queer, anticapitalistă, laudându-le pe autoarele selectate și având grijă să discrediteze sau să nu numească deloc cadrul mai larg al transformărilor recente. Dacă-i întrebai pe membrii juriilor, pe critici, pe cercetători, nu era vorba de niciun fenomen, nu era nimic acolo de analizat într-un context social mai amplu. Transformările sociale din ultimele trei decenii de neoliberalism distrugător, atacul asupra clasei muncitoare și a drepturilor câștigate în secolul trecut, controlul descentralizat și centralizat al discursurilor, mișcările de emancipare, activitatea grupărilor radicale și munca micilor edituri angajate politic nu existau.

Sau poate că micile edituri existau, hai, dar cu siguranță nu știau să-și promoveze ca lumea cărțile, spuneau criticii mai îngăduitori. Alții, ei înșiși niște revoluționari, erau de părere că textele publicate la editurile angajate politic nu erau încă suficient de revoluționare.

Întoarcerea

Oricum, întreaga lume literară care până nu de mult își declara aproape la unison fie oroarea, fie atitudinea circumspectă față de literatură politică, o căuta acum avidă s-o înghită și s-o digere și s-o ofere înapoi modificată conform propriilor interese, drept unic adevăr publicului interesat și el de subiect.

Aura le urmărea pe toate de la distanță, plină când de bucurie, când de frustrare. Bucuroasă de sentimentul întoarcerii într-o limbă pe care până atunci o simțise doar ostilă și violentă; și frustrată că uite, deși mediul devenea mai respirabil, mai prietenos cu ideile pe care le împărtășea despre lume și literatură, uite că ea tot nu poate să scrie.

Cătălina a știut cum să țină pasul cu schimbările. *Slava* a fost apreciată, dar adevărul e că apăruse la sfârșitul unei epoci. De altceva era nevoie acum, cititorii tânjeau după altceva. Și Cătălina nu a pierdut timpul, a început să lucreze la acel altceva: un roman feminist. De la o vreme cronicile ei urmăreau sistematic literatura scrisă de femei. Participa la tot mai multe evenimente pe tema literaturii scrise de femei, în care, cu ceva ani în urmă, refuza să se înscrie. Puțin mai târziu, nu a mai pierdut nicio dezbatere pe tema literaturii feministe. Totuși, în continuare nu putea pronunța cuvântul „anticapitalism”. Prefera „critici ale capitalismului” sau, cel mai bine, folosea termenul „extractivism” prin care critica mai direct corporațiile transnaționale și activitatea lor care distrugea planeta. Tuturor le plăcea s-o invite să vorbească la lansări, la festivaluri. Cătălina apărea la televizor, dădea interviuri la radio și își spunea peste tot pe unde era invitată părerile despre ecologie, feminism, despre nevoia de a elimina discriminarea, despre dreptate socială și solidaritate. Femeile, scriitoarele trebuie să se susțină între ele, zicea ea. Trebuie să se ajute. Scrisul nu e o îndeletnicire pur individuală. „Literatura bună este și estetică, contribuie și la crearea unei lumi mai incluzive”, era titlul unui interviu în care Cătălina echivala solidaritatea cu faptele bune și cu mărinimia. În perioada următoare, a câștigat burse

Perioada albă

și rezidențe, a apărut în reviste literare și glossy, între reclame la haine și parfumuri.

Când în sfârșit Cătălina a publicat a treia sa carte, *Perioada albă*, așteptată cu interes mai bine de doi ani și jumătate, Aura a citit că era vorba acolo despre o pictoriță de șaiszeci și cinci de ani care medita la viața ei personală și artistică; la cum reușise să îmbine maternitatea cu munca de creație, în timpul perioadei comuniste pronataliste și după revoluție; la cât de mult a ajutat-o, paradoxal, maternitatea în munca ei de creație: practic abia după ce a devenit mamă a început să picteze cu adevărat; despre nedreptățile suferite în comunism ca femeie și ca femeie-artist (așa scria în cronică; dacă așa o numea autoarea în carte sau așa îi spuneau criticii, Aura nu a reușit să-și dea seama). Dar și despre faptul că dacă ai talent, te faci remarcată și reușești indiferent cine ar fi la putere.

Protagonista romanului meu a suferit într-adevăr multe nedreptăți în comunism, chiar dacă, spunea Cătălina într-un interviu, studiile sociologice pe care le-am citit arată că și înainte de comunism în țara noastră situația femeilor era foarte grea; foarte puține femei erau alfabetizate în interbelic. Din punct de vedere social, comunismul a fost un dezastru, dar au existat iată și câteva măsuri reale care au ajutat artistele să se afirme.

Părerile politice ale Cătălinei deveneau tot mai nuanțate.

Perioada albă a fost apreciată pentru calitatea estetică, la fel ca scrierile anterioare ale autoarei; unii critici i-au salutat caracterul politic, feminist, dar au atenționat publicul să nu cumva să citească această carte doar din perspectiva ideologică: ar fi sărăcit-o de-a dreptul! Alți critici au spus că feminismul Cătălinei e pur circumstanțial, un moft acum la modă. Tot ce contează cu adevărat e valoarea estetică a cărții, care va străluci în continuare, peste ani și ani; literatura cu L mare e în fond, apolitică, și așa va fi în veci.

La scurt timp de la apariția *Perioadei albe*, Aura a văzut pe facebook poze și o înregistrare de la un festival de literatură din

Suedia. Cătălina fusese trimisă acolo prin institutul cultural sau prin ambasadă – printr-o instituție importantă, oricum. În poze, apărea în costum de baie întreg, cu dungi orizontale, bleumarin, în timp ce se pregătea să plonjeze în apele reci și întunecate ale nordului; bea vin într-un local cu atmosferă intimă, cu lumânări și luminițe la geamuri; într-un filmuleț, citea de pe telefon ceva despre importanta funcție socială a literaturii, despre cum ne poate ajuta literatura să creăm împreună o lume mai empatică și mai incluzivă, să facem loc pentru cei marginali, pentru cei din grupurile vulnerabile, uitate de politicieni, de autorități.

Au urmat rezidențe, premii, apariții la evenimente naționale și internaționale. Discursul Cătălinei împrumuta termeni tot mai radicali: exista o legătură între diversele lupte de emancipare, pe criterii de gen, de clasă, și exista o legătură a lor, a tuturor, cu lupta împotriva extractivismului. Reciclarea era doar o soluție individuală, foarte necesară, dar insuficientă de fapt în fața dezastrului ecologic. Adevărata soluție o puteam găsi doar dacă începeam să înțelegem cauzele dezastrului ecologic; ce anume ne-a adus aici: indiferența oamenilor și a autorităților, răutatea corporațiilor.

Tânăra scriitoare devenea tot mai prezentă în viața culturală publică și tot mai articulată, chiar dacă vocea uneori îi era cam moale, cam blazată, aproape plictisită. Din spatele ochelarilor, privirea ei părea cam obosită. Să se fi obișnuit cu toate și să nu mai fi avut chef de nimic? Sau doar își doza eforturile? În fond, acum, munca ei era una de rutină, de menținere.

În postarea în care fusese tăguită de instituția care găzduia festivalul din Suedia, era numită „tânăra scriitoare și activistă feministă română”.

În poze, Cătălina purta obișnuința ei cercei masivi, inelele cu pietre, avea părul ondulat, negru, și lung, foarte lung, tot mai lung, ca de Medusă, și sandale cu tocuri subțiri, parcă tot mai înalte. Părea atât de *fresh*, de unică, de tânără.

Dacă ar fi fost Cătălina nepoata Mamarelei, ce fericită ar fi fost Mamarela!

În același an, Cătălina s-a căsătorit. Aura s-a uitat la pozele de pe facebook. Erau câteva, discrete, dar care adunaseră aproape două mii de aprecieri. Într-una, florile proaspete se revărsau din aranjamentele așezate pe mesele încă goale; în alta, rochia sclipitor de albă contrasta puternic cu părul Cătălinei; în fine, în alta, mireasa își ținea privirea plecată: genele ei lungi se odihneau pe obrazul pudrat, în timp ce preotul întindea cupa spre ea, iar ea se pregătea să bea.

Și în anul următor, Cătălina a născut un băiețel pe care l-a botezat Marcel. Din postările de pe facebook se înțelegea ce greu este să fii și scriitoare, și mamă, și chiar dacă abordase subiectul în ultima ei carte, abia acum îl înțelegea cu adevărat, pentru că acum chiar trăia această realitate și cruntă, și superbă. Nu este timp, dar lipsa timpului te face mai creativă! Se considera un om împlinit, avea atâta iubire în jur, atâția prieteni, atâta frumusețe.

Tânăra familie s-a mutat apoi la casă, undeva în centrul Bucureștiului; pozele Cătălinei erau tot mai ireal de frumoase: cadre cu filtru din grădina cu magnolie, de pe băncuță, din dreptul bovindoului, din bucătărie, gătind ceva vegan, de pe stradă, pe sub pomii înfloriți, cu câinii, cu pisicile, cu soțul care o adora, cu copilul, în pijamale, în papuci, cu părinții, cu o fată de nu mai mult de douăzeci de ani care îi ținea copilul în brațe (bona, probabil), în ținute de petreceri și din nou în pijamale, vulnerabili și frumoși, o familie fericită. Din vacanțe, din Italia, din Grecia, din insulele Maldive, cu câinii, cu copilul, cu soțul, cu cocteilul, cu cărțile feministe și antiextractiviste.

Cătălina nu zâmbea nici acum, aproape niciodată, își păstrase aerul grav, dar pielea ei strălucea, hainele îi erau și mai frumoase, părul tot mai lung, mai negru și mai bogat. Printre vacanțe, dădea interviuri, colabora la antologii, avea luări de poziție angajate, subliniind cât de greu este, din postura ei, să

Întoarcerea

adopti astfel de pozitii – iti asumai realmente un risc, de a su-
para persoane importante din institutii si de a nu mai fi inclusa
la festivaluri, evenimente...

De fapt, imediat dupa ce isi asuma aceste riscuri, avea sa fie
rasplacita pentru curajul ei si invitata la si mai multe evenimen-
te, alaturi de cei mai cunoscuti scriitori. Apoi pleca din nou in
vacanta, cu cartile feministe, cu copilul, cu sotul; pareau asa de
vulnerabili, fragili, tot mai frumoși.

Si-acum, azi, in a saptea zi de cand a ajuns acasa la parintii
ei, Aura deschide facebookul si vede coperta unei noi carti scrise
de Cătălina. Emotiile m-au copleșit complet, marturisește au-
toarea in *caption*. Mi se pare ireal ca am reusit in sfarsit sa-mi
public doctoratul la care am muncit din greu. Ii multumește in
continuare sotului, le multumește tatălui si fiului, mai ales lui.
E o carte de teorie literara, despre literatura feminista. Coperta
e de un roz intens, tipator, iar cartea pare, din recomandările
de pe coperta patru, super interesanta. O lauda acolo un foarte
tanar critic literar si o profesoara universitara, cunoscuta fe-
minista liberala. Postarea a adunat deja niste sute de likeuri si
inimioare care zboara pe ecran, in spatiul creat de oglindirea
neclara, ca o nedumerire, a chipului Aurei. Poate si pentru ca
e atat de cald, inebunitor de cald, pe fondul acestei reflexii
fantomatice si peste coperta cartii Cătălinei, incep sa pluteasca
vesminte preotești si pahare de argint, pagini glossy rupte din
reviste pentru femei, suzete scumpe si dispozitive etnice de carat
bebelusi, sorțuri de bucatarie, cocteiluri, cataloage cu noi modele
pentru unghii, rimeluri, farduri, pudre, inele cu pietre masive
si multe si nenumarate produse de frumusețe, ba chiar si bani,
pur si simplu, bancnote, microfoane, diplome, candelabre din
sălile de receptie ale ambasadelor, aranjamente florale in șiruri
interminabile, urechi mari facute palnie pentru ca niste oameni
frumos imbracati si coafați sa șopteasca in ele ce batrana si ne-
ingrijita si ciudata si saraca e Aura.

Capul ei, singurul pe care il are si cu care poate sa apara in
public, se oglindește ceșos in ecranul care deja s-a stins.

Când începuse să citească literatură feministă, cu mulți ani în urmă, senzația fusese că dă la o parte o cortină grea și plină de praf, în spatele căreia zbârnâie de viață o grădină aproape la fel de frumoasă precum cea de la Livezi, de pe vremea când trăia Măița.

Acum, grădinile, ambele, sunt aproape uscate; un păienjeniș foșnitor, îngălbenit; mâinile Aurei se simt ușoare; îi e insuportabil de cald, așa de cald de parcă ar înfășura-o, tot mai strâns, un lînțoliu negru, gros.

E cam târziu, nu ți se pare? Pe cine mai interesează? Ce trebuie scris se va scrie și se va publica. Ce nu, nu. Dacă era să scrii ceva, pân-acum scriai.

După ce se mai uită o dată la coperta cărții despre literatura feministă, Aura o șterge în sfârșit pe Cătălina din lista ei de prieteni.

În tot acest timp, de partea ei, Cătălina se mai gândește câteodată, păstrându-și aceeași figură gravă, ce persoană ranchiunoasă și plină de resentiment e Aura. Și că dacă ar fi reușit să publice vreodată ceva, n-ar fi avut niciun succes. N-ar fi existat interes. Ea chiar a ajutat-o, sau cel puțin a încercat. A încurajat-o mereu să continue, fidelă principiilor ei, credinței că oricine simte nevoia să scrie, trebuie să încerce. Scrisul trebuie să rămână o activitate democratică, la care oricine să aibă acces, chiar și atunci când condițiile materiale și timpul nu-ți permit. Nici Cătălinei nu i-au fost favorabile, dar ea nu a renunțat. Aura a renunțat, până la urmă. Nu a avut suficientă încredere, suficientă forță, a gândit mereu negativ.

Lupoaica

În noaptea de joi spre vineri plouă atât de furios, dușmănos, încât o porțiune din șoseaua pe care trebuie s-o străbată Cosmin până la drumul județean devine impracticabilă. E nevoie să intervină autoritățile cu un buldoexcavator ca s-o elibereze de crengi și pietriș. Între timp, după ce pompierii scot apa cu motopompa din beciurile oamenilor, Cosmin îi ajută pe vecinii cu case pe vale să scape de gunoaiele mari aduse de șuvoaie. Casa și curtea lor de la Livezi n-au pățit nimic, locul înalt unde se află le-a ferit de inundație. Dar Cosmin sună sâmbătă dimineața acasă și anunță că mai trebuie să stea încă o seară ca să facă un grătar de consolare cu Ovidiu și familia lui, nevoiți să-și anuleze de tot plecarea la mare. Nu e catastrofală paguba din gospodăria lor, dar e destul de muncă și dacă tot nu rămâne să-i ajute până la capăt, măcar atât poate să facă și el, o masă de mulțumire. Că nici Ovidiu nu i-a luat niciun ban pe mâna de lucru și așa mai departe, discuția la telefon durează ca de obicei câteva zeci de minute bune.

Când a doua zi Cosmin o sună iar pe mama ca s-o întrebe ce să mai ia de la Kaufland, pentru că de data asta el și Cristina chiar se întorc acasă, planul inițial al Aurei s-a topit aproape de tot în uitare. De joi după-amiaza, moleșeala a pus stăpânire pe ea, determinând-o să nu se mai ridice din pat și să citească, fără oprire, un roman nordic de vreo mie de pagini pe care l-a găsit la tata în bibliotecă. Nu se întrerupe din citit decât ca să meargă la baie sau să-și potrivească un sendviș sau două, un castron cu semințe sau cu înghețată, o felie de unt cu dulceață

Întoarcerea

de caise și așa mai departe. Citește și mănâncă fără oprire, închisă în cilindrul vital de aer pe care ventilatorul îl suflă spre ea, prin zăpușeală; citește și mănâncă, și zilele din urmă, cu tot cu tensiunea din ele, se îndepărtează, străine. Până și cu propriul corp se împacă, într-un final, tot mai puțin deranjată, tot mai puțin conștientă de felul cum există în lume: conviețuiesc OK ele două (a hotărât să aibă și corpul gen feminin), atâta timp cât uită una de cealaltă și se lasă purtate de senzația topirii zilelor, lucrurilor și ființelor unele în altele.

De când a început să citească romanul polițist, Aura nu mai trăiește în apartamentul de la parter însiropat în căldura lui august, ci undeva în nordul îndepărtat, unde o lupoaică rănită rătăcește prin pădure, în timp ce, la câteva zeci de kilometri, un orașel aerisit și sobru e martorul unor crime macabre. Detectiva, o femeie însărcinată cu al patrulea copil, a luat urma criminalului și se tot apropie de descoperirea lui, în paralel cu lupoaica rănită care se tot apropie de momentul în care sperăm că va găsi vindecarea. La fel ca lupoaica, și detectiva suferă fizic; suferința le întârzie pe amândouă, le pune obstacole, le face să piardă energie, să se miște prea încet, să nu poată fi ele însele: lupoaica din cauza rănii și femeia din cauza sarcinii. Zile întregi trec, celor două le e tot mai greu, criminalul continuă să lovească, din umbră, ca într-un vis urât care parcă nu se mai termină.

Aura citește obsesiv, fără să se poată dezlipi, privirea îi alunecă în goană pe pagini și în loc să se sature de stilul autoarei suedeze care lungeste textul doar ca să amâne deznodământul și să crească suspansul, se lasă prinsă și purtată de poveste, transportată, până când sâmbătă noaptea, târziu, citește și ultimul paragraf. Și după ce închide cartea, rămâne cu un gust dubios, al inutilului: a urcat o pantă abruptă doar ca să găsească, sus, câmpia, unde oamenii își văd calmi de viețile lor. O mie de pagini de cuvinte care nu i-au adus mare lucru; vreme pierdută. Regretă totuși că încheind cartea a plecat dintr-un loc care-i devenise familiar și pe care știe că n-o să-l mai poată regăsi. Are pe birou un teanc întreg de romane polițiste din biblioteca tatălui, dar

niciunul nu pare să-i promită întoarcerea într-o lume cel puțin similară, chiar dacă le dă șanse, și începe, pe rând, fiecare volum. E inutil, poveștile de-acolo nu conțin ce caută ea.

Deschide iarăși cartea pe care tocmai a terminat-o, și-i miroase interiorul, înspre cotor. Inspiră adânc și răsfoiește: dar paginile în care e povestit drumul lupoaicei, recitite, îi par acum incomplete. Sunt mai vii în mintea Aurei întunecimile pădurilor străbătute de lumina iernii boreale. Acolo unde simțurile, altele decât văzul, devin vitale. Unde aerul rece umple plămâni. Unde peste zăpada care acoperă mușchiul s-a format o crustă foarte subțire, pe care botul lupoaicei o crapă, flămând. Scoarța de copac, amară, e desprinsă cu greu de pe trunchi de dinții animalului. Și sentimentul pustiuului în care se propagă urletul ei din nopțile lungi, e nesfârșit. Nămeții înalți, răscoliți în căutare de rădăcini, speranța dată de un miros, de un foșnet sau de o alunecare, că vreun alt animal mișună prin apropiere. Speranța hranei, a celei adevărate. Și speranța că va găsi o adunare de ființe asemenea ei, care s-o accepte, s-o susțină, s-o ajute să se vindece. Cerurile drapate cu luminile nordului, verzi, ondulate deasupra pădurii prin care rătăcește; aerul rece, întunecimile străbătute.

Duminică toată ziua, Aura rămâne în pat și mănâncă biscuiți cu dulceață de caise și înghețată de vanilie și se uită în gol prin perdea, într-un punct din frunzișul ars al castanilor. A dormit prost, puțin, fără vise și-acum o doare capul. Și pentru că atmosfera cărții se îndepărtează, încearcă s-o aducă înapoi, reluând, pe rând, evenimentele și senzațiile. Lupoaica fusese rănită de un vânător, membru al unei populații indigene. Conflictul dintre populația care își revendica dreptul exclusiv la vânătoare, dar neapărat cu ajutorul armelor moderne, și activiștii pentru drepturile animalelor, veniți din alte locuri ale lumii, care voiau să împiedice vânătoarea de orice fel, avea legătură și cu omorurile, și cu rănirea lupoaicei și cu mișcarea ei pentru supraviețuire. Schimbările climatice catastrofale și răspunsurile conflictuale din partea oamenilor, obligau ființe nenumărate să transgreseze spațiile cunoscute. Lupoaica plecase pentru că

voia să supraviețuiască. N-avea decât să se miște, să traverseze distanțe enorme, să încerce să creeze posibilități. Dar scriitoarea alesese ca animalul să moară la final, ca și cum întreaga muncă a căutării, a readaptării și a speranței pe care o transmitea, n-ar fi avut niciun rost.

Poate că scriitoarea a vrut să vorbească, prin povestea animalului, despre eșecul căruia, după părerea ei, nu i te poți opune: forțe prea mari sunt la lucru și când te găsești prinsă la confluența lor, nu e scăpare decât prin cine știe ce noroc. Hazardul, și nu altceva, face ca unele organisme să supraviețuiască în condiții imposibile, și altele nu; hazardul face ca, în asemenea condiții, unele să trăiască mai multe momente de conexiune și de fericire decât altele.

La finalul cărții, lupoaica moare, iar detectiva, după ce prinde criminalul, naște o fetiță. Moartea lupoaicei o revoltă pe Aura. Nu e decât un artificiu menit să sublinieze atmosfera *noir* și să dea impresia că viziunea scriitoarei se înscrie în pesimismul politic al unei anume facțiuni de activism.

De fapt nu e nimic de păstrat dintr-un discurs care reproduce eșecul celor slăbiți și însingurați. De-asta nu poate reciti, acum, că știe cum se termină.

Moartea lupoaicei i se pare un amănunt manipulator, pus să afecteze cititoarele și cititorii și să echivaleze animalul cu un presupus instinct de supraviețuire care, în viziunea esențialistă a autoarei se activează în femei când sunt în situații dificile și pe urmă adoarme la loc. Lupoaica a murit pentru că, în conservatorismul ei, autoarea n-a mai avut nevoie de ea. A murit pentru că era doar un instrument; o metaforă; unul dintre acele personaje a căror distrugere și moarte garantează impactul afectiv.

Aura mănâncă înghețată cu biscuiți și dulceață și se gândește la lupoaică și la paginile pe care nu le-a citit, pentru că n-au fost scrise, despre fiecare porțiune de drum pe care animalul a parcurs-o. Se gândește la percepția timpului, a mediului, a societății pentru animalul sălbatic. Și la cum percepe Kara timpul atunci când stă singură, noaptea, pe balcon. Ce pot să însemne singurătatea, plictiseala, închiderea pentru pisică?

Dacă ar fi scris Aura cartea, lupoaica s-ar fi vindecat și-ar fi găsit ce căuta.

*

De joi seară nici n-a mai strâns recamierul: a rămas să citească în așternuturi, în cilindrul de aer suflat de ventilator, ignorând gândurile Marelei pe care uneori aproape că le aude, prin ușa închisă și prin peretele care desparte camerele lor și care aburește de fierbințeala verii. Și uite că s-a făcut duminică și au trecut aproape zece zile de când e aici. Și uite că nu știe, nu vrea, nu poate să se gândească ce-o să facă mâine, dacă o să mai plece, așa cum era planul, sau dacă o să rămână tot pe recamier să citească romane polițiste până la sfârșitul concediului. A treia oară când mama bagă capul pe ușă și o întreabă dacă s-a gândit ce vrea să-i dea de mâncare la ea, Aura o repede, iar mama se face iar nevăzută în bucătărie.

La drept vorbind, Aurei îi e rușine de toată lumea, dar mai ales de Coco, să spună că nu mai are niciun chef să meargă singură la Livezi. Chiar dacă n-au vorbit deloc la telefon de la venirea ei, el știe că ea așteaptă iritată să se întoarcă și probabil că nerăbdarea și agitația pe care le-a proiectat dinspre ea, l-au stresat suplimentar, în zilele din urmă. N-au vorbit la telefon pentru că au încercat amândoi să evite cearta pe care o tot amână, de mult timp, și care se umflă, în fiecare dintre ei, ca un balon care tot va pocni într-un final. Dacă îi spune acum că nu mai vrea să meargă, sigur Cosmin o să se enerveze și o să înceapă să trântască ușile și să înjure suficient de tare cât Aura să-l audă, mama să se impacienteze, tatăl să intervină și așa mai departe.

La drept vorbind, Aura seamănă foarte mult cu mama ei.

Tot de joi încoace, a început s-o enerveze orice mișcare din casă, orice muscă, orice blestemată de alarmă care pornește în parcare, orice întrerupere din partea oricui îi bate la ușă ca să-i pună vreo întrebare. Forța care a adus-o aici, cu aproape zece

Întoarcerea

zile înainte, s-a dizolvat în marele sistem familial, în magma lui dulce ca o miere și letală ca substanța din cupa unei plante carnivore. Așa că duminică, atunci când Cosmin sună și întreabă ce să cumpere de la magazin, nehotărârea prinde rădăcini și mai agresive în mintea ei, alimentate în plus de încă un fir de tensiune care îi ajunge în creier sub forma vocii colegei Eliza din telefon. A sunat-o s-o anunțe că Angela, cealaltă colegă a lor, a născut prematur și a intrat în concediu de la sfârșitul săptămânii. Și dacă poate Aura să-i preia termenele și comunicarea, pentru că are câteva zeci de predări în săptămânile următoare și Eliza, de una singură, nu face față.

Și chiar dacă primul impuls al Aurei e să zică, îmi pare rău, dar nu pot, sunt în concediu, pe gură îi iese:

— Hai că mă gândesc și îți spun.

Și nici nu încheie bine convorbirea, că își dă seama că tot ce e legat de serviciul ei, de firma la care lucrează, i-a dispărut complet din minte în ultimele zile. Persoana ei care vorbește și se mișcă și relaționează într-un fel anume, foarte specific, acolo, la birou, a dispărut ca și cum n-ar fi existat niciodată. Abia vocea colegei a făcut să răsară iar în mintea ei amintirea biroului și a oamenilor și a îndatoririlor de acolo, așa cum răsăreau casele și copacii din paginile cărților 3D, de când eram mici. Senzația că e făcută din mai multe ființe paralele, care trăiesc fiecare în alt univers, dar pe rând, fără să se intersecteze și fără ca timpul vieții lor să se suprapună, o ametește și o derutează: uită pentru o secundă unde se află și în ce anotimp.

Apoi își amintește și se gândește serios să rămână aici și să lucreze din camera copilăriei, din moment ce nu mai sunt decât paisprezece zile de concediu, doar douăsprezece pentru scris, realist vorbind. Și scrisul i se pare acum ceva aberant: ar merge la Livezi să scrie ce? Despre ce, despre cine? Oare de unde i-a venit ideea asta ridicolă. Totul e ridicol, planul cărții, textele din folder.

Se ridică din pat, deschide laptopul și se uită la folder. Îl șterge, știind că nu l-a șters încă definitiv și că mai are o șansă. Dar se simte ușurată. A scăpat de o povară.

Ar fi frumos să meargă totuși la Livezi și să lucreze de-acolo. Să preia termenele Angelei și să facă munca de rutină care nu înseamnă nimic pentru nimeni. Un fel de ordine în dulapul cu lenjerii de pat. Măcar să muncească din curte, de sub bolta cu struguri, în loc să se întoarcă în aerul otrăvit de la București. Verificarea traducerilor, limbajul ăla robotic, îi odihnesc creierul. E ca și cum ar călca metri întregi, nesfârșiți, de pânză. Douăsprezece zile de muncă de rutină, sub bolta cu struguri negri, în grădina sălbătică. Ar bea vin. Ar mânca roșii bune, cu brânză. Ar citi romanele polițiste din biblioteca lui taică-său. Se prăbușește înapoi pe recamier și deodată e seară, aproape opt, aerul e cenușiu, se aud câini lătrând și melodia *Für Elise* de la interfon, de la scara vecină, și răsese și muzică populară de la etajele de mai sus.

Mai e puțin, foarte puțin până când casa o să se umple de glasuri.

Un corp străin

De câte ori vin Simona și fetele pe la ea, Anca intră în agitație. Situația o transpune într-o stare în care poate să-și închipuie cum ar fi, cum *va* fi când o să aibă și ea nepoți care or să-i alerge prin casă. Și chiar dacă, în momentele propriu-zise ale vizitelor, nu interacționează prea mult cu fetițele, are întotdeauna grijă să le cumpere mici cadouri și să le pregătească platouri cu aperitive special ornate, așa cum a văzut pe internet. Cadrul pe care îl creează în așteptarea lor, sau atunci când merge în vizită pe la ele, o asigură că timpul nu trece fără rost. E un timp al exercițiului, al pregătirii. Pe urmă, seara, după întrunirile de familie, se întristează și are aproape certitudinea că ea nu o să fie niciodată bunică.

De fapt, dacă ar fi sinceră cu sine, Anca ar recunoaște că doar dintr-un motiv exterior e tristă: din cauză că își imaginează că în ochii altora a nu fi bunică la vârsta ei reprezintă o lipsă, o neîmplinire. Altfel, viața pe care o duce se simte suficient de bună exact așa cum e acum. În orice caz, toate astea sunt gânduri și senzații nedescalcite în sinea Ancăi, n-ar vorbi cu nimeni despre ele. Rămâne un fapt incontestabil pentru ea că în fața celorlalți trebuie să păstreze atitudinea sigură că va deveni bunică, așa cum se devine la un moment dat. Măcar unul din copiii ei va avea copii – băiatul, cel mai probabil, iar ea se va dedica fericită creșterii lor, cum fac aproape toți bunicii în societatea noastră.

Cu Simona, căreia îi e mătușă, Anca are o relație specială: Simona, repetă ea mereu, e o fată așa bună, așa blândă și afecțuoasă! E caldă și apropiată, cum fata ei n-a fost niciodată. Te

Întoarcerea

pupă, te ia în brațe și când apare, parcă-ți intră soarele în casă. De când era mică a fost titirez, activă, implicată, apropiată de ai ei.

Simona și Aura au mers la același liceu, dar prietene n-au fost. Aura umbla cu nasul pe sus, Simonei îi era un pic frică de ea și de cum o percepe. Și avea dreptate, Aura o disprețuia pe verișoara care făcea orice să le intre în voie adulților din familie. Și acum o vede la fel, viitorul n-a dezmințit nimic din presimțirile copilăriei.

Simona nu a dezamăgit. E omul cel mai grijuliu, nu lasă pe nimeni pe dinafară, e atentă, la întruniri, să se simtă toți băgați în seamă, importanți. Muncește enorm, și la firmă, și acasă, gătește excelent, ține lucrurile în ordine și nu pare să obosească vreodată. E energică, vorbește tare, vocea ei se aude de la distanță ca un clinchet (enervant) de clopoței.

Mătușa Anca e confidenta ei. Simona o sună de câte ori are o problemă pe care cu maică-sa n-o poate vorbi, pentru că maică-sa e prea anxioasă, prea prăpăstioasă, pune mereu răul înainte. De fapt o sună pe mătușă ca să-și ia energie și stimă de sine din regretul ei ascuns că n-a avut noroc de o fiică așa ca Simona.

E adevărat, Anca le-a comparat mereu și i s-a părut că Aura ascunde un secret care o condamnă la nefericire: când pare să se liniștească și să se așeze, o forță necunoscută o face să strice totul și să plece din acel loc. N-a avut niciodată sufletul ușor, nici în copilărie, nici în adolescență, în timp ce pentru Simona viața pare simplă, știută dinainte și tocmai de-aia atât de plăcută și sigură.

Aura e nașa fetelor, dar nu prea și-a făcut datoria. În ultimii ani, a vorbit rar la telefon cu Simona și ultima oară a și uitat să întrebe ce mai fac cele mici. De la un punct încolo, ea nici nu i-a mai trimis poze pe whatsapp, după ce a văzut că nu mai reacționează la ele. Fetele sunt drăguțe, dar de câte ori primește rafalele de poze cu copii de la rude sau de la colege, Aura are impresia că existența ei, gândurile ei nelocuite de această preocupare a nașterii și creșterii copiilor, devin tot mai transparente, ca o urmă umedă care se usucă la soare. Ce poate fi la fel de real,

la fel de urgent, la fel de satisfăcător pe lume – mai real, mai urgent, mai satisfăcător decât să naști și să crești copii? Ierarhia e de neclintit: copiii înainte de orice, și la bucurie, și la necaz. Atât de neputincioasă e în fața acestei ordini a lumii, atât de lipsită de resurse și de singură. Și de incapabilă să le spună direct, fără ocolișuri ce o deranjează de fapt: nu o deranjează copiii, discuțiile despre ei, ba dimpotrivă, ar interesa-o foarte mult, în alt context, ideile și faptele lor. Ce o deranjează e felul cum se raportează părinții aceștia la copii: ca la un câștig, ca la un atu, ca la niște posesiuni care îi reprezintă în primul rând pe ei, pe părinți. O reprezentare care trebuie mereu subliniată. Nu poate să le spună direct, așa că rămâne fără reacții. Iar oamenii, obișnuți cu reacții afective intense la orice ține de copii și nedumeriți că nu le primesc și din partea ei, o lasă până la urmă în pace.

E cu nasul pe sus Aura, puțin indolentă, cam nepăsătoare, exact ca atunci când era mică.

— Cine mai vine? o întreabă pe mamă, care tocmai închide încet ușa, după ce a anunțat-o la ce oră vin diseară musafirii.

Mama bagă capul la loc în cameră. Ochelarii i-au alunecat mult pe nas.

— În afară de Simona? Adiță cu Roxana și ăla micu'... și-atât. Și noi.

— De ce i-ai chemat și pe ei? De ce nu m-ai întrebat și pe mine?

Aura e nervoasă, iritată că vine și vărul Adiță, fratele Simonei, pe care ea nu-l suportă și pe care de la un punct încolo, l-a evitat activ. La fiecare masă, vărul reușește să declanșeze un scandal sau măcar să monopolizeze și să tensioneze atmosfera. E o concurență eternă între el și Dan, cumnatul, care, deși cu câțiva ani mai tânăr, s-a descurcat mult mai bine. Dan e patron de firmă cu zeci de angajați, în timp ce Adi nu e decât salariat la o companie de credite de consum, care dă împrumuturi cu dobânzi imense la pensionari și alți oameni strâmtorați. S-ar angaja în altă parte, dar s-a obișnuit acolo și nici nu prea are opțiuni. Și chiar dacă știe că nu-i convine locul ăla de muncă și

Întoarcerea

că l-ar schimba bucuros pe ceva cu un salariu asemănător sau puțin mai bun, Dan nu i-a făcut niciodată vreo ofertă, pentru că nu-l place; îl știe din liceu, de pe vremea când Adi umbla în gașca de băieți de cartier de care lui Dan îi era frică. Și-acum, la fiecare masă, Adi încearcă să-l ia peste picior, dar Dan, pentru că i-a trecut frica, îi răspunde calm și câștigă. Adi se enervează, începe să urle, fetele, soțiile lor, îngrijorate, intervin și încearcă să-i potolească și așa mai departe. Începe totul ca o miștocăreală obișnuită între băieți și se termină, după multe pahare, cu urlete și cu jigniri. Nu e doar vina lui Adi. Frustrarea vărului e îndreptățită, într-o mare măsură. E frustrarea băiatului care n-a avut, în fața succesului celui care a avut. Și poate că Aura nu-l suportă pe Adi doar pentru că lui i se permite să-și exprime atât de deschis frustrările și ei nu.

Când îi reproșează mamei că l-a chemat și nu i-a spus, mama intră în defensivă, incapabilă și ea să-și exprime iritarea în fața acestei fiice care iar se poartă ca un copil răsfățat.

— M-am gândit să ne mai adunăm și noi, că nu ne-am mai văzut de la Crăciun.

— Iar n-o să încăpem la masă și e și ca naiba de cald.

— Of, mă, mamă, nimic nu-ți convine.

Timpu cu gust de înghețată, biscuiți și dulceață trece în ritmul lui. Duminică e o zi complet pierdută, topită cu totul în neant, printre așternuturile transpirate, aerul suflat de ventilator, gândul la lupoaică și la scris, și spre seară, un stres tot mai acut. Nu musafirii o stresează cel mai tare pe Aura, ci indecizia, faptul că tot nu știe ce e de făcut. Timpu trece în ritmul lui, adică prea repede, și indecizia, în loc să dispară, crește.

Până la urmă, pe la opt fără ceva, se îmbracă în rochia galbenă de in în care a și venit, acum zece zile. La venire, era o rochie nouă, cumpărată cu gândul la zilele de la țară, când o să scrie la masa din curte. Dar fiindcă a spălat-o mama la un program prea lung, rochia s-a decolorat, s-a boțit. I se pare o haină bătrânicioasă, pentru hipioate de vârstă mijlocie, triste și lipsite de energie.

Se duce în bucătărie să fumeze.

În bucătărie, Mamarela, cu țigara în colțul gurii, tocmai spală geamul ușii de la balcon.

— Ia uite, dragă, înviași? zice, când o vede pe nepoată-sa.

Afară, un bumerang de lumină zboară peste tufișuri: cineva de la etajele de sus a deschis fereastra și reflexia aurie a apusului a traversat rapid grădina.

— Ce râzi, la ce te gândești, întreabă Mamarela, în timp ce pune pufii și lavetele la loc, sub chiuvetă.

Aura stă la masă, picior peste picior și mustăcește. Nu-i răspunde imediat.

Amuzant e că bunica a început de câțiva ani să poarte hainele mai vechi ale nepoatei, pe care ea altfel le-ar fi dat. Așa cum în familiile cu mulți copii surorile mai mici moștenesc hainele surorilor mai mari, și Mamarelei îi vine rândul la rochiile nepoatei, la bluzele și fustele ei. Parcă ceva nu merge în sensul acelor de ceas aici.

— Spune-mi dragă și mie, să nu mor proastă, insistă Mamarela.

— Mă gândeam că bine-ți stă matala în bluza și în fusta asta, care au fost ale mele.

Bătrâna nu mai zice nimic. Nu-i place că i-a atras atenția că poartă hainele ei vechi. Se simte săracă. Pe vremuri își cumpăra deuz-piece-uri, măcar unul pe sezon și își făcea rochiile pe comandă la Florica, croitoreasa din cartier. Dar Florica a murit de mult și lumea nu prea-și mai face haine pe comandă. Deuz-piece-urile nu-i mai vin Mamarelei de când a slăbit și chiar dacă i-ar veni, ce să facă, să le poarte prin casă, când au musafiri? Dacă aduce Aura câte o sacoșă cu haine, pe care s-o ducă maică-sa la biserică, Marela scotocește prin ea și-și păstrează ce-i place. Sunt haine destul de frumoase, dar nu se compară, bineînțeles, cu ce avea ea pe vremuri.

Apucă cu două degete bluza cu cercuri intersectate, albe și verzi, și își suflă în sân. Pe urmă oftează și rămâne cu ochii pironiți în gol.

— Deci dacă-ți vine să crezi, la vârsta ta deveneam bunică, zice, din senin.

Întoarcerea

E un reproș ascuns? Sau doar un gând inocent despre cât de diferite sunt vremurile și viețile lor? E nostalgia care-o apucă de câte ori se gândește la trecut? Cu Mamarella nu știi niciodată.

Până azi, Aura a evitat-o intenționat. Dar azi, pur și simplu nu-i mai pasă de răutățile ei, are alte stresuri și a intrat fără grijă în bucătărie, unde stă acum la țigară cu bunică-sa, care toată ziua a făcut prăjituri și chiar și un tort cu etaj și cu straturi succesive de cremă și blat.

Când era Mamarella contabilă șefă, nimeni nu-i ieșea din vorbă, îți dai seama de asta fără să fie nevoie să-ți povestească cineva, doar uitându-te la coafura ei cu cărlionți scurți, la unghiile roșii și ascuțite, la arcul bine creionat al sprâncenelor și la buzele rujate, dar mai ales la postura corpului, dreaptă ca scândura.

Nici copiii pe care i-a crescut, surorile, fata și băiatul ei și nepoții, nu prea i-au ieșit din vorbă.

— Știu, Marelo, aveai patruzeci de ani; ai făcut-o pe măică-mea la douăzeci și măică-mea m-a făcut pe mine tot la douăzeci, deci la patruzeci te-ai trezit bunică. Ce să-ți fac, dacă n-ai vrut să mai copilărești!

Dar Mamarella nu râde. Se uită în continuare în gol și se prefacă că n-a auzit ce-a zis Aura.

— Eu nu știu ce s-a întâmplat, că îmi aduc aminte că noi două extraordinar de bine ne înțelegeam. Chiar nu știu ce s-a întâmplat, te-ai înstrăinat, te-ai îndepărtat, nu știu. De când te-ai despărțit de Șerban...

— Mamă, termină cu Șerban! se aude vocea lui Doru din hol și imediat din spatele ușii întredeschise îi apare și capul, cu ochelarii cu rame negre și cu aerul lui strict și autoritar: iar începi cu Șerban? Lasă-l în plata domnului că a fost acum o sută de ani.

Și din spatele ușii, după ce o închide: „te-a ajuns scleroza, fir-ar a dracului”.

— Ai văzut? Una-două mă face sclerozată!

Și Mamarella, cu colțurile buzelor lăsate în jos a totală nemulțumire, își aprinde o nouă țigară.

După o pauză, Aura se hotărăște să zică:

Un corp străin

— Ne-am îndepărtat pentru că tu, Marelo, după ce m-am despărțit de Șerban, mi-ai tot spus lucruri care m-au făcut să mă simt prost, că arăt nu știu cum, că sunt prea grasă, nimic nu ți-a mai convenit la mine.

— Ei, ce să spun! N-am văzut, dragă, ce sensibile sunteți voi, din generația asta.

Și fără să-i mai dea Aurei timp să răspundă, schimbă subiectul, mimând îngrijorare:

— Dar Anca mea pe unde-o umbla? Acuma vine Cosmin, masa nu e pusă, aperitivul nu e pe platou...

E de fapt o aluzie, un îndemn indirect către Aura, să se apuce să pună aperitivul pe platou. Aura nu se mișcă de la masă. Se uită fix la bunică-sa și-i vine să urlă: *Vezi? Vezi?* Nimic nu-ți convine la mine! Dar nu urlă, bâțâie doar din picior și cu o voce calmă, dar plină de ranchiună, spune:

— Păi cheamă-l pe Doru să pună masa, ce, el n-are mâini? Sau ți-e frică să-i zici?

— Aș pune-o eu, dar mă doare spatele, că toată ziua am stat în picioare, în bucătărie.

— Du-te și așază-te în pat Marelo, dacă te doare spatele, că până la urmă se rezolvă cumva și cu pusul mesei. Poate ajută chiar musafirii. Așa e frumos, nu? Să muncească toți la fel. Nu unii doar să muncească și alții doar să mănânce.

— E, ce vorbă o fi aia! Noi când ne ducem pe la Simona sau pe la Roxana, ne lasă să ridicăm vreun deget?

— E treaba lor că nu ne lasă. Ar trebui să ne lase.

Și în tăcerea ostilă care urmează, bunică și nepoata continuă să fumeze, cu ochii în televizorul cel mic, prins în tavan și dat pe DIVA, unde pare că se difuzează mereu același film: o femeie care lucrează la corporație e nefericită în viața ei de carieristă urbană. Așa că se întoarce în orașelul natal, unde se îndrăgostește de un bărbat îmbrăcat în cămașă cu carouri care o convinge să rămână cu el acolo, să facă trei copii și să deschidă o afacere cu prăjiturile.

Aura își dă seama foarte clar că n-are unde să se ducă. Nici aici nu e locul ei, nici la țară, nici la Bucureștiul în a cărui viață

Întoarcerea

profesională nu s-a putut integra. Scrisul? A fost mereu doar un hobby, o promisiune tot timpul amânată. În seara asta toridă de august, în care fumul de țigară face aerul și mai greu de respirat, își dă seama că e chiar exterioară și străină peste tot.

Afară lumina s-a îndulcit, ca în serile de vacanță de-acum câteva decenii. Copiii nu se mai aud zbierând ca atunci, nici liber nu mai e în fața blocului, unde parcareă încă dogorăște la ora asta ca un cazan infernal, plină până la refuz de carcasele încinse ale mașinilor.

Locul Aurei a fost o vreme în acest spațiu, în varianta lui din trecut, din trecutul pentru totdeauna pierdut.

De-acum și trecutul e atât de departe încât tot o iluzie pare.

Își dă și ea seama că mereu a fost cu nasul pe sus și că motive n-ar fi avut. Își dă seama că privirea ei asupra oamenilor cărora le sunt destinate filmele astea de la televizor, e una plină de superioritate. Dar chiar nu e cu mult diferită, nu e mai deșteaptă, mai cunoscătoare decât femeile care se integrează, care duc, prin munca lor neobosită și nevăzută, lumea mai departe. Iritarea pe care a simțit-o la apropierea bunicii, refuzul cu care a întâmpinat încercările ei de a o integra în muncile pe care e datoare să le facă, i se par dintr-odată stupide.

Pe fata ei, Marelă n-a încercat s-o integreze de mică în rețeaua muncilor casnice: poate spera pentru ea că nu va mai fi nevoie să le facă, nu în aceeași măsură. Fata ei se născuse în niște vremuri când o umbră fină a unei astfel de posibilități se ridicase din transformările sociale de atunci. N-a rămas însă mai mult de-atât: umbra unei posibilități. Fata ei, până la urmă, s-a integrat cu succes în rețeaua muncii casnice. Iar nepoatele, a simțit Marelă mai târziu, trebuiau încurajate să o facă. Și ea le-a încurajat pe amândouă. Simona a învățat cu plăcere, de când era foarte mică, văzându-se primită cu brațele deschise în lumea adulților unde avea să-și asigure astfel un loc privilegiat. De Aura nu s-a prins mare lucru, în afară de perioada în care era cu Șerban și când avea deja în jur de treizeci de ani. Pe vremea aia vorbea și de câte trei ori pe săptămână la telefon cu Marelă. După, s-au îndepărtat, Aura a uitat rețetele, sfaturile, Marelă

Un corp străin

a văzut-o cum cade într-o delăsare din care, crede bunica, nici părinții nu s-au chinuit ca lumea s-o scoată.

E ceva artificial în ideea că fiecare ar putea să se poarte altfel, se gândește Aura. Sugestiile ei țâfnoase, ca tatăl să fie chemat să se implice în treburile gospodăriei și altfel decât o face, sunt de-a dreptul ridicole. De fapt, părinții își împart treburile foarte clar, iar împărțirea decurge din aranjamentul social și istoric care a produs această familie și obiceiurile ei. Tatăl conduce. Le conduce pe mamă, pe bunică, pe fiică, acolo unde ele trebuie să ajungă. Tatăl cumpără, uneori așa cum îl dirijează mama, alteori așa cum vrea el. Tatăl repară mașina, lucrurile de prin casă. Tatăl face focul. Se ocupă de grătar, atunci când familia mănâncă undeva afară.

Dacă mâncăm în casă, mama decide. Mama primește mâncarea nepreparată, mama o prepară. Mama aprinde focul aragazului, al cuptorului. Mama umblă cu oalele fierbinți, cu cratițele, cu tigăile, cu tăvile încinse, cu borcanele. Mama împarte, tranșează, porționează, pune deoparte în cămară și în congelator. Mama mărunțește totul, frăgezește totul, încâlzește, fierbe, prăjește și coace. Mama, fiica și bunica; cumnata, verișoara, fetițele.

Când refuză să așeze aperitivul și sugerează că ar putea să facă tata chestia asta în locul ei, Aura nu e decât un copil răsfățat și ridicol. Întreaga mașinărie a grijii, a menținerii vieții, cu ordinea ei rezultată din felul cum e organizată lumea, din necesitate și din succesiunea de evenimente istorice care ne-au adus aici, i se arată în fața ochilor în toată complexitatea, copleșitoare. Ce îi dă ei dreptul să conteste, să pună întrebări, să intervină în modul în care oamenii lucrează împreună, organizat, în modul în care își împart atribuțiile ca să-și susțină reciproc viețile. Până la urmă, dacă nu erau ei și modul lor de a rezolva problemele, ce s-ar fi ales de Aura atunci când nu mai era în stare nici să-și fiarbă un ou.

Marela a scos tacâmurile din sertar și le trânțește zgomotos pe o cârpă curată, cu albăstrele în colțuri. Sunt tacâmurile bune,

Întoarcerea

pe care Aura le știe de când era mică. Cele cu coadă ornată cu trandafrași ieșiți în relief. Își dă seama deodată că sunt zeci de apartamente în acest colț de cartier, bine ordonate, unele peste altele, în blocuri, fiecare cu aranjamentele lor familiale, și asemănătoare, și diferite de acest aranjament anume. Bărbați și femei care mențin viața, fiecare cu rolurile lor. Nu sunt egale rolurile. Există o ierarhie cu o aparentă fixitate strivitoare, pe care unii n-o pot suporta. Unii n-o suportă în tăcere; alții fug; alții continuă să facă ce se face, țișând.

Dar ruperea vrăjii, a aparenței, refuzul, nu trebuie să-nsemne indiferență și însingurare. Nu trebuie să însemne tăierea legăturilor. Ci altceva, altceva.

În educația pe care Marela i-a dat-o Ancăi, munca asta zilnică și nevăzută nu a fost pe primul loc. Marela a vrut ca Anca să aibă altfel de viață. Părea posibil. Părea la îndemână. Marela simțise sau poate doar sperase, fără să știe să spună exact cum, de unde și de ce, dar era ceva în aer, în toți anii de-atunci, din tinerețea ei, care o făcuse să spera că fata ei poate să aibă altfel de viață¹. Unul în care nu gătitul și curatul să fie centrul preocupărilor. Ci altceva, altceva, un ceva poate insuficient definit a cărui proiecție nu se putea lipi în mintea Marelei de o viață precum, să zicem, cea a profesoarei Constantinescu. Chiar

---

1. Poate că schimbarea la care spera Marela și a cărei posibilitate plutea în aer pe când era ea tânără avea legătură cu propunerile și măsurile feministelor socialiste ruse pentru socializarea muncii domestice. În anii 1920, Departamentul pentru munca în rândurile femeilor a susținut activ această socializare, în primul rând prin construirea „prin forțe proprii”, adică direct de către femeile care aveau să beneficieze de ele, a cantinelor, a spălătoriilor publice, a creșelor și a căminelor, instituții publice care aveau să preia, prin salariații lor, o parte a muncii reproductive, desfășurate până atunci în regim invizibil și asupritor, neremunerat, numai în interiorul casei. Această năzuință nu s-a realizat așa cum visau femeile acelor vremuri, dar într-o măsură, ea a influențat și în spațiul românesc planificarea urbană și gândirea raportului dintre spațiul public și spațiul privat în socialismul de stat.

Un corp străin

până acolo nu putea visa. Profesoara Constantinescu venea din altă lume, din cercurile intelectuale, culturale, artistice de la București, la care nimeni din familia Marelei nu putea avea acces. Dar o viață cu mai puțină muncă zilnică în casă, o viață cu mai multe concedii, ieșiri la cinematograful și la teatru, mers la mare și la munte, socializare civilizată și plăcută, asta da, la asta putea să viseze.

S-a dovedit însă că nu e chiar așa de ușor. Că trebuie să muncim în continuare, zilnic, fără oprire. Anca a învățat să gătească și să țină casa, mai ales după ce s-a născut ăla micu', așa bolnăvicios și solicitant. Au dus-o bine, nu-i vorbă, chiar și în anii optzeci, când era frig, când nu se găsea mai nimic, când se întrerupea curentul. Ei chiar și atunci o duceau bine, avea Doru cunoștințe peste tot, se ajutau oamenii unii pe alții, schimbau bunuri și servicii, „făceau rost”. Dar munca zilnică, în casă, a devenit tot mai multă și mai grea. Nepoatele trebuiau neapărat să învețe, de mici.

Anca nu prea s-a ocupat s-o învețe pe Aura, a încercat, cât de cât, dar fără succes. Marela a încercat și ea, poate nu suficient. Anca păstrează speranța că atunci când vor îmbătrâni, Aura o să învețe și o să facă tot ce refuză acum. Nevoia te învață. Iar fata ei are totuși suflet bun.

Și știe și Aura că sfârșitul energiei mamei trebuie înnodat cu firul energiei ei. Că o să vină o vreme când n-o să mai poată refuza, n-o s-o mai lase nici inima, nici situația. Când din necesitate se va integra în această dispunere de eforturi și voințe.

Pentru că altfel, ce ești?

Ce poți fi, ce rol poți juca în acest film, altul decât cel de corp străin, otrăvitor?

După ce a terminat de zdrăngănit tacâmurile, Mamarella începe iar să vorbească, melancolică; gândurile ei pline de regret sunt săgeți de fapt, înmuiate în reproș și țintite spre nepoată:

— Îmi pare rău și de fata asta a mea, că muncește nemaipomenit de mult, nu știu cât o să mai poată s-o ducă așa. Îi trebuie

Întoarcerea

un ajutor, că eu sunt ramolită, ce să mai. (Nu crede absolut deloc asta, dar îi e într-adevăr frică de perspectivă.) Când stă și Cristina pe-aici, că stă și câte două săptămâni la rând, suntem cinci la masă și Cristina n-are timp... – Mamarela face o pauză mai lungă ca să scuture scrumul; sprâncenele ei par și mai arcuite – ....n-are timp Cristina, ce să-i faci.

Aura iar nu se poate abține și întreabă:

— Păi, Cristina poate chiar nu are timp, dar Cosmin de ce n-o ajută?

Mamarela se uită la nepoată ca la un sac în care se zbate ceva.

— Tot Cosmin s-o ajute? Când dintre ei numai el are servicii? Ea stă și desenează, stă cu ochii pe geam și în tableta aia. El, și cu serviciul, și s-o mai și ajute pe maică-ta? Și-a găsit Cristina prostul, ce să mai discutăm...

Nepoata se hotărăște să nu-i mai răspundă și se întoarce la filmul de pe DIVA, exact când pe hol se aude ușa de la intrare. Mamarela stinge repede țigara și, cu spatele ei drept, terminat cu claiă de păr corect ondulat, iese să-i pupe pe nou-veniți. Nu era Cristina, așa cum crezuse Aura, sunt Simona și fetele: le-a deschis Doru care încearcă acum să-și compună, ca de fiecare dată, fără succes, o voce mai blândă, să nu le sperie pe alea mici. Ele se holbează la el și pe urmă se lasă pupate de străbunică și șterse cu afecțiune de urmele de ruj. Chițâie amândouă de bucurie când o văd pe nașă, ieșită în ușa de la bucătărie. E ușurată că s-a gândit maică-sa din timp și că acum are ce cadou să le dea. Le cheamă în camera ei și le dă plăsuțele identice, în care găsesc cordeluțe cu cornițe luminoase, câte un ghiozdănel cu Elsa din *Frozen* și gloss pentru copii, cu gust de căpșune. Dar Tamarei și Anisei nu le mai pasă de nimic după ce o descoperă pe Kara, încremenită pe pervaz. Pisica nu prea stă la mângâiat și Aura își dă seama că nu a evaluat corect situația. E stresată și poate că are motive întemeiate.

— N-aveți voie la laptop! strigă mama lor din hol, cu un glas care se aude până la etajul trei. Hai, veniți încoace, nu-i mai invadați camera lu' nașa Aura.

— E OK, pot să rămână în cameră dacă vor. Dar trebuie să vă purtați bine cu Kara. Să aveți grijă de ea: e multă lume în casă și pisicilor nu le place când e lume multă. N-o aduceți dincolo, vă jucați aici cu ea, vă aduc eu undița și mingiuțele.

În privirea fetițelor e aparentă obediență amestecată cu speranța că nașa chiar o să aibă încredere să le lase să se joace singure cu pisica. Aura le aduce jucăriile Karei de pe balcon, de unde le-a mutat Doru când a instalat masa. Stă cu inima strânsă de frică să n-o streseze prea tare. Dar vrea să le și arate că are încredere în ele, din vinovăție poate, pentru că n-a știut să fie o nașă prea bună sau prea prezentă, așa că le lasă și se întoarce în bucătărie, unde Marelă tocmai îi povestește Simonei, chiar dacă îi mai povestise și zilele trecute, la telefon, despre fiecare fel de mâncare gătit de ea săptămâna asta și mai ales despre dulcețuri. Scoate patru borcane din cămară și le pune într-o pungă, în geanta Simonei, că altfel precis le uită când or pleca.

Doru a ieșit după Dan, afară, în parcare, iar acum inspectează noua lui mașină, un Audi Q5, bleumarin. Prin perdeluța de la balcon, Aura îl urmărește pe tata cum dă ture în jurul mașinii, cum deschide și închide portierele, cum admiră puterea de cumpărare și socială a acestui bărbat care e șeful băiatului lui.

Oare i-ar fi plăcut să-i fie tată?

Sau să fie Cosmin șeful lui Dan?

Oare sunt amândoi dezamăgiți, mama și tata, pentru totdeauna, de copiii lor?

— Hai, fată, să punem noi masa, zice Simona din ușa balconului, să găsească mama Anca totul aranjat când o veni.

Pe Simona, Aura nu poate și nici nu-i vine s-o refuze. Se duc în sufragerie, întind fața de masă și încep să așeze șervețele, tacâmuri, pahare.

— Și voi două, moașelor, ce păziți acolo în cameră? Treceți să ne ajutați!

Vocea ei răsună în toată casa, dar fetițele nu apar. Aura se duce să vadă ce fac și se liniștește când se convinge că e totul OK, Kara s-a obișnuit cu ele și vânează mai mult performativ

Întoarcerea

șoricelul de pluș prins în undiță. Anisia așteaptă răbdătoare să-i vină rândul la undiță. Stă pe recamier, cu cordeluța cu cornițe pe cap și când intră Aura în cameră îi zâmbește știrb și angelic.

Aurei i se face deodată milă de toată lumea din casă.

Când se întoarce în sufragerie, Simona a scos deja din servanță teancul de farfurii din serviciul de douăsprezece persoane, care trebuie oricum completat, că vor fi treisprezece la masă. Aura îi povestește Simonei despre Kara, cum a venit la ea, în benzinărie, cum parcă s-a rugat de ea s-o ia. Simona se teme că or s-o creierească alea mici acum, să le ia și pisică, nu le ajungeau doi căței. În timp ce așază farfuriile, câte două, una mai mică deasupra uneia mai mari, și Aura urmărește cu degetul firul foarte subțire, strălucitor, care înconjoară imperfect marginea uneia dintre farfuriile mici, Simona îi povestește despre fete.

— A vrut să le despartă, să le pună în colțuri opuse, dar ce, s-a putut? Mi-au urlat de mi-au spart timpane! Nu se poate, am vorbit cu învățătoarea și până la urmă mi le-a lăsat așa.

— De ce să vrea să le despartă?

— Păi nu-și fac prietene. Știi, ca gemenele. Au un limbaj al lor secret, din semne, și copiilor le e frică de ele. Cică le-au spus că au puteri magice, că citesc gândurile – se vorbiseră dinainte, îți dai seama, și una scria pe foaie un număr și cealaltă îl ghicea.

Aura râde.

— Și eu am răs la început, dar nu-i a bună. Trebuie să poată să-și facă și alte prietene, nu numai așa, una cu alta. A, și nu-ți mai zic, că mint tot timpul, se dau una drept cealaltă! Pe mine nu mă păcălesc, îți dai seama, dar dacă nu le cunoști bine e foarte ușor să le încurci.

Simona e mândră de fetele ei, dar nu lungește momentul de mândrie care ar plictisi-o până la urmă pe verișoară și ar îndepărta-o. Știe, ca o femeie bine crescută în societatea ei, cum să echilibreze mândria de sine și empatia, și interesul pentru cea de lângă ea.

— Tu ce mai faci, Aurico? Mi-a zis Marela că voiai la un moment dat să te duci la Georgiana la Padova, în concediu, și că

te-ai răzgândit până la urmă și vrei mai bine să stai pe la Livezi, să te odihnești. Adevărul e că ești ca la stațiune acolo!

— Dar când ți-a zis?

— Păi m-a sunat, nici nu mai știu când, miercuri? Joi? Mă sună la două-trei zile, ce tu nu știi? Joi, da. E poluat tare Bucureștiul. Ai nevoie de aer curat.

— Și asta și...

— Și cred că ești și obosită, că acolo la voi se muncește serios, nu ca la noi. Sau ca la stat!

Simona știe despre sindromul de *burnout*. A și sunat-o pe Aura, după perioada de criză și a întrebat-o cum se simte și ce înseamnă de fapt *burnout*, pentru că e una să citești pe google, și alta să-ți spună cineva care chiar a trăit experiența. Aura i-a povestit și pe urmă n-au mai vorbit niciodată despre asta. Tot ca o femeie bine crescută în societatea ei, Simona știe că lucrurile grele, rușinoase, eșecurile, de exemplu divorțurile sau suferințele mintale trebuie îngropate și uitate pentru totdeauna. Se vorbește despre ele intens, dar doar în lipsa persoanei în cauză. Se analizează și se procesează, dar doar în lipsa persoanei în cauză. Persoana în cauză trebuie cruțată, ajutată să uite.

— Nu sunt chiar așa de obosită. Nu muncesc aici ca la Agenție. E part-time jobul și ce fac eu e destul de ușor, sunt documente tehnice de tradus.

— Oricum era lung rău drumul pân-acolo! M-am și gândit când am auzit că vrei să mergi singură cu mașina, mi-a fost frică, pe cuvânt. M-am gândit, doamne, cum să conducă atâta?

— Ei, cu pauze, îți dai seama. Cu oprire de o noapte undeva.

— Da' chiar și-așa, sincer îți zic, m-am bucurat când am auzit că nu te mai duci. Mi-era frică cu drumul ăla așa lung. Nu era mai bine cu avionul?

— Nu. Gigi nu are mașină, are doar soțul ei, care face naveta, nu avea cum să i-o lase. Și noi voiam să plecăm, noi două și fetele, să vizităm diverse...

— Chiar așa, ce mai face Georgiana? Îi e bine acolo în Italia? Are două fete acum? Că parcă știam că are una singură.

— Două are. Îi merge bine. Vrea să se înscrie la un master.

Întoarcerea

— Păi, ea n-a făcut masterul odată cu tine, la ASE?

— Ba da, dar acum vrea să facă sociologie.

— La ce-i trebuie? Are ceva avantaje dacă mai face un master?

— Îi trebuie pentru că lucrează la un centru pentru femei migrante. Îi place ce face acolo și vrea să se specializeze, să înțeleagă mai bine.

— Adică la un fel de forțele de muncă?

— Nu, un centru de întraajutorare pentru refugiate și femei migrante fără acte, care nu se pot angaja legal. Oameni care nu pot munci decât la negru și care n-au nicio protecție socială, nimic. Multe dorm pe stradă, cu copiii cu tot. Mi-a spus Gigi niște lucruri...

— Nu știu, mă și gândesc, cum să pleci așa, să dormi pe stradă. Mi se pare inconștientă. Cred că sunt și multe care merg la cerșit...

— Merg și la cerșit, și la muncă sexuală.

— Aoleu, zice Simona, crispată, uitându-se automat în jur, după fete.

Aura își dă seama că a spus ceva nepotrivit în spațiul sufrageriei, ceva care sună forțat, străin, periculos pentru copii. A folosit altfel de cuvinte decât cele cu care ne referim de obicei la lucrurile astea. A avut altă atitudine, nu cea obișnuită, de separare, de condamnare.

— Adică prostituate? șoptește Simona. Hai mă, și nu e periculos? Mie mi-ar fi frică în locul lui Gigi. Îți dai seama, toate...

— Adică muncitoare sexuale, că și aia tot muncă e, chiar dacă noi, fetele din clasa de mijloc nu suntem învățate s-o vedem așa. Și cerșitul e tot muncă și el, o muncă fizică grea, pentru că nu-i de colo să stai atâta în picioare, să cutreieri străzile, să te expui la umilințe și prigonire. Și e și muncă emoțională. Îți dai seama câtă respingere trebuie să înveți să procesezi. Și nu, jobul lui Gigi nu e mai periculos ca altele. Gigi e foarte implicată în ce face și învață tot timpul de la oamenii cu care lucrează. Și nici nu are de ce să-i fie frică, sunt doar niște persoane care încearcă să supraviețuiască, să-și întrețină familiile

și să nu moară în sistemul ăsta care, dacă te-ai născut săracă, nu-ți oferă nimic.

Simona mută pe masă câteva pahare care n-au nevoie să fie mutate.

Aura rămâne și ea în tăcere. Când a zis despre Gigi că e implicată, parcă a și văzut-o în fața ochilor: mai scundă cu un cap decât ea, pistruiată și agitată, incapabilă să stea pe loc, turuind despre femeile cu care lucrează și situațiile lor.

Gigi, da, chiar și-a găsit locul.

— A învățat foarte multe de când e acolo. Din ce mi-a povestit, pare că vede cu totul altfel lucrurile față de atunci când a plecat. Atunci visa să se angajeze la corporație, să aibă nu știu ce salarii, acum vrea să le ajute pe femeile alea cu care lucrează.

Dar Simona, dusă prea departe de zona ei de confort, se preface absorbită de aranjarea perfectă a mesei și caută de fapt frenetic ocazia să schimbe subiectul. O enervează când vară-sa apasă pedala asta cu banii, de parcă cei care vor să câștige mai mult sunt cumva mai proști decât ea sau oricum, îi sunt inferiori ei, care are preocupări de om mai deștept și mai generos. Îi pasă de situația unora străini, îi scuză pe toți cei care nu muncesc... Și are aerul sfidător al cuiva care e sigur că are dreptate. De unde siguranța asta, Simona nu înțelege. I se pare că Aura o vede ca pe o înapoiată, dar nu-și dă seama pe ce se bazează când face așa pe deșteapta. Măcar de-ar fi fost vreo profesoară universitară sau ceva... Dar nu e. Are un amărât de job part-time, câștigă puțin, trebuie s-o ajute mama Anca, la vârsta asta, la patruzeci de ani. Asta e tot ce are: vorba-vorba.

— Și cum de până la urmă te-ai hotărât să nu mai mergi în Italia?

— A, păi mi-am dat seama că vreau neapărat să termin de scris ceva.. o carte de care m-am apucat mai demult...

Simona se oprește din aranjatul mesei și se uită la vara ei cu o curiozitate nemimată.

— Scrii o carte? Un roman? Parcă și atunci când eram mici scriai un roman. Sau ziceai că vrei să scrii. Umblai tot timpul cu o agendă la tine.

Întoarcerea

— Nu un roman, o colecție de proză scurtă. Am început-o acum trei ani, dar nu am lucrat niciodată serios o vreme numai la asta. De-aia m-am gândit să...

— Ah, ce frumos! Ce-aș vrea și eu să am un timp numai pentru mine. Fără haos, fără pun-te masă, ia-te masă... Să mă trezesc dimineța și să mă uit la ziua din fața mea, cât e de lungă și eu să n-am nimic de făcut. Că așa, în Creta de exemplu a fost super frumos, dar m-am întors mai obosită decât am plecat! Nu puteam să mergem numai la plajă și-napoi, că ăștia ai mei se plictisesc. Dă-i și vizitează, plimbă-te, cu mașina, pe jos, urcă muntele, nu-ți mai zic! Asta pe lângă pun-te masă, ia-te masă, pentru că n-aveam cum să mâncăm la restaurant toate mesele. Nici cartea pe care mi-am luat-o la mine n-am apucat s-o citesc. Nu știi, până acum am zis eu că nu vreau, am strâmbat din nas, că să nu facem și noi ca tot poporul, și să vedem cum e în afara resorturilor ăstora mari, dar de-acum încolo cred că mergem în concedii cu bilete la *all inclusive*, că nu se mai poate.

Aura înțelege că Simona își imaginează despre ea că are o viață goală și ușoară. Și că scrisul la casa de la țară e un fel de odihnă planificată, un fel de activitate din sfera „grijii de sine”. Simona muncește într-adevăr foarte mult, chiar dacă are și un ajutor important, nu doar din partea mamei ei și a mamei lui Dan, ci și din partea dadei Ionela, care vine la ei în casă de trei ori pe săptămână, de când s-au născut cele mici, și face tot ce e nevoie. Face curat în bucătărie și în băi, calcă rufele, gătește. Dada Ionela e o rudă mai de departe a lui Dan și are la vreo șaizeci și ceva de ani. Toată lumea susține că dadei Ionela îi convine de minune să vină la ei, că are un venit sigur, destul de mare, pe lângă casele pe unde mai face ea curat. Dar la șaizeci și ceva de ani, să faci atâta treabă în case așa de mari, în fiecare zi, să se aștepte de la tine să lucrezi mereu performant... pentru că asta nu e genul de muncă zilnică pe care o prestezi în familie. Asta e altceva, altceva. Aura nu e deloc sigură că dadei Ionela „îi convine”.

Simona a urcat scara socială în orașul ei. Chiar dacă păstrează vorbirea, gesturile, obiceiurile celor din clasa din care provine, ea are angajată o femeie care să-i preia mare parte din

povară. Degeaba se plânge că nu are timp pentru ea. Precis are mai mult timp decât dada Ionela și o sănătate sigur mai bună.

Pe vremea când Marela spera ca accentul, în viața fiicei ei, Anca, să nu mai cadă pe munca zilnică din casă, ci pe felurile alte activități, speranța asta nu se baza pe ideea că o să ajungă să-și angajeze menajeră. Ci pe impresia că lucrurile, în ansamblul lor, se schimbă. Că viața pare să se reorganizeze. Poate că aveau să mănânce ieftin și bun la cantine, la restaurante populare. Poate că grădinițele cu program extins... Poate, mai ales, bărbații aveau să fie altfel din moment ce femeile aveau să fie de-atunci încolo mai educate și să câștige bine, ba poate chiar mai bine decât ei. Dar nu a fost așa nici atunci, până la urmă. Schimbările nu s-au materializat decât într-o măsură insuficientă.

Iar din nouăzeci încolo, când tot ce fusese construit în sistemul public în deceniile anterioare a fost, treptat, distrus, „eliberarea” de o parte din munca zilnică pentru femeile care au ajuns s-o ducă bine n-a însemnat decât exploatarea directă a altor femei, nevoite să muncească din greu în casele altora, pentru supraviețuire. Dada Ionela nu a avut norocul să i se îmbogățească vreunul din copii și de salariul ei depinde acum o casă întreagă.

Aura o disprețuiește pe Simona, dar ar face mai bine să admită că așa ar fi ajuns și ea în alte împrejurări. Acum, din locul social în care e, se împotrivește gândului de a exploata pe oricine, dar și de a munci în orice fel. Se împotrivește în general gândului că munca în sine ar fi ceva nobil. E doar o necesitate nenorocită, un efort din care alții, mai înstăriți, storc mai mult decât îți rămâne ție. Trebuie să-ți petreci viața făcând tot felul de chestii inutile, ca să câștigi niște bani, să-ți plătești utilitățile și mâncarea, chiria sau ratele. Asta dacă nu ești căsătorită cu patronul unei firme, iar profitul, tot ce stoarce el de la angajați, nu se întoarce la voi în casă.

Și-atunci scrisul? Scrisul ce e?

Poate are dreptate Simona, pentru că la scris Aura se gândește cu un fel de euforie. E lumea ei promisă, nu seamănă a

Întoarcerea

muncă. Poate au toți dreptate. E un hobby, o activitate de îngrijire de sine, o plăcere în care să se scufunde în timpul liber.

Și chiar și așa cum și-l imaginează ea, ca pe o incursiune profundă în felul cum e făcută lumea, ca pe o încercare de a desface și de a reface, ca pe o activitate pe care e hotărâtă să o ia cu totul în serios, chiar și așa, scrisul pare în continuare ceva fără greutate. Ceva ridicol, un vis infantil, care nu se poate ancora în nimic.

Oamenii din jurul ei, fără să fie ignoranți, nu înțeleg ce naiba e cu ea, iar ei i se pare inutil să le explice. Nu are nici suflu, nici energie, nici loc, nici timp și nici cuvinte. Iar aici, în casa alor ei, mereu se întâmplă ceva cu adevărat important: se cumpără mâncare, se coafează părul, se face manichiura, se pune masa.

Masa e gata pusă când pe ușă intră, unii după alții, Dan, Doru, Cosmin și Cristina: s-au întâlnit toți în parcare, unde-au mai rămas puțin ca să admire tata mașina nouă a lui Dan. Viermuiesc gălăgioși acum în holul strâmt, unii printre alții, ca o familie de animalețe înghesuite într-un bârlog și nevoite să mișune constant, ca să nu amorțească, și cu Aura care încearcă să le acopere gălăgia cu țipete despre închiderea ușii, să nu fugă pisica.

După ce se pupă, Cosmin îi zice Aurei:

— Boboc ți-am făcut casa, Auriciule! Merg baia, merg dușul, e țais! Prințesă o să fii!

— N-a pățit nimic? N-a intrat niciun pic de apă în beci?

— Zero, nimic. Doar ăia din vale, săracii, au pățit rău de tot, au venit și pompierii, a muncit tot satul o zi întreagă pe la ei prin curți. Mă rog, au fost în total șapte gospodării, mă și gândeam la Ovidiu, săracul, ce ghinion a avut și ce noroc am avut noi.

— Mă și mir! Că tu de obicei n-ai noroc, zice Mamarella din ușa bucătăriei.

— I-auzi-o și pe coana mare, se putea să nu ne șfichiuești matală, din prima, de la intrare?

— Dar ce-am zis?

— Nimic, Marelo, sărut-mâna, vino să te pup!

Cosmin vrea să pară tonic, dar dă impresia că joacă teatru. Că imită. Și că rolul nu i se potrivește. E mai scund decât soră-sa, grăsuț, cu breton și bărbuță. Dacă nu te uiți cu atenție, bărbuța te păcălește și îi dă aerul unui bărbat de vârsta lui.

— Am adus astea, zice Cristina și încearcă să ridice una dintre sacoșele cu cumpărături pe care le-a cărat Cosmin de la mașină, și pe care le-a lăsat jos ca să se pupe cu familia.

Când o văd că se căznește să ridice sacoșa, cei trei bărbați din hol sar, toți deodată, spre ea, ca într-o operațiune de salvare.

— Le ducem acuma, ia-o tu pe-asta, eu o iau pe-asta, dă-te așa – hai, mamă, să facem loc în frigider, strigă Doru.

— Dacă vorbești cu Anca, să știi că tot nu a venit, nu știu ce e cu ea, că nici la telefon nu-mi răspunde, uită-te și tu, am sunat-o de trei ori, deja încep să mă îngrijorez, zice Marela, arătând dovada vorbelor ei pe ecranul telefonului.

— O fi la Tanța. Întru puțin pân' la baie și dup-aia fug s-o iau.

Și Doru se îndreaptă spre baie cu pasul lui alert, aproape fugă, și capul între umerii ridicați. Cosmin și Cristina intră în camera lor să-și lase bagajele și să se schimbe. Dan bagă capul pe ușă, în sufragerie, s-o întrebe pe Simona de fete, după care trece la bucătărie, să fumeze cu Mamarela, „preferata lui din familia asta”, așa cum are grijă să repete de fiecare dată când o vede. Mamarela, când zice el așa, se simte pe jumătate flatată și pe cealaltă jumătate jignită – are ceva condescendent atitudinea lui Dan. Ceva suficient de vag, însă, cât nici măcar ea să nu-l poată taxa. În fine. Fumează.

După câteva minute, apare și Cosmin, într-un tricou bleu, pe care scrie „Las' că merge și așa”. Marela îl îmbrățișează și îl leagănă în stânga și-n dreapta.

— Vai, ce dor mi-a fost de tine, băiețelu' lu Marela, zice, îl mai pupă o dată, apăsător, pe obraz, și-l împinge puțin ca să studieze cum mai arată, pierzându-l sincer din ochi, așa cum făcea câteodată și cu Aura, când era mică.

— Băiețoiu'! Ia uitați aici ce burdihan are, râde Dan și-l bate pe Cosmin pe burtă.

Întoarcerea

— Lasă-mă, frăţioare, că trei kile am dat jos cât am muncit săptămânile astea două. Pe cuvânt dacă vă mint, întrebaţi-o şi pe Cristina! Dar le-am pus la loc ieri şi alalteieri că numai în grătare am ţinut-o!

Râd toţi în afară de Aura.

Când intră Cristina în bucătărie, se opresc toţi din râs. Fata zice, cu un glas firav:

— Tamara, sau Anisia, nu ştiu foarte bine care e care, spune că-i e sete. Ce să-i dau? Apă sau suc?

— Dă-le la amândouă câte un pahar de apă, că suc ar bea până la loc comanda. Aşa fac, zic că le e sete, ca să le dai suc... spune Dan, în timp ce umple două pahare cu apă de la robinet şi i le înmânează Cristinei. Tot în cameră la Aura sunt? Stai tu cu ele să te asiguri că nu chinuie pisicuţa aia?

— Stau, da, spune Cristina şi iese cu paharele.

Şi chiar dacă nu fac asta cu adevărat, cu toţii parcă răsufflă uşuraţi după ce iese ea din bucătărie. De ce nu reuşesc s-o accepte? Ce au toţi cu fata asta timidă şi retrasă, politicoasă, care îşi vede de treaba ei? Nici Aura nu o place şi nu reuşeşte să priceapă de ce. E delicată şi pare foarte sensibilă; pare că are o lume întreagă, numai a ei; de ce n-oi fi stat niciodată cu adevărat de vorbă cu ea, se-ntreabă Aura, încercând să-şi amintească dacă a avut vreo astfel de tentativă sau dacă doar a evitat, trecând-o cu vederea, ca acum. Cristina se mişcă prin casă ca o umbră. Nu te deranjează şi nu-ţi vine s-o deranjezi. Ceva parcă nu te lasă să interacţionezi cu ea.

Marela parcă o urăşte, o boscorodeşte în continuu şi chiar dacă nu zice niciodată direct, insinuează că îi mănâncă banii nepotului, care are o slujbă adevărată. Ea ce a terminat? A terminat liceul de artă şi face grafică web, mai are câte un aşa-zis proiect din când în când. În rest, stă şi desenează. Toată ziua desenează. Când Cosmin e la serviciu, ea desenează în camera lor. Uneori pleacă acasă la ai ei şi vine înapoi abia seara, când se întoarce Cosmin. Ar putea să rămână mai mult pe-acolo, că doar au loc, stau la casă, au curte. Numai că locuieşte şi sora

Cristinei la părinții lor, cu tot cu copiii, precis nu-i convine că o pun să aibă grijă de ei, presupune Marea.

E mai mică decât Cosmin cu două ani. Poate de-aici vine antipatia, din diferența asta, se gândește Aura, în timp ce o privește pe Cristina ieșind pe ușă; poate din diferență vine antipatia, și nu din personalitatea ei care nu are nimic antipatic. Și-i trece prin minte că tot zbulciumul pe care-l simte ea se poate s-o aștepte peste câțiva ani și pe Cristina. Și se gândește să-i ceară desenele. I-a arătat și mai demult ce lucra, dar Aurei nu i s-a părut nimic interesant. Personaje în stil japonez, ceva de copii. A judecat-o fără să aibă vreodată răbdare s-o cunoască. Poate că tot zbulciumul ei va fi și al Cristinei și poate, făcând corp comun cu familia, și Aura s-a grăbit s-o antipatizeze fără s-o cunoască, pentru că așteaptă cu toții despărțirea și nu vor să se atașeze de fată, ca să nu le fie greu pe urmă.

Anca nu era la Tanța. Negăsind-o acolo, Doru s-a întors acasă și a sunat-o de vreo două ori la telefon, dar ea nu i-a răspuns nici lui. În sfârșit, după alte zece minute, intră și Anca în casă, conducând-o în bucătărie și îndemnând-o să stea la masă, în locul lui Dan (care tocmai a ieșit cu Cosmin în balcon), pe doamna Sandulian. Marea se încruntă la fiică-sa și-ntreabă, întorcându-se cu spatele la musafiră:

— Ce cauți aici?

— Am fost puțin pe la ea, să stabilim cum facem cu împărțitul, că știi că am zis c-o ajut. De Sfântă Mărie. Și dacă tot am fost, am zis s-o iau și pe ea, că e singură. Roxana cu Adiță nu mai vin, m-au sunat că tușește ăla mic.

Marea se întoarce spre Aura și-și dă ochii peste cap. Susține că nu-i place când vin „străini” la masa lor de familie, dar Aura știe de ce n-o suportă, de ce n-a suportat-o nicidecând pe doamna Sandulian, care a fost femeie de serviciu la Uzine. Știe bine și o privește fix pe clasista de bunică-sa, cu o expresie neclintită, cruntă, întrebându-se cum ajunge de fapt cineva care a dus viață grea să disprețuiască pe altcineva

Întoarcerea

pentru că vine din cam același loc, dar vremurile i-au fost mult mai potrivnice.

— Vreți un pahar de suc, doamna Sandulian? zice Aura.

— Ce zici, mamă? întreabă vecina, înveselită. Eu-s cam tare de urechi (și râde).

E fericită că e printre oameni.

Cosmin intră înapoi, din balcon, și se bucură când o vede.

— Tanti Sandulian! Bine-ați venit pe la noi!

De când era el prin școala primară, doamna asta din vecini, care tocmai se pensionase, se ducea și-l lua de la școală, le dădea să mănânce, și lui, și soră-sii, și stătea cu el, mai ales, să-și facă lecțiile. Duminica dimineața amândoi frații urcau la ea, la etajul trei, și se uitau la desene în timp ce mâncau sărățele calde sau cornulețe cu cremă de cacao și nucă. Tanti Sandulian nu avea televizor color ca ei, dar nicăieri nu le plăcea mai mult ca la ea acasă, duminica dimineața, în miros de sărățele și prăjituri, de porumb fiert sau de clătite.

Ea nu avea nepoți. Băiatul îi murise la nici douăzeci de ani, într-un accident stupid, la mare, intrase în apă cu un bob de strugure în gură și se încecase, pur și simplu. Mai avusese o fată, cam de-o vârstă cu Anca, dar care n-a avut copii și care a murit și ea, destul de tânără, de leucemie. Și soțul doamnei Sandulian s-a dus, acum vreo zece ani, și ea a rămas singură. Doar vreo patru-cinci ani să aibă în plus față de Marela, dar arată mult mai bătrână. Nu mai are pe nimeni, în afară de nepoata după soră, care locuiește într-o comună din împrejurimi, unde doamna Sandulian nu a vrut în ruptul capului să se mute. Nepoata o sună în fiecare săptămână pe Anca s-o roage să treacă pe la mătușă, și Anca trece. Ar trece oricum, chiar dacă n-ar suna-o, mai ales dacă n-o vede pe balcon, urmărind activitatea de la intrarea în bloc.

— Vă pun un pahar de suc, da? repetă Aura, tare, și-i arată sticla de Fanta.

Doamna Sandulian dă din cap că da și se uită curioasă la Marela, se vede că i-ar plăcea să interacționeze, dacă ar auzi mai bine și dacă, bineînțeles, ar avea cu cine. Nu are. Marela

stinge țigara și iese, cu mare demnitate, din bucătărie, împinsă de ceva necunoscut să se îndepărteze de această femeie în locul căreia, în alte condiții, ar fi putut să stea chiar ea. Marela crede că prin merit propriu, prin muncă, inteligență și eforturi personale a ajuns mai bine și nici nu-și pune problema să afle mai multe despre femeia asta care, după război, la doar doisprezece sau treisprezece ani, muncea fată în casă pe la o orășeancă mai înstărită. Marela nu știe nimic despre viața ei, despre abuzurile pe care le-a suferit, lipsită cum era de apropierea unei familii protectoare. S-a angajat pe urmă cu carte de muncă la Uzine, dar copilăria ei grea o marcaseră deja pentru totdeauna. Marela nu știe și nici nu vrea să afle, de frică.

Fiindcă n-au locuit în același bloc pe vremea când erau mai tinere, cele două femei n-au apucat să stea niciodată la taină, pe bancă. Pe-atunci, Marela n-ar fi făcut chiar atâtea fasoane. Sau le-ar fi făcut, dar tot ar fi stat de vorbă. Acum e însă prea târziu. Doamna Sandulian pare cufundată într-o bătrânețe fără speranță, mai ales pentru că stă prost cu auzul. Lui Cosmin i se rupe sufletul de ea, s-o vadă așa. Măcar o dată pe săptămână, când vine de la cumpărături, urcă și-i duce și ei ceva bun, o budincă, un iaurt cu fructe. Și femeia se luminează la față de câte ori îl vede.

Anca s-a și apucat să aranjeze aperitivele pe platou, cu gesturi repezite, smucite, care să arate că e cam supărată că nu s-au ocupat fetele până la ora asta. Afară, blocurile de beton încep să suspine fierbinte și boarea plutește dinspre ușa deschisă a balconului, împletită cu fumul care șerpuiește din țigările tuturor. Odată pornit aragazul, bucătăria o să emită o văpaie demnă de gura iadului, în seara asta de august, feroce, nemiloasă și perfect trecătoare.

În sfârșit, Anca îi gonește pe toți din bucătărie, pe Dan, care intră prin balcon în camera de alături, pe Aura care o conduce pe doamna Sandulian, atentă să nu se împiedice de marginile preșurilor din hol.

Întoarcerea

În sufragerie, pe canapea, fetițele se uită în tableta Cristinei, care le desenează ceva. Kara s-a ascuns, cine știe pe unde e, și când Aura le întreabă, ele ridică din umeri și îi spun că s-au plictisit s-o mai caute. Așa că după ce o ajută pe vecină să se așeze comod, pe un scaun cu pernă suplimentară și cu scaunul mai mic, sub masă, pentru picioare, Aura se duce în cameră.

O caută pe Kara întâi în șifonier, unde-i e teamă că au sechestrat-o finele. Dar pisica s-a cuibărit de fapt și e descoperită într-o pungă de sub birou. Aura o mângâie și Kara începe să toarcă.

— Mai ai doar un pic de răbdare, că agitația asta e temporară. Totul trece, până la urmă.

Pisica pare însă foarte liniștită, cuibărită cum e în culcușul ei, departe de sufrageria gălăgioasă. Aura are grijă să lase ușa crăpată.

Doru tocmai a instalat și ultimul scaun pliant, așa că lumea poate să se așeze la masă, fiecare pe locul ei și al lui, cam aceleași la orice sărbătoare. Mama Anca rămâne, pentru cea mai mare parte a serii, în bucătărie, pregătind, încălzind, felind, împărțind mâncarea.

Bărbații gălăgioși dau noroc cu paharele aburite, cu șpritz rece.

— La mulți ani, sănătate, la mulți ani, Aura!

Cosmin începe să cânte, soră-sa își dă ochii peste cap și îi face semn să termine.

— La mulți ani Tărița și Anița, zice Doru ridicând paharul în direcția fetițelor care sunt încă pe canapea, și se uită de-acolo la el, cam speriate.

— Bine ați venit, și bine v-am găsit! zice Cosmin îndreptând paharul pe rând, în direcția tuturor.

— Și când ne-o fi mai rău, așa să ne fie! mai tună Doru.

Și mai ciocnesc o dată paharele așa de violent încât din ele curge vin pe fața de masă.

— Alo, nebunilor, ne omoară mama Anca! țipă Simona mai tare ca ei toți și fuge la bucătărie să aducă o cârpă udă, dar mama

Anca o liniștește, nu e nicio problemă, să stea cuminte, că nu se așteaptă nimeni să rămână fața de masă nepătată.

Sufrageria geme de lume, aerul devine greu de respirat. Au zis că se fumează numai în bucătărie, dar bucătăria e așa aproape că fumul plutește în mod egal peste tot, iar geamurile de la balcon sunt doar crăpate, ca să nu fugă pisica. Femeile au refuzat, toate în afară de Aura, alcoolul. E prea cald; Simona trebuie să conducă la întoarcere; Cristina nu bea, nu-i place; mamei Anca i se lasă în genunchi: „de ce mă mai întrebați?”, strigă ea din bucătărie; iar Mamarela vrea doar „un deget – atât, atât, atât, atât!” de care abia dacă se atinge, toată seara. Pe doamna Sandulian n-o roagă nimeni, dar Cosmin se duce și-i aduce paharul cu Fanta de la bucătărie.

Imediat după ce au dat noroc, Simona vine cu un platou cu aperitive. Mama Anca îl aduce pe-al doilea. Cristina se întoarce și ea întâi cu coșurile cu pâine, pe urmă cu micile platouri special ornate pentru copii, și pe urmă, în două ture, cu castronașele chinezești pline cu icre, salată de vinete, pastă de pește și măslină. Pe masă, pe platouri, sclipește umedă brânza proaspătă, din piață; lucesc roșiile, tăiate rotunde; se îngheșuie rulourile groase, cu cașcaval și șuncă presată, prinse cu scobitori; se intercalează delicat feliuțe de somon cu bucăți de avocado; lucește ceapa tăiată în patru și așezată lângă feliile dreptunghiulare de șuncă. Mâncarea e proaspătă și bună și rece, lumea se repede la platouri, mama Anca vine să ia repede o felie de pâine cu salată de vinete și țipă la ei să nu se sature numai din aperitiv. Lumea înfulecă, te și miri cum de le e foame pe așa căldură, mănâncă și beau și râd și vorbesc tare.

Cele două fetițe gemene, cu cordeluțele lor cu antene luminoase, mestecă încet câte o feliuță de cașcaval și se uită la un filmuleț pe telefonul mamei lor.

Cristina, după ce a adus platourile, a dispărut. S-a retras probabil în cameră, așa cum face de obicei în situații ca asta. Ea nu prea suportă gălăgia.

Grupul de meseni s-a împărțit de la început pe criterii de gen. Bărbații stau în partea dinspre balcon, cu Dan și Cosmin

Întoarcerea

împărțind locul din capul mesei, și cu Doru prins, împreună cu Mamarella, între masă și vitrina din spate. Femeile sunt toate mai aproape de ușa prin care se ajunge la bucătărie. Lângă Marela stau fetițele, în capăt stau Cristina și Simona, lângă Simona, mama Anca, Aura și doamna Sandulian. Locul mamei Anca e cel mai apropiat de ușa care duce la bucătărie, dar mama Anca, așa cum spuneam, nu rămâne prea mult la masă de-a lungul serii.

Cosmin le povestește ceva bărbaților și în timp ce povestește își îngroașă vocea. Soră-sa îl cunoaște bine, recunoaște momentele în care el face chestia asta, ca să capete mai multă credibilitate. În fond, e așezat între tată și șef, între doi bărbați care au o putere de un fel sau altul asupra lui. Cu tata a început să se cam certe în ultima vreme, dar în ocazii ca asta nu lasă să se vadă că ar fi vreun conflict între ei. Cu Dan însă pare că se înțelege excelent, ies prin oraș, merg la paintball și la țară și chiar și în vacanțe împreună. Par amândoi mulțumiți de rolul și locul pe care îl ocupă în relația lor. Cosmin povestește din nou, cu amănunte, cum s-a inundat beciul din casa cea nouă a lui Ovidiu. Abia ce-au terminat-o, acum doi, trei ani, zice el, și făcuseră o frumusețe de pivniță, placată cu cărămidă, plină cu butoaie și sticle de vin aranjate impecabil, ca la cramă, și poftim, ghinion, că le-a inundat de un metru!

Marela e atentă la povestea nepotului și intervine și ea.

— Deci nu numai voi ați băgat mulți bani în casa de la Livezi, zice.

— Nu, Marelo, nu numai noi, oftează Cosmin exasperat de înțepătura din remarca bunicii care mereu s-a împotrivit „îmbunătățirilor” pe care le aduce el casei de la Livezi. Oamenii ăștia au băgat toate economiile lor, să nu-ți vină să dai cu basca de pământ când vezi frumusețe de beci inundat?

— Dar ce, vor cumva să se întoarcă?

— Nu. Adică poate la pensie.

— Înseamnă că nu au ce face cu banii, dă Marela verdictul și se întoarce spre partea mesei unde femeile vorbesc despre motivul pentru care n-au mai ajuns, în seara asta, Roxana și Adiță: ăla micu’ a vărsat de câteva ori, de dimineată, tușește și are și un

Un corp străin

pic de febră și le-a fost frică să vină așa cu el. Dacă e un virus, ceva, și le dă și fetelor? Sigur e un virus, ce să mai discutăm, dar ce ciudat, acum, în mijloc de august. Să nu fie o toxinfecție. Păi nu, cum, dacă tușește? Și așa mai departe.

După ce bărbații dau noroc a doua oară și le urează încă o dată la mulți ani sărbătoritelor, Dan îi comunică Aurei cadoul: un voucher de 100 de euro la o librărie online, cu cărți în engleză, ca să-și ia ea ce-și dorește. Chiar acum îi trimite codul pe mail. Și în timp ce face operațiunea asta, zice:

— Chiar Aura, eram curios: ce-o să-ți iei, cărți fizice sau e-bookuri? Am înțeles că nu prea se mai cumpără cărțile fizice, nu?

— Să știi că nu e chiar așa. Se cumpără în continuare, că sunt frumoase, au coperte glossy. Le place oamenilor să aibă cărți în bibliotecă, să le ordoneze pe culori...

— Serios? Păi spuneau ăștia la televizor că nu se mai citește, că nu știu ce.

— Ba se citește, sau cel puțin se cumpără. Să vezi ce vânzări au editurile mari, chiar și la noi, unde nu e cine știe ce piață de carte.

— Și eu credeam că de când lucrezi numai cu traduceri toată ziua, ți s-o fi urât de cărți, zice Doru.

— Lucrez mai mult cu documente tehnice, tată, am și cărți, dar nu sunt ce mă interesează pe mine, sunt d-astea, de non-ficțiune, de....

— Cosmine, tată, ia du-te tu, te rog, și mai bagă o sticlă de doi litri în congelator. În raftul trei, știi care, ăla mai gol.

— Știi, știi, răspunde Cosmin, în timp ce se ridică și iese pe ușa de la balcon, prin care trece spre bucătărie.

— Și cărțile de non-ficțiune pe care le traduci tu chiar se vând, inclusiv în format d-ăsta fizic? o întrebă Dan, care pare animat de curiozități deocamdată neclare.

— Unele se vând foarte bine, da. De-asta le și merge editurilor... Și de-aia zic, oamenii cumpără cărți, mai ales de dezvoltare personală.

Întoarcerea

— A, da, da, spun aproape toți deodată, Cosmin, Simona, Dan și chiar și Doru, dând din cap.

— De genul *Șapte pași către succes*? întrebă Simona, care în ultimul timp a citit tone de cărți de dezvoltare personală. Nu dintre cele care te învață cum să ai succes în afaceri și în viața socială, în general, alea nu prea o atrag. Ci dintre cele care te învață cum să te îmbogățești interior. Îi dau o stare super plăcută; îi e și rușine de aviditatea cu care le citește, așa că se ascunde de Dan, ca să nu râdă de ea.

— Nu, mă, se vând chestiile astea de *mindfulness*, îi explică Dan, care habar n-are de preocupările Simonei. Adevărul e că e extraordinar de util să înveți să fii conștient de corp, de senzații, să trăiești în prezent. Am și eu o aplicație, fac câte zece minute de meditație pe zi...

Și în timp ce Dan își prezintă programul de *mindfulness*, percepția Aurei despre locul ei la masă, în familie, în camera asta și între oamenii din ea, în mediul mai vast care îi conține pe toți, se alterează. Timpul pare să se rostogolească încet, înainte și înapoi, pe pieptul ei, făcând-o să respire superficial.

Discuțiile lor par doar un pretext, dar pentru ce? Ce vor să întărească, să scoată la lumină, dacă sunt așa lipsite de conținut. Oamenii nu vorbesc totuși doar ca să se afle în treabă, ci ca să-și amintească mereu unii altora că există și că sunt conștienți de prezența celorlalți.

În dreptul ei, dar puțin mai spre stânga, prins între masă și vitrină, e tata care se uită la Dan cu interes mimat și cu urma de anxietate pe care o are pe față la mesele festive, înainte să bea mai serios. Din corpul lui e vizibilă numai jumătatea superioară, de la plexul solar în sus, și brațele, lungi, păroase, lucioase de transpirație, așteptând activ printre pahare și mâncăruri, cum așteaptă sepiile sau alte animale marine printre algele și nisipul de pe fundul mării.

Aura e o balenă. Lentă. Somnolentă.

— ...Și de-aia te întrebam, pentru că știu că oamenii au acum tot felul de aplicații de meditație, sau care-i ajută să-și planifice taskurile... Sunt foarte curios dacă chestia asta afectează piața de cărți de dezvoltare personală.

Un corp străin

— Păi în primul rând cred că nu se exclud, zice Aura, revenind la realitate. Mecanismul pieței și tehnicile de marketing sunt făcute ca produsele astea să se susțină între ele. Se bat pe atenția noastră și în timp ne fac incapabili să stăm concentrați mai mult de câteva minute pe același lucru. Așa că o carte și o aplicație nu se exclud, se completează. Citești două rânduri, cauți aplicația, o descarci, stai puțin cu ea, te întorci la carte și tot așa. Produsele astea nu sunt făcute să se înlocuiască...

— Eeee, ce să mai bem și noi! face Doru, tăindu-i vorba fică-sii.

Și, ca într-un gest de reparație, întinde mâna spre paharul Aurei, care s-a golit.

— Dă încoace, mai vrei?

— Da, mersi.

— Stai așa, nea Dorule, că eu chiar vreau să pricep. Ce mă mir și nu înțeleg, e câte cărți pot să vândă editurile astea?

— Dane, tu vrei să schimbi branșa, vrei să te bagi în vânzarea de carte? glumește Cosmin. Ia, concediază-mă pe mine și angajează-o pe soru-mea, că și-așa vrea să se ducă la țară să scrie un Harry Potter, un Stăpânul inelelor... Dai lovitura cu ea din prima, îți zic!

În timp ce lumea râde, în cameră intră mama Anca, cu ochelarii căzuți pe nas:

— Să ridice mâna cine vrea ciorbă!

— E de curcan? întrebă Dan.

— Da, mustăcește Anca. Special am făcut de curcan, că știu că aia-ți place ție.

— A-haaa, exclamă el, frecându-și mâinile, eu vreau!

Toată lumea vrea. În minutele următoare, castroanele cu ciorbă intră dansând în mâinile Ancăi și ale Aurei, pe ușa de la sufragerie și peste o vreme ies, goale, pe aceeași ușă, duse de Simona și de Cristina, care între timp a revenit la masă. În bucătărie, fetele spală repede castroanele, să nu-i lase Ancăi atâtea vase în chiuvetă.

Întoarcerea

După ciorbă, după alte pahare de șpriț și după mai multe țigări, mama Anca vine cu un platou cu fripturi la teflon. Simona aduce la masă bolul uriaș cu salată de vară, de care s-a ocupat, o salată bogată, cu de toate, asezonată cu ulei de măsline și puțin oțet.

— N-am mai făcut nicio garnitură, să știți, că am citit că cel mai bine e să mănânci friptura cu salată, fără cartofi, fără nimic, zice Anca.

— I-auzi domnule, ce să spun! Țștia în fiecare an inventează altceva! Anul trecut erau cartofii prăjiți, ziceau să nu mai mâncăm cartofii prăjiți că sunt cancerigeni. Anu' ăsta, nici cartofi natur nu mai avem voie, la anu', cine știe ce dracu' o mai fi! Mamă, mie să-mi mai aduci te rog niște pâine.

Anca îi aduce bărbatului altă jumătate de pâine, tăiată felii, și se întoarce în bucătărie ca să prăjească și a doua tură de fripturi.

La masă, Dan reia discuția despre planurile Aurei.

— Dar serios, acum, ce ai de gând să scrii?

— Vreau să... să termin de scris o carte pe care am început-o mai demult. O colecție de proză scurtă.

— Și când o termini poți s-o publici la vreo editură cu care lucați voi? Ai cunoștințe pe-acolo sau cum se ajunge să publici?

— A, nu, alea sunt specializate pe alte domenii, nu pe literatură.

— Și-atunci unde vrei s-o publici?

— Păi nu m-am gândit... acum mă gândesc doar s-o termin de scris. Când o să fie gata, o să trimit manuscrisul la mai multe edituri. Sper să mi-l primească cineva.

— Dar despre ce e cartea? Întrebă Simona.

— Sunt mai multe povestiri, fiecare cu alt subiect...

În timp ce ele vorbesc, Doru mestecă din ce în ce mai nervos friptura pe care i-a adus-o Anca. Clefăie, fornăie, bea pe nerăsuflăte un pahar cu șpriț, se tot foiește în scaun, de parcă nu și-ar mai găsi locul.

— ...una dintre ele, de exemplu, e despre patru prietene pensionare, foste colege de liceu, care pleacă într-o călăto...

Un corp străin

— Cauciuc mi-ai adus, ce naiba mă, Anca, mă! strigă deodată Doru și femeile de la masă tresar. Mă, voi puteți să mestecați friptura asta?

— E tare? întreabă Anca, apărută instant în ușa sufrageriei, cu ochelarii alunecați pe nas și cu o șuviță mare de păr ieșită din coadă.

— Iar n-ai făcut cum te-am învățat. Ți-am spus de nu știu câte ori. Ai ținut-o două ore la macerat cum am vorbit?

— Of, așa e, n-am ținut-o, zice femeia, ștergându-și mâinile pe șorț și privind vinovată masa plină de carne pe care ea a făcut-o și a făcut-o prost. Nu puteți s-o mâncați?

— Ba da, ba da, zic toți ceilalți într-un glas, și ca s-o scoată pe mama Anca din situația în care se găsește, dar și pentru că într-adevăr le place friptura. Nu e chiar așa tare.

— Mie să știți că mi se pare foarte bună, e și slabă, e exact cum trebuie... spune Simona.

Doru se mai domolește puțin, dar e vizibil iritat, nervos.

— Lasă hai, n-are nimic, asta e acuma.

Anca dispare dezamăgită în bucătărie.

În timpul scenei făcute de tatăl ei, pe Aura o apucă amețeala. Are senzația că se rotește pe loc și vede pe rând fața nedumerită a doamnei Sandulian, de aproape, figura bunică-sii, puțin mai îndepărtată, de pe partea cealaltă a mesei, cornițele luminoase de pe capetele fetițelor, tabloul cu toamna care atârna puțin strâmb pe perete, deasupra canapelei. Brațele de sticlă ale lustrei aprinse deasupra lor se întind și se subțiază; mobila aliniată la perete, în spatele mesenilor, e prea închisă la culoare, prea grea pentru camera asta; aerul se termină. Prezența acestor oameni devine excesivă, zgomotul pe care îl fac, insuportabil. Când Aura se agăță, disperată, cu ambele mâini de masă, Simona o observă și o întreabă:

— Ce-i cu tine? Ți-e rău? Vrei să te întinzi puțin în pat?

Adevărul e că e foarte cald, curg transpirațiile pe ei și temperatura a crescut și mai mult de la aragaz – iar ușa de la bucătărie trebuie neapărat să rămână deschisă, că altfel ar muri

Întoarcerea

mama acolo. Nici ventilatorul nu pot să-l pornească, fiindcă s-ar plânge jumate dintre meseni că-i trage curentul. Și nici aer condiționat n-a reușit nimeni s-o convingă pe mama să pună: ăla chiar nu-ți dai seama cum te trage și te trezești cu nevralgii, mai bine suportăm căldura.

Nu, nu vrea să se întindă în pat. Gata, i-a trecut. A fost doar încercarea unui atac de panică, asemănător cu cele din altă viață, un cutremur de moment, scurt și intens, care a făcut ca lumea întregă să se dezintegreze: casa asta, familia asta, relațiile dintre ei, istoria pe care o împărtășesc. A fost o încercare de atac, scurtă ca un fulger, care a îndepărtat pentru câteva fracțiuni de secundă coaja lucrurilor și i-a arătat lumea așa cum e ea: dacă ar fi copac, nu om, n-ar vedea propriu-zis camera luminată, populată cu niște ființe cu postură verticală, cu patru membre și cu câte un capăt cu doi ochi, două punguțe gelatinoase, în vârf. Ar simți doar, prin întuneric, încregătura dătătoare de energie. Ar simți freamătul, tremurul, atracția, repulsia. Setea, foamea. Ar comunica prin vibrații despre pericole, lucruri de ocolit, lucruri de căutat, medii prielnice și neprielnice.

A fost un atac scurt, disruptiv, care i-a arătat pentru câteva fracțiuni de secundă cum coexistă aici, în camera asta mică, iubirea și violența, hrana și otrava. Cum nu se poate fără, și cum nu se poate cu. A fost un foarte scurt atac de panică, așa cum mai avusese. Le cunoștea, din viața anterioară. S-a terminat la fel de abrupt cum începuse. Aura a căzut pe neașteptate într-o groapă și cineva, ceva, imediat, a tras-o afară de-acolo.

Ceilalți meseni n-au observat că se întâmplă ceva cu ea sau poate doar s-au prefăcut că nu observă.

— Are dreptate mama Anca, să știi, nenea Dorule, zice Simona, nevând să facă mare caz de starea vară-sii, care, albă la față, pare puțin pierdută. Poate dacă nu băgăm în seamă își revine, se gândește Simona. Și continuă:

— Așa știu și eu, că cel mai sănătos și mai dietetic e să mănânci friptură cu salată. Eu după ce am născut, numai așa am mâncat. Am evitat complet carbohidrații, cartofii, pastele, pâinea...

— Dar să nu fie carnea grasă... intervine Mamarella. Ori lui Doru numai carnea grasă îi place... dacă îi dai carne fără grăsime, de-abia dacă se atinge de ea.

— A, da, clar, păi și carnea asta e slabă, e cum trebuie. Poate de-aia nu ți-a plăcut nenea Dorule, că nu prea are grăsime.

— E, nu de-aia. Dar i-am spus de nu știu câte ori, stropes-te-o cu puțin vin și ține-o la macerat o oră, două, înainte s-o prăjești, să vezi ce fragedă și bună se face. Știe și ea, dar a uitat sau n-a apucat, nu știu.

Între timp, Anca s-a întors la masă. Starea ei s-a schimbat, chiar dacă ar vrea să nu arate. Mănâncă puțină salată cu pâine și fără friptură, pentru că, la fel ca doamna Sandulian, ține post până răspoimăine, de Sfântă Mărie. Îi e necaz că Doru a vorbit așa cu ea, de față cu musafirii. Ei au o relație bună în general, Anca se mândrește cu relația lor, așa cum am mai spus, iar atitudinea vădit nemulțumită a bărbatului, criticile și observațiile pe care nu s-a abținut să i le facă de față cu toți, au zdruncinat-o pe Anca. Marela a văzut și o să-i reproșeze ginerelui, dar nu chiar acum. Deocamdată îi vine să-i spună, triumfătoare, fetei ei, ca de obicei în astfel de situații: *Vezi? Am avut dreptate!* Dar dacă ar face-o, Anca i-ar lua apărarea lui Doru, ar lua apărarea relației lor, pe care o protejează mereu, înainte de orice. Aura cunoaște bine gândurile tuturor. Poate mai puțin pe ale lui frate-său care în timp ce mestecă friptura, îi arată lui Dan un filmuleț pe youtube, o recenzie la un gadget nou, poate la un nou model de telefon, de care sunt amândoi interesați.

— Tu și când erai gravidă erai slabă, îi spune Marela Simonei. Aveai o burtă enormă, dar erai slabă, moartă.

— E, nici chiar așa, Marelo, slabă moartă. M-am îngrișat, am avut de dat jos aproape două kilograme după ce am născut. Și nu mi-am revenit niciodată la cum eram eu înainte.

— Ai avut voință, ce să mai discutăm. Ai făcut și sport, ai ținut și regim, ai ajuns foarte repede să arăți bine la loc.

— Cea mai mare nenorocire pentru mine, cât am fost gravidă, a fost că n-am putut să mă vopsesc. Eu, obișnuită cu părul blond, am fost aproape de depresie că nu mai puteam să mi-l decoloriez!

Întoarcerea

— Și Aura și l-a decolorat la un moment dat, acum câțiva ani, dar pe urmă nu l-a mai vopsit, l-a lăsat să crească. Eu cred că din cauza asta i s-a și rărit, zice Marela, de la decolorarea aia de-atunci. Păi ce păr avea ea înainte!

— Lasă, Marelo, că și-acum are păr frumos, îi ia Simona repede vorba, ca să mai salveze situația, pentru că Aura, transpirată și ciufulită, cu părul prins cu o agrafă care stă să se desfacă, nu pare preocupată deloc de coafura ei.

Remarcile bunicii o ustură ca un mănunchi de urzici, dar se preface că nu-i pasă și întinde mâna peste masă ca să ia o felie de pâine din cele care stau în dreptul farfuriei tatălui.

— Poate dacă nu mai pleacă la Livezi, zice Marela, care dintr-un motiv sau altul a simțit că Aura nu mai are chef să plece la țară, dacă se răzgândește și mai stă pe-aici, poate mergeți împreună la salonul la care te duci tu.

— A, da, sigur, putem și săptămâna viitoare, dacă vrei, Aurico.

Aurica nu răspunde. Înfulecă și tace, ca și când tocmai s-ar fi trezit dintr-un somn adânc, de după-amiază, și n-ar mai fi mâncat două feluri înainte.

— Doar să știu din timp, să ne programăm la Geta, că la ea mă fac eu, merg la ea de mult, de mult, cred că de vreo cînșpe ani. Se pricepe mai ales la vopsit. Dar și la tuns! Vrei să te și tunzi sau ce vrei să faci?

— Eu zic că tuns doar așa puțin, vârfurile, și vopsit într-o culoare frumoasă, poate și cu niște șuvițe de altă nuanță cum am văzut că se poartă, zice Marela. A fost Teo Trandafir într-o dimineață la televizor, avea niște șuvițe foarte interesante. Apropo, a slăbit enorm femeia aia, am și notat ce a zis că a făcut.

Aura se oprește puțin din înfulecat și râgâie. Apoi se apucă iar să mestece cu poftă, salată, friptură, felie de pâine după felie de pâine. Când paharul cu șpriț se goleşte, apucă sticla de vin din mijlocul mesei și îl umple iar, pe trei sferturi, și completează până sus cu apă minerală. În timpul discuției despre coafor și diete, ea mănâncă și mănâncă. Dacă se termină pâinea, se duce la bucătărie și-și mai ia din sacoșă dolofană adusă de Cosmin.

Mănâncă, de una singură, o pâine întreagă, probabil. Mestecă și clefăie și se foiește pe scaun, și parcă tot corpul îi e recunosător pentru chestia asta. Încet, încet, se relaxează, se simte în sfârșit bine în torpoarea serii de august, în mediul ticsit de fum, de miros de mâncare, de vorbe și de alte corpuri care respiră. Remarcile Marelei au usturat-o, dar a reușit și de data asta să n-o bage în seamă și să-și vadă de treabă. Când i se pare că o strânge prea tare sutienul, se duce la baie și îl scoate. Marela a văzut-o și-și propune să-i facă observație mai târziu, după ce pleacă musafirii. Dar deși bunica n-o scapă din ochi, de la locul ei, de pe partea cealaltă a mesei, și chiar dacă știe că ea o judecă și o critică în tăcere, fierbând, în feluri pe care o să aibă grijă să i le comunice, Aura nu se mai sinchisește aproape deloc. Clefăie și forăie, și soarbe, și cu fiecare forăitură și sorbitură, se ancorează și mai puternic în această lume, în această sufragerie. Pentru prima oară de când s-a întors acasă, e bine în corpul ei, cu procesele lui neștiute, cu volumul pe care are nevoie să-l ocupe. Gândurile despre cartea la care spunea că vrea să lucreze se îndepărtează și dispar cu totul, persoana care își dorise să scrie dispare și ea. E aproape absurdă amintirea ei. Aura nu știe de ce a vorbit despre scris aici, la masă. Vorbitul despre scris în sufragerie a invalidat întotdeauna scrisul, l-a micșorat, i-a furat orice putere, orice impuls de a-l face să apară într-o zi. Aura ar fi trebuit să scrie în secret, nu să anunțe toată familia ce are de gând să facă. Dar dacă nu i-ar fi anunțat, ar fi venit după ea la Livezi sau ar fi bătut-o la cap ca să afle motivele pentru care vrea să stea singură la țară și nu s-ar fi mulțumit cu orice explicație. N-ar fi trebuit să vorbească despre scris aici, la masă, și să le dea ocazia să se îndoiască de capacitatea ei de a duce la capăt orice proiect. În fond, despre asta e vorba, despre lipsa lor de încredere în ea, despre lipsa ei de încredere, mai ales acum, la mijlocul vieții. Ce-o blochează de fapt în suprapunerea dintre lumea asta din care provine și lumea la care ar vrea să aibă acces nu e neapărat discrepanța dintre cele două. Ci neputința ei, faptul că nu se poate integra, nu s-a putut integra niciodată, în niciuna dintre ele. Nehotărârea, decizia de a rămâne mereu în afară, de

Întoarcerea

a nu se implica niciodată complet, de a se sustrage, de a fugi, de a evada și de a nu se mai întoarce niciodată, cu adevărat. Nu a rămas niciodată într-un loc atât cât ar fi fost nevoie pentru ca vorbele ei să capete greutate. Și-atunci, ce să scrie? Cum să scrie când cuvintele ei n-au nicio greutate?

— De când erai mică nu te-am văzut mâncând așa cu poftă, Aurora, zice Marea, pe un ton glumeț. Mi-aduc aminte că acum câțiva ani făceai nazuri la friptură, abia dacă te convingeam să mănânci o bucățică. De pâine, nici nu mai zic, era o vreme în care nu te-ai fi atins de ea.

Și chiar dacă a vorbit tare, și toți au auzit-o, mesenii ciulesc urechile doar în mod discret, prefăcându-se că-și văd în continuare de treaba lor. Nepoata se uită la bunica așezată exact în fața ei și o vede parcă pentru prima oară. Vede femeia de optzeci de ani care stă țeapănă în scaun, prelungă și subțire ca o ființă de apă, cu sprâncene arcuite, conturate cu creionul, și cu buze rujate, cu colțurile îndreptate în jos. Gâtul ei subțire iese din bluza cu cercuri intersectate, albe și verzi, pe care Aura își amintește deodată că a cumpărat-o de la reduceri, de la Mango, într-o zi însorită de primăvară, pe vremea când era cu Șerban. Și dintr-odată îi devine insuportabilă rudenia cu această femeie rea; această femeie care deși nu ajunge nici până la genunchiul doamnei Sandulian, își permite să o disprețuiască tocmai pe ea, care fără nicio obligație, fără niciun interes, fără nicio legătură de rudenie, a avut atâta grijă de ei când erau mici. Îi e ciudă că o are drept bunică pe femeia asta atât de obsedată de aparențe, de statut, de creștere, de integrare în rândul lumii. Privirea ei, critică și nemulțumită, care nu se mai satură de analize și de comparații, privirea asta i-a intrat Aurei în creier și nu știe dacă va mai putea vreodată să scape de ea. Poate că de-asta nici n-a scris. Poate din cauza acestei priviri nu e în stare să ducă nimic la bun sfârșit, n-are destulă încredere în ceva care vine exclusiv din mintea și imaginația ei. O scoate din sărite bunică-sa, îndreptățirea cu care face observații, împarte verdicte și judecăți. Ce-i dă dreptul? Cum își permite s-o agrezeze și s-o înjosească așa?

Unghia ascuțită și roșie a Marelei bate în paharul cu vin, cu vinul puțin de care ea aproape că nu s-a atins, ca să nu creadă lumea că „bea”. De fapt, de multe ori, înainte de prânz, pe la unșpe sau unșpe jumate, când cei din casă au alte treburi, Marela își pune câte un păhărel cu vișinată sau, preferata ei, o cremă de whiskey, și se bucură de starea plutitoare, de faptul că grijile parcă i se diluează, în fumul de țigară mentolată și în păhărelul cu alcool. La mese însă nu-i place să bea, pentru că știe ea cum vorbește lumea.

Bate cu unghia în pahar și îi pare cam rău, are impresia că a exagerat puțin atrăgându-i atenția nepoatei; dar asta s-a întâmplat doar pentru că le-a văzut iar una lângă alta, pe Simona și pe Aura, și iarăși i-a fost ciudă că Aura n-a avut noroc și că pare inconștientă, indolentă. Marela nu suportă indiferența, lipsa de interes, delăsarea. Poate n-ar fi trebuit să zică nimic. Dar prea nu-i zice nimeni niciodată!

Acum, Aura s-a oprit din mâncat și se holbează la ea, cu privirea puțin tulbure de la atâta alcool. A băut trei pahare de vin sau chiar patru. Și taică-său în loc să aibă grijă să-i pună mai multă apă, îi umple paharul cu vin aproape până sus, se gândește Marela.

Cei de la masă s-au tensionat, presimțind că urmează ceva. Doru zice:

— Mamă, de câte ori ți-am spus să nu te mai uiți în farfuria altora?

Așa de puternic se simte în sufrageria asta, se gândește Aura, încât crede că poate să le rezolve el pe toate, dacă se răstește puțin la noi.

— Eu nu cu tine am vorbit, răspunde țâfnoasă Marela. Am vorbit cu nepoata mea.

— N-ai vorbit cu mine, dar ne strici ca de obicei dispoziția. Mereu pățim așa cu dumneata. Totul bine și frumos, până faci o „observație” și strici atmosfera.

— Nu cred că se strică atmosfera doar de la observațiile mele. Numai cine e sensibil se supără, dar îi trece.

— Hai, mamă, las-o baltă și vezi-ți de treabă.

Întoarcerea

— Sau vezi-ți tu! Ce-am zis? N-am zis decât că n-am mai văzut-o pe Aurora să mănânce așa cu poftă de când era mică. Era o vreme când carne nu mânca deloc, pâine nici atât, de-abia dacă-și punea un cartof, o roșie cu brânză. Asta am zis, doar n-am dat cu parul.

Urechile Aurei țiuie așa de puternic încât ultimele cuvinte ale bunicii se topesc în acel țiuit; parcă are nisip în cap și nisipul se scurge dintr-o parte într-alta, ca într-o clepsidră; degeaba tușește, că de senzația asta nu scapă; țiuitul se preface treptat într-un chiot prelung și sufrageria nu mai există, masa nu mai există, există doar această încleștare, în care iarăși e greu să discerni între ce iubești și ce urăști, între ce-ți e familiar și ce ți-e străin, între ce te ajută și ce-ți pune piedici. E o încleștare imposibilă, din care nu se poate ieși întregă.

Anca o privește îngrijorată pe fata ei, îi e frică să nu facă vreo criză, să nu se întâmple cu ea ceva îngrozitor, ceva de care nimeni n-a mai auzit vreodată, să nu aibă un simptom necunoscut și oribil, pe care nimeni din preajmă nu l-a mai experimentat. Îi e teamă că fata ei, în loc să lase lucrurile să treacă, în loc să lase de la ea, ca să salveze situația și să nu pună lumea într-o situație proastă, în loc să plece puțin din cameră, să se certe cu bunică-sa mai încolo, când or fi doar ele două, în loc de asta, o să se-apuce să țipe la ea, chiar acum. Și uite-așa, Anca o să ajungă să regrete că au făcut masă, mai bine își vedeau de treabă și chemau lumea după ce pleca Aura la Livezi sau înapoi la București.

— Spune-mi și mie Marelo ce e în capul tău când te iei așa de mine? aproape că țipă Aura. De ce ești așa de rea? Ce tot ai cu mine, de spui mereu că sunt grasă, de încerci să mă rușinezi că nu mă duc la coafor, că nu am grijă cum arăt. Tu poate-ai fost mai slabă, mai dichisită, și la ce ți-a folosit? Când te bătea bărbatul, nimeni nu te-a ajutat. Așa de rea erai, că nu ți-ai făcut nicio prietenă care să te ajute să ieși de-acolo. Toată viața te-ai abținut de la mâncare și de la băutura, ai fost obsedată să nu râdă lumea de tine, ba mai mult, ai vrut să te admire lumea, să vadă că ești mai cu moț. Și-acum degeaba ai ajuns la

vârsta asta, că înțeleaptă nu te-ai făcut, și se pare că dacă ojezi unghiile, dacă pui bigudiurile, dacă rujezi buzele, cheștiile astea te fac mai bună decât alte femei din jurul tău. Să știi că nu-i așa. Ai traumatizat-o pe maică-mea când era mică pentru că n-ai făcut decât să te supui, chiar dacă-ți dai aere și crezi că mare șefă ai fost, te-ai supus și n-ai plecat când trebuia să pleci. I-ai făcut un mare rău maică-mii și-ncerci să-i faci în continuare, când o creierești că a greșit să se mărite cu taică-meu. Îmi pare rău, Simona, dar e și vina lui taică-tău aici, care nu trebuia să i-o lase maică-mii pe Marela pe cap. E boier el, ce să zic, și asta doar pentru că are nepoți de care trebuie să aibă grijă. Iar Anca, fiindcă e mai liberă, a luat-o ea pe Marela, să-i facă zile fripte. Ce-i, Marelo, ce te uiți așa? Nu-ți convine? Ce nu-ți convine? N-am dreptate? De lângă soțul ăla care te bătea n-ai avut curaj să pleci, că te vorbea lumea, zicea de tine că ești divorțată, așa cum zici tu de mine acuma. Dar aici în casă nu-ți mai e frică să-l critici pasiv agresiv pe taică-meu. Nu zic că n-ai avea motive. Ba din contră! Ce e tată, ce te uiți și tu așa? Stai acolo, să nu cumva să te ridici să pleci, că nu-ți mai merge. Stai acolo, taci și-ascultă. Toată viața ai crezut că ai dreptul să faci ordine, să urlu, poftim acum urlu eu la tine și nu te las să te duci dincolo și să trănțești ușa ca să nu mă mai auzi. Ne-ai distrus, ești conștient, și pe mine, și pe frate-meu. Din cauză că și-a fost rușine cu locul de unde vii și și-a fost frică să nu zică lumea despre tine că n-ai știut să-ți crești copiii, că n-ai fost destul de deștept, ne-ai distrus. Te-ai omorât de când te știu eu să ne ții sub control, să ne supraveghezi, să ne obligi să facem cum ai crezut tu că e bine. Și ce și-a ieșit? Și-a ieșit pe dracu', depresia mea și anxietatea lui frate-meu, aia și-a ieșit, ai reușit să mutilezi doi oameni, vorbesc prostii, trei – tată! – trei!, pentru că cea mai mutilată uite-o aici, tremură de frica ta, din cauză că urlu eu acum la tine. Să nu îndrăznești să zici că n-ai ridicat niciodată mâna la ea, că nu de asta e vorba, și știi foarte bine, că prost nu ești. Ai ridicat mâna la mine și la el. Pe noi chiar ne-ai bătut și nu ne-ai spus niciodată că-ți pare rău. Iar despre ea știai că și-a petrecut copilăria pe sub mese, cu mâinile pe urechi, în timp

Întoarcerea

ce ta-su o bătea pe maică-sa și în timp ce ta-su urla și urla din orice rahat, cum urla și tu, ca să te simți mare puternic. Mare putere ce ai tu, ce să zic! Nu te ridica, stai acolo și taci, măcar atâta lucru să faci după ce ne-ai distrus viața, să ascuți și să bagi bine la cap. Ce mi-ai zis tu, tată, când te-am sunat să-ți spun că m-am despărțit de Șerban? Mai știi? Dacă nu mai știi îți spun eu. Ai zis: *ce-ai făcut?* Așa ai zis, toxicule ce ești. Adică ai făcut tu ceva, ai greșit tu cu ceva, de s-a despărțit bogatul de tine, pentru că nu vă plăcea de el decât fiindcă era bogat! Făceam și eu partidă bună, nu-i așa, Marelo? Chiar mai bună ca Simona. Și-ai mai zis: păi dacă știați că vă despărțiți, de ce-ați stat atâta împreună? Parcă știam de la început. Parcă planificaserăm și ție nu ți-am spus. Era numai despre tine, nu-i așa? Că pe mine nu m-ai întrebat niciodată cum mă simt și ce-am pățit. Pe mine m-ai întrebat: *ce-am făcut.* Nu ce-a făcut el, cu ce mi-a greșit el mie. Ce-am greșit eu, la ce n-am fost atentă, ce limită am mai călcat. Tot timpul ți-am făcut probleme, nu-i așa? Am fost o problemă pentru tine. Bine că nu mi-ai dat și-o palmă, ca atunci când eram mică și-mi trăgeai câte una de vedeam stele verzi. Și tu mamă de ce nu ziceai nimic când ne bătea? Că tu chiar știai ce înseamnă să ai un tată violent. Știai foarte bine, dar ai tăcut, ai fost cuminte, nu cumva să te bată și pe tine dumnezeu. Ăla mai lipsea. Ia zi, tată, pe Anisia ai lovi-o? Sau pe Tamara? Ai da în ele? Nu? Dar în el de ce ai dat? În mine de ce-ai dat? Și de ce mereu, în loc să-mi iei partea, tot pe mine m-ai scos vinovată?

După izbucnirea asta, toată lumea tace. Sunt încurcați. Jenați. Pe platouri, în boluri, în castronașe, pe farfurii, zac rămășițele ospățului. Paharele de vin au rămas și ele aproape goale. Paharele de boemia, nefolosite, aproape noi, stau nemișcate pe întuneric, în vitrina bibliotecii. Câinele albastru, chinezesc, dacă n-ar fi doar un obiect lipsit de percepție, ar fi văzut și ar fi auzit întreaga scenă ca prin apă, adăpostit în spatele geamului aceleiași vitrine. Cărțile din bibliotecă au coperte verzi și vișinii, cartonate, sunt volumele din colecțiile vândute foarte ieftin acum câțiva ani, la chioșc, împreună cu nu știu ce ziare. Cărțile

vechi au fost împinse pe rândul doi, în spatele lor. În camera Aurei, din ascunzișul ei de sub birou, Kara ciulește urechile. Ce-o fi liniștea asta? Oare au plecat toți în sfârșit?

Și uite-așa, după ce a explodat și le-a zis alor ei ce-avea pe suflet, Aura iese într-un final din apartamentul în care a crescut și din blocul cu uși urâte, de termopan. Afară, în aerul înăbușitor al nopții de august, se oprește, se apleacă și își proptește palmele deasupra genunchilor. S-ar putea să vomite chiar acolo, la ieșirea din scară. Nu vomită, dar are o față disperată. Tot corpul ei e apăsător de vină și de sentimentul că a avut o ieșire ridicolă, pe care n-o mai poate repara. Nici nu și-a dat seama ce mult a băut și ce efect a avut asupra ei combinația asta de vin și mâncare cu nemiluita. O căldură plăcută, o moleșală familiară îi inundase corpul înainte ca observațiile bunicii să o scoată din starea aia și s-o arunce într-una mai degrabă violentă, lipsită de cenzură. Avea nevoie de lipsa asta de cenzură, până la urmă trebuia să le spună exact ce le-a spus. N-ar fi cazul să regrete, ar trebui chiar să se bucure că a reușit, dar condiționările emoționale caracteristice relației ei cu cei din familie o fac să se simtă prost. Să se îndoiască, imediat ce a pronunțat toate cuvintele alea, de dreptatea lor. Au fost prea înguste cuvintele, prea neîncăpătoare și nu au exprimat nici măcar jumătate din adevăr. Relațiile dintre membrii familiei, impactul pe care l-au avut Marela, tata și mama asupra vieții ei, impactul pe care l-au avut unii asupra altora, sunt cu mult mai complexe decât s-a înțeles din ce le-a spus ea acolo. Ce le-a spus n-a fost decât o ieșire de om beat, o criză de nervi a unei femei frustrate. Bine că n-a mai putut să vină Adi la masă, că i-a luat ea locul. Poate că asta își și dorea.

Acum are în gură un gust rău, amar și inima îi bate cam haotic. A plecat fără țigări, dar bine că și-a înșfăcat geanta din hol, înainte să trântescă ușa de la intrare. Îi e penibil să se gândească la atmosfera pe care a lăsat-o în urmă, în casă, dar se gândește oricum. Probabil că mama s-a apucat să strângă farfuriile și să le spele, ca să nu se vadă ce tare îi vine să plângă. Marela s-a dus

Întoarcerea

să fumeze o țigară în bucătărie, iar Simona s-a ținut după ele și încearcă chiar acum să le consoleze. Încearcă s-o scuze și pe Aura, dar să le și arate cât mai clar că de partea lor ar fi, într-o eventuală ceartă mai serioasă. Tata a rămas la masă cu Dan. Continuă să bea și să vorbească despre altele. Dan a zis deja mai devreme că e bine că Aura s-a dus să se plimbe puțin, să-și revină. Că și el s-a certat tot așa la un moment dat cu tatăl lui, dar s-au împăcat repede. Tot așa, la o masă, după niște pahare... Doru precis nu spune nimic și nici nu e atent la Dan. E revoltat de cum i-a vorbit Aura și că nu l-a lăsat să-i răspundă. E și în mintea lui destulă confuzie, ceva s-a zdruncinat. Simțea de mult tensiunea dintre ei, dar nu credea că fata lui îi poartă atâta pică. E și rănit, și supărat. Și frustrat de acuzele care i s-au adus, dar îl înțeapă și bănuiala că, pe undeva, fiică-sa are dreptate. Cosmin a plecat s-o ducă acasă pe doamna Sandulian și a mai rămas puțin pe la ea. Se uită pe pozele sprijinite de bibelourile de pe servanță. Le ia pe rând și i le arată lui tanti Sandulian, iar ea se apucă să-i povestească despre împrejurarea în care a fost făcută poza: în concediu la nu știu care stațiune, la nunta nu știu cui. Lui Cosmin îi e mai ușor să stea cu această bătrână căreia știe că îi aduce alinare, decât să se întoarcă în casa lor. Bătrâna nu a înțeles chiar tot ce a zis Aura acolo, a prins doar crâmpie și s-a întristat. Îi e teamă că nu vor mai fi ocazii ca astăzi, mese la care să fie chemată și ea. Totul se termină. Dacă n-ar întreba-o Cosmin despre poze și nu i-ar lua gândul, ea ar rămâne așa cu ochii pironiți în gol și cu sufletul trist. Să mai stea băiatul, că tare-i face bine.

Epilog

„Prin urmare, n-ai nicăieri un adăpost. Ce-i de făcut?”

N.G. Cernișevschi

*E*xistă, în cultura occidentală, o întreagă literatură recentă a întoarcerii¹, așa cum a remarcat Didier Eribon în *Retour à Reims*. Intelectuali proveniți din clasa muncitoare, care s-au rupt de familiile lor în încercarea de a-și construi o carieră în marile establishmenturi culturale ale Vestului, se întorc la un moment dat la familiile de origine, în casele sau în mediile în care au copilărit, dar și asupra vieților părinților, pe care nu le-au înțeles suficient când erau tineri. E vorba în această literatură despre un conflict ireconciliabil, pornit în multe cazuri de la incapacitatea familiilor din clasa muncitoare să accepte queernessul copiilor lor de orice gen și nevoia de libertate sexuală și intelectuală a fetelor. Și e vorba despre imposibilitatea apartenenței simultane a autoarelor și autorilor la un mediu conservator, sărăcit și exploatat, care își concentrează forțele pentru a te integra, și la un mediu progresist, de regulă al unui mare oraș, dominat de persoane care provin din elitele conducătoare, dar care promite mai multă libertate individuală.

Unii dintre autorii acestei literaturi s-au rupt cândva de familiile lor. S-au înstrăinat. S-au îndepărtat. Au pierdut legătura. Au avut nevoie de asta, pentru a-și trăi viețile. Pe urmă, prin eforturi personale, prin împrejurări deosebite și cu ajutor din partea celor cu care au format noi legături, au reușit să ajungă cunoscuți scriitori, scriitoare, teoreticieni, cercetători. Și-au făcut traiul așa cum

---

1. În afară de Didier Eribon, printre autorii și autoarele acestei literaturi se mai numără Annie Ernaux, Édouard Louis și mulți alții.

Întoarcerea

visaseră. Și-au trăit sexualitatea așa cum nu ar fi trăit-o dacă nu ar fi plecat de acasă. Și-au scris cărțile. Au avut succes în mediul cultural din țara lor occidentală, care, la o scară largă, le rămâne în continuare inaccesibil celor care provin din clasa muncitoare.

În țările occidentale, structura socială a celor două lumi divergente, lumea muncitorilor și lumea elitelor culturale, este de obicei foarte clară. Separările sunt abrupte. Iar dificultatea întoarcerii pe care o descriu unii dintre autorii acestei literaturi ține tocmai de caracterul drastic al acestei separări. De faptul că niște lumi atât de diferite, care n-au avut în istorie decât legături pozitive accidentale sau de scurtă durată, astfel de lumi pot fi cu greu conținute simultan în psihicul celui care ar tinde către acest lucru.

Povestea Aurei e diferită. Ea nu s-a putut desprinde cu totul de familia ei. Poate că nici nu ar fi supraviețuit dacă ar fi făcut-o. În țara ex-socialistă din care provine, mediile culturale nu par, la prima vedere, atât de inaccesibile și îndepărtate. În socialism, clasa muncitoare a avut acces nemijlocit la ele. Accesul a fost blocat imediat în deceniile de capitalism. Dar amintirea faptului că accesul a existat cu adevărat și reflexele sociale care s-au creat, s-au păstrat uneori și dincolo de socialism.

Chiar dacă nu i se părea neapărat ceva inaccesibil, Aura nu a reușit totuși să-și croiască drumul către centrul mediului cultural local. Poate motivele țin și de caracterul ei. Poate nu a avut suficientă ambiție. Poate nu a animat-o suficientă dorință de a reuși. De altfel, ea nu a putut să urce scara socială nici în alte moduri. Nu s-a putut îmbogăți, n-a putut deveni mamă din clasa de mijloc, n-a putut ajunge soție de patron.

Și nici scriitoare.

Iar întoarcerea ei la părinți, în mediul în care a crescut și implicat și profund, în trecut, n-a fost decât o întâmplare, nu o acțiune conștientă, asumată. Întoarcere e poate, în cazul ei, prea mult spus. Lumile toate, inclusiv trecutul, cu transformările pe care le-a adus, coexistă permanent în psihicul ei într-un fel conflictual care o determină să le rămână tuturor exterioară.

Întoarcerea în mediul în care a crescut a însemnat pentru ea revenirea într-un spațiu marcat deja, chiar din timpul adolescenței, și de o altfel de întoarcere, anume întoarcerea la capitalism. Regresia, adică, de la o organizare care punea în centrul politicilor sale, inclusiv culturale, corpul muncitor, la o organizare care are drept scop restaurarea puterii clasei deținătoare de capital.

Organizarea socialistă, așa criticabilă cum a fost, a transformat profund viețile oamenilor din aceste regiuni în cele patru decenii și jumătate care au urmat după Al Doilea Război Mondial. Și a creat o structură de clasă foarte specifică, a cărei specificitate a devenit și mai clară odată cu întoarcerea la capitalism.

Structura aceasta de clasă își așteaptă încă numărul relevant de descrieri și analize revelatoare, care să se transforme în cunoaștere comună și bine diseminată. O cunoaștere care să se predea în școli. Care să se opună vehement ecoului repetitiv, asurzitor al discursului hegemonic care demonizează tot ce au însemnat și ce au produs cele patru decenii și jumătate de socialism.

Existența corpului muncitor din Est, în specificitatea lui rezultată din deceniile de socialism când se afla în centrul productiv al lumii concrete, dar și al cunoașterii, dar și din transformările suferite de el odată cu întoarcerea la capitalism, trebuie recunoscută, studiată și descrisă. Amânarea acestei înțelegeri extinse, așa cum observă și Eribon când vorbește despre clasa muncitoare franceză, ne aduce tot mai aproape de un dezastru, pe măsură ce afecțiile oamenilor, amintirile lor, devotamentul cu care își apără relațiile, rețelele de care au atâta nevoie, pe măsură ce toate acestea sunt acaparate de extrema dreaptă.

Aura nu are mintea limpede. Prea multe gânduri confuze, prea multe direcții care nu-i aparțin coexistă în mintea ei. Nenumărate tendințe contradictorii, violent opuse, au contribuit la formarea ei. O tăcere prea mare, prea multă reprimare, prea multă anxietate să ținem de ce avem, prea multă teamă că vom pierde și puținul pe care l-am obținut. Mai târziu, prea multă exploatare, acasă și la serviciu, prea multă presiune de a se conforma dacă vrea să accedă la o viață mai bună, prea multă presiune asupra corpului și sufletului.

Întoarcerea

Și prea multe aspirații pentru timpul unei singure vieți.

Efortul personal al celor crescuți în condiții asemănătoare constă în conștientizarea acestor contradicții, în procesarea lor, în căutarea unor moduri de supraviețuire eficiente în prezent.

Efortul lor personal ar fi poate ușurat dacă în câmpul nostru cultural balanța ar inclina decisiv către susținerea intereselor corpului muncitor exploatat și sărăcit în capitalism, și nu ale capitalului. Către înțelegerea corpului muncitor, în specificul său și cu toată istoria sa recentă. Către extinderea acestei înțelegeri, popularizarea ei și ocuparea dispozitivelor de propagare a unei cunoașteri care să ducă la organizare și revoltă.

În regiunile precum aceea despre care a fost vorba în această carte, în timpul deceniilor de socialism, oamenii care proveneau din generații oropsite au avut parte după al doilea război, de ceva mai mult, ceva mai bun, chiar dacă complet imperfect. Au fost școli, au fost cinematografe, au fost biblioteci, au fost librării cu cărți ieftine. Au fost case cu apă caldă și calorifere. Au fost parcuri, muzee, teatre, au fost hoteluri în stațiuni, la mare și la munte. Au fost locuri de muncă sigure, salarii bune, și pentru mulți, au fost comunități de vecini și de colegi de serviciu și de prieteni unde era parcă mai plăcut să crești copiii și să fii crescută, dacă erai copil. Și chiar și-atunci când au venit vremurile grele, ele au fost trăite de oamenii din aceste comunități împreună, fără inegalitățile care le-au străpuns sufletele și le-au decimat relațiile mai târziu.

Întoarcerea la capitalism, în varianta lui nouă, neoliberală, a fost slujită de cei devotați intereselor capitalului întâi clandestin, la radio, înainte de optzeci și nouă, și pe toate canalele de comunicare, după optzeci și nouă. Și odată cu întoarcerea la capitalism, toate cele câștigate de corpul muncitor în epoca imperfectă a socialismului de stat s-au pierdut. Nu am mai auzit altceva decât că organizarea în care am trăit a fost una dintre cele mai abominabile derapaje ale istoriei. Fuseseră criminale închisorile în care zăcuseră după război, legionarii. Fuseseră criminală organizarea muncii care a produs orașele, blocurile și centrele industriale. Fuseseră criminală naționalizarea

care îi expropriase pe bogați, lăsându-i cu o singură locuință din cele nouă. Fusese criminală interzicerea avortului de comuniști, au spus ei, fără să amintească vreodată că tot comuniștii legalizaseră avortul pentru prima oară, în partea noastră de lume. Fusese criminală austeritatea anilor optzeci, fuseseră criminale vremurile în care n-aveam lumină și curent și carne în farfurii. Fusese criminal că nu puteam călători după bunul plac în occident. Criminal că trebuia să ne adorăm conducătorii și să nu ieșim din vorba lor. Și criminali toți cei care îndrăzneau să critice acest discurs, în anii care au urmat după întoarcerea la capitalism.

Și astfel, apăsând pedala crimei, intelectualii capitalului au reușit să reducă la tăcere și să țină sub capac vocile temătoare ale celor care vedeau în fiecare zi cum pierd puținul pe care îl obținuseră. Le-au rămas, unora, din vremea aceea, doar casele, în timpuri în care chiria sau creditul înseamnă muncă de trei decenii sau mai mult, până la epuizare. Le-au mai rămas obiectele: mobila, covoarele, serviciile de porțelan, care aduc aminte de vremuri când accentul, în viețile noastre, nu cădea pe consumul continuu. Le-au mai rămas fotografiile de la ocazii, din vremuri mai ușoare, și amintirile de la muncă, despre demnitatea pe care le-o oferea munca aceea. Amintiri pe care a trebuit, după întoarcerea la capitalism, să aibă grijă cum le redau în public, ca să nu fie considerați vinovați că noi tot în urmă am rămas.

După întoarcerea la capitalism, intelectualii capitalului au reușit, apăsând pedala crimei, și-n timp ce conduceau instituțiile hegemonice de cultură și educație, să contribuie la aducerea pașnică și aproape consensuală a societății într-o situație chiar mai tragică decât aceea a anilor optzeci. Au reușit să impună ideea că e rușine să ceri: case, venit social, transport, sănătate, educație gratuite. Au reușit să ne convingă că austeritatea care vine după crize nu seamănă în niciun fel cu cea din timpul comunismului. Acea, de atunci, era o austeritate anormală. Aceasta de acum e o austeritate civilizată, pe care oamenii raționali o suportă fără scandal. Suportarea ei cu demnitate e vândută mereu drept ceva rațional și demn. Doar proștii

Întoarcerea

și nebunii se opun suportării ei. Doar proștii și nebunii nu se arată reverențioși și docili în fața președinților neoliberali. Și doar proștii și nebunii contestă măsurile prin care, în timp ce săracii suportă austeritatea cu demnitate, statul intervine ca să salveze capitalul afectat de criză.

Întoarcerea la capitalism, sărăcirea și căderea înapoi în dizgrație a unui corp muncitor care a cunoscut vremuri mai bune (chiar dacă foarte departe de perfecțiune), face imposibilă pentru mulți dintre noi, cei care am trăit un pic și-n comunism, o întoarcere în mediile copilăriei care să nu fie marcată de un conflict dublu, specific: conflict dintre ce ne amintim noi și ce vrea hegemonia să ne amintim.

Și nu, nu există o echivalență perfectă între puterea părinților într-o familie și puterea politică în societate. Și dacă e adevărat că o parte din conflict constă în confruntarea cu părinții care sigur nu ne-au crescut așa cum ne-am fi dorit, partea cealaltă se găsește în felul cum rezistăm în fața forței anihilante a capitalismului la care ne-am întors euforici în optzeci și nouă, și care vine de atunci să ne strivească și să ne înece pe toți, la grămadă.

Încercând să rezolvăm simultan aceste conflicte și neștiind ce parte din noi trebuie ascultată mai întâi, lucrăm mereu împotriva noastră, epuizându-ne resursele și claritatea.

Aura nu și-a găsit niciodată locul. Iar asta nu se explică doar prin felul poate criticabil în care a fost crescută. Chiar dacă în parte, sunt și părinții responsabili pentru cum și-au disciplinat copiii, cum i-au dirijat prea apăsător într-o direcție sau alta, nu așa se explică în primul rând lipsa unui loc în lume pe care Aura o simte acum atât de acut. Sunt și alte forțe la lucru aici, forțe care grupează, care direcționează, deschid sau închid, care își lasă marca asupra minților și corpurilor. Forțe sociale care se ridică din adâncul istoriei și din organizarea politică și economică a prezentului.

Faptul că după Al Doilea Război Mondial în zone asemănătoare celei unde a avut loc această poveste, atâtea femei au învățat să scrie și să citească, a fost un punct de cotitură. O întoarcere, și

asta, o rotire către ceva nou, care nu se mai întâmplase până atunci. Au învățat să scrie și să citească. Au citit. Modificarea care a avut loc în conștiințele unor milioane de oameni nu e un fapt divers, un lucru mic, ușor de trecut cu vederea. E o trezire care nu a avut poate exact consecințele și caracteristicile la care se gândeau revoluționarii și revoluționarele secolului al nouăsprezecelea, dar care a făcut posibilă apariția unor aspirații noi pentru oameni care până acum două generații se aflau foarte departe de astfel de năzuințe.

Saltul acesta colectiv, dacă este conștientizat și discutat la scară cât mai largă, împreună cu pierderea suferită odată cu întoarcerea la capitalism, creează orizontul pentru noi încercări. Creează posibilitatea pentru alte organizări, alte lupte, pentru recăpătarea energiei colective și personale pe care capitalismul ne-a furat-o.

În timpul socialismului s-au creat condițiile pentru ca mai multe dintre noi să putem deveni scriitoare. Capitalismul, apoi, a impus alte condiții, stricte, pentru realizarea acestui vis. Condițiile implică sacrificii personale, conflicte interioare și exterioare, multe compromisuri. Pentru că în vremurile noastre rata de alfabetizare continuă să scadă, iar accesul la educație al claselor deposedate este sistematic și tot mai intens îngrădit, ce s-a câștigat în trecut nu va mai conta deloc. E nevoie de încă o întoarcere, de data asta conștientă, energetică, organizată, împotriva condițiilor care ne sunt impuse astăzi, potrivnice, debilitante, și care tind mereu să ne separe și să ne învrăjbească.

Dar să revenim acum, pentru o ultimă oară, la Aura. O vedem ieșind dintre blocuri. Traversează și o ia la stânga, spre Centru. Are impresia că e târziu deja, și totuși mai e mult până la miezul nopții. Asfaltul răsuflă din greu, eliberând căldura acumulată peste zi. Cerul e roșu, fără urmă de stele, iar copacii par morți, cu frunzele moi și jalnice; nicio adiere să le mângâie.

Aura nu reușește să țină drumul drept sau vreun ritm constant. Din când în când se oprește, sigură că vomită, și se proptește cu amândouă mâinile de garduri sau de zidurile caselor, căutând puțină stabilitate. Vinul ăla nenorocit a otrăvit-o, vinul ăla prost pe

Întoarcerea

care îl cumpără tata de la cramă și susține că e mai bun decât orice vin la sticlă i-ar aduce ea.

Îi vine să urle, să vomite și să urle în timp ce brăzdează văzduhul ca o valkirie, în noaptea asta de foc.

Sau n-a fost de la vin; de la friptură îi vine să vomite. A mâncat prea multă; întâi ca să contracareze cât mai clar bătăria lui taică-său. Ca să înțeleagă mama că el chiar nu are dreptate. Și-apoi, pentru că de obicei când se întoarce acasă mănâncă fără să se gândească. Orice oprire și gândit la mâncare – la ce înseamnă carnea, de unde vine, care e traseul ei până pe mesele noastre, ar opri-o poate de tot din mâncat. Contradicția dintre grija și iubirea pe care le-o arătam animalelor cu care ne împărțim casele și completa ignorare a sursei de unde provine mâncarea noastră e insuportabilă. Punctul în care am ajuns în istorie e insuportabil; distrugător de corpuri și conștiințe; ucigaș la o scară nemaivăzută până acum, prin exploatare, extragere, otrăvire, mutilare, prin război, prin industria cărnii, prin industria procesării mâncării, în general, prin revărsarea inconștientă a deșeurilor în ape, prin exploatarea fără limită a muncii și a resurselor naturale. Energia pe care o alocăm ignorării acestor lucruri ne lasă dezorientați, pasivi și singuri. Din cauză că trebuie să ne chinuim să nu aflăm de unde provine carnea; de unde provin celelalte produse din supermarket; de unde vin hainele pe care le cumpărăm; de unde vin telefoanele, laptopurile, dispozitivele pe care le folosim în fiecare zi, de unde și cum au fost extrase materialele din care sunt făcute; din cauză că ne chinuim să nu aflăm de unde provin și câtă schingiuire și moarte presupune „fabricarea” lor, nu mai avem energie și putere să înțelegem lumea cu adevărat. Să refacem legăturile dintre lucruri. Să refacem legăturile dintre trecut, prezent și viitor.

Oamenii care trec pe trotuar se uită cam ciudat la Aura, sau ei așa i se pare.

Poate se uită fiindcă are mersul impleticit, de om beat, de femeie beată, de fapt, care e puțin altceva. Li se pare rușinos. Cu cât ești mai bătrână, cu atât e mai rușinos să te vadă lumea bătută pe stradă. Poate așa se gândesc.

Trece acum pe lângă grădina cunoscută a unui vechi restaurant de la bulevard. În fața lui, multe mașini scumpe, parcate cu boturile împinse până aproape de gardul grădinii, că abia dacă ai loc să mai treci. Toate mașinile sunt negre și reflectă în capotele lor albastrul fosforescent al firmei luminoase pe care scrie: Fontana. Din grădină vine un pic de răcoare și câte o adiere foarte fină de pulbere de apă, se aude un clipcocit, se aude o muzică ritmată, se aud râsete și clinchete de tacâmuri și de pahare. Ar intra și ea să se așeze la o masă și să-și ia o cafea, să-și revină, dar restaurantul ăsta e acum o terasă de fițe. Ce să caute înăuntru cu rochia ei boțită și pătată, așa nemachiată și nepieptănată cum e, beată și precis lipsită de portofelul pe care îl scoate mereu din geantă și-l rătăcește prin casă. Clar n-are ce căuta nici aici.

Cineva se oprește la intrarea pe terasă și se uită îndelung la Aura. De frică să nu fie vreun cunoscut, o ia repede din loc. De-o parte și de alta a bulevardului, luminate pe rând de farurile mașinilor, apar casele cu ferestre înalte și trandafiri cu căpșoare plecate, descompuse, putrede și frumos mirositoare.

Iată Orașul, imagini, valuri, prin aerul roșu al nopții. Iată acest drum repetat la nesfârșit și această istorie repetată a supunerii și a revoltei.

Suntem aproape de-acum, îmbrățișate. Cunoaștem povestea Aurei, întoarcerea ei și imposibilitatea ei de a găsi o cale de întoarcere. Am văzut cum din acest Oraș, din aceste condiții materiale și istorice, din această mică poveste particulară, fără nicio importanță, se trage seva dulce și otrăvită care a creat conștiința Aurei și în feluri asemănătoare, pe a altora ca ea.

Acest nod. Acest mediu și acest miez.

Acest miez pe care l-a străpuns, l-a răscolit cu degetele, împrăștiind semințele aiurea și aruncând cât colo coaja seacă.

În timp ce străbate, beată și transpirată, bulevardul care duce de la colțul lor de cartier, în Centru, Aura rumegă în minte aceleași și aceleași gânduri. Nu vede nicio cale. Dar are impresia că acum, mai lucidă ca oricând în ultimii ani, e în sfârșit capabilă să accepte realitatea: nu a terminat niciodată de scris un text început. Nu a

Întoarcerea

reușit să devină scriitoare. A rămas scrisul la nivelul unei dorințe, al unui vis frumos care o ajută să treacă mai ușor prin viață.

Viața ei, așa cum e acum, e un dezastru. O încâlceală. Nimic clar.

Când a plecat la facultate, cu douăzeci și doi de ani în urmă, era sigură că o să scrie cărți. Avea o încredere oarbă în asta, deși ea plecase din oraș să facă facultatea de marketing și managementul afacerilor la București, așa cum o convinsese tata. Tata îi spusese că dacă nu vrea să facă o facultate mai serioasă, să o facă pe asta, care o s-o ajute să aibă un loc de muncă bun într-o corporație. Și pe lângă... pe lângă, mai vedea ea ce mai făcea. N-o oprea nimeni să citească, să scrie în timpul liber.

Degeaba le strigase atâtea și-atâtea, adineauri. Fusesse ridicolă: și ea e de fapt la fel de supusă ca ei. Aura le seamănă perfect, orice-ar zice, oricât s-ar enerva, oricât ar vrea să se diferențieze.

Aerul de pe bulevard e pâcios, tot mai otrăvit de căldură și de gazele de eșapament ale mașinilor care trec și trec și trec și trec și nu se mai opresc. S-a făcut și aici irespirabil. Ah, ce eliberare credea că o să fie plecatul la facultate; și cum a fost de fapt: ea și Gigi, în tren de două ori pe săptămână, petrecând trei zile acasă și patru la București. Ce viață liberă, ce scris? Cărau borcane cu mâncare dintr-o parte într-alta și toceau împreună pentru cursurile alea insipide unde învățau cum să vândă mai eficient chestii inutile sau direct ucigașe; cum să facă față când corporațiile se confruntă cu crize majore; cum să păcălească oamenii să cumpere mai mult, chiar și după ce se dovedise că produsul omoară. Pe-atunci, nu se gândea prea mult la ce le învățau acolo. Citea romane. Citea în tren, la cursuri, pe sub bănci, la cantină, și noaptea. Citea cele mai grele cărți, uneori și de câte trei sau patru ori la rând, pentru că îi plăceau, îi plăcea ritmul lor, acea construcție perfectă a frazelor, acea curgere. Citea și nota în agende pasaje întregi, fără să se mai gândească la vreun viitor. În facultate a fost la cenacluri, a scris o povestire pe care i-au și publicat-o într-o revistă. Uitase complet de povestirea aia. Oricum, după ce a terminat facultatea, s-a angajat. Și pe urmă i-a făcut

un coleg cunoștință cu Șerban. I-a plăcut perspectiva relației cu el. Părea un băiat bun. O făcea să presimtă o viață liniștită și sigură, cu timp liber pentru citit, pentru scris. S-au combinat. Ea s-a mutat după o vreme la el și de-atunci a muncit până i-a crăpat sufletul. A trebuit să muncească mult, să-și dovedească ei mai ales, dar și lui, și celorlalți, că nu profită de pe urma băiatului bogat; că se întreține singură, e independentă, puternică, deșteaptă, câștigă, coordonează proiecte, uite ce creier bun are, dar e și drăguță, știe și mâncare să facă – deși ura să facă mâncare! Toată casa o ținea în ordine, curată, mâncarea aburea în bucătărie, salariul ei venea la timp, chiar dacă tot era cu mult mai mic față de cât avea el. Trebuia să se gândească și la relație, la cât e de atrăgătoare, de îngrijită, de prezentabilă; trebuia să planifice și să gestioneze vizitele pe la părinți, pe la surori și frați, să vorbească cu mama lui, măcar o dată pe săptămână, să plănuiască vacanțe și zile de naștere. Nu-i ieșea nimic bine cu ade-vărat, dar efortul îl depunea. Timp nu i-a mai rămas deloc pentru scris; la început a încercat, în concedii, în weekenduri, și degeaba; era ceva forțat în intenția asta. Scria o jumătate de pagină și se trezea uitându-se pe geam și gândindu-se la ce trebuie să gătească, la ce treburi mai sunt de făcut, lucruri pe care nu le putea topi în niciun fel în scris. Ele aveau realitate, și scrisul, nu, iar dacă ar fi scris despre ele, toată situația aceea s-ar fi năruit ca o imagine dintr-o oglindă care se face praf. Scrisul s-a îndepărtat de ea ca un balon de săpun; până să se spargă, deja nici nu-l mai urmărea cu privirea. Abia mai încolo, după ce i-a crăpat sufletul, după ce a murit și-a înviat la loc, l-a regăsit. Așa a fost. Și a fost târziu.

Ai patruzeci de ani. E cam târziu acum.

Ce trebuie să fie scris, se va scrie. Ce nu, nu.

Îl aude pe tata zicând: un nenorocit de hobby! Iar vrei să ajungi la psihiatru?

Ce are cu ea. De ce i-a fost tatălui mereu așa frică de ea. De ce a vrut s-o controleze, s-o domine, s-o înăbușe. De ce n-a lăsat-o să crească. Îl vede deodată în fața ochilor, copil, ca-n poza pe care o ținea Măița pe perete, deasupra patului. Cu urechiușele clăpăuge. O

Întoarcerea

gâgălice venită de la țară, ținută pe la rudele de la Oraș, care i-au spus: cum să mergi tu aici la școală, e un Colegiu Național, e pentru copii de altă factură! Colegii râdeau de el că e țăran și e înfiat și e urât; toți copiii înfiați sunt soi rău și le dau în cap părinților când se fac mari. Cineva a zis într-o zi că i-a furat din ghiozdan. Și Doru l-a bătut pe copilul ăla în curtea școlii, de erau să-l și exmatriculeze.

Aura vede și grimasa lui taică-său, de mai devreme: gura, ochii, nasul adunate toate spre centrul feței, într-o încercare de a-și păstra calmul. Ochii apoși. Își înghițise lacrimile. Știe și el că n-a fost bine, știe că n-a fost bine deloc, dar nu știe cum să se împace cu asta. Se simte înapoiat, depășit. Și Aura își dă seama deodată că tata e produsul unor mai vechi societăți, ale căror reflexe patriarhale nu au apucat să se dizolve și nici nu au fost suficient desfăcute, intenționat descurajate în socialism. Noroc că au fost condiții pentru el să fie adoptat de Măița și de Tăițu, să facă școală, să învețe, să se mute la Oraș, să ajungă să aibă o situație așa bună.

Aurei începe să-i pară bine că a răbufnit. Doar de mama îi mai pare rău. În mintea ei o să se amestece toate și o s-o consume, o să-i dizolve inima, încet. Mama se ascunde. Sub masă, cu palmele pe urechi. Sub cupola unei biserici, cu gândurile acoperite de vocile prefăcute ale popilor, cu nările pline de miros de tămâie, liniștitor: pentru ea, ăsta a fost refugiul și asta a fost revolta.

E liniștită numai când curăță, cojește, taie, amestecă și coace. Când sortează, spală, întinde, adună, așază în ordine totul, aspiră, lustruiește și noaptea cade frântă de oboseală. Și Aura o vede robotind și alergând și împuținându-se până când se face așa de mică încât încape cu totul în palma ei întinsă. În palmă nu e numai mama, sunt și tata și Marela și Coco și Cristina, Simona, Dan, Adiță, și doamna Sandulian. Dintre ei toți, doamna Sandulian îi e cea mai dragă.

În sfârșit, Aura ajunge în părculețul care înconjoară biserica Schimbării la față. E bine îngrijit, mobilat cu bănci noi, inutil de multe, și umbrare pe care s-au cățarat trandafiri. E chiar ostentativ amenajat, ca să admire lumea treaba extraordinară pe care o face

primăria. Stâlpii de iluminat parcă-s scoși dintr-un film SF, niște săbii de neon cu halouri deranjante. Doar din loc în loc mai vezi câte un felinar vechi, care luminează mult mai slab, gălbui. Coroanele pomilor sunt tunse perfect, iar pe o bancă se sărută și se pipăie și-și freacă corpurile unul de altul, doi adolescenți. Exact în momentul în care Aura trece pe lângă ei și când dă să-și întoarcă privirea, fata, care până atunci stătuse în poala băiatului, vrea să se dea jos, îl împinge puțin, dar el o prinde și o ține. Ea îl împinge din nou, mai hotărâtă sau așa i se pare Aurei, care face tot efortul să-și recupereze luciditatea. Are impresia că nu e un joc și că fata vrea într-adevăr să se desprindă și că băiatul nu o lasă.

— Hei! Hei! strigă Aura. Nu vezi că vrea să se ridice de-acolo, dă-i drumul!

Cei doi copii întorc capetele spre ea: nu pot să aibă mai mult de paisprezece ani. Amândoi au ochii conturați cu dermatograf și unghiile vopsite cu oja neagră.

— Tu nu vezi că nu mai vrea să stea așa, las-o să se ridice!

— Ce-aveți, doamnă? întrebă fata, eliberându-se în sfârșit din strânsoarea băiatului și ridicându-se în picioare. E mică, scundă, slăbuță. Poartă pantaloni scurți, dresuri de plasă, bocanci până la jumătatea pulpei. Vedeți-vă de treaba dumneavoastră!

Și, către băiat:

— Hai, baby, să plecăm, că nu mai poate lumea de grija noastră. Și se pierd amândoi, de mână, pe aleile din părculeț.

Aura se așază pe banca pe care au stat copiii și se gândește la fată și speră c-o să fie bine. Și se gândește la băiat și se întreabă dacă el știe să se gândească și la fată. Se întreabă dacă acești copii se dezvoltă mult diferit de cum ne-am dezvoltat noi la vârsta lor. Se întreabă dacă suferă mai mult sau mai puțin decât au suferit Diana, Gigi, Aura, Luky și Cosmin. Și se gândește cum societatea în care trăim depune în continuare eforturi masive să reprime sexualitatea, s-o țină sub tăcere, și-n loc să o discute deschis, educativ, se poartă ca și cum nici n-ar exista până la vârsta adultă. Tensiunea, rușinea, groaza, nu pot fi doar rămășițe din negurile istoriei, ele servesc cel mai probabil în continuare la reproducerea lumii așa

Întoarcerea

cum o știm, iar în cazul lumii noastre, la reproducerea unor relații ierarhice, în care unii exploatează și alții sunt exploatați.

De ce nu refacem totul de la rădăcină, ca să apară mai repede acea societate în care să nu ne mai crape sufletele muncind pentru profitul altora. În care să nu mai existe ventuze care extrag și tot extrag muncă din noi: muncă să le facem profit, muncă să le creștem noii copii-muncitori, muncă să le reproducem cuvintele întocmai și prin urmare și plăcerea, la nesfârșit, la nesfârșit.

Deci dacă chiar vreau să scriu, dacă mă hotărâsc să scriu cu adevărat, trebuie să am curajul să nu le reproduc plăcerea. Trebuie să-mi aduc aminte de unde vin și să nu-mi mai fie rușine pentru tot ce mi s-a întâmplat. Să nu-mi fie rușine că n-a avut cine să mă așere.

Scrisul o să apară când în sfârșit n-o să-mi mai fie rușine că n-am avut cu cine să vorbesc despre cărți și că nimeni nu m-a mângâiat pe cap: „pe-asta mică o facem scriitoare”.

Prin fața ochilor Aurei se perindă rapid imagini din locuri mai vechi, din fabrica abandonată, dar și din unele pe care nu le cunoaște: pe iarbă, cu oameni mulți, așezați în cerc, fețe prietenoase; o adunare numeroasă, scandări într-un glas, coperte de cărți. Prin fața ochilor i se perindă imagini pe care încă nu le pricepe și despre care nu știe de unde au apărut.

Dar știe că tot ce a împins în spatele inimii va aduce la loc, la suprafață.

Trebuie să aștepte totul despre Măița. Despre viața ei, despre munca ei la colectivă.

Să-și aducă aminte de ea cu adevărat, de lucrurile care se împleteau în ființa și în viața ei.

Trebuie să meargă la Livezi nu ca într-un decor idilic, nu ca într-un spațiu proiectat, al liniștii și deconectării. Nu ca urmare a unei dorințe fabricate în interiorul unui sistem discursiv care nu face posibilă schimbarea. Ci ca într-un șantier arheologic, sociologic, de studiat meticulos, intens, științific. Ca într-un loc care

Epilog

trebuie înțeles, în toată istoria și transformările sale. O înțelegere care implică, mai ales, cunoașterea adâncă a celor pe care ni se pare că-i știm dintotdeauna. Dar pe care, de fapt, abia dacă am început să-i întrezărim.

Aura trebuie să-și schimbe metoda.

Și trebuie s-o sune mâine pe Gigi.

Să-și amintească amândouă ce mult se iubeau.

Inimioarele lor de copii.

Pielicica lor de pe obraji, netedă, moale.

Zilele când Gigi îi împletea părul foarte lung.

Ce mult se iubeau când erau mici.

Trebuie să se întoarcă acasă și să stea de vorbă cu Marela.

În capul ei, Marela vorbește mereu.

— *Am greșit, Aurora. Sper să mă ierți. Am așteptat de la tine să faci și ce am făcut noi, și ce n-am făcut.*

— *Adică cum ce n-ați făcut?*

— *Am fi vrut să-ți meargă bine, să fii fericită. Și fericirea nu vine niciodată din cer, trebuie să muncești pentru ea.*

— *Da, Marelo, știu că asta ai vrut. Dar ce e fericirea de care tot vorbești?*

— *Am vrut să ai și tu o familie, copii... și să-ți fie mai bine decât ne-a fost nouă.*

— *Dar știi că lumea în care trăiesc eu, condițiile care-mi determină mie viața, sunt mult mai rele decât cele în care ai trăit tu. Și schimbările sociale, politice, întoarcerea la condiții mai rele pentru oamenii ca noi, s-au întâmplat toate când eu eram încă destul de mică. Și-au lăsat amprenta pe corpul, pe sufletul meu. Și pe ale voastre. Mai bine îmi este să cresc pisici și flori și să rezist presiunii de-a crea, cu orice preț, o nouă familie nucleară, heterosexuale, sufocantă. Îmi ajunge că vă am pe voi, familia mea de origine (râde). Și-mi ajunge că am prieteni și ființe în preajmă cu care nu mă înrudesc deloc și care îmi sunt dragi. Sunt deschisă la iubire, nu zic că nu vreau să mă îndrăgostesc, dar asta e altceva, nu-i așa?*

Întoarcerea

— *Ce femeie poate să spună sincer că e fericită fără un soț, fără un copil?*

— *Nu poate niciuna pentru că n-are loc, nu se-aude, o acoperă refrenul ăsta care se tot repetă. Dar e o minciună: familia biologică este pentru totdeauna o structură viciată, otrăvită. Copiii, orice-am zice, sunt acolo un fel de proprietate. Pentru clasa muncitoare, familia e mereu și un refugiu, și un loc al iubirii sincere, al relațiilor dezinteresate, dar și al coerciției și abuzului pe care felul cum e organizată lumea ne obligă să le reproducem. Familia de fapt n-ar trebui să mai existe în forma asta. Ar trebui să plecăm de la cum am crescut noi, eu și Coco, la bloc, supravegheați de vecini, hrăniți și educați de niște oameni care se întâmpla să locuiască și ei acolo și cu care nu aveam nicio legătură de rudenie. Grija aia total dezinteresată trebuie să fie punctul nostru de pornire, Marelo, când ne gândim la viitor.*

— *Eu știu cum e, te obișnuiești așa. Așa s-a obișnuit și vară-mea, a care-a murit anul trecut. Te obișnuiești singură, independentă, și îți se pare că ți-e mai bine.*

— *Dar ce, Marelo, ai impresia că sunt prea singură? Nu scap de voi nicicum, de unde atâta singurătate! Zici că sunt „singură” doar pentru că nu am copii și soț? Dar Kara nu contează și ea în toată povestea asta? Dar cărțile? Dar prietenele mele? Gigi, de exemplu. E adevărat că m-am îndepărtat de prietenele de mai demult și că n-am fost niciodată o mătușă prea bună. De-abia acum parcă mi s-au deschis ochii și cred că o să știu să mă implic mai mult. Am înțeles, în sfârșit. Nu trebuie neapărat să faci parte dintr-o gospodărie închisă, bine izolată de restul și compusă din relații de rudenie, ca să nu te simți singură pe lume. Impulsul ăsta se leagă direct de asuprirea noastră. Independența cu care spui că m-am obișnuit nu mi se pare deloc o soluție: în ea e numai alienare. Trebuie să învățăm să visăm la altfel de relații, de aranjamente sociale, altele decât familia asta nucleară care în fond ne asuprește.*

— *Da, știu ce vrei să zici, bărbatu-meu a fost tiran. Dădeam și eu în el, să știi. Nu-l lăsam, îi făceam urme pe mâini, să-i fie și lui rușine. N-am ascuns. L-am amenințat de nu mai știu câte ori că plec. Dar mă uitam la copii. Unde să mă duc cu ei? Mama mea*

nu m-ar fi primit. Credea că e normal ce mi se întâmplă, că trebuie să-ndur. Unde să mă fi dus? Spune și tu.

— *Îmi pare rău c-am zis la masă, de față cu toți... Am făcut rău că am zis. Nu e vina ta că ai avut un bărbat violent și că n-au fost oameni în preajmă să te ajute. Știu că n-aveai unde să pleci și nici cum să-l dai pe el afară. Aștia zic mereu de comuniști că au intervenit prea mult în spațiul privat. Ba n-au intervenit destul! După ce s-au schimbat legile și s-a legalizat avortul, după ce au migrat atâtea femei în urban și s-au angajat, cu sutele de mii, în munca salariată, după ce s-au alfabetizat și s-au educat, atunci era nevoie de mai multe măsuri. Trebuiau educați bărbații și învățați să suporte pierderea de care probabil că se temeau. Trebuia să li se explice sistematic ce se întâmplă, de ce e nevoie de aceste schimbări și cum ele de fapt nu sunt doar în avantajul femeilor, ci pentru binele tuturor. Sunt sigură că e viața mai frumoasă când înveți să trăiești cu cineva pe care nici nu-l domini și care nu te domină, când tensiunea dominației îți dispare din corp, în viața de zi cu zi.*

— *Ba poate că a fost și vina mea că n-am avut mai multă tărie de caracter. Toată puterea mi s-a dus ca să-mi păstrez serviciul. Era gelos, în fiecare săptămână îl apuca să nu mă mai duc la birou. Dar îi plăcea și ce aveam. Îi plăcea apartamentul. Îi plăcea că aveam salariu bun, pe care îl cheltuiam mai ales pentru noi, pentru copii. Și îi plăcea că nevastă-sa e șefă de birou, dar nu voia să fie șefă și acasă.*

— *Eu aș da orice să nu mai fie nevoie să muncesc pentru bani. Aș da orice să pot să stau să mă gândesc. Să merg la Livezi și să pot să rămân acolo cât vreau. Să merg pe la Gigi, în Italia. Să stau la mare, multe luni. Să merg la mare cu Gigi și cu fetele și cu Kara și să învăț încet, încet să mă conectez la loc cu lumea din jur: să fiu mai atentă, să am grijă, să echilibrez timpul și fluxurile, să fiu mai conștientă de cum trăiesc.*

— *Păi și ce să faci, mamă? Nici familie, nici birou? Ce să faci în viață?*

— *Să scriu. Să stau și să mă uit la mare. Să petrec timp cu Kara, să ud florile. Să stau cu copiii lui Gigi, când e nevoie. Să scriu, să citesc, să învăț, să cercetez, să merg la picnicuri, la cercuri de lectură, la adunări.*

Întoarcerea

— *Ce să scrii? Dacă era să scrii, nu scriai până acuma? Ai patruzeci de ani. Dacă n-ai scris până acuma, când să mai scrii?*

— *De-acum încolo.*

— *Și dacă nu mai muncești, de unde o să ai bani?*

— *N-am zis că nu mai muncesc. Trebuie să muncesc salariat și asta îmi ia toată energia, mă seacă de viață.*

— *Pentru mine munca salariată a fost salvarea. Abia așteptam să mă văd cu fetele. Aduceam mâncare pe rând. Încălzeam pe reșou. ...*

— *Mi-aduc aminte, că mă luai și pe mine când eram mică.*

— *...și mâncam împreună și ce ne mai distram! Eram prietene. Aveam și eu prietene, totuși, să știi. Duceam mâncare la borcan pentru toată lumea, mâncare din aia bună de orez cu roșii, de care îți plăcea și ție, și o încălzeam în birou, pe reșou. Musaca, mâncare de mazăre, de măslină, de gutui, spanac, urzici, ciorbă de lobodă, dar ce nu aduceam! Toate făceam așa, că la noi la Trust n-aveam cantină, nu făcuseră cantină la noi, nu știu de ce. Și ne pâra unul, un dobitoc de administrator, ne pâra de fiecare dată la director, că miroase a mâncare pe coridor. Miroase a usturoi. Îi era poftă și-i era ciudă că nu-l chemăm să-i dăm și lui, de-aia ne pâra! Dar directorul, om ca lumea, îi zicea: lasă, mă, fetele, să mănânce! Și era bine. Chiar aveam prietene la muncă, să știi.*

— *Nu mai e așa.*

— *Poate ai nimerit tu...*

— *Nu, Mamarelo, nu mai e așa în general, pentru că sunt alte timpuri. Este capitalism. Oamenii sunt prinși într-o cursă, unii cu alții. Aleargă să supraviețuiască, să-și plătească chiria, să-și plătească creditele, aleargă până mor. E o capcană. Muncim să facem profit pentru alții, banii îi consumăm pe prostiile pe care suntem stimulați să ni le dorim, corpurile ne sunt folosite pe post de tuburi pentru produsele lor, din toate categoriile de preț. Muncim și ne dușmănim între noi, pentru că e tot mai greu și să locuiești undeva. Mai ales să locuiești undeva! Să locuiești pur și simplu.*

— *Și-atunci ne dușmăneam între noi.*

— *Vă dușmăneafi, da, dar nu vă distrugea de tot locul ăla de muncă. Nu trebuia să dați sufletul din voi, să muriți făcând ore suplimentare, să vă ascundeți măririle de salarii unele de altele.*

Epilog

Și munca voastră poate mai avea și un sens. Chiar folosea la ceva. Voi, la Trust, țineți contabilitatea pentru construcțiile industriale. În ziua de azi, spațiile industriale s-au transformat în malluri și în dezvoltări imobiliare. Unde e sensul din chestia asta? Locurile voastre de muncă erau sigure și aveau un rost. Ale noastre ce rost au în afară că ne plătesc ăia doi lei și jumătate? Numai stres și sentimentul că producem rahat, aia ne aduc. Creativitatea noastră, creativitatea mea, timp de ani de zile, s-a consumat pe scris texte pentru reclame prin care să vândă unii mai eficient niște produse care omoară oamenii.

— *Păi și atunci? De-aia eu îți zic, măcar un copil să ai, măcar să știi că o să fie cineva lângă tine când oi fi bătrână. Când o să ajungi ca mine, la optzeci de ani... Să nu te pomenești la azil. Te uită lumea când îmbătrânești. Te uită prietenele, te uită toți. Copiii, dacă îi crești ca lumea, nu te uită. De ce nu vrei să te concentrezi și să faci și tu un copil?*

Pe Aura care stă pe bancă, noaptea, în parc, și-și imaginează conversația asta cu bunica ei, o pufnește râsul.

— *Mamarelo, ești incurabilă.*

— *Dar ce-am zis, dragă?*

— *N-ai zis nimic nou, ai zis ce zice toată lumea, dar tu măcar ești simpatică. Nu vreau copii. N-am un motiv anume, în afară de asta, că nu vreau. Și nici nu mi-e frică de azil. E o prostie să lași frica de un viitor pe care oricum nu-l poți ghici să te constrângă să faci așa sau invers. Nu știm cum o să fie bătrânețea, cu copii sau fără, în condițiile astea. Pur și simplu, nu vreau să fac copii. Vreau să scriu.*

— *De unde ți-o fi intrat în cap asta cu scrisul, eu nu știu. De-aici vin toate relele.*

— *De la tine, de la tine mi-a intrat în cap.*

— *Cum adică?*

— *De când mergeam în grădina botanică, vara, și-mi făceai coronite de mușețel și-mi citeai din carnet. Mai ai carnetul?*

— *Nu-l mai am.*

— *Mă puneai să învăț pe dinafară cuvinte din carnetul tău de la șaispe ani, de la cercul de citit, cu strofe întregi din poezii de Veronica Porumbacu și de Nina Cassian, și eu pe jumătate nici nu*

Întoarcerea

le înțelegem. Dar când am mers la școală, se mira învățătoarea de unde știu atâtea cuvinte, de unde le-am scos. Și pe urmă, mai târziu, am început să fac fraze mai lungi cu ele. Și pe urmă, și mai târziu, lumea mi-a spus că sunt niște cuvinte prea demodate, că frazele mele sună ca niște compuneri, că sunt școlărești și kitschoase, că nu știu ce e proza pură, așa că le-am ascuns și am încercat să găsec altele, mai bune. Nu compuneri. Dar de la tine a pornit.

— *N-am avut de lucru.*

— *Mamarelo, eu o să scriu cartea asta pe care am început-o acum trei ani.*

— *Mi-e și frică de ce-o să scrii acolo despre noi.*

— *De ce ți-e frică?*

— *Pentru că ne urăști. Dacă o să scrii ce ne-ai zis în seara asta...*

— *Poate o să scriu. Dar n-o să știe nimeni că sunteți voi. Și oricum, stai liniștită, că nici dracu' n-o să vrea să citească ce scriu eu acolo.*

— *Mie să-mi dai, că eu vreau să citesc.*

— *Sigur că-ți dau.*

Cuprins

9	Sigur este iubire
53	Trasee ciudate
83	<i>Luminile oraşului. (Un vis)</i>
91	Să ia tot ce vrea
111	Discuţii în bucătărie
135	Recitiri
165	Grijile Marelui
185	<i>A munci şi a iubi (sau inima frântă a cărţii)</i>
193	Rupturi
215	Perioada albă
229	Lupoaica
237	Un corp străin
281	<i>Epilog</i>

